

2021

RASTOČI SLOVARJI

F

Marko Snoj

Šolski
etimološki slovar
slovenskega jezika

Založba ZRC

Marko Snoj

<https://orcid.org/0000-0002-3172-1463>

**ŠOLSKI ETIMOLOŠKI SLOVAR
SLOVENSKEGA JEZIKA 2021**

Zbirka: Rastoči slovarji

ISSN 2536-2968

Urednik zbirke: Andrej Perdih

© 2022, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba ZRC

UREDILA

Špela Petric Žižić

<https://orcid.org/0000-0001-7451-4264>

TEHNOLOŠKA PODPORA

Janoš Ježovnik, Andrej Perdih

STROKOVNI PREGLED

Špela Petric Žižić, Simona Klemenčič

OBLIKOVANJE

Duša Race

OBLIKOVANJE NASLOVNICE

Brane Vidmar

IZDAJATELJ

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik
Frana Ramovša

ZANJ

Kozma Ahačič

ZALOŽNIK

ZRC SAZU, Založba ZRC

ZANJ

Oto Luthar

GLAVNI UREDNIK ZALOŽBE

Aleš Pogačnik

Doi

<https://doi.org/10.3986/9789610506287>

Ljubljana 2022

Publikacija je nastala v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARRS, projekta *Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika*, ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropski socialni sklad, in programa Naravna in kulturna dediščina slovenskega naroda, ki ga financira SAZU.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) so pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

ISBN 978-961-05-0628-7 (PDF)

COBISS.SI -ID 100673539

Šolski etimološki
slovar slovenskega jezika
2021

Založba ZRC

Uvod

Šolski etimološki slovar slovenskega jezika 2021 je zasnovan na potrebi, da tudi mladostniki s še ne zadostnim jezikoslovnim in zgodovinskim znanjem dobijo vpogled v zgodovino in predzgodovino besed, ki jih vsakodnevno uporabljajo. Zato je slovarski geslovník vezan na geslovník *Šolskega slovarja slovenskega jezika*, etimološke razlage pa podane na način, ki kljub poenostavitvam ustrezajo znanstveni resnici. Način predstavitve je kvartaren. Primaren je namreč v etimoloških znanstvenih člankih in monografijah (ki so namenjeni zlasti etimologom), sekundaren v znanstvenih etimoloških slovarjih (ki so namenjeni jezikoslovcem), terciaren pa v poljudnoznanstvenih etimoloških slovarjih (ki so namenjeni širši odrasli javnosti).

Slovar sestoji iz 2042 enot, od katerih vsaka predstavlja etimološko obravnavo ene slovenske besede. Naslovni lemi najprej sledi ugotovitev, ali je beseda domačega ali tujega izvora. Če je beseda domačega izvora in je nastala ali je motivirana znotraj slovenskega jezika, je v nadaljevanju povedano, iz katere besede je tvorjena, nato pa je po potrebi naveden njen prvotni, etimološki pomen. Če je beseda nastala v splošnoslovanskih ali praslovanskih časih, so v nadaljevanju navedene sorodne besede iz izbranih slovanskih jezikov in podana praslovanska rekonstrukcija, tej pa sledi etimološka razlaga. Če pa je beseda starejša, morda že praindoevropska, praslovanski rekonstrukciji sledi primerjalno gradivo iz drugih indoevropskih jezikov, navedba njihovega izhodišča ali vsaj korena ter sorodnih besed, temu pa etimološka razlaga, če je le mogoče tudi z navedbo prvotnega pomena. Če je beseda tujega izvora, je najprej navedena tujejezična predloga, tej pa sledi njena etimološka razlaga. Pri besedah domačega izvora je naveden časovni okvir nastanka, pri besedah tujega izvora pa časovni okvir prevzema.

Metodološka izhodišča

Šolski etimološki slovar slovenskega jezika je koncipiran na dveh temeljih. Prvi je etimološka stroka s svojim znanstvenim aparatom in spoznavnimi sredstvi, kot se udejanja v etimoloških razpravah, monografijah in slovarjih, drugi je pedagoška stroka, ki opredeljuje način izražanja razmeroma zapletenih dogajanj v jeziku opazovanega obdobja v zadnjih 5000 letih. Slovarski prikaz je sinteza obeh temeljev, saj skuša etimološko razložiti obravnavane besede tako, da se učencu ali dijaku razkrije povezava med formalnim in vsebinskim, zlasti pomenskim delom posamezne obravnavane besede.

Izbor obravnavanih besed temelji na izboru za *Šolski slovar slovenskega jezika*, pri razlagah posameznih besed pa je izčrpno upoštevano znanje, ki ga nudijo sodobna etimološka in primerjalnojezikoslovna znanost ter zgodovinsko jezikoslovje.

Besede in njihove razlage so izhodiščno prečiščene in urejene tako, da slovar lahko uporablja in razume uporabnik, za katerega bi bil vpogled v etimološki slovar kakega drugega tipa morda prezahteven. Etimološke razlage so zato kolikor je le mogoče eksplicitne. Podan je čas nastanka ali prevzema obravnavane besede, nakazan je besedotvorni postopek in, če je le mogoče, opisan njen prvotni pomen na način, da postanejo jasna razmerja do sorodnih besed.

Etimološke razlage so povzete po sodobnih etimoloških priročnikih, kjer pa ti zaostajajo za časom, iz najnovejših spoznanj etimološke stroke, objavljenih v periodičnem tisku, zbornikih ali monografijah.

Analiza gradiva je večstranska, osredinja pa se na zgodovinski, besedotvorni, pomenotvorni in etimološki vidik. To pomeni, da je vsaka obravnavana beseda opredeljena glede na čas, ko se je začela uporabljati v slovenskem jeziku ali njegovem predniku, da je v nadaljevanju navedena njena motivirajoča beseda in da je v slovarskih sestavkih kolikor je mogoče eksplicitno povedano, kakšen je bil njen prvotni pomen ter kako se je razvijal do današnjega.

Slovarski sestavki skušajo iz teh zornih kotov osvetliti posamezno besedo na zlahka razumljiv način. Za razumevanje slovarskih besedil zadošča jezikoslovno in zgodovinsko predznanje na osnovno- ali srednješolski ravni. Branje sestavkov je mogoče stopenjsko: šibkejše predznanje bo omogočilo manj poglobljeno razumevanje, boljše pa več. Način pisanja je naravnano tako, da skuša zbuditi radovednost, ki je pogoj za poglobljanje dolgoročnega znanja.

Etimološke razlage ne prinašajo novih spoznanj, saj prinašanje vsebinskih novosti za ta tip slovarja ne bi bilo primerno. Pač pa slovar prinaša etimološke razlage na inovativen način, ki v slovanskem prostoru po naših podatkih nima para, pa tudi v širšem kulturnem prostoru so tovrstni poskusi redki in našemu samo deloma podobni.

Slovarska baza je strukturirana v formatu XML, vendar sta tako izbor besedja kakor tudi sestavljanje etimoloških osvetlitev izpeljana brez avtomatiziranih postopkov. Baza vsebuje še več neobjavljenih etimoloških podatkov, ki bodo koristni za statistične raziskave slovenskega besedja. Njena spletna objava omogoča povezavo s *Slovenskim etimološkim slovarjem* in drugimi spletno objavljenimi slovarji, predvsem s *Šolskim slovarjem slovenskega jezika*, ki ga družijo enak geslovník.

Slovar skuša besede z zelo različno etimološko problematiko reševati na koherenten način, in sicer tako, kot je uveljavljeno v slovaropisni in etimološki stroki. Slovarska baza zato sestoji iz vnaprej določenih strukturnih elementov, ki so v prikazu v formatu PDF vidni le deloma. Uporabni so predvsem za objavo v formatu HTML na portalu Franček.si.

Slovar

abeceda

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je tvorjena iz poimenovanj prvih štirih črk abecede *a*, *be*, *ce* in *de*, preden so ji v prvi polovici 19. stoletja dodali *č*.

abecedni

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *abecéda*.

ali

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srska, bosanska, črnogorska *āli* in narečna ruska *āli* je tvorjena iz vprašalnega členka **a* in členice **li*, ki poudarja pomen vprašalnega členka.

anketa

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz francoske *enquête*, ki prvotno pomeni 'preiskava'. Razvila se je iz latinske *inquisita*, ki je tvorjena iz glagola *inquirere* v pomenu 'raziskovati'.

anticiklon

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Antizyklone*, angleško *anticyclone*, francosko *anticyclone*. Sestavljena je iz grškega predloga *antí*, ki pomeni 'proti', in samostalnika, iz katerega smo prevzeli *ciklón*. Beseda torej prvotno pomeni 'proticiklon'.

apnenčast

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *apnénc*.

apnenec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *apnén*, ta pa iz samostalnika *ápno*. Apnenec je namreč kamenina, iz katere pridobivajo apno.

apno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srska, bosanska, črnogorska *vápno*, ukrajinska *vápno* in češka *vápno* se je razvila iz 1200 let stare

splošnoslovanske **vapъno*, ki je tvorjena iz samostalnika **vapъ* v pomenu 'barvilo', ta pa je dalje sorodna z latvijsko *vāpe* v pomenu 'glazura' in staroprusko *woapis* v pomenu 'barva'. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista zanesljivo ugotovljena. Morda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uah₂p-*, ki je pomenil '(stoječa) voda, močvirje'.

arhitekt

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Architekt* in francoske *architecte* iz latinske *architectus*, ta pa iz grške *arkhitéktōn*, ki pomeni 'stavbarski mojster'. Grška beseda je zložena iz samostalnikov *arkhós*, ki pomeni 'vodja', in *téktōn*, ki pomeni 'tesar'. Njen prvotni pomen je torej 'vodja tesarjev'.

arhitektka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzete besede *arhitékt*.

arhitektura

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Architektur* in francoske *architecture* iz latinske *architectura*, ki je izpeljana iz samostalnika *architectus*, iz katerega smo prevzeli besedo *arhitékt*.

arhiv

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta prek nemške *Archiv* iz latinske *archīvum*, ta pa iz grške *arkheĩon*, ki je pomenila 'vladno poslopje, mestna hiša' in je izpeljana iz glagola *árkhō* v pomenu 'vladam'.

astronavt

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Astronaut*, angleško *astronaut*. Zložena je iz grških samostalnikov *ástron*, ki pomeni 'zvezda, ozvezdje', in *naútēs* v pomenu 'mornar'. Njen prvotni pomen je torej 'zvezdni mornar'.

astronavtka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzete besede *astronávt*.

atletika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Athletik* iz latinske *athletica*, ta pa iz grške *athlētiké*. Grška beseda je izpeljana iz samostalnika *athlētēs*, ki pomeni 'borilec, tekmovalec', ta pa iz *áthlos* v pomenu 'tekma, boj'.

atmosfera

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Atmosphäre*, francosko *atmosphère*, angleško *atmosphere*. Zložena je iz grških samostalnikov *atmós*, ki pomeni 'para, dim', in *sphaîra* v pomenu 'krogla'. Njen prvotni pomen si lahko predstavljamo kot 'zračna krogla, v kateri se nahaja Zemlja'.

avto

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Auto*, francosko *auto*, kar je skrajšano iz nemške besede *Automobil* oz. francoske *automobile*. Ta je zložena iz grškega zaimka *autós*, ki pomeni 'sam', in latinskega pridevnika *mōbilis*, ki pomeni 'premičen, mobilen'. Prvotno torej pomeni 'ki se premika sam', namreč brez konj, ki so do tedaj vlekli vozove in kočije.

avtoportret

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Autoporträt* iz francoske *autportrait*, kar je zloženska iz grškega zaimka *autós*, ki pomeni 'sam', in francoskega samostalnika *portrait*, ki pomeni 'portret', tj. 'doprsna slika', prvotno pa pomeni 'upodobljen, naslikan'.

babica

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *bába*, ki pomeni 'starejša ženska' in je izvorno otroška beseda. Tvorjena je iz ponovljenega lahko izgovorljivega zloga *ba*, ki ga znajo izgovoriti že zelo majhni otroci.

babičín

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *bábica*.

baker

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta prek hrvaške in srbske *bàkar* iz turške *bakır*, ki prav tako pomeni 'baker'.

bakrov

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *báker*.

balet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *balletto*, ki prvotno pomeni 'kratek ples' in je izvorno manjšalnica samostalnika *ballo* v pomenu 'ples'.

baletka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *balét*.

baletnik

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *balét*.

balon

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Ballon*, ta pa prek francoske *ballon* iz severnoitalijanske *ballone*, ki ustreza knjižni *pallone*. To je izvorno večalnica italijanskega samostalnika *palla*, ki pomeni 'žoga'. Beseda *balon* torej prvotno pomeni 'velika žoga'.

banka

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *banca*, ki danes pomeni isto kot naša, prvotneje pa je pomenila 'menjalna miza', tj. 'miza, na kateri so (npr. na sejnih) menjali tuji denar za domačega ali obratno'. Italijanska beseda je prevzeta iz starovisokonemške *bank*, ki je pomenila 'klop' in 'delovna miza'.

bankovec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *bánka*.

barometer

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Barometer*, francosko *baromètre*, angleško *barometer*. Zložena je iz grških samostalnikov *báros*, ki pomeni 'pritisk, tlak', in *métron*, ki pomeni 'mera, merilo'. Njen prvotni pomen je torej 'merilo za tlak'.

bas

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz nemške *Bass*, ta pa iz italijanske *basso*, ki je izvorno posamostaljeni pridevnik s pomenom 'nizek'.

bat

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bāt* in ruska *bát*, ki pomenita 'kij, palica', in poljska *bat* v pomenu 'korobač' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **batъ*, ki je izpeljana iz glagola **batati* v pomenu 'tolči, tepsti'.

beljakovina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *belják* po zgledu nemške *Eiweißstoff*, ki prav tako pomeni 'beljakovina' in ki je zložena iz nemških samostalnikov *Eiweiß* 'jajčni beljak' in *Stoff* 'snov'. Beljakovino so tako poimenovali zato, ker je to snov, ki pri segrevanju zakrknje, to pa je najočitnejše prav pri jajčnem beljaku.

beseda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *běsjeda*, črnogorska *běšeda* in srbska *běseda*, ki pomeni 'svečan govor' in 'zanimiva zgodba', ruska *beséda*, ki pomeni 'pomenek, predavanje', in češka *beseda*, ki pomeni 'pogovor, klepet, zabava, čitalnica', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **besěda*, ki je prvotno pomenila 'pogovor skupaj sedečih ljudi' in vsebuje isti koren kot naš glagol *sedéti*.

beseden

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz besede *beséda*.

besedilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz nekdanjega glagola *besedíti*, ki je pomenil 'govoriti' in ki je izpeljan iz samostalnika *beséda*.

bežati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *bjěžati*, srbska *běžati*, ruska *bežátъ* in češka *běžet* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **běžati*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **b^heg^u-* v pomenu 'teči, zbežati, pobegniti'. Iz tega praindoevropskega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: litovski *pabėgti* in *bėgti* v pomenu 'pobegniti', grška *phéptomai* v pomenu 'bežim' in hindujska *bhāg-*, ki pomeni 'bežati'.

bitje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bíce*, ki pomeni 'živo bitje', ruska *bytié* in poljska *bycie* v pomenu 'bivanje, obstoj, življenje' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bytъje*, ki je izpeljana iz glagola **byti* v pomenu 'biti, obstajati'.

bivališče

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *bívati*.

bivati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bívati*, ruska *byvátъ* in češka *bývat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **byvati*, ta pa je izpeljana iz glagola **byti*, iz katerega se je razvil naš *bíti* v pomenu 'obstajati'.

blago

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *blāgo*, ki pomeni 'dobrina, zaklad, bogastvo', staroruska *bologo*, ki pomeni 'dobrina', in češka *blaho* v pomenu

‘blaženost, blaginja, sreča’ se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bolgo*. To je v srednjem spolu posamostaljeni pridevnik **bolgъ*, ki je pomenil ‘dober, blag’ in iz katerega se je razvil naš pridevnik *blág*. Beseda *blagó* je torej prvotno pomenila ‘dobra stvar, dobrina’.

bled

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *blijéd*, srbska *bléd*, starejša ruska *blédyj* in češka *bledý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **blědъ*, ki je prav tako pomenila ‘bled, svetle barve’. Ta je kakor srednjevisokonemška *blas* in nemška *blaß*, ki prav tako pomenita ‘bled’, tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **bhel-*, ki se pri nas ohranja v pridevniku *bél*.

bledenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *bleděti*.

bledeti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *blijédjeti*, črnogorska *blijéděti*, srbska *bléděti* in češka *bledět* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **blěděti*, izpeljane iz pridevnika, ki se ohranja v našem *bléd*.

blizu

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *blizu* in narečna ruska *blizú* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **blizu*, ki je izvorno mestnik pridevnika **blizъ* v pomenu ‘bližnji’.

bližina

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *blizina* in narečna ruska *blížina* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **blizina*, ki je izpeljana iz pridevnika **blizъ* v pomenu ‘bližnji’.

boben

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bûbanj*, ruska *bûben* in češka *buben* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bobъnъ*, ki je tvorjena iz 5000

let starega praindoevropskega korena **bomb-*, ki je posnemal nizke glasove, donenje. Iz tega praindoevropskega korena je mdr. tvorjena latinska beseda *bombus* v pomenu ‘donenje’ in grška *bómbos* v pomenu ‘zamolčko donenje’.

bog

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bôg*, ruska *bóg* in češka *bůh* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bogъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **b^hago-*, ki je prvotno pomenila ‘delež’. Beseda *bóg* je namreč v praslovanski veri označevala enega mnogih bogov, namreč tistega, ki je skrbel za pravično delitev deleža, zlasti hrane. Iz iste praindoevropske besede sta se razvili še avestijska *baya-* v pomenu ‘gospod, bog’ in staroindijska *bhága-* v pomenih ‘delež’ in ‘bog, ki deli bogastvo, delež, usodo’. Pomen ‘delež’ se pri nas ohranja v sorodnih pridevnikih *bogàt* in *ubóg*.

bogat

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bògat*, ruska *bogátyj* in češka *bohatý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bogatъ*, ki je izpeljana iz samostalnika **bogъ* v prvotnejšem pomenu ‘delež’. Beseda je torej prvotno označevala takega človeka, ki ima veliko deleža, in sicer v nasprotju z **ubogъ*, ki je označevala takega, ki nima deleža.

bogataš

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bogàtāš* je izpeljana iz pridevnika *bogàt* in torej prvotno pomeni isto kot danes, namreč ‘bogat človek’.

bolan

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *bôlan* je izpeljana iz samostalnika **bolb*, ki je pomenil ‘bolečina’ in ‘bolezen’. Iz tega samostalnika se je razvil naš *ból*, ki pomeni ‘duševno trpljenje’.

bolečina

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz deležnika *bolěč* glagola *bolěti*, ki je soroden s samostalnikom **bolъ* v pomenu ‘bolečina’ in ‘bolezen’.

boleti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *bòljeti*, ruska *boléť* in češka *bolet* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bolěti*, ki je dalje sorodna s starokornijsko *bal* v pomenu 'bolezen', gotsko *balwjan* 'mučiti' in staroangleško *bealo* 'hudoben'. Domnevajo, da so te besede izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **b^hel-*, ki je pomenil 'tolči, s tolčenjem oslabiti' in 'slaboten, bolan'.

bolezen

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *bòljezan* in ruska *boléznь* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bolěznь*, ki je izpeljana iz glagola **bolěti*, iz katerega se je razvil naš *bolěti*.

bolnišnica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *bolnišče*, ki je tedaj pomenil 'bolnišnica', ta pa iz pridevnika *bolán*. Njen prvotni pomen je torej 'kraj, kjer so bolni (ljudje)'.

bonton

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz francoske besedne zveze *bon ton*, ki dobesedno pomeni 'dober ton', tj. 'lepo vedenje'.

braniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *brániti*, starejša ruska *boronítъ* in češka *bránit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **borniti*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **bornь*, ki je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **b^herh₂-* v pomenu 'obdelovati z ostrim orodjem', iz katerega sta mdr. tvorjena tudi naša glagola *bríti* in *boríti se*.

brat

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *brät*, ruska *brát* in češka *bratr* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bratrь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **b^hrah₂ter-*, ki se ohranja še v staroindijski *bhrātā*, grški *phrátōr*, latinski *frāter*,

staroirski *bráthir*, nemški *Bruder*, angleški *brother* in mnogih drugih, ki vse pomenijo 'brat'. Njen prvotni pomen ni znan.

brati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bràti*, ruska *brátъ*, ki pomenita 'nabirati', in češka *brát*, ki pomeni 'jemati', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **b^herati*, ki je pomenila 'nabirati, zbirati'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **b^her-*, ki je pomenil 'nesti' in iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *bhárati* v pomenu 'on(a) nese', grška *phérō*, latinska *ferō*, albanska *bie*, armenska *berem*, ki vse pomenijo 'nesem', gotska *bairjan*, ki pomeni 'nositi, prinesiti, roditi', in staroangleška *beran* ter iz te angleška *bear*, ki prav tako pomeni 'nositi' in 'roditi'. Naš današnji pomen 'čitati' se je razvil iz starejšega 'nabirati', namreč 'nabirati črke tako, da iz njih sestavljamo besede', pod vplivom nemškega glagola *lesen* in latinskega *legere*, ki oba prvotno pomenita 'nabirati (cvetje, sadeže, pridelke)', drugotno pa 'brati, čitati'. Splošnoslovanski pomen 'nabirati' pa se je iz prvotnega 'nesti' razvil prek vmesnega 'nositi sadeže, pridelke domov'.

bratranec

Beseda je domačega izvora. Tako kot češka *bratranec*, ki pomeni isto kot naša, je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega samostalnika **bratrь*, ki je pomenil 'brat'. Njen prvotni pomen je 'bratov sin', torej 'nečak'. Današnji pomen 'stričev ali tetin sin' je nastal tako, da so to sorodstveno oznako otroci prevzeli od svojih staršev. Tisti, ki mu starši rečejo *bratranec* in pri tem mislijo 'nečak', je namreč za otroke 'bratranec'. Podobno je tudi pri besedi *sestrična*.

breg

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *brijég*, srbska *brég*, ruska *béreg* in češka *břeh* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bergь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **b^herg^ho-*, ki je pomenila 'vzpetina, breg'. Iz iste praindoevropske besede se je razvil tudi starovisokonemški samostalniček *berg* in iz tega današnje nemški *Berg*, ki pomeni 'gora'. Beseda je izpeljana iz praindoevropskega korena **b^herg^h-*, ki je pomenil 'dvigovati se'.

breme

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *brème*, narečna ruska *berémja* in češka *břemeno*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bermę*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **b^hermen-*, iz katere sta se razvili še grška beseda *phérma* v pomenu 'plod, zarodek' in staroindijska *bhárman-*, ki pomeni 'prehrana, preskrba'. Izpeljana je iz praindoevropskega korena **b^her-*, ki je pomenil 'nesti'. Prvotno je torej pomenila 'kar kdo nosi', to pa je lahko breme, plod, zarodek ali hrana.

brenkalo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *brenkati*. Njen prvotni pomen je 'orodje za brenkanje'.

brezposeln

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz predložne zveze *brez pôsla* v pomenu 'brez službe'.

brezposelnost

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *brezpôseln*.

brezvetrje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz besedne zveze *brez vétra*. Prvotno in tudi še danes torej označuje vremensko stanje brez vetra.

briti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *bríti* (pogosteje se uporablja sorodna *brìjati*) in ruska *brítb* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **briti*, ki je pomenila 'rezati', ta pa je kakor staroindijski glagol *bhrīṇāti*, ki pomeni 'on(a) poškoduje', in valižanski samostalnik *brwydr*, ki pomeni 'boj', tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **b^hrejH-* v pomenu **'rezati, obdelovati z ostrim orodjem'*. Ta koren je soroden s korenem, ki se ohranja v naših glagolih *braníti* in *boríti se*.

brivnik

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *bríti*.

brlog

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *brlog*, ruska *berlóga* in češka *brloh* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bǫrlogъ*, ki je izpeljana iz samostalnika **bǫrlo* v pomenu 'umazana tla, blato'. Ta beseda se ohranja v narečni poljski *barło* 'umazano ležišče' in je domnevno istega izvora kot litovska *buřlas*, ki pomeni 'blato'.

brv

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *brv* in staročeška *břev* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **br̥vb̥*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **b^hreuH-* v pomenih 'tram' in 'čez potok položen tram, brv'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: galska *brīua*, staronordijska *brú* in *bryggja*, starovisokonemška *brucca* in iz te nemška *Brücke*, staroangleška *brycge* in iz te angleška *bridge*, ki vse pomenijo 'most'.

cel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *čò*, srbska *čèo*, ruska *célyj* in češka *celý*, ki imajo vse skoraj enak pomen kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **célb̥* v pomenu 'zdrav, nepoškodovan', ta pa iz 5000 let starega praindoevropskega pridevnika **kajlo-*, ki je znan še npr. v nemškem *heil*, ki pomeni 'zdrav'. Prvotni pomen 'zdrav, nepoškodovan' se pri nas ohranja še v besedi *celíti*, ki pove, da ranjeno mesto spet postaja celo, nepoškodovano.

celica

Beseda je tujega izvora. Prevezeta in prenarejena je iz latinske *cellula*, ki je pomenila 'majhen zaprt prostor' in je manjšalnica samostalnika *cella* v pomenu 'shramba, tesen bivalni prostor, celica v kopaljšču, zaporu, samostanu ali satju, klet'.

celina

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *cél*. Njen prvotni pomen je bil tedaj 'celota'. Današnji pomen je nastal pod vplivom prevzete besede *kontinènt*, ki v latinščini pomeni 'skupaj držéča se (zemlja)'. Torej 'cela zemlja, zemlja kot celota' in ne taka kot otok, ki ga "prekine" morje.

celinka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *celina* v starejšem pomenu 'celota', ta pa iz pridevnika *cél*.

celota

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *cél* in prvotno pomeni 'lastnost celega'.

cena

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *cijéna*, srbska *céna*, ruska *cená* in češka *cena* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **cěna*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **k^oojnah₂*, ki je pomenila 'povračilo, odkupnina'. Iz iste praindoevropske besede so se razvile še naslednje besede: litovska *káina*, ki prav tako pomeni 'cena', avestijska *kaēnā*, grška *poinē* in latinska *poena*, ki pomenijo 'kazen'.

cenik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *céna*.

cent

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prek nemščine prevzeta iz izpeljanke iz latinskega števnikar *centum*, ki pomeni 'sto'.

center

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prek nemščine prevzeta iz latinske *centrum*, ta pa iz grške *kéntron*, ki prav tako pomeni 'središče'. Njen prvotni pomen je 'bodica, konica', namreč 'konica šestila', saj je mesto, kamor zabodemo konico šestila, tudi središče, center kroga.

cerkev

Beseda je tujega izvora. V 10. stoletju ali prej je prek tedanje nemške **kīrka* (iz katere se je razvila današnja nemška *Kirche* in s katero je sorodna današnja angleška *church*) prevzeta iz prvega dela grške besedne zveze *kyriaké oikia*, ki pomeni 'gospodova hiša'. Grška besedna zveza vsebuje žensko obliko pridevnika *kyriakós*, ki pomeni 'gospodov', in samostalnik *oikia* v pomenu 'hiša'.

cerkven

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega samostalnika *cérkev*.

cesta

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *cěsta* in češka *cesta* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **cěsta*, ki je prvotno pomenila '*očiščena (drevja in korenin)', saj je to izpeljanka iz glagola **cěstiti* v pomenu 'čistiti', ki je dalje soroden z litovskim *káišti* v pomenu 'trgati, praskati'.

ciklon

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Zyklone*, angleško *cyclon*, francosko *cyclon*. Izpeljana je iz grškega samostalnika *kyklos*, ki pomeni 'kolo, krog'. Ciklon je namreč krožno, vrtinčasto gibanje zračnih gmot.

cilj

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz srednjevisokonemške *zil*, iz katere se je razvila današnja nemška *Ziel*, ki pomeni isto kot naša.

citre

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Zither*, ta pa prek latinske *cithara* iz grške *kithára*, ki je prav tako označevala neko današnjim citram podobno brenkalo. Beseda je torej istega izvora kot naša današnja *kitára*.

cona

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Zone*, ta pa prek francoske *zone* iz latinske *zōna*, ki je prevzeta iz grške *dzōnē*. Grška beseda prvotno pomeni 'pas'.

cunja

Beseda, ki je znana tudi v hrvaški *cùnja*, pomeni pa 'slaba, ponošena obleka, capa', je verjetno tujega izvora, ki pa ga ne poznamo.

cvet

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska in črnogorska *cvijēt*, srbska *cvēt*, ruska *cvét* in češka *květ* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kvěť*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **kwojto-*, ki je prvotno pomenila *'nekaj belega, svetlečega'. Tvorjena je iz korena **kuejt-* v pomenu 'svetiti se, bel (biti)', ki je različica od **k'uejt-*, iz katerega so mdr. tvorjene naslednje besede: splošnoslovanske **svěť*, **světiti se* in **svět'a*, iz katerih so se razvile naše *svét*, *svetiti* in *svéča*, staroindijska *śvetá-* in avestijska *spaēta-*, ki pomenita 'bel, svetel'.

cveteti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *cvét*.

čaplja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *čäplja*, ruska *čáplja* (narečno tudi *čáplja*) in poljska *czapla* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **čapъl'a*, izpeljanke iz glagola **čapati*, ki je pomenil 'hoditi po vodi, čofotati'. Njen prvotni pomen je torej 'tista, ki čofota, hodi po vodi'.

čarovnica

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz starocerkvenoslovanske *čarovъnica*, ki je izpeljana iz glagola *čarovati* v pomenu 'čarati', ta pa je soroden z glagolom *čárati* in starejšim slovenskim samostalnikom *čárnik*, ki pomeni 'čarovnik'.

čas

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *čas*, ki pomeni 'trenutek', srbska *čas* in ruska *čas*, ki pomenita 'ura', ter češka *čas*, ki pomeni 'čas, doba, rok, vreme', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **časъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **kēso-*, ki se ohranja tudi v albanski *kohë* v pomenih 'čas' in 'vreme'. Prvotni pomen besede ni znan. Morda je izpeljana iz korena **kes-* v pomenu 'deliti' in je prvotno pomenila 'odrezan, oddeljen del časa'.

časoven

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *čas*.

čebela

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pčela*, ruska *pčelá* in češka *včela* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **bъčela*, ki je verjetno izpeljana iz glagola **bъčati* v pomenu 'brenčati', ta pa je soroden z glagolom, ki se ohranja v našem *bučati*. Če je domneva pravilna, je *čebela* prvotno pomenilo nekako 'brenčela'.

čebelar

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *čebéla*. Njen prvotni pomen je 'kdor se ukvarja s čebelami', kakor je npr. *konjar* 'kdor se ukvarja s konji'.

čebelnjak

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je prek pridevnika *čebelen* izpeljana iz samostalnika *čebéla*.

čestitati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *čestítati*, ki je izpeljana iz pridevnika *čestit* v pomenu 'pošten, dober, srečen'. *Čestitati* torej prvotno pomeni 'zaželeli komu nekaj dobrega, srečnega'.

čestitka

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *čestitka*, ki je izpeljana iz glagola *čestitati*, iz katerega smo prevzeli našega *čestitati*.

četrtna

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *četrtna*, ta pa iz vrstilnega števnik *četrti*, ki spada h glavnemu *štírje*.

četrtnina

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *četrtnina*.

čevelj

Beseda je domačega izvora. Nekdaj se je glasila *črevelj*. Kakor staroruska *čerevii* in češka *třeví* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **červi*, ki je označevala usnjeno obuvalo. Izpeljana je iz samostalnika **červo* v pomenu 'koža (z živalskega trebuha), usnje'. Njen prvotni pomen je torej 'narejen iz kože, usnja'. Iz splošnoslovanske besede **červo*, ki je prvotneje pomenila **'kar je odrezano, izrezano (iz živalskega trebuha)'*, se je razvila naša *črevó*.

čist

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *číst*, ruska *čístyj* in češka *čístý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **čístь*, ta pa je tako kot litovska *skýstas* v pomenu 'redok, tekoč' in latvijska *šk'ists* v pomenu 'redok, precejšen' tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **sk^heid-*, ki je pomenil 'čistiti tekočino, cediti'. Beseda, ki je sorodna z našim glagolom *cediti*, je torej prvotno pomenila **'precejšen, očiščen gošče'*.

čitljiv

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *čitati* v pomenu 'brati'.

član

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz hrvaške *člân*, ki prvotno pomeni 'člen, članek' in ki je sorodna z našo *člén*.

članek

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *člânak*, ki je izpeljana iz samostalnika *člân* v pomenu 'sestavni del'. *Članek* je namreč krajše besedilo, ki šele skupaj z drugimi članki (sestavnimi deli) tvori celoto.

človek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska in črnogorska *čovjek*, srbska *čovjek*, ruska *čelovek* in češka *člověk* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **čelovekь*. Zložena je iz besede, iz katere je izpeljan splošnoslovanski samostalnik **čel'adb*, ki pomeni '(velika) družina, rod', in pri nas pozabljenega samostalnika **věkь* v pomenu 'otrok', ki se ohranja v litovskem *vaiikas* in pomenu 'otrok'. Prvotno je torej pomenila **'otrok družine, otrok rodu'*.

človeški

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *člôvek*.

čmrlj

Beseda je domačega izvora. Nekdaj se je glasila *čmelj*. Kakor ruska *šmélь* in češka *čmel* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **čьmel'ь*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **kem-* v pomenu 'brenčati, bučati', iz katerega je tvorjena tudi nemška beseda *Hummel*, ki prav tako pomeni 'čmrlj'. Njen prvotni pomen je torej 'kdor brenči'.

čoln

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *čûn*, ki pomeni 'manjši plitev čoln, drevak', ruska *čěln* v pomenu 'čoln' in češka *člun*, ki pomeni 'čoln, barka', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **čьlnь* 'čoln, drevak', ta pa je dalje sorodna z litovsko *kélmās* in latvijsko *ceļms*, ki pomenita 'hlod', starovisokonemško *scalm*, ki pomeni 'ladja', in staroangleško *helma*, ki pomeni 'krmilo'. Vse navedne besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **kelh₂-*, ki je pomenil 'tolči, sekati'. Naša beseda *čôln* je torej prvotno pomenila 'posekano (in izvotljeno) drevesno deblo, hlod'.

črevesje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *črevó*, kakor je npr. iz samostalnika *koló* izpeljano *kolésje*. Njen prvotni pomen je 'več črev, veliko črev'.

črevo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *crijévo*, srbska *crévo* in češka *střevo*, ki pomenijo isto kot naša, ter starejša in narečna ruska *čerévo*, ki pomeni 'trebuh, maternica, život', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **červo*, ki je prvotno pomenila '*kar je odrezano, izrezano (iz živalskega trebuha)'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)ker-*, ki je pomenil 'rezati'.

čriček

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz starejše *čiriček*, kar je manjšalnica samostalnika *čirič*, ki je izpeljan iz glagola *čiriti* v pomenu 'cvrčati'. Ta je izpeljan iz medmeta *čirí*, ki posnema čričkovo oglašanje.

črka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *črkati* v pomenu 'zarežovati črte (v les)', ki se ohranja v starejši slovenski *črkati* v pomenu 'čečkati, kracati' in ruski *čerkrátъ*, ki pomeni 'hitro pisati'. Njen prvotni pomen je torej '(v les vrezano) pisno znamenje'.

črpalka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *črpati*.

črpanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *črpati*.

črpati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *črpati*, ruska *čerpatъ* in češka *čerpat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **črpati*, ki je pomenila 'zajemati tekočino'. Tvorjena je iz 5000 let

starega praindoevropskega korena **(s)kerp-* v pomenu 'rezati, sekati, trgati', iz katerega so ndr. tvorjene še naslednje besede: litovska *kirpti*, ki pomeni 'striči', latvijska *cìrpt*, ki pomeni 'prirežovati', in latinska *carpere*, ki pomeni 'trgati, puliti'. Današnji pomen 'črpati' se je iz prvotnega 'rezati, sekati, trgati' razvil prek 'razdeljevati, zajemati tekočino'.

črta

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *črta* v pomenu 'črta', ruska *čertá* in češka *črta* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **črta*, ki je pomenila '(v les) vrezana, zarezana črta', ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **krtah₂*, iz katere sta se razvili tudi staroindijska *krtā*, ki pomeni 'razpoka, zareza', in litovska *kirtà*, ki pomeni 'udarec'. Tvorjena je iz korena **(s)kert-*, ki je pomenil 'rezati, sekati'.

črtovje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *črta*.

čuden

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *čúdan* je v srednjem veku izpeljana iz samostalnika *čúdo*.

čudež

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *čúdo*.

čudežen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *čúdež*, ta pa iz *čúdo*.

čuditi se

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *čúdití se*, staroruska *čuditisja* in narečna češka *čudit' se* je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega samostalnika **čudo* v pomenu 'čudež'.

čudovit

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *čúdo* v pomenu 'čudež' in torej prvotno pomeni 'ki ima take lastnosti kot čudež'.

čustven

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *čústvo*.

čustvo

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *čústvo*, ki je izpeljana iz besede, sorodne z našima *čúti* in *čúvati*. Njen prvotni pomen je 'kar čutimo'.

daljava

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz danes zastarelega samostalnika *dálja*, ki pomeni 'daljava'. Ta samostalnik, iz katerega je izpeljana tudi beseda *daljica*, je izpeljan iz primernika *dálji* v pomenu 'daljši', ki spada k pridevniku, iz katerega je tvorjen prislov *dáleč*.

daljica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz danes zastarelega samostalnika *dálja*, ki pomeni 'daljava'.

daljnogled

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz pridevnika *dáljen* v pomenu 'zelo oddaljen' in izpeljanke iz glagola *glédati*.

dan

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dân*, ruska *dénъ* in češka *den* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dъnъ*, ki je dalje sorodna z litovsko *dienà*, latvijsko *diena* in staroindijsko *dína-*, ki vse prav tako pomenijo 'dan', prvotno pa je pomenila le 'svetli del dneva'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **dej-*, ki je pomenil 'svetiti (se)' in iz katerega je mdr. tvorjen tudi latinski samostalnik *diēs*, ki prav tako pomeni 'dan'.

debel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dèbeo* in ruska *debélyj* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **debelъ*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **d^heb-*, ki je pomenil 'močan, trden', iz katerega sta mdr. tvorjeni še naslednji besedi: staronordijska *dapr* in starovisokonemška *tapfar*, ki pomenita 'težek'. Iz slednje se je razvila današnja nemška *tapfer*, ki pomeni 'hraber, vrl'.

deblo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *déblo*, ki pomeni 'deblo' in 'drevo', je izpeljana iz istega korena kot naš pridevnik *débel*. Njen prvotni pomen je torej 'debeli del drevesa'.

ded

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *djèd*, črnogorska *děd*, srbska *dèd*, ruska *déd* in češka *děd* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dēdъ*, ki je pomenila 'ded, poglavar velike družine'. Dalje je sorodna z litovsko *dēdis* 'stric', grško *théthē* v pomenu 'babica', venetsko *deda* 'teta', ki so se prav tako razvile iz 5000 let stare praindoevropske **d^hēd^ho-*, v ženskem spolu **d^hēd^hah₂*. Besedi, ki sta označevali starejšega družinskega člana, deda ali strica oziroma babico ali teto, verjetno izvirata iz otroškega jezika.

dedek

Beseda je domačega izvora. Prvotno je ljubkovalna manjšalnica samostalnika *déd*, ki prav tako pomeni 'stari oče'.

dediščina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *dédiški*, ta pa iz samostalnika *dédič*. Njen prvotni pomen je 'dedičeva lastnina'.

dejanje

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *dejáti* v starejšem pomenu ‘delati’.

dejavnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *dejáven*, ta pa iz glagola *dejáti* v starejšem pomenu ‘delati’.

del

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *dìo*, srbska *děo*, beloruska *dzél* in češka *díl* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dělъ*, ki je prav tako pomenila ‘del (celote)’. Razvila se je iz 5000 let stare praindoevropske besede **dah₂ilo-*, tvorjene iz korena **dah₂i-* v pomenu ‘deliti, razdeljevati’, iz katere so se razvile še naslednje besede: gotška *dails*, staroangleška *dæl*, starovisokonemška *teil* in iz te temška *Teil*, ki prav tako pomenijo ‘del’.

delec

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *dél*. Njen prvotni pomen je ‘majhen del’.

delitelj

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *delíti* in torej prvotno pomeni ‘tisti, ki deli, razdeli (število na več delov)’.

deliti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *dél*. Njen prvotni pomen je ‘iz ene celote delati več delov’.

deljenec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *delíti*. Njen prvotni pomen je ‘(število, ki je) deljeno, razdeljeno (na več delov)’.

deljenje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *delíti*, ki prvotno pomeni ‘iz ene celote delati več delov’.

deljiv

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *delíti*. Njen prvotni pomen je torej ‘tak, ki ga je mogoče deliti, razdeliti’.

delnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *délen* in torej prvotno pomeni ‘delna lastnina (podjetja)’.

deloven

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *délo*.

demokracija

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz latinske *dēmocratia*, ta pa iz grške *dēmokratía*, ki je zložena iz grških samostalnikov *dēmos* v pomenu ‘ljudstvo’ in izpeljanke iz *krátos* v pomenu ‘moč, oblast’. Njen prvotni pomen je torej ‘ureditev, v kateri ima oblast ljudstvo’.

denar

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz neke romanske besede, ki se je razvila iz latinske *dēnārius* v pomenu ‘srebrnik’, prvotno ‘novec za deset enot’, in iz katere se je razvilo današnje italijansko *denaro* v pomenu ‘denar’. Latinska beseda je izpeljana iz prislova *dēnī* v pomenu ‘po deset’, ki je soroden s števnikom *decem*, ki pomeni ‘deset’.

desni

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *děsnī* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **desnъjъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **dek'sino-*, iz katere sta se razvili še litovska *dėšinas*, ki prav tako pomeni ‘desni’, in staroindijska *dakšíná-*, ki pomeni ‘desni, južni’ in ‘pripraven, priročen’. Tvorjena je iz korena **dek'-*, ki je pomenil ‘ugodno sprejeti’. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: grška *deksiterós*, latinska *dexter*, staroirska *dess* in gotška *taihswa*, ki prav tako pomenijo ‘desni’. Pomen ‘desni’ se je razvil iz starejšega ‘ugodno sprejet, pripraven, priročen’.

desno

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku ali prej je izpeljana iz pridevnika *dēsni*.

dež

Beseda je domačega izvora. Kakor narečna hrvaška *dăžd*, ruska *dóždь* in češka *děšt'* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dъzd'b*, ki je prav tako pomenila 'dež'. Ta se je razvila iz starejše **dusdju-*, zloženke iz 5000 let starega praindoevropskega prislova **dus* v pomenu 'slab' in samostalnika **dju-* v pomenu 'svetlo nebo, dan'. Njen prvotni pomen je torej **'slabo nebo'*.

dežela

Beseda je domačega izvora. Prvotneje se je glasila *drželà*. Izpeljana je iz glagola *držàti*, iz katerega je izpeljana tudi *držàva*. Njen prvotni pomen je **'držanje skupaj, obstojnost'*.

deževati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *děž*.

dežnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *děž*.

diagram

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prek nemške *Diagramm* prevzeta iz grške *diágramma*, ki pomeni 'načrt, oris'. Grška beseda je izpeljana iz glagola *diagráphō* v pomenu 'načrtujem'.

dieta

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju ali prej je prek nemške *Diät* in latinske *diaeta* prevzeta iz grške *diáita*, ki pomeni 'način življenja' in 'življenje, živež, hrana, stanovanje'. Grška beseda je izpeljana iz glagola *diaitáō*, ki pomeni 'obdržim pri življenju, preživljam, zdravim'.

dihanje

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *dihati*.

dihati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dihati* in češka *dýchat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dyxati*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **d^hues-*, iz katerega sta tvorjena še npr. litovski glagol *dūsauti* v pomenu 'vzdihovati' in grški *thýō*, ki pomeni 'piham, jezim se, kadim, žgem, zažigam, žrtvujem žgalno daritev'.

dinamičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prek nemške *dynamisch* in francoske *dynamique* prevzeta iz grške *dynamikós*, ki pomeni 'močan, silen, sposoben'. Grška beseda je izpeljana iz samostalnika *dýnamis* v pomenu '(telesna) moč, sila, sposobnost, zmožnost'.

dinamika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prek nemške *Dynamik* prevzeta iz francoske *dynamique*, ta pa je izpeljana iz grškega pridevnika *dynamikós* v pomenu 'močan, silen, sposoben', ki je izpeljan iz samostalnika *dýnamis* v pomenu '(telesna) moč, sila, sposobnost, zmožnost'.

dinozaver

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Dinosaurus*, angleško *dinosaur*, francosko *dinosaure*. Zložena je iz grškega pridevnika *deinós*, ki pomeni 'grozen, silen', in samostalnika *saũros* v pomenu 'kuščar'. Njen prvotni pomen je torej 'grozen, silen kuščar'.

dišati

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dišati*, ruska *dyšátь* v pomenu 'dihati' in poljska *dyszecé* 'dihati, sopsti' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dyšati*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *dūsėti*, ki pomeni 'sopsti, težko dihati'. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **d^hues-* v pomenu 'dihati', iz katerega so tvorjene tudi besede, iz katerih so se razvile naše *dihati*, *dúh* in *dušiti*.

divjad

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *divji*. Njen prvotni pomen je torej ‘divje živali’.

divji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *divljī*, starejša ruska *divij* in staročeška *diví* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **divьjь*, ki je izpeljana iz samostalnika **divь* v pomenu ‘zli duh, demon, čudo’. Pridevnik *divji* je torej prvotno pomenil ‘pripadajoč zlim duhovom, demonom’, tj. bogovom stare, predkrščanske vere, ki so po verovanju naših prednikov prebivali v gozdovih, tam kot divje živali. Splošnoslovanska beseda **divь* se je namreč razvila iz 5000 let stare praindoevropske **deǵu-*, iz katere so se mdr. razvile še staroindijska *devá-*, latinska *deus* in litovska *diēvas*, ki vse pomenijo ‘bog’.

dlaka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dlāka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dlaka*, ta pa verjetno iz še starejše prabaltoslovanske **tlākā*, iz katere je izpeljana beseda, iz katere so se razvile staropruska *clokis*, litovska *lokỹs* in latvijska *lācis*, ki pomenijo ‘medved’. Pomen ‘medved’ se je v baltških jezikih razvil iz prvotnega **kosmatinec*. Baltoslovanska beseda s pomenom ‘dlaka’ etimološko ni pojasnjena.

dlan

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dlān*, ruska *ladónь* in češka *dlaň* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dolnь*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *dėlnas* in latvijsko *dēļna*, ki prav tako pomenita ‘dlan’. Njen prvotni pomen ni znan.

dneven

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *dán*.

dno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dnò*, ruska *dnó* in

češka *dno* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dъno*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **d^hubno-*, ki je pomenila ‘mesto, ki je globlje od okolice’. Iz iste besede so se razvile še litovska *dūgnas* v pomenu ‘dno’, latvijski *dubęns*, *dibęns*, ki pomenita ‘dno, tla’, in galska *dubno-*, *dumno-* v pomenu ‘svet, zemlja’. Iz istega praindoevropskega korena **d^heub-*, ki je pomenil ‘globok’, pa še grška *bythós* v pomenu ‘(morska) globina’ in pridevniki gotski *diups*, nemški *tief*, staroangleški *dēop* in iz tega angleški *deep*, ki pomenijo ‘globok’.

doba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dōba* in češka *doba* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **doba* v pomenu ‘primeren, ugoden čas’, ta pa je sorodna z litovsko *dabà*, ki pomeni ‘lastnost, narava, značaj’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **d^hab^h-*, ki je pomenil ‘primeren, ugoden’.

dobeseden

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz besedne zveze *do besede*. Njen prvotni pomen je torej ‘(natančno ponovljen od besede) do besede’.

dobrina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *dóber*. Njen prvotni pomen je torej ‘dobra stvar’.

dobrodelen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz besedne zveze *dōbro délo*.

dobrodelnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *dobrodélen*.

dogodivščina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *dogoditi se* v pomenu ‘zgoditi se’. Njen prvotni pomen je torej ‘kar se zgodi’, to pa ni samo ‘zanimiv doživljaj’, temveč tudi ‘zgodovina’, ki je pri tej besedi znan v 19. stoletju.

dojenček

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *dojê nec*, ki je izpeljan iz deležnika *dojèn* glagola *dojiti*. Njen prvotni pomen je torej ‘majhen (otrok), ki je dojen, ki ga (mama) doji’.

dojenčica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz besede *dojê nec*.

dojeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *do-* in glagola *jéti* v starejšem pomenu ‘prijeti, zgrabiti’.

dolg

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dùg*, ruska *dólgyj* in češka *dlouhý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dǫlgъ*, ta pa tako kot litovska *ilgas* in staroindijska *dīrgha-* iz 5000 let stare praindoevropske **dǵHgʰo-*, ki je pomenila ‘dolg, razvlečen’.

dolgčas

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je sklopljena iz pridevnika *dól g* in samostalnika *čas*.

dolina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dòlina* in ruska *dolína* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dolina*, ki je izvorno večalnica samostalnika **dolъ* v pomenu ‘manjša dolina’. Ta beseda, ki se nam danes ohranja v mnogih zemljepisnih imenih *Dol*, se je razvila iz 5000 let stare **dʰolo-* v pomenu ‘jama, votlina’. Iz nje so se mdr. razvile še naslednje besede: grška *thólos*, ki pomeni ‘obokano okroglo poslopje na dvorišču, kjer so shranjevali orožje in orodje’, valižanska *dol*, starovisokonemška *tal* in iz te nemška *Tal*, ki pomenijo ‘dolina’.

določati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *določiti*.

določiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *do-* in glagola *ločiti*. Njen prvotni pomen je torej ‘ločiti v odnosu do preostalih’.

dolžina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *dól g* in torej prvotno pomeni ‘kolikor je neka stvar dolga’.

dolžnost

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *dólžen*, ta pa iz samostalnika *dól g* v pomenu ‘kar je treba vrniti’.

dom

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dòm*, ruska *dóm* in češka *dům* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **domъ*, ki je prav tako pomenila ‘dom, hiša’, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **domu-*, ki se ohranja še v latinski *domus*. Sorodna je z besedo **domo-*, iz katere so se razvile staroindijska *dāma-*, grška *dómos* in litovska *nāmas*, vse v pomenu ‘hiša, zgradba, bivališče’. Navedene besede so izpeljane iz korena **dem-*, ki je pomenil ‘graditi’.

domiseln

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *domisliti se* in torej prvotno pomeni ‘tak, ki se česa domisli’.

domisliti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *do-* in glagola *misлити*. Njen prvotni pomen je torej ‘misleč priti do (sklepa)’.

domovina

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *dóm*. Njen prvotni

pomen je torej ‘dežela, v kateri je dom, kjer je kdo doma’.

dopisnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *dopisen* in torej označuje kartico za dopisovanje.

dostop

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *dostopiti*, ta pa je sestavljen iz predpone *do-* in *stopiti*. Njen prvotni pomen je torej ‘to, da kdo stopi zraven’.

drevesen

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *drevó*.

drevo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *drijêvo*, srbska *drêvo*, ruska *dévevo* in češka *dřevo* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dervo*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **deruo-*, ki je izpeljana iz samostalnika **doru*, ki je pomenil ‘drevo’ in ‘les’. Iz tega samostalnika so se razvile še naslednje besede: staroindijski *dáru* v pomenu ‘les’ in *drú-* v pomenu ‘les, drevo, veja’, grška *dóry* v pomenu ‘deblo, les, drevo’, albanska *dru* v pomenu ‘les’, gotska *triu* v pomenu ‘drevo’, staroangleška *trēow* in iz te angleška *tree*, ki prav tako pomeni ‘drevo’.

droben

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *drobíti*. Njen prvotni pomen je torej ‘zdrobljen’.

drobiž

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *drobíti* in torej prvotno pomeni ‘majhna, drobna stvar’.

drobtina

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *drobet*, ki pomeni ‘majhen, droben delec’ in je izpeljan iz glagola *drobíti*.

drugačen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prislova *drugáče*, ki pomeni ‘na drug način’, to pa je izpeljanka iz pridevnika *drug* v pomenu ‘ne isti’.

družba

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *drúžiti*, ta pa iz samostalnika *drug* v pomenu ‘tovariš, sodelavec, sostanovalec’. Njen prvotni pomen je torej ‘skupina družočih se ljudi’.

družben

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *drúžba*.

družina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *drúžina*, ki pomeni ‘vsi ljudje, ki živijo v isti hiši’, tj. poleg staršev in otrok nekdanj še stari starši, neporočeni strici, tete, služabniki itd., ruska *družína*, ki pomeni ‘spremstvo, četa, skupina ljudi’, in češka *družina*, ki pomeni ‘spremstvo, skupina’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **družina*, ki je izpeljana iz samostalnika **drugъ* v pomenu ‘tovariš, sodelavec, sostanovalec’. Njen prvotni pomen je torej ‘skupina tovarišev, sodelavcev, sostanovalcev’.

družinski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *družina*.

država

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *država*, ruska *deržáva*, ki pomenita isto kot naša, in češka *država*, ki pomeni ‘posest, področje’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **dbržava*. Izpeljana je iz glagola **dbržati* in je prvotno pomenila **‘držanje skupaj, obstojnost’*.

državen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *držáva*.

duet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *duetto*, kar je manjšalnica od *duo*, ki prav tako pomeni 'duet', prvotno pa je ta beseda števnik s pomenom 'dva'.

duh

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dùh*, ruska *dúh* in češka *duch* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **duxъ*, ki je pomenila 'dih' in 'duh, duševnost', drugotno tudi 'demon'.

Tvorjena je iz istega 5000 let starega praindoevropskega korena **dʰues-* v pomenu 'dihati' kot naša današnja glagola *dúhati* in *dihati*.

duhovnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *duhóven*, ki prav tako pomeni 'duhovnik', prvotno pa je ta beseda pridevnik, izpeljan iz samostalnika *dúh*. Beseda *duhóvnik* torej prvotno pomeni 'kdor se posveča duhu, človekovi duševnosti'.

duo

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *duo*, ki je prvotno števnik s pomenom 'dva'.

dvojina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz števnik *dvá*. Prvotno torej označuje slovnične oblike, ki se nanašajo na dva.

dvomesten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz besedne zveze *dvé mésti*.

dvorana

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *dvoràna*. To je izvorno večalnica samostalnika *dvôr*, ki pomeni 'dvor, dvorec'.

dvorišče

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dvòrište* in poljska

dworzyszczce je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega samostalnika **dvorъ*, ta pa se je razvil iz 5000 let starega praindoevropskega **dʰuoro-*, ki je prvotno pomenil 'kar se nahaja za vrati', ohranja pa se še v latinski besedi *forum*, ki pomeni 'trg', tj. 'večji odprt prostor v mestu'. Ta latinska beseda je prek angleščine prevzeta v slovensko *fórum*, ki nam pomeni 'spletno mesto za pogovor, izmenjavo mnenj' – kot so se nekdanj v antičnih mestih pogovarjali na trgih.

dvoživka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika **dvoživ*, ki je zložen iz števnik *dvá* in pridevnika *živ*. Njen prvotni pomen si lahko predstavljamo kot 'žival, ki je dvakrat živa, ima dve življenji: prvo v vodi in drugo na kopnem'.

ednina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz števnik *éden*. Prvotno torej označuje slovnične oblike, ki se nanašajo na enega.

ekologija

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Ökologie*, francosko *écologie*, angleško *ecology*. Zložena je iz grškega samostalnika *oîkos*, ki poleg 'hiša' pomeni tudi 'gospodarstvo, gospodinjstvo', in izpeljanke iz *lógos*, ki pomeni 'beseda, govor, pripoved, veda'. S poimenovanjem je mišljeno 'veda o gospodarjenju (v naravi)'.

ekološki

Beseda je domačega izvora. Tvorjena je iz osnove prevzete besede *ekologija*.

ekonomika

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Ökonomik* iz grške *oikonomiké*, ki je v ženskem spolu posamostaljena pridevniška zloženka iz *oîkos* v pomenu 'hiša' in *nómos* v pomenu 'zakon, navada, šega, pravilo'. Njen prvotni pomen je torej 'zakoni, navade, pravila, ki veljajo za domače, hišno gospodarstvo'.

eksplodirati

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *explodieren*, ta pa iz latinske *explōdere* v pomenu 'v gledališču s tolčenjem, tleskanjem pozvati slabega igralca, naj zapusti oder; izžvižgati'. Beseda je sestavljena iz predpone *ex-*, ki pomeni 'iz', in glagola *plōdere*, starejše *plaudere*, ki pomeni 'ploskati, tolči'.

eksplozija

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Explosion* in francoske *explosion* iz latinske *explōsiō*. Ta beseda, ki je izpeljana iz glagola *explōdere*, označuje hrup s tleskanjem in tolčenjem, ki ga delajo gledalci v gledališču, če niso zadovoljni s predstavo.

eksploziv

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta in posamostaljena iz nemškega pridevnika *explosiv*, ki pomeni 'eksploziven'. Nemška beseda je prevzeta iz francoske *explosif*, ki je sorodna z *eksplodirati* in *eksplozija*.

eksploziven

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *explosiv*, ta iz francoske *explosif*, ta pa iz latinske *explōsīvus*, ki je izpeljana iz iste osnove kot samostalnik *eksplozija*.

ekvator

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz srednjeveškolatinske *aequator*, ki je sprva pomenila 'nebesni ekvator', tj. 'namišljen krog, ki deli nebo na severno in južno polovico'. Beseda je izpeljana iz latinskega glagola *aequare*, ki pomeni 'enačiti, izenačiti'. Njen prvotni pomen je 'izenačevalec'.

elektrarna

Beseda je tujega izvora. Proti koncu 19. stoletja je izpeljana iz prvega dela prevzetega samostalnika *eléktrika* s pripono *-árna*, s katero se v češčini (in po češkem zgledu pri nas) tvorijo zlasti poimenovanja tovarn in drugih prostorov, v katerih poteka dejavnost, izražena v korenem delu besede, npr. *železárna*, *mlekárna*, *kavárna*.

električen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena iz nemške *elektrisch*, izpeljanke iz novolatinskega samostalnika *electric* v pomenu 'elektrika'.

elektrika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz novolatinske *electric*, ki je izpeljana iz latinskega samostalnika *electron* v pomenu 'jantar'. Ta latinska beseda je prevzeta iz grške *ἤλεκτρον*, ki prav tako pomeni 'jantar'. Električna je poimenovana po jantaru zato, ker so naelektrenost snovi najprej opazili pri drgnjenju jantarja.

elektronski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *elektrón*, ki je zložen iz prvega dela besede *eléktrika* in drugega dela besede *ion*.

element

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju je prevzeta prek nemške *Element* iz latinske *elementum*, ki je označevala vsako od štirih prvin, za katere so verjeli, da sestavljajo svet, namreč zemlja, voda, zrak in ogenj. Beseda je prvotneje pomenila 'glas' in 'črka', tj. 'prvina govora' oz. 'prvina pisanja'. Njen izvor in prvotni pomen nista znana.

embalaža

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz francoske *emballage*, ki je izpeljana iz glagola *emballer* v pomenu 'zapakirati, zaviti', ta pa je sestavljen iz predpone *en-* v pomenu 'v' in izpeljanke iz samostalnika *balle* v pomenu 'bala, zavoje blaga'.

enačba

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *enáčiti*, ta pa iz pridevnika *enák*. Njen prvotni pomen je torej 'enačenje'.

enak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jèdnāk*, staroruska

jedinakyy in češka *jednaký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske *(j)edъnakъ, ki je izpeljana iz števnikar *(j)edъnъ v pomenu ‘eden’. Njen prvotni pomen je torej ‘tak kot eden’.

enakomeren

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz pridevnika *enák* in samostalnika *méra*. Njen prvotni pomen je torej ‘tak, ki ima (vedno) enako mero’.

enakopraven

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz pridevnika *enák* in samostalnika *právo* v pomenu ‘zakoni’. Njen prvotni pomen je torej ‘tak, za katerega veljajo enaki zakoni kot za vse druge’.

enakopravnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *enakopráven*.

enakost

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *enák*. Njen prvotni pomen je ‘lastnost enakega’.

energija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Energie* in francoske *énergie* iz latinske *energĭa*, ta pa iz grške *enérgeia*, ki pomeni ‘delo, delovanje, moč’. Grška beseda je izpeljana iz samostalnika *érgon*, ki pomeni ‘delo’.

enota

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz števnikar *en*. Njen prvotni pomen je torej ‘enost’, tj. ‘nekaj, kar je ena stvar’.

epidemija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prek nemške *Epidemie* prevzeta iz srednjeveškolatinske *epidemia*, ta pa je izpeljana iz grškega pridevnika *epidēmios* v pomenu ‘ki je med ljudstvom, ki se dogaja med ljudstvom’, sestavljenega iz grškega predloga *epi* v pomenu ‘na, poleg’ in samostalnika *dēmos* v pomenu ‘ozemlje, dežela, pokrajina,

država, ljudstvo’. *Epidemija* je torej prvotno ‘nalezljiva bolezen, ki se širi med ljudstvom, po pokrajini’.

etui

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prek nemške *Etui* prevzeta iz francoske *étui*, izpeljanke iz starofrancoskega glagola *estuier*, ki pomeni ‘zapreti’. Prvotni pomen besede *etui* je torej ‘škatlica, v katero se kaj zapre’.

evro

Beseda je tujega izvora. V 21. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Euro*, francosko, italijansko, angleško idr. *euro*. Beseda je nastala iz prvega dela imena celine *Evropa*, ki izvira iz grščine.

fagot

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je (morda prek nemške *Fagott*) prevzeta iz italijanske *fagotto*, ki prav tako pomeni ‘fagot’, pomeni pa tudi ‘zavoj’, zato domnevamo, da je to glasbilo tako poimenovano zaradi svoje zavite oblike.

fagotist

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je po zgledu nemške *Fagottist* in italijanske *fagottista* izpeljana iz prevzetega samostalnika *fagót*.

fagotistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *fagotíst*.

februar

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz latinske (*mēnsis*) *Februārius*, ki je prav tako označeval zadnji zimski mesec in ki je bil v rimskih časih tudi zadnji mesec v letu. Ta mesec je poimenovan po prazniku očiščevanja in daritev za žive in mrtve, imenovanem *februa*, ki so ga stari Rimljani praznovali v drugi polovici februarja.

februarski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *fēbruar*.

festival

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Festival* iz angleške *festival*, ta pa iz starofrancoske *festival*, ki pomeni 'praznovanje'. Ta starofrancoska beseda se je razvila iz latinske *festīvālis*, ki je prek pridevnika *festīvus* s pomenom 'vesel, radosten, praznični' izpeljana iz latinskega samostalnika *festum* 'praznik'

festivalski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *festivál*.

figura

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je (morda prek italijanske *figura* ali nemške *Figur*) prevzeta iz latinske *figūra*, ki pomeni 'oblika, podoba, postava'. Latinska beseda je izpeljana iz glagola *figere* v pomenu 'upodobiti, ustvariti'. Njen prvotni pomen je 'to, kar je narejeno, ustvarjeno'.

film

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *film*, ki danes pomeni isto kot naša, prvotno pa pomeni le 'kožica, mrena, prevleka'. Današnji pomen se je razvil prek pomena 'prozoren trak za fotografiranje ali snemanje' iz 'prevleka', saj so bili filmski trakovi, ki so bili v množični uporabi pred iznajdbo digitalne fotografije konec 20. stoletja, prevlečeni s kemikalijami, ki so občutljive na svetlobo.

fizičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *physisch* in latinske *physicus* iz grške *physikós*, ki pomeni 'naraven' in je izpeljana iz samostalnika *phýsis* v pomenu 'narava, stvarstvo, rast, rojstvo'.

fižol

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek avstrijskonemške *Fisole* iz beneško italijanske *fasolo*, ki se je kakor knjižno italijanska *fagiolo* razvila iz latinske *phaseolus*, manjšalnice od *phasēlus*. Ta latinska beseda, ki je označevala neko drugo stročnico, verjetno bob, je prevzeta iz grške *phásēlos*, kar je prevzeto iz nekega starega

neznane sredozemskega jezika. Rastlina, ki jo mi imenujemo *fižól* izvira iz Srednje Amerike, od koder so jo v 16. stoletju prinesli v Evropo.

fižolov

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *fižól*.

flavta

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju ali prej je prevzeta iz italijanske *flauto* ali srednjeveškولاتinske *flauta*, tidve pa iz provansalske *flaut* v pomenu 'flavta, piščal'.

flavtist

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je po zgledu italijanske *flautista* izpeljana iz samostalnika *flávta*.

flavtistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *flavtíst*.

fotelj

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz francoske *fauteuil*, ki prav tako pomeni 'udoben stol, fotelj', prvotno pa je pomenila 'zložljiv stol'. Francoska beseda je prevzeta iz starofrankovske **faldistōl*, ki je zložena iz starofrankovskega glagola **falden* 'gubati, pregibati' in samostalnika *stōl* 'stol'.

fotograf

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Fotograf*, ta pa je tvorjena iz samostalnika, iz katerega smo prevzeli našega *fotografija*.

fotografija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Fotografie*, ta pa iz angleške *photography*, ki je zložena iz grškega samostalnika *phōs* 'luč, svetloba' in izpeljanke iz *gráphō* v pomenu 'slikam, rišem, pišem, vklešem'. Njen prvotni pomen je torej 'slikanje s svetlobo'.

fotografinja

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *fotográf*.

fotografirati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *fotografieren*, ki je izpeljana iz samostalnika *Fotograf*.

fotosinteza

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Fotosynthese*, angleško *photosynthesis*, francosko *photosynthèse*. Zložena je iz grških samostalnikov *phōs*, ki pomeni 'luč, svetloba', in *synthesis*, ki pomeni 'sestavljanje, spajanje, združevanje'. Njen prvotni pomen je torej 'sestavljanje (kemijskih spojin) s pomočjo svetlobe'.

gaganje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *gágati*.

gagati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gágati*, ruska *gágatʹ* in slovaška *gágat'* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gagati*, ta pa iz še starejše, ki se ohranja tudi v litovski *gagúoti*, ki prav tako pomeni 'gagati'. Izpeljana je iz medmeta *gaga*, ki posnema oglašanje gosi in rac.

gaj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gāj*, ki pomeni 'gozdič', narečna ruska *gáj* v pomenu 'gozd' in češka *háj*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gajb*, ta pa je izpeljana iz glagola **gajiti*, ki je pomenil 'gojiti'. Prvotno je torej pomenila 'gojen, negovan gozd'.

galeb

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *gālēb*, kar je sorodno s hrvaško besedo *gölüb* in našo *golób*.

galerija

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz italijanske *galleria*, ki poleg 'razstavní prostor' pomeni tudi 'predor, pokrito sprehajališče, balkon (v gledališču ali operi)'. Razvila se je iz imena rimske province *Galilaea* v Palestini. V srednjeveški latinščini so namreč z izrazom *galilaea* imenovali prostor pred cerkvijo, ki je bil namenjen nekrščeni, zlasti Judom. Od tod so se prek pomena 'predprostor' razvili današnji pomeni.

gaziti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *gàziti*, ki pomeni 'teptati, bresti', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gaziti*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **geg^h-*, ki je pomenil 'bresti, gaziti'. Iz istega korena je tvorjena tudi staroindijska beseda *gāhate*, ki pomeni 'on(a) brede, zabrede'.

gaženje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *gáziti*.

gib

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *gīb* je izpeljana iz glagola *gíbati se*.

gibanje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *gibanje* je izpeljana iz glagola *gíbati se*.

gibati se

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gíbati se* v enakem pomenu, narečna ruska *gibátb*, ki pomeni 'upogibati', in češka *hýbat*, ki pomeni 'gibati, premikati', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gybati* v pomenu 'upogibati'. Prvotno je torej pomenila 'upogibati se'. Pri gibanju namreč upogibamo roke in noge.

gimnastičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *gymnastisch* in latinske *gymnasticus* iz grške *gymnastikós* v pomenu 'telovaden'. Izpeljana je iz pridevnika *gymnós* v pomenu 'nag, gol'. V antični Grčiji so namreč dečki telovadili goli.

gimnastika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Gymnastik* iz grške *gymnastiké*, ki je pomenila 'telovadba'. Izpeljana je pridevnika *gymnós* v pomenu 'nag, gol'. V antični Grčiji so namreč dečki telovadili goli.

gladek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *glādak*, ruska *glādkij* in češka *hladký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gladъkъ*. Ta je izpeljana iz starejše **gladъ*, ki je sorodna z litovsko *glodius* in nemško *glatt*, ki prav tako pomenita 'gladek', ter z latinsko *glaber*, ki pomeni 'gladek' in 'nag, gol'. Navedene besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^hlah₂d^h*- z domnevnim pomenom 'svetleč, gladek'.

glas

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *glās*, ruska *gólos* in češka *hlas* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **golsъ*, ki je pomenila 'glas, zvok, klic'. Ta beseda se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **galso-*, ki se ohranja še v litovski *gālsas* v pomenu 'odmev', staronordijski *kall* in angleški *call*, ki pomenita 'klic'.

glasba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *glāzba* je izpeljana iz samostalnika *glās*.

glasben

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *glāsba*.

glasbilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *glāsba*.

glasen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *glāsan* in češka *hlasný* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **golsъnъ*, ki je izpeljana iz samostalnika **golsъ*, iz katerega se je razvil naš *glās*.

glaven

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *glāvnī* in češka *hlavnī* je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega samostalnika **golva*, iz katerega se je razvil naš *gláva*.

gledališče

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju je izpeljana iz glagola *glédati*. Njen prvotni pomen je torej 'prostor za gledanje'.

gledališki

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *gledališče*.

gliva

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gljīva*, ki pomeni 'goba', narečna ruska *glīva*, ki pomeni 'vrsta hruške', in češka *hlīva*, ki pomeni 'drevesna goba', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gliva*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **glejH-*, ki je označeval gladke, sluzaste stvari. Njen prvotni pomen je torej *'sluzasta'.

globina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dubīna* in ruska *glubiná* je izpeljana iz nekdanjega pridevnika **glōbъ*, iz katerega je tvorjen splošnoslovanski pridevnik **glōbokъ*, iz tega pa se je razvil naš *globòk*.

globok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *dùbok*, ruska *glubókij* in češka *hluboký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **glōbokъ*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **gleub^h-*, ki je pomenil 'rezati, dolbsti, votliti, poglobljati'.

gnati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gnāti*, ruska *gnátъ* in češka *hnát* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **g^hnati*, ta pa je sorodna z litovsko *giñti*, ki prav tako pomeni 'gnati'. Pomen 'gnati' se je prek vmesnega '(s tepežem) gnati živino' razvil iz pomena 'tepsti, tolči', ki ga izkazujejo tvorjenke iz korena **g^hen-* v pomenu 'tolči, tepsti, ubiti' v drugih indoevropskih jezikih, npr. staroindijsko *hánti* v pomenu 'on(a) tolče, ubije', armensko *ganem* v pomenu 'tolčem, tepem', grško *theínō* v pomenu 'tolčem', hetitsko *kuenzi* v pomenu 'on(a) ubije'.

gnesti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gnjěsti*, ki pomeni isto kot naša, ruska *gnestí*, ki pomeni 'tlačiti, mučiti', in češka *hníst*, ki pomeni 'gnesti, stiskati, mečkati', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gnesti*, ta pa je tako kot staroangleška *cnedan*, angleška *knead* in nemška *knetan* v pomenu 'gnesti, mesiti' tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **gnet-*, ki je pomenil 'gnesti, stiskati z rokami'.

gnetenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *gněsti*.

gnezdo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *gnijězdo*, srbska *gnězdo*, ruska *gnezdó* in češka *hnízdo* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gnězdo*, ta pa je dalje sorodna s staroindijsko *nīdā-* v pomenu 'počivališče, gnezdo', armensko *nist* v pomenu 'počivališče, rezidenca', latinsko *nīdus* v pomenu 'gnezdo', srednjeirsko *net*, nemško *Nest* in

angleško *nest*, ki prav tako pomenijo 'gnezdo'. Navedene besede so se razvile iz 5000 let stare praindoevropske **nizdo-*, ki je zložena iz prislova **ni* v pomenu 'dol' in izpeljanke iz korena **sed-*, ki je pomenil 'sedeti'. Njen prvotni pomen je torej **'mesto, kjer se (ptica) usede dol'*.

gniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gnjiti*, ruska *gnítъ* in češka *hnít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gniti*, ki je prvotno pomenila 'razpadati, drobiti se'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^hen-*, ki je pomenil 'praskati, drgniti, glodati, gristi'. Iz istega korena so mdr. tvorjene še nalednje besede: še grška *khniei* v pomenu 'on(a) razpada', staroangleška *gnīdan* v pomenu 'tretji, drobiti, mleti' in latvijska *gnīde* v pomenu 'umazana koža'.

gnitje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *gníti*.

gnoj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gnōj*, ruska *gnój* in češka *hnūj* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gnojъ*, ki je pomenila isto kot naša. Izpeljana je iz glagola **gniti* v času, ko se je glasil **gnēitēi*. Njen prvotni pomen je torej 'gnitje'.

gnojilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *gnojiti*, ta pa iz samostalnika *gnój*. Njen prvotni pomen je torej 'sredstvo za gnojenje'.

gnojiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *gnōjiti* je izpeljana iz samostalnika *gnój*. Njen prvotni pomen je torej enak današnjemu: 'dodajati gnoj'.

goba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gùba* v pomenu 'drevesna, kresilna goba', narečna ruska *gúba* 'užitna goba' in češka *houba*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **goba*, ki je dalje sorodna z narečno latvijsko *gu̯mba* v pomenu 'oteklina', litovsko *gu̯mbas* v pomenu 'izboklina, izrastek, bula, grča, oteklina' in narečno norveško *kump*, ki pomeni 'gruda, izboklina'. Navedene besede so verjetno izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^(h)eub^h*-, ki je pomenil 'kriviti, bočiti, dvigovati nad površje'. Iz tega sklepamo, da je naša beseda prvotneje pomenila 'drevesna goba', prvotno pa 'zaobljen izrastek (na drevesu)'.

godalo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *gôsti*, ki pomeni 'igrati na glasbilo s strunami'. Njen prvotni pomen je torej 'orodje, s katerim godemo'.

godec

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *gôsti*.

gol (samostalnik m. sp.)

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *goal*, ki pomeni isto kot naša, prvotneje pa pomeni samo 'namen'. Gol je namreč tisti del igrišča, v katerega je namenjena žoga.

gol (pridevnik)

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gô*, ruska *góljy* in češka *holý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **golъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **galo-* v enakem pomenu, iz katere se je razvilo še starovisokonemško *kalo*, nemško *kahl* v pomenu 'gol, neporasel' in staroangleško *calu* ter iz te današnje angleško *callow* v pomenih 'gol' in 'neizkušen'.

gonilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *goníti*, ki pomeni skoraj isto

kot 'gnati'. Njen prvotni pomen je torej 'to, kar koga žene'.

gora

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gòra*, ruska *gorá* in češka *hora* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gora*, ki je pomenila 'gora' in 'gorski gozd'. Sorodna je z litovsko *girià* in latvijsko *dziŗa*, ki pomenita 'gozd', staroindijsko *giri-* in avestijsko *gairi-*, ki pomenita 'gora', pa tudi albansko *gur*, ki pomeni 'kamen, skala', in grško *deirós*, ki pomeni 'vzpetina'. Navedene besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^herH-*, ki je pomenil 'gora'.

gorenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *goréti*.

goreti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *gòrjeti*, srbska *gòreti*, ruska *gorétb* in češka *hořet* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **goréti*, ki je pomenila '*biti vroč'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^her-*, iz katerega je v slovenščini in sorodnih jezikih zelo veliko besed, npr. slovenske *gréti*, *žár*, *žaréti*, staroindijski *hâras-* in *gharmá-*, ki pomenita 'vročina, žar', grški *théros*, ki pomeni 'vročina, žetev', in *thermós*, ki pomeni 'vroč', latinska *formus*, ki pomeni 'topel', litovska *gâras*, ki pomeni 'para, strast', in mnoge druge.

gorski

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *gòra*.

gosenica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *gùsjenica*, črnogorska *gùsenica*, srbska *gùsenica*, ruska *gúsenica* in slovaška *húsenica*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gôsēnica*, ta pa domnevno iz **vôsēnica*, ki je izpeljana iz samostalnika **vōsъ* v pomenu 'brada, dlaka,

kocina'. Njen prvotni pomen je torej *'kosmata, dlakasta'.

gospa

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gòspoda*, ruska *gospožá* in gornjelužiška *hospoza* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gospod'a*, ki je izpeljana iz samostalnika **gospodь*, iz katerega se je razvil naš *gospód*.

gospod

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gòspod*, ruska *gospódь* in staročeška *hospod*, ki vse pomenijo 'gospod', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gospodь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **g^hospot-*, ki je prvotno pomenila *'gospodar obeda, gospodar gostije'. Beseda je namreč zložena iz praindoevropskih korenov **g^hos-*, ki je pomenil 'obed, gostija', in **pot-*, ki je pomenil 'gospod'. Iz iste praindoevropske besede se je razvila tudi latinska *hospes*, ki pomeni 'gostitelj' in 'gost, tujec'.

gospodar

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gospòdār* in češka *hospodár* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gospodar'b*, ki je izpeljana iz samostalnika, iz katerega se je razvil naš *gospód*.

gospodarica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gospodàrica* je izpeljana iz samostalnika *gospodár*.

gospodinjski

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *gospodinja*.

gospodinjstvo

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *gospodinja*, kakor je npr. iz samostalnika *gospodár* izpeljano *gospodárstvo*. Njen prvotni pomen je 'vse, za kar pri hiši skrbi gospodinja'.

gost

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gúst*, ruska *gustój* in češka *hustý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gostь*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **gem-* v pomenu 'stiskati z rokami, grabiti'. Njen prvotni pomen je torej 'stisnjen'.

gostota

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *góst*.

gotovina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gotovina* je izpeljana iz pridevnika *gotóv*. Njen prvotni pomen je torej 'gotov, zagotovljen denar' – v nasprotju s čekom, menico in drugimi vrednostnimi papirji, katerih dejanska vrednost ni zagotovljena.

gotovinski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *gotovina*.

govorica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *govoríti*, ta pa iz samostalnika *gôvor*.

gozd

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša in narečna hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gvòzd*, ki pomeni 'gozd' in 'železo' (danes se v teh jezikih v pomenu 'železo' uporablja njena izpeljanka *gvôžđe*), rusko *gvózdь* v pomenu 'žebelj' in češko *hvozd* 'gozd, hosta' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gvozdь*, ki je verjetno pomenila *'vejica, zatič, klin'. Ta pomen, ki je pri nas še viden v glagolu *zagózditi* in samostalniku *zagózda*, se je v nekaterih slovanskih jezikih razvil v pomen 'žebelj' in dalje v 'železo', v drugih pa prek pomena *'mного vejic' v 'gozd, hosta'. Splošnoslovanska beseda se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **guosdo-*, iz katere se je razvila še albanska *gjeth*, ki pomeni 'list', starovisokonemška *questa*, ki

pomeni ‘metla’, in nemška *Quaste*, ki pomeni ‘čop’.

gozden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *gòzd*.

grad

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *grâd* in ruska *górod*, ki pomenita ‘mesto’, ter češka *hrad*, ki pomeni ‘grad, utrdba’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gordь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **gʰordʰo-*, tvorjenke iz korena **gʰerdʰ-*, ki je pomenil ‘opasati, obkrožiti, omejiti, narediti plot’. Njen prvotni pomen je torej ‘obkroženje’, tj. ‘prostor, okrog katerega je narejena ograja’. Izvorno ista ali sorodna beseda se pojavlja v litovski *gaĩdas*, ki pomeni ‘ograda za živino’, albanski *gardh* v pomenu ‘živa meja, plot’, gotski *gards* v pomenu ‘hiša’, staronordijski *gardr* v pomenu ‘ograda, plot, dvorišče’, staroangleški *geard* in angleški *yard*, ki pomenita ‘dvorišče’, starovisokonemških *gart* v pomenu ‘krog’ in *garto* v pomenu ‘vrt’ ter nemški *Garten* v enakem pomenu, staroindijski *grhá-* v pomenu ‘hiša, bivališče’ in več drugih.

gradivo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *gradíti* in torej prvotno pomeni ‘snov za gradnjo’.

graf

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Graph*, angleško *graph*. Izpeljana je iz grškega glagola *gráphō*, ki pomeni ‘pišem, slikam, opisujem’. Njen prvotni pomen je ‘kdor kaj opisuje’.

grafika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Graphik* iz grške *graphiké*, ki pomeni ‘slikarstvo’. Ta je prek pridevnika *graphikós* v pomenu ‘spadajoč k slikanju ali pisanju’ izpeljana iz glagola *gráphō*, ki pomeni ‘pišem, slikam, vklešem, vrežem’.

grd

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gr̂d*, ki pomeni ‘grd, ohol, nesramen’, ruska *górdyj*, ki pomeni ‘ponosen’, in češka *hrdý*, ki pomeni ‘ponosen, samozavesten, smel’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **g̃rdь*, ki je pomenila ‘ponosen, ohol’. Današnji slovenski pomen se je iz tega razvil prek vmesnega ‘preveč ponosen, ošaben, značajsko grd’ skladno z opažanjem, da so značajsko grdi ljudje pogosto grdi tudi po videzu. Beseda se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **gʰr̥Hdu-*, ki je pomenila ‘težek’, in iz katere so se razvile še litovska *gurdùs* ‘počasen’, latvijska *guĩds* v pomenu ‘utrujen’ in grška *bradýs*, ki pomeni ‘počasen, len’.

grm

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska *gr̃m* in staroruska *gr̃mь* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gr̃mь*. Sorodna je z litovsko *gr̃muta*, ki prav tako pomeni ‘grm’. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista znana.

grof

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Graf*, ki pomeni isto kot naša, ta pa se je razvila iz starovisokonemške *grāv(i)o*, ki je verjetno prevzeta iz grške *grapheús*, kar je bil v Bizancu naziv vrste dostojanstvenikov, prvotno pa je pomenila ‘pisar, tajnik’. Izpeljana je namreč iz grškega glagola *grápho*, ki pomeni ‘pišem’.

grofica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *gròf*.

grozd

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *gròzd* in podobno kot ruska *grózdь* in češka *hrozen*, ki vse pomenijo ‘grozd’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **grozdь*, kar je verjetno zloženska iz 5000 let stare praindoevropske besede **gʰr̥as-*, ki je pomenila ‘veja’, in korena **sed-*, ki je pomenil ‘sedeti’. Beseda *grózd* je torej prvotno pomenila ‘tisto, kar sedi na veji’.

gumb

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek hrvaške *gùmb* iz madžarske *gomb*, ki prav tako pomeni 'gumb', ta pa je verjetno prevzeta iz novogrške *kómbos*, ki pomeni 'vozel'. Danes si obleko zapenjamo z gumbi in zadrgami, nekdanj pa so v ta namen uporabljali vozle.

harfa

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju je prevzeta iz nemške *Harfe*, ki je sorodna z angleško *harp* v enakem pomenu. Germanska beseda je verjetno tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)kerb-*, ki je pomenil 'kriviti se'. Glasbilo je tako poimenovano zaradi svoje ukrivljene oblike.

harfist

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *hárfa*.

harfistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *harfist*.

harmonika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Harmonika*, ki je v 19. stoletju izpeljana iz grškega pridevnika *harmonikós* v pomenu 'uglašen, sozvočen, skladen'. Harmonika je tako poimenovana zato, ker iz nje lahko izvabimo sozvok, tj. akord, harmonijo, tudi s pritiskom na eno samo tipko.

harmonikar

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *harmónika*.

harmonikarica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *harmónikar*.

hči

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kćî*, ruska *dóčb* in češka *dcera* se je razvila iz 1200 let stare

splošnoslovanske **dǫkti*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **d^hugh₂tér*, iz katere so se razvile še litovska *duktė*, staroindijska *duhitā*, grška *thygátēr*, nemška *Tochter* angleška *daughter* in mnoge druge, ki vse pomenijo 'hči'. Njen prvotni pomen ni znan.

higiena

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Hygiene* iz francoske *hygiène*, ki je izpeljana iz grškega pridevnika *hygieinós* v pomenu 'zdravilen, zdravju koristen', ta pa iz grškega samostalnika *hygieia* v pomenu 'zdravje'. Prvotno torej pomeni 'to, kar je pomembno za zdravje'.

higienski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *higiéna*.

himna

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Hymne* in latinske *hymnus* iz grške *hýmnos*, ki pomeni 'pesem', zlasti 'slavnostna, zahvalna pesem'.

hiša

Beseda je tujega izvora. Tako kot narečno hrvaška *hiša* in češka *chýše*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xys'a*. Ta je prevzeta iz germanske besede **hūs*, iz katere so se razvile starovisokonemška *hūs* in iz te nemška *Haus*, staronordijska *hūs* in iz te švedska *hus*, in staroangleška *hūs* ter iz te angleška *house*, ki vse pomenijo isto kot naša. Germanska beseda je izpeljana iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)keuH-*, ki je pomenil 'oviti, pokriti'.

hišica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *hiša*.

hiška

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *hiša*.

hiter

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hitar*, ki pomeni 'uren, lokav', ruska *xitryj*, ki pomeni 'zvit, pretkan', in češka *chytrý* v enakem pomenu se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xytrь*, ki je prvotno pomenila 'tak, ki dela hitre gibe'. Izpeljana je iz istega korena kot glagol **xytēti*, ki je pomenil 'delati hitre gibe' in iz katerega se je razvil naš *hitēti*.

hiteti

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **xytēti*, ki je pomenil 'delati hitre gibe'. Izpeljan je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ksueH-*, ki je pomenil 'hitro se premikati'. Iz tega praindoevropskega korena so mdr. izpeljane naslednje besede: srednjespodnjenemška *swāien* v pomenu 'nihajoč se premikati', angleška *sway* v pomenu 'nihati, kolebati' in grška *sainō*, ki pomeni 'maham z repom'.

hitro

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *hiter*.

hitrost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *hiter*. Njen prvotni pomen je torej 'lastnost hitrega'.

hlače

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška *hläče*, ki pomeni isto kot naša, in narečna ukrajinska *xolóša*, ki pomeni 'hlačnica', je v srednjem veku prevzeta iz neke romanske besede, ki se je razvila iz ljudskolatinske *calcea*, ta pa se je razvila iz latinske *calceus* v pomenu 'čevelj, nizek škorenj'. Pomensko se je beseda iz 'nizek škorenj' najprej razvila v 'spodnji del hlač', nato v 'hlačnica', v množinski obliki pa v 'hlače'.

hlap

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz narečnega glagola *hlapati*, ki pomeni 'hlastati, tolči, udarjati' in ki se je razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega **xlapati* v približno enakem

pomenu. Današnji pomen 'hlap' se je razvil iz 'duh', ta pa iz 'udarec' skladno s predstavo, ki se odraža tudi, kadar rečemo, da slab vonj, duh "ven udari".

hlev

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz germanske **hlaiwa-*, ki je pomenila 'jama, prostor pod zemljo', in iz katere se je razvilo gotsko *hlaiw* 'grob' ter starovisokonemško *hlēo* v pomenu 'gomila'.

hlipati

Beseda je domačega izvora. Tako kot bolgarska *xlipam* in starejša ruska *xlipatь*, ki pomenita isto kot naša, ter češka *chlipat*, ki pomeni 'srebiti', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xlipati*, ta pa je izpeljana iz medmeta **hli*, ki je posnemal hlipajoče glasove.

hlod

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *hlūd*, ki pomeni 'palica, drog', narečna ruska *xlūd*, ki pomeni 'palica, na katero obesijo vedro, da ga lažje nesejo', in narečna češka *chloud*, ki pomeni 'palica', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xlōdь*, ta pa je verjetno tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena *(s)*kel-*, ki je pomenil 'rezati'. Beseda *hlód* torej prvotno pomeni '*odrezan ali odsekan drevesni del'.

hornist

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Hornist*, ki je izpeljana iz samostalnika *Horn* v pomenu 'rog'.

hrana

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *hrána* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xorna*, ki je verjetno tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **serh₂-* v pomenu 'paziti, podpreti'. Beseda je torej prvotno pomenila 'zaloga hrane', tj. 'hrana, ki jo pazimo, hranimo za zimo ali slabe čase'.

hraniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hrániti*, ki pomeni isto kot naša, ruska *xoronítb*, ki pomeni 'pokopavati, zakopavati', in češka *chránit*, ki pomeni 'ščititi, varovati', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xorniti*, ki je pomenila 'imeti spravljeno zalogo hrane za kasnejšo uporabo'. Izpeljana je iz samostalnika **xorna*, iz katerega se je razvil naš *hrána*.

hrbet

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hr̂bat* v pomenu 'hrbet' in ruska *xrebét* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xr̂bb̂tb*, ki je sorodna s samostalnikom **xr̂ib̂b*, iz katerega se je razvil naš *hrib*.

hrbtenjača

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *hr̂bten*, ta pa iz samostalnika *hr̂bet*.

hrib

Beseda je domačega izvora. Kakor narečna ruska *xr̂ip*, ki pomeni 'konjski hrbet', in češka *chřib*, ki pomeni 'gorski greben', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xr̂ib̂b*, ki je pomenila 'gorski greben, hrbet'. Beseda je sorodna s **xr̂bb̂tb*, iz katerega se je razvila naša *hr̂bet*. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista znana.

hripav

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *hr̂ipati*.

hruška

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kr̂uška* in češka *hruška* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kruša* (ali **gruša*), ki je dalje sorodna z litovsko *kriáušė* in latvijsko *krausis*, ki prav tako pomenita 'hruška'. Beseda etimološko ni pojasnjena, morda je prevzeta iz nekega starega vzhodnega jezika, morda je sorodna z našim glagolom *kr̂úšiti*, saj je hruškov les krhek in se hitro zlomi.

hud

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hûd*, ki pomeni 'hud, hudoben, ubog, nesrečen, težek, slab', ruska *xudój*, ki pomeni 'slab, shujšan', in češka *chudý*, ki pomeni 'ubog, reven, suh', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xud̂b*, ki je pomenila 'slab, slaboten, suh'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **kseud-* v pomenu 'razdrobiti, stolči' in je prvotno domnevno pomenila **'majhen, razdrobljen'*.

hvaliti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *hváliti*, ruska *xvalítb* in češka *chválit*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **xvaliti*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **skuel-*, ki je pomenil 'glasno govoriti' in iz katerega je izpeljana še staronordijska *skvala*, ki pomeni 'vpiti, klicati'.

igra

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *igra*, ki pomeni tudi 'ples', ruska *igrá*, ki pomeni 'igra', in češka *hra*, ki pomeni 'igra, zabava', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ĵgra*, tvorjenke iz 5000 let starega praindoevropskega korena **Hajg-*, ki je pomenil 'sunkovito se premikati, tresti se'.

igrača

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *igráti se*, kakor je npr. samostalnik *jedáča* izpeljan iz glagola *jésti*.

igralec

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *igráti*.

igralka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *igrálec*.

igrati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *igrati*, ki pomeni

tudi 'plesati', ruska *igrátb* in češka *hrát* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jǫgrati*, ki je izpeljana iz samostalnika **jǫgra*, iz katerega se je razvil naš samostalnik *igra*.

igrišče

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *igra*. Njen prvotni pomen je torej 'prostor za igro'.

ilustracija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Illustration* iz latinske *illūstrātiō*, ki prvotno pomeni 'osvetlitev', saj je izpeljana iz glagola *illūstrāre* v pomenu 'razsvetliti, razjasniti, pojasniti', iz katerega smo prek nemščine prevzeli našega *ilustrirati*.

ilustrator

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Illustrator* iz latinske *illustrātor*, ki je izpeljana iz glagola *illūstrāre* v pomenu 'razsvetliti, razjasniti, pojasniti'. Njen prvotni pomen je torej 'kdor razsvetli, razjasni, pojasni'.

ilustratorka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *ilustrátor*.

ilustrirati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *illustrieren*, ta pa iz latinske *illūstrāre*, ki pomeni 'razsvetliti, razjasniti, pojasniti'. Latinska beseda je sestavljena iz predpone *in-* v pomenu 'v' in osnovnega glagola *lūstrāre* v pomenu 'razsvetliti', izpeljanega iz latinskega samostalnika *lūx* v pomenu 'svetloba, luč'.

imenik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *imé*.

imeniten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz starejše *imenít*, ki se je tako kot starejša hrvaška *imènit* in ruska *imenítj*, ki prav tako pomenita 'imeniten', razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske

**jǫmenitb*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **jǫme*, iz katerega se je razvil naš *imé*. Pridevnik *imeníten* je torej prvotno pomenil 'tak, ki ima (sloveče, plemiško) ime'.

in

Beseda je domačega izvora. Tako kot staroruska *ino*, ki pomeni 'ampak', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske besedne zveze **i no*, v kateri **i* pomeni 'in', **no* pa poudarja njegov pomen. Splošnoslovanski veznik **i* v pomenu 'in' verjetno izvira iz 5000 let starega praindoevropskega mestnika **ei* kazalnega zaimka **e-*. Če je domneva pravilna, je prvotno pomenil **'pri tem'*.

informacija

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Information*, francoske in angleške *information* iz latinske *informātiō*, ki pomeni 'pojasnitev, upodobitev'. Izpeljana je iz glagola *informāre* v pomenu 'pojasniti, upodobiti', ki je sestavljen iz predpone *in-* v pomenu 'v' in izpeljanke iz besede *forma*, ki pomeni 'oblika, podoba'.

instrument

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta prek nemške *Instrument* iz latinske *īnstrūmentum*, ki pomeni 'orodje, priprava'.

intelektualen

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *intellektual* iz latinske *intelectuālis*, ki je izpeljana iz samostalnika *intellectus* v pomenu 'razumevanje, pojmovanje', iz katerega smo prevzeli našega *intelékt*.

internet

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *internet*, ki je sestavljena iz latinske predpone *inter-* v pomenu 'med, v, pri' in angleškega samostalnika *net*, ki pomeni 'mreža'. Njen prvotni pomen je torej 'medmrežje'. Beseda *medmréžje* je tudi domača pomenska ustreznica za prevzeto *internet*.

interneten

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *internet*.

izba

Beseda je tujega izvora. Kakor narečna hrvaška *izba*, ruska *izbá* in češka *jizba*, ki vse pomenijo '(manjša) soba', je v srednjem veku prevzeta iz ljudskolatinske **extufa* (iz katere se je razvila francoska beseda *étuve* v pomenu 'kopalnica, savna' in iz katere je prevzeta starovisokonemška *stuba*, nemška *Stube* v pomenu 'izba'), ta pa je izpeljana iz latinskega glagola *extufāre* v pomenu 'izparevati, ogrevati'. Prvotni pomen besede izvorne besede je najverjetneje 'kopalnica za znojno kopel, kjer izpareva voda'. Iz iste latinske besede smo po drugi poti prevzeli besedo *sôba*.

izdatek

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *izdátak*, ki je izpeljana iz glagola *izdati* v pomenu 'porabiti denar za določen namen'. Njen prvotni pomen je torej 'denar, ki ga porabimo za določen namen'.

izdelati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *iz-* in glagola *délati*.

izdelek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *izdélati*.

izdelovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izdelováti*.

izdelovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *izdélati*.

izdihniti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *díhniti*.

izgovarjati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izgovoríti*.

izgovor

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izgovoríti*.

izgovoriti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *govoríti*, ki je izpeljan iz samostalnika *gôvor*.

izhlapeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *hlapéti*, ki je izpeljan iz samostalnika *hláp*.

izhlapevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izhlapévati*.

izhlapevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izhlapéti*.

izhod

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *iz-* in samostalnika *hòd* v pomenu 'hoja'. Njen prvotni pomen je torej 'hoja iz nečesa, ven'.

izhodišče

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *izhòd* in torej prvotno pomeni 'mesto, kjer je izhod'.

izkoristiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *korístiti*.

izkoriščanje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *izkoríšcati*.

izkoriščati

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *izkoristiti*.

izkušnja

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *izkusiti*.

izlet

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *iz-* in samostalnika *lèt*. Njen prvotni pomen je torej 'polet ven'. Beseda je nastala pod vplivom nemške *Ausflug* v pomenu 'izlet', ki je sestavljena iz nemške predpone *aus-* v pomenu 'iz' in samostalnika *Flug*, ki pomeni 'let, polet'.

izmeriti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *mériti*.

izmisliti si

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *iz-* in glagola *mísliti si*, v kateri *si* pomeni, da se je dejanje izvršilo v nas samih.

izogibati se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *ogíbatí se*, ta pa iz predpone *ob-* in glagola *gíbatí se*. Njen prvotni pomen je torej 'z gibanjem prihajati blizu nečesa in ostajati zunaj tega'.

izogniti se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *ogníti se*, ki je sestavljen iz predpone *ob-* in nekdanjega glagola **g(b)niti*, ki je soroden z *gíbatí*. Njen prvotni pomen je torej 'z gibanjem priti blizu nečesa in ostati zunaj tega'.

izolator

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prek nemške *Isolator* prevzeta iz italijanske *isolatore*, ki je izpeljana iz glagola *isolare* v pomenu 'izolirati'. Italijanski glagol je prvotneje pomenil

'osamiti', prvotno pa 'postaviti na otok', saj je sestavljen iz predpone *in-* v pomenu 'v, na' in izpeljanke iz samostalnika *isola* v pomenu 'otok'.

izparevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izparévati*.

izparevati

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *izparéti*, ki je sestavljen iz predpone *iz-* in izpeljanke iz samostalnika *pára*.

izpit

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *ispit*, ki je izpeljana iz glagola *ispítati* v pomenu 'izprašati', ta pa je sestavljen iz predpone *iz-* in glagola *pítati*, ki pomeni 'spraševati'.

izpolniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ispuniti* in češka *splnit* se je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **jъzpbľniti*, ki je sestavljen iz predpone **jъz-* v pomenu 'iz' in glagola **pbľniti* v pomenu 'polniti', izpeljanega iz pridevnika **pbľnъ*, iz katerega se je razvil naš *pólň*.

izračunati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *iz-* in glagola *račúnati*.

izraz

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *izraz* je tvorjena iz glagola *izráziti*. Njen prvotni pomen je torej 'kar je narejeno z razami, vrezanimi znamenji'.

izraziti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *iz-* in glagola *ráziti* v pomenu 'delati raze, praske, vreznine'. Njen prvotni pomen je torej 'narediti z razami, vrezanimi znamenji'.

izražanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izrážati*.

izražati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *izráziti*.

izsekavanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *izsekávati*.

izsekavati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *izsékat*.

izštevanka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *izštévati*, ta pa iz *izštéti*, ki je sestavljen iz predpone *iz-* in glagola *štéti*.

izvirati

Beseda je domačega izvora. Tvorjena je iz glagola *izvréti* v pomenu 'kipeč priti iz zemlje', ki je sestavljen iz predpone *iz-* in glagola *vréti*. Njen prvotni pomen je 'vrete ven', tj. 'kipeč prihajati iz zemlje'.

izvor

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *izvor*, ki pomeni 'vrelec, izvir', je izpeljana iz glagola *izvréti* v pomenu 'kipeč priti iz zemlje', ki je sestavljen iz predpone *iz-* in glagola *vréti*.

izziv

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *izzívati*, ki je izpeljan iz *izzváti*, ta pa je sestavljen iz predpone *iz-* in osnovnega glagola *zváti*, ki pomeni 'klicati'. Beseda *izzív* je torej prvotno pomenila 'klicanje ven', tj. 'klicanje na spopad'.

jabolko

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *jăbuko* (v knjižni hrvaščini, srbsčini, bosanščini in črnogorščini je sorodna beseda *jăbuka* ženskega spola), ruska *jăbloko* in češka *jablko* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ablъko*, ki je prvotno manjšalnica 5000 let stare praindoevropske **ablu*, iz katere so se razvile še naslednje besede: starovisokonemška *apful* in iz te nemška *Apfel*, staroangleška *æppel* in iz te angleška *apple*, staroirska *ubull*, srednjevaližanska *afal* in srednjebretonska *aval*, ki vse pomenijo isto kot naša. Sorodno je tudi litovsko *obuolys* in latvijsko *âbuôls*, kar oboje prav tako pomeni 'jabolko', in italijansko krajevno ime *Avella*, ki se v antičnem jeziku Oskov glasi *Abella*.

jagnje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jăgnje*, *jănje*, ruska *jagněnok* in češka *jehně*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **agne*, ta pa je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske **ag^u(^h)no-*, iz katere so se razvile še latinska *agnus*, staroirska *úan*, valižanska *oen* in grška *amnós*, ki vse pomenijo 'jagnje'.

jajce

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jájce*, ruska *jajcó* in češka *vejce* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ajъce*, ki je izvorno manjšalnica od **aje*, ta pa se ohranja v hrvaški, srbski, bosanski in črnogorski *jáje*. Splošnoslovanska beseda se razvila iz 5000 let stare praindoevropske **ǵh₂uiō-* v pomenu 'jajce', ki je sestavljena iz predpone *ǵ-* v pomenu 'pri' in samostalnika **h₂ui-*, ki je pomenil 'ptič'. Njen prvotni pomen je torej 'kar se nahaja pri ptiču'. Iz iste praindoevropske besede so se razvile še naslednje: staroperzijska *xāya*, grška *ōión*, latinska *ōvum* (in iz te italijanska *uovo*, francoska *oeuf*, španska *huevo*), armenska *ju*, valižanska *wy*, gotska *ada*, nemška *Ei* in staronordijska *egg*, iz katere je prevzeta angleška *egg*, ki vse pomenijo 'jajce'.

jama

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jàma*, ruska in češka *jáma* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jama*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **jam-* v pomenu 'kopati' in se mdr. ohranja še v grški besedi *ámē*, ki pomeni 'rovnica'.

januar

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz latinske (*mēnsis*) *Iānuārius*, ki dobesedno pomeni 'bogu Janu posvečeni (mesec)', izpeljanke iz imena *Iānus*, rimskega boga vrat in prehodov, začetka in konca.

januarski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *jānuar*.

jasen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jāsan*, ruska *jásnyj* in češka *jasný* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jasnъ* ta pa iz še starejše **h₂āisk-no-*, s katero je sorodna litovska *aiškus*, ki pomeni 'jasen, razločen'. Beseda je prvotno pomenila 'svetel'.

jasno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jāsno*, ruska *jásno* in češka *jasně* se je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega prislova **jasno(je)*, ki je izpeljan iz pridevnika **jasnъ*, iz katerega se je razvil naš *jāsen*.

jastreb

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jāstrēb*, ruska *jástreb* in češka *jestřáb* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **astrēbъ*, ki je izpeljana iz pridevnika **astrъ*. Ta pridevnik je domnevno pomenil 'oster' in 'hiter'. *Jástreb* je torej lahko prvotno 'ptica z ostrim pogledom' ali 'hitra ptica'.

jed

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *jīd*, narečna ruska *édь* in dolnjelužiška *jěž*, ki vse pomenijo 'hrana', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ēdb*, izpeljanke iz glagola, ki se ohranja v našem *jésti*.

jedilen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *jedílo* v pomenu 'živilo', ta pa iz glagola *jésti*.

jedro

Beseda je domačega izvora. Tako kot srbska *jédro*, ruska *jadró* in češka *jádro* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jēdro*, ki je izpeljana iz pridevnika **jēdrъ* v pomenu 'močan, čvrst'. Njen prvotni pomen je torej 'kar je močno, čvrsto'.

jeklen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *jéklo*.

jeklo

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prek tedanje nemške *eckel* prevzeta iz starejše italijanske *acciale*, ki se je razvila iz latinske *aciārium*, ki prav tako pomeni 'jeklo'. Latinska beseda je izpeljana iz samostalnika *aciēs*, ki pomeni 'ostrina, rezilo'. Jeklo je poimenovano po ostrini zato, ker je primernejše za izdelovanje ostrih nožev in mečev kot navadno železo.

jesen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jēsēn* in poljska *jesień* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jesenъ*, kar je kakor sorodno **osenъ* (iz česar se je razvilo rusko *ósenъ*) dalje sorodno s staroprusko *assanis*, ki prav tako pomeni 'jesen', gotško *asans*, starovisokonemško *aran* in nemško *Ernte*, ki pomenijo 'žetev', in drugim členom grškega samostalnika *op-ōra*, ki pomeni 'pozno poletje, čas žetve'. Razvila se je iz 5000 let stare praindoevropske **(h₁)os-ǵ*, ki je pomenila 'žetev, čas žetve, jesen'.

jesenski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *jesén*.

jeza

Beseda je domačega izvora. Tako kot cerkvenoslovanska *jēdza* v pomenu 'slabost, bolezen', hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jéza* v pomenu 'kurja polt, srh', narečna ukrajinska *jázja* v pomenu 'čarovnica, hudobna ženska' in poljska *jędza*, ki pomeni isto, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jēdza*, ki je pomenila **'slabo razpoloženje'*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ing-*, ki je domnevno pomenil 'nerazpoložen, osoren, bolan' in iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: latvijska *īgt* v pomenu 'občutiti notranjo bolečino, biti nerazpoložen', litovska *ingas* v pomenu 'lenuh', staronordijska *ekki* v pomenu 'bolečina, skrb', staroangleška *inc* v pomenu 'bolečina, slutnja' in narečna angleška *inkle*, ki pomeni 'slutiti'.

jezen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *jéza*.

jezero

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jězero*, narečna ruska *ézero* in češka *jezero* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jezero*, ki je sorodna z **ozero*, iz katere se je razvila ruska *ózero*. Beseda je dalje sorodna z litovsko *ėžeras*, latvijsko *ezers* in staroprusko *assaran*, ki vse pomenijo 'jezero'. Izpeljana je iz besede, iz katere je izpeljana tudi splošnoslovanska **ězъ*, iz katere se je razvila naša *jéz* v pomenu 'pregrada na reki, nasip'. Na koncu jezera je namreč vedno naravna ali umetna pregrada, ki ji rečemo *jéz*.

jezerski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *jézero*.

jezik

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jězik*, ruska *jazyk* in

češka *jazyk* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **jězykъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **d̥ǵʰuēh₂*, iz katere so se razvile še naslednje besede: staroindijsko *jihvā*, armensko *lezow*, latinsko *lingua*, gotsko *tuggō*, angleško *tongue*, nemško *Zunge*, litovsko *liežiūvis* in mnoge druge, ki vse pomenijo 'jezik kot organ v ustih', nekatere tudi 'jezik kot sredstvo za sporazumevanje'.

jezikoven

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *jězik*.

jeziti

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *jéza*.

jež

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jěž*, ruska *ěž* in slovaška *jež* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ježb*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **egʰiō-*, iz katere so se razvile še litovska *ežys*, latvijska *ezis* in frigijska *éziš*, z dodatnimi priponami še starovisokonemška *igil*, nemška *Igel*, grška *ekhīnos* in armenska *ozni*, ki vse pomenijo 'jež'. Praindoevropska beseda **egʰiō-* v pomenu 'jež' je prvotno pomenila 'tisti, ki pripada kačam', tj. 'tisti, ki žre kače'. Izpeljana je namreč iz samostalnika **egʰi-*, ki je pomenil 'kača'.

ježek

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica samostalnika *jěž*.

junak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jùnāk*, ukrajinska *junák* in češka *junák* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **junakъ*, ta pa je izpeljana iz pridevnika **junъ*, ki je pomenil 'mlad'. Beseda *junák* je torej prvotno pomenila 'mlad moški, mladenič'.

jutro

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *jùtro*, ruska *útro* in češka *jitro* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **utro*, ki je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske **h₂aus-or-*, iz katere so se razvile še litovska *aurà* v pomenu 'jutranja zarja', staroindijska *uṣāḥ* in latinska *aurōra* v enakem pomenu, pa tudi starovisokonemška *ōstar*, ki pomeni 'vzhodni', staroangleška *ēaste*, ki pomeni 'vzhod', in iz te današnja angleška *east*. Navedene besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂auēs-*, ki je pomenil 'svitati se'.

kača

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *käča*, ki pomeni zlasti 'strupena kača', se je razvila iz izpeljanke iz glagola **kačiti se*, ki je pomenil 'dvigati se'. Glagol je soroden z našima *skočiti* in *skákati*. Prvotno je označevala kačo, ki se ob napadu dvigne, celo skoči, torej modrasa.

kamen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kāmēn*, ruska *kámenʹ* in češka *kámen* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kamy*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₂ak'-men-*, iz katere so se razvile še litovska *akmuõ*, ki prav tako pomeni 'kamen', staroindijska *ásman-*, ki poleg 'kamen' pomeni tudi 'nebo' (stari Indijci so namreč verovali, da je nebo narejeno iz kamna) in grško *ákmōn*, ki pomeni 'nakovalo'. Izpeljana je iz korena **h₂ak'-*, ki je pomenil 'oster'. Beseda *kámen* je torej prvotno pomenila 'oster kamen'.

kamnina

Beseda je domačega izvora. V prvotnejši obliki *kamenína* je v 19. stoletju izpeljana iz samostalnika *kámen*.

kanon

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta prek nemške *Kanon* iz latinske *canōn*, ki pomeni 'pravilo', ta pa iz grške *kanōn*, ki pomeni 'vzorec, predpis, pravilo'. Ta pomen se je prek starejšega 'ravnilo' in 'ravna palica' razvil iz

pomena 'trst'. Beseda je namreč izpeljana iz grškega samostalnika *kánna*, ki pomeni 'trst'.

kaplja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kàplja*, ruska *káplja* in podobno kot češka *kapka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kapl'a*. Verjetno je izpeljana iz predhodnika glagola **kapati*, ki se ohranja v litovskem *kópti* v pomenu 'lesti, plezati' in latvijskem *kâpt* v pomenu 'lesti, iti, oditi'. Če je povezava pravilna, je *káplja* prvotno pomenilo **'tista, ki leze'*.

kapljevina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *káplja*.

karta

Beseda je tujega izvora. V 19. srednjem veku je prevzeta iz italijanske *carta*, ki se je razvila iz latinske *charta* v pomenu 'papir, spis', ta pa je prevzeta iz grške *khártēs*, ki pomeni 'papirusov list ali zvitek'. Grška beseda je prevzeta iz neke neznane besede nekega starega jezika.

kartograf

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Kartographe* iz francoske *cartographe*, ki je zložena iz samostalnika *carte* v pomenu 'zemljevid' in izpeljanke iz grškega glagola *gráphō*, ki pomeni 'pišem, rišem'. Njen prvotni pomen je torej 'kdor riše zemljevide'.

kartografinja

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzete besede *kartográf*.

katalog

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Katalog* iz latinske *catalogus*, ta pa iz grške *katálogos*, ki pomeni 'seznam, popis'. Grška beseda je izpeljana iz glagola *katalégō* v pomenu 'pripovedujem, naštevam, izbiram, nabiram', ki je sestavljen iz *katá* v pomenu 'dol' in *légō* v pomenu 'zbiram, preštevam'.

kazalo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *kazáti*.

keramičen

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *keramisch* iz grške *keramikós*, ki pomeni 'lončen'. Izpeljana je iz samostalnika *kéramos* v pomenih 'glina' in 'glinasta posoda, lonec, vrč'.

keramika

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Keramik* iz grške *ta keramiká* v pomenu 'glineni, lončeni izdelki'. Izpeljana je iz pridevnika *keramikós*, ki pomeni 'lončen', ta pa iz samostalnika *kéramos* v pomenih 'glina' in 'glinasta posoda, lonec, vrč'.

kikirikanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *kikirikati*.

kikirikati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz medmeta *kikirikí*, ki posnema petelinovo oglašanje.

kilogram

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Kilogramm* iz francoske *kilogramme*, ki je zložena iz grškega števnik *khilioi* v pomenu 'tisoč' in francoskega samostalnika *gramme*, ki pomeni 'gram' in je prav tako prevzet iz grščine. Njen prvotni pomen je torej 'tisoč gramov'.

kimati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *kìmati*, ki pomeni isto kot naša, in narečna poljska *kimać*, ki pomeni 'spati', je izpeljana iz 1200 let stare splošnoslovanske **kyvati*, ki se mdr. ohranja v ruskem glagolu *kivátʹ* v pomenu 'kimati'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **keh₁u-*, ki je pomenil 'migati, nihati'.

kip

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz madžarske *kép*, ki pomeni 'slika, podoba', ta pa je prevzeta iz staroturške *gib* v enakem pomenu.

kipar

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *kíp*.

kiparka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *kipár*.

kiparstvo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *kipár*.

kisik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *kís*. Spojine kisika in kovine, ki jih imenujemo *oksidi*, imajo namreč kisel ali kako drugače oster okus.

kitara

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju ali prej je prevzeta iz italijanske *chittara*, ta pa prek latinske *cithara* iz grške *kithára*, ki je označevala današnjim citram podobno brenkalo. Beseda je istega izvora kot naša današnja *cítre*. Grška beseda je kakor perzijska *sitār*, ki označuje kitari podobno glasbilo, verjetno prevzeta iz nekega starega predantičnega jezika.

kitarist

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je po zgledu italijanske *chitarrista* izpeljana iz samostalnika *kitára*.

kitaristka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *kitarist*.

kitica

Beseda je domačega izvora. Prvotneje je pomenila 'šopek cvetja'. Izpeljana je iz samostalnika *kíta* v pomenih 'šop cvetja' in 'veja z listi in plodovi'. Iz tega pomena sta se razvila tudi današnja pomena naše besede *kita*, ki sta 'iz treh pramenov spleteni lasje' in 'močno tkivo, ki veže mišico na kost'. Na kotico v pesmi so torej gledali kot na rastlinski okrask iz cvetja ali vejice s plodovi.

klanec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *klánac*, ki pomeni 'soteska, globoko zarita pot navkreber, gorska steza' in 'blato', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kolnъcъ*, ki je domnevno pomenila '*ozek prehod, ozka steza' in je prvotna manjšalnica 5000 let stare praindoevropske besede **kalni-*, iz katere se je razvila tudi latinska *callis*, ki pomeni 'gozdna ali gorska steza'.

klarinet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *clarinetto*, ki je manjšalnica samostalnika *clarino* v pomenu 'vrsta trobente', ta pa je prevzeta iz francoske *clairon* v enakem pomenu. Francoska beseda je izpeljana iz francoskega pridevnika *clair* v pomenu 'čist, jasen'. Glasbilo je tako poimenovano po svojem čistem, jasnem zvoku.

klarinetist

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je po zgledu italijanske *clarinettista* izpeljana iz samostalnika *klarínét*.

klasičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *klassisch* in francoske *classique* iz srednjeveškولاتinske *classicus*, ki pomeni 'vzoren', prvotneje 'tak kot v (meščanskem, višjem) družbenem sloju', izpeljanke iz latinskega samostalnika *classis* v pomenu 'družbeni sloj, razred'.

klavir

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Klavier*, ki pomeni isto kot naša, ta pa

iz francoske *clavier*, ki pomeni 'klaviatura' in 'tipkovnica'. Francoska beseda je izpeljana iz latinske *clavis*, ki pomeni 'ključ'. Prvotno je pomenila 'nosilec ključev', pri čemer je s pojmom 'ključ' mišljena tipka na klaviaturi za priklic določenega tona iz glasbila.

klicaj

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *klicáti*, kakor je npr. beseda *vprašáj* izpeljana iz glagola *vprašáti*. Klicaj je namreč ločilo, ki ga postavimo na koncu stavkov ali besed, ki jih izgovorimo glasneje, s katerimi zakličemo.

ključ

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kljûč*, ruska *kljúč* in češka *klíč* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kl'učъ*, ki je prvotno pomenila '*ukrivljen kos lesa', saj je ožje sorodna z našim samostalnikom *kljúka*. Iz sorodnih besed sta se razvili tudi grška *klēis* in latinska *clāvis*, ki prav tako pomenita 'ključ'.

ključen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *kljúč*. Njen prvotni pomen je 'tako pomemben kot ključ, ki odpre vrata v razumevanje česa'.

kljun

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kljûn* in narečna ruska *kljún* (knjižno *kljún*) se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kl'unъ*, ki je izpeljana iz glagola **kl'unōti*, iz katerega se je razvil naš *kljúniti*.

klobuk

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *klòbūk* in ruska *klobúk*, ki pomeni '(meniško) pokrivalo', je v srednjem veku prevzeta iz turške **kalbuk*, ki je sorodna s krimsko tatarsko *kalpak* v pomenu 'kapa'.

klop

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *klúpa* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **klopъ*, ki etimološko ni zadovoljivo pojasnjena. Morda je sorodna s staroprusko *clumpis*, ki pomeni 'stol', morda tudi z litovsko *klùpti*, ki pomeni 'poklekniti'.

klopca

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *klóp*.

kmet

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz neke romanske besede, ki se je razvila iz latinskega tožilnika *cometem*, ki spada k imenovalniku samostalnika *comes*. Ta latinska beseda je prvotno pomenila 'spremljevalec, družabnik', v pozni latinščini pa tudi že 'vrsta dostojanstvenika', še kasneje 'grof'. Današnji slovenski pomen se je iz prevzetega 'vrsta dostojanstvenika' razvil v srednjem veku prek vmesnega 'starešina, predstavnik tlačanov'. Iz iste besede sta se razvili italijanska *conte* in francoska *comte* in iz iste besede je prevzeta angleška *count*, ki vse pomenijo 'grof'. Latinska beseda *comes* je izpeljana iz glagola *comīre* v pomenu 'spremljati', sestavljenega iz predpone *com-* v pomenu 'skupaj, z' in osnovnega glagola *īre*, ki pomeni 'iti'.

kmetica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *kmèt*.

kmetija

Beseda je domačega izvora. Izpeljana iz prevzetega samostalnika *kmèt*.

knjiga

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *knjìga*, ruska *kníga* in češka *kniha*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz splošnoslovanske **knīga*. Verjetno je prevzeta iz nekega vzhodnega jezika, vendar podrobnosti niso znane.

knjižen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *knjiga*.

knjižnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *knjižen*, ta pa iz prevzetega samostalnika *knjiga*.

kocka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòcka*, narečna ruska *kóstka* in češka *kostka*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kostьka*, kar je manjšalnica samostalnika **kostь* v pomenu 'kost'. Beseda je torej prvotno pomenila 'majhna kost'. Igralne kocke so namreč včasih izdelovali iz gleženjskih kosti večjih domačih živali.

koča

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kùča* v pomenu 'hiša' in narečna ruska *kúča* v pomenu 'nizka, z rušo krita koliba' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kot'a*, ta pa je verjetno izpeljana iz samostalnika **kotь*, iz katerega se je razvil naš *kót*. Prvotno je torej najverjetneje pomenila **'ki ima kote'*, tj. **'na vogale, ne na okroglo zgrajena stavba'*.

kokoš

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòkōš*, ki prav tako pomeni 'kokoš', in podobno kot ukrajinska *kókoš* ter narečna češka *kokoš*, ki pomenita 'petelin', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kokošь*, ta pa je izpeljana iz medmeta **koko*, ki posnema kokošje oglašanje.

kolaž

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz francoske *collage*, ki prvotno pomeni 'lepljenje' in je izpeljana iz glagola *coller*, ki pomeni 'lepiti'.

kolednica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *koléden*, ta pa iz prevzetega samostalnika *koléda*, ki pomeni 'koledovanje'. Ta beseda se je razvila iz splošnoslovanske **kolęda*, ki je pomenila 'novo leto, praznovanje novega leta' in je prevzeta iz latinske *calendae* v pomenu 'prvi dan v mesecu'.

koleno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *kòljeno*, srbska *kòleno*, ruska *koléno* in češka *koleno* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kolěno*, ki je dalje sorodna z litovskimi *kēlis*, *kēlias*, *kelỹs* in *kelėnas* ter latvijsko *celis*, ki prav tako pomenijo 'koleno'. Navedene besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **k^uelh₁-*, ki je pomenil 'vrteti, obračati'. Prvotno je torej pomenila *'pregiben, vrtljiv telesni del'.

količnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prislova *kólíko*. Njen prvotni pomen je torej 'število, ki pove, kolikokrat je deljenec deljiv z deliteljem'.

kolk

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kùk*, ki prav tako pomeni 'kolk', je izpeljana iz 1200 let stare splošnoslovanske **k^ulk^u*, ki je označevala premični, upogljivi telesni del. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)kel(h₂)-*, ki je pomenil 'kriviti, upogibati' in iz katerega je v drugih jezikih mnogo sorodnih besed, npr. litovsko *kùlšė*, kar pomeni 'kolk', *kulkšis*, ki pomeni 'gleženj', pa tudi latinsko *calx*, ki pomeni 'peta', grško *skēlos* v pomenu 'bedro' in mnoge druge.

kolo (ples)

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz hrvaške, srbske, bosanske in črnogorske *kòlo*, kar je istega izvora kot naša beseda *koló*. Pri tem plesu namreč ljudje tvorijo krog, ki se vrtili kakor kolo.

kolo (vozilo)

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòlo*, starejša ruska *kólo* (danes *kolesó*) in češka *kolo* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kolo*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **k^uelh₁-* v pomenu 'vrteti, obračati'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *cárati* v pomenu 'on(a) se premika', grška *pélō* v pomenu 'premikam se', albanska *sjell* v pomenu 'prinesem, obračam', latinska *colere* v pomenu 'naseliti, poseliti, obdelovati zemljo'. Tvorjen je tudi praindoevropski samostalnik **k^uek^ulo-* v pomenu 'kolo', iz katerega so se razvili staroindijski *cakrá-*, avestijski *čaxra-*, grški *kýklos* (iz te besede ali njenih izpeljank smo prek latinščine prevzeli naše *cíkel*, *ciklón* in *cikláma*), staroangleški *hwēol* in iz te angleški *wheel*, ki vsi pomenijo 'kolo', nekateri tudi 'krog'.

kolobar

Beseda je tujega izvora. Prevzeta je iz neke romanske besede, ki se je razvila iz latinske *columbar* v pomenu 'ovratni okovi (za sužnja)'. Izpeljana je iz latinske *columbārium* v pomenu 'golobnjak', ta pa iz samostalnika *columba*, ki pomeni 'golob'. Oblika ovratnih okovov je namreč spominjala na obliko odprtine v golobnjaku.

kolobarnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *kolobár*.

kolovrat

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòlovrāt*, ki pomeni 'vrtinec' in 'kolovrat', ruska *kolovorót*, ki pomeni 'ročni sveder', narečno tudi 'vrtinec', in češko *kolovrat*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz starejše **kolovort^u*. To je zloženska iz samostalnikov **kolo* v pomenu 'kolo' in **vort^u* v pomenu 'vrtenje'. Njen prvotni pomen je torej *'vrtenje kolesa'.

komoren

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *kómora* v pomenu 'soba'.

kompozicija

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Komposition* iz latinske *compositiō*, ki pomeni 'sestavljanje, sestava, urejena razvrstitev'. Izpeljana je iz latinskega glagola *componere* v pomenu 'sestaviti'.

koncert

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Konzert* iz italijanske *concerto*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa je pomenila 'soglasje, sporazum, dogovor'. Izpeljana je iz glagola *concertare* v pomenu 'uglasiti, skupaj pripravljati, organizirati', ki se je razvil iz latinskega *concertāre* v pomenu 'tekmovati, bojevati se'.

koncerten

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *koncĕrt*.

konj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kōnj*, ruska *kónʹ* in češka *kuň* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **konʹ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **kabō(n)*, iz katere se je razvila tudi latinska *cabō* v pomenu 'konj' in iz katere sta izpeljani še latinska *caballus* v pomenu 'skopljen, delovni konj' in grška *kabállēs* v pomenu 'delovni konj'. Prvotni pomen ni znan.

konjski

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *kōnj*.

kontinent

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Kontinent* iz latinske *continēns*, ki prav tako pomeni 'celina', prvotno pa je pomenila 'skupaj držeča se (zemlja)'. To je izvorno deležnik glagola *continēre*, ki pomeni 'skupaj držati,

spajati', in je sestavljen iz latinske predpone *com-* v pomenu 'z' in glagola *tenēre*, ki pomeni 'držati'.

kontrabas

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Kontrabass* iz italijanske *contrabbasso*, ki je sestavljena iz predpone *contra-* v pomenu 'proti' in pridevnika *basso* v pomenu 'bas, nizek'. To glasbilo je poimenovano 'proti nizkemu' zato, ker se nanj igra oktavo nižje, kot je zanj narejen notni zapis.

kontrabasist

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je po zgledu italijanske *contrabbassista* izpeljana iz prevzetega samostalnika *kōntrabás*.

kontrabasistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *kōntrabasíst*.

kopenski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *kōpno*.

kopno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kōpno* je izpeljana iz glagola *kopāti*. Njen prvotni pomen je torej 'zemlja, ki se dá kopati', ki ni pokrita z vodo ali snegom.

koračnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *koráčen*, ta pa iz samostalnika *korák*.

korak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kōrāk*, ki prav tako pomeni 'korak', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **korakъ*, ki etimološko ni dokončno pojasnjena. Verjetno je sorodna s splošnoslovanskim samostalnikom **korkъ*, iz katerega se je razvil naš *krák*.

korenina

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *korén*.

korist

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòrīst*, ruska *korystь*, ki prav tako pomenita 'korist', in češka *kořist*, ki pomeni 'plen', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **koristь*. To je izvorno zloženka iz samostalnika, ki se ohranja v litovskem *kāras* in pomeni 'vojna', in tvorjenke iz praindoevropskega korena **d^heh₁-* v pomenu 'postaviti, položiti'. Njen prvotni pomen je torej 'kar je postavljeno v območje vojne, vojske', to pa je 'vojaški plen'.

koristen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *korist*.

kos

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kūs*, narečna ruska *kús* (knjižna je prvotna manjšalnica *kusók*) in češka *kus*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kqsъ* v pomenu 'kos, grižljaj'. Izpeljana je iz glagola **kqsati* v pomenu 'deliti, drobiti, gristi', ki je soroden z litovskim *kąsti* v pomenu 'gristi' in samostalnikom *kąsnis* v pomenu 'grižljaj'. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ken(h₁)d-*, ki je pomenil 'praskati, gristi, rezati'.

kosilo

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *kósiti*, ki je prvotno pomenil 'gristi' in je soroden s samostalnikom *kós*.

kost

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kôst*, ruska *kóstь* in češka *kost* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kostь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₂osti-*, iz katere so se mdr. razvile še staroindijska *ásthi-*, albanska *asht*, latinska *os*, hetitska *haštāi*, ki vse pomenijo 'kost'.

kostanj

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz italijanske *castagno* v pomenu 'drevo kostanj', ki se je ob *castagna* v pomenu 'plod kostanja' razvila iz latinske *castanea*. Latinska beseda je označevala drevo kostanj in njegov plod. Prevzeta je iz grške *kástanon*, ki prav tako pomeni oboje, ta pa je verjetno prevzeta iz nekega predantičnega maloazijskega jezika.

kostanjev

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega samostalnika *kôstanj*.

kostum

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *costume* v pomenu 'oblačilo (za določeno priložnost)'. Njen starejši pomen je 'narodna noša', prvotni pa 'navada, običaj'. Italijanska beseda se je razvila iz latinske *consuetūdō*, ki pomeni 'šega, navada'.

kot

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kût*, narečna ruska *kút* in češka *kout* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kq̑tь*, ki etimološko ni dokončno pojasnjena. Morda je sorodna z grško *kanthós* v pomenu 'kotiček očesa' in galsko **cantos*, ki se ohranja v italijanski *canto* v pomenu 'kot, vogal'.

kotlina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *kôtel*. Njen prvotni pomen je torej 'velik kotel'.

kovanec

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *kováti*. Kovance namreč izdelujejo s kovanjem kovine, bankovce pa s tiskanjem na papir.

kovina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòvina*, ki pomeni isto kot naša, in češka *kovina*, ki pomeni 'kovinski

izdelki', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kovina*, izpeljane iz **kovъ* v pomenu 'kovanje', ta pa je izpeljana iz glagola **kovati*. Njen prvotni pomen je torej 'snov, ki jo je mogoče kovati'.

koza

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòza*, ruska *kozá* in češka *koza* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **koza*, ki je dalje verjetno sorodna z litovsko *ožỹs* v pomenu 'kozel', *ožkà* v pomenu 'koza', albansko *dhi* v pomenu 'koza', staroindijsko *ajá* v pomenu 'koza', te pa so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂ag'*, ki je označeval to živalsko vrsto.

koža

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kòža*, ruska *kóža* in češka *kůže* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **koz'a*, ki je verjetno izpeljana iz samostalnika **koza*. Njen prvotni pomen je torej 'kozja koža (za izdelavo obleke)'.

kraj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krâj*, ki pomeni 'kraj, konec, breg, rob', ruska *kráj*, ki pomeni 'rob, konec, kraj, dežela', in češka *kraj*, ki pomeni 'rob, črta, pokrajina', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **krajъ*. Beseda, ki je sorodna z glagolom **krojiti* v pomenu 'rezati', je prvotno pomenila *'kar je odrezano'. Iz tega pomena se je najprej razvil pomen 'konec, rob', nato 'meja' in 'obmejno področje' ter končno 'omejeno področje, dežela' in 'naselje'.

kralj

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krâlj*, ruska *koróľ* in češka *král* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **korl'b*, ki je v 8. ali 9. stoletju prevzeta iz starovisokonemške *Karl*. To je osebno lastno ime frankovskega kralja Karla Velikega (768–814), ki je bil prvi kralj, s katerim so prišli v stik Slovani, zato so najvišjega vladarja imenovali kar z njegovim lastnim imenom.

kraljestvo

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz starejše *kraljévstvo*, ki je izpeljana iz pridevnika *kraljév*, ta pa iz prevzetega samostalnika *kráľj*.

kraljica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega samostalnika *kráľj*.

kratek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krátak*, ruska *korótkij* in češka *krátký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kortъkъ*, ki je prav tako pomenila 'kratek', prvotno pa je pomenila 'odrezan, prisekan'. Izpeljana je namreč iz 5000 let starega praindoevropskega korena *(s)*kert-* v pomenu 'rezati, sekati', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovski *kartùs* v pomenu 'grenek' in *kirtà* v pomenu 'udarec', staroindijski *kaṭú-* v pomenu 'oster' in *kṛtā* v pomenu 'razpoka, zareza' ter splošnoslovanska **čbrta*, iz katere se je razvila naša *črta*.

krhelj

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *kr̥h* v pomenu 'odkrhnjen kos', ta pa iz glagola *kr̥hniti* v pomenu 'odkrhniti'.

kri

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *křv*, ruska *króvъ* in češka *krev* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kry*, ki je sorodna s srednjeirsko *crú* in prav tako pomeni 'kri' ter avestijsko *xrū-*, ki pomeni 'surovo meso'. Navedene besede so se tako kot staroindijska *kravís-* v pomenu 'surovo meso', grška *kréas* v pomenu 'meso', litovska *kraūjas* in latinska *cruor*, ki pomenita 'kri', razvile iz 5000 let stare praindoevropske **kreuḥ₂-*, ki je pomenila 'zgoščena kri, krvavo meso'.

krilo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krílo*, ruska *kryló* in češka *křídlo* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kridlo*, ki je prav tako

pomenila 'ptičje krilo'. Beseda je izpeljana iz nekega pozabljenega glagola, ki se ohranja v litovskem *skriėti* v pomenu 'krožno se premikati, leteti v loku, leteti, drseti, lebdeti' in je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena *(s)krej-, ki je pomenil 'vrteti, obračati, sločiti, kriviti'. Njen prvotni pomen je torej *'tisto, s čimer (ptica) leti, s čimer se giblje'. Današnji pomen 'žensko oblačilo' se je iz pomena 'ptičje krilo' razvilo zato, ker široko mamino krilo, pod katero se skrijejo otroci, spominja na kokljina krila, pod katera se piščanci skrijejo pred nevarnostjo.

kriv

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krîv*, ruska *krivój* in češka *křivý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **krivъ*, ki je prav tako pomenila 'kriv'. Dalje je sorodna z litovsko *kriėvas*, ki pomeni 'usločen, poševen'. Slovanska in litovska beseda sta izpeljani iz 5000 let starega praindoevropskega korena *(s)krej-, ki je pomenil 'vrteti, obračati, sločiti, kriviti'.

krivda

Beseda je domačega izvora. Kakor češka *křivda*, ki pomeni 'krivica', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **krivьda*, izpeljane iz pridevnika **krivъ*, ki se ohranja v našem *kriv*.

krivica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *krivica*, ki pomeni 'krivda' in 'krivica', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **krivica*, izpeljane iz pridevnika **krivъ*, ki se ohranja v našem *kriv*.

krog

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krûg*, ruska *krûg* in češka *kruh* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **krōgъ*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena *(s)kreng^u-, ki je pomenil 'kriviti se'. Iz tega korena so se mdr. razvile naslednje besede: starovisokonemška *hring* in iz te nemška *Ring*, staroangleška *hring* in iz te angleška *ring*, ki pomenijo 'obroč, krog, prstan', umbrijska *cringatro*, ki pomeni 'pas', staronordijska *hrøkkva*, ki pomeni 'kriviti se', in

staroangleška *scrincan*, ki pomeni 'zgubati se, skrčiti se, posušiti se'.

krogla

Beseda je domačega izvora. Nastala je iz ženske oblike pridevnika *okrógel* pod vplivom nemške izposojenke *kúgla*, ki prav tako pomeni 'krogla'.

krompir

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz bavarsko nemške *gruntpirn*, poknjženo *Grundbirne*, ki je zložena iz bavarskih ustreznice knjižno nemških samostalnikov *Grund* v pomenu 'zemlja, tla' in *Birne*, ki pomeni 'hruška'. Njen prvotni pomen je torej 'zemeljska hruška'.

krožen

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *króg*.

krožiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *krúžiti*, ruska *kružítb* in češka *kroužit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **krōžiti*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **krōgъ*, iz katerega se je razvil naš *króg*.

krožnica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *króžen*, ta pa iz samostalnika *króg*.

kruh

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *krùh*, ki pomeni isto kot naša, narečna ruska *krúx*, ki pomeni 'krajec kruha, gruda, kepa', in starejša češka *kruch*, ki pomeni 'kos, odlomljen kos', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **kruxъ*, ki je pomenila *'odlomljen kos (hrane)'. Izpeljana je iz glagola, ki se ohranja v slovenskem *krúšiti*. Njen prvotni pomen je 'odkrhnjen, odlomljen kos hrane'.

krven

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *krí*.

kuhinja

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *kùhinja*, ruska *kúxnja* in češka *kuchyně* je prevzeta iz starovisokonemške *kuhhīna*, ta pa iz srednjeveškolatinske *cocina*, ki prav tako pomeni 'kuhinja'. Ta beseda se je pod vplivom latinskega glagola *coquere* v pomenu 'kuhati' razvila iz latinske *culīna*, ki je v antiki pomenila 'kuhinja'.

kultura

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Kultur* iz francoske *culture*, ki prav tako pomenita 'kultura', ta pa iz latinske *cultūra*, ki pomeni 'vzgoja, izobraževanje, čaščenje, spoštovanje', prvotno pa 'obdelovanje, poljedelstvo'. Izpeljana je iz latinskega glagola *colere*, ki pomeni 'obdelovati zemljo'.

kulturen

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *kultúra*.

kvadrat

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Quadrat* iz latinske *quadrātus*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz trpnega deležnika latinskega glagola *quadrāre*, ki pomeni 'narediti štirikotno', ta pa iz pridevnika *quadrus*, ki pomeni 'štirikoten' in je soroden s števnikom *quattuor* v pomenu 'štirje'. Njen prvotni pomen je torej 'narejen štirikotno'.

kvartet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *quartetto* ki pomeni isto kot naša, prvotno pa pomeni 'četverica'. Izpeljana je iz italijanskega števnikar *quarto*, ki pomeni 'četrti'.

kvišku

Beseda je domačega izvora. Sklopljena je iz predloga *k* in dajalnika samostalnika *višek* v danes pozabljenem pomenu 'višina'. Njen prvotni pomen je torej 'v višino'.

labod

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lābūd*, ruska *lébedь* in češka *labut'* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **olbōdь* oziroma **elbōdь*, ta pa je kakor starovisokonemška *albiz* in *elbiz*, staroangleška *aelbitu* in staronordijska *elptr* in *ǫlpt*, ki vse pomenijo 'labod', tvorjena iz 5000 let starega praindоеvropskega korena **h₂alb^h-*, ki je pomenil 'bel' in iz katerega je mdr. tvorjen latinski pridevnik *albus* v pomenu 'bel'.

lahek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lāk*, ruska *lĕgkij* in češka *lehký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lbgъkъ*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindоеvropskega korena **leg^{uh}-*, ki je pomenil 'lahkoten, majhen, lahek'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *laghú-* v pomenu 'hiter, lahek, majhen', grška *elakhýs* v pomenu 'majhen', latinska *levis* v pomenu 'lahek, majhen, tih', gotska *leihts*, starovisokonemška *līht(i)* in iz te nemška *leicht*, staroangleška *lēoht* in iz te angleška *light*, ki prav tako pomenijo 'lahek'.

lajna

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju je pomenila še vrsto glasbila s strunami, napetimi na okvir. Prevzeta je iz nemške *Leier*, ki danes prav tako pomeni 'lajna', nekdanj pa je tudi pomenila vrsto glasbila s strunami. Nemška beseda se je razvila iz starovisokonemške *līra*, ta pa je prek latinske *lyra* prevzeta iz grške *lýra* v enakem pomenu. Grška beseda je prevzeta iz nekega neznanega predantičnega jezika.

las

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vlās*, ruska *vólos* in češka *vlas* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **volsъ*, ta pa iz 5000 let stare praindоеvropske **(h₂)uolk'o-*, iz katere sta se razvili še staroindijska *vālsā-* v pomenu 'mlada veja, poganjek' in avestijska *varāsa-* v pomenu 'las, kocina'. Iz sorodnih tvorjenk iz korena **(h₂)uel-*, ki je pomenil 'dlaka, volna', so se razvile še staroangleška *wlōh* 'vlakno', islandska

ló in danska *lu*, ki pomenita ‘kosem, hrapavost tkanine’.

lasten

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *lást*.

lastnost

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *lásten*. Njen prvotni pomen je torej ‘kar je komu ali čemu lastno’.

lebdeti

Beseda je tujega izvora. V 20 stoletju je prevzeta iz hrvaške *lebdjeti*, ki etimološko ni pojasnjena. Morda je nastala iz **lebtěti* v pomenu ‘ohlapano viseti’, kar bi bilo sorodno s hrvaškim pridevnikom *lābav* v pomenu ‘ohlapan’, morda je prevzeta iz romanskega glagola *levitare*, iz katerega se je razvil italijanski *lievitare*, ki danes pomeni predvsem ‘vzhajati, naraščati’. Ta glagol je tvorjen iz latinskega pridevnika *levis*, ki pomeni ‘lahek’.

leči

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *leči*, ruska *lečb* in starejša češka *léci* (danes *lehnout*) se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lekti*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **leg^h-*, ki je pomenil ‘ležati, uleči se’. Iz istega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: grška *lékhetai* v pomenu ‘uleže se’, *léktron* v pomenu ‘tabor, ležišče, posteljica, maternica’, latinska *lectus* v pomenu ‘ležišče, postelja’, hetitska *lagari* v pomenu ‘on(a) leži’, gotška *ligan* v pomenu ‘ležati’, starovisokonemška *ligen* in iz te nemška *liegen* v enakem pomenu ter starovisokonemška *legan*, ki pomeni ‘položiti’, in iz te nemška *legen* ter staroangleška *lecgan* in iz te angleška *lay* v enakem pomenu.

led

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lêd*, ruska *lêd* in češka *led* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **led^h*, ta pa je dalje sorodna z litovskima *lêdas* in *ledūs* ter latvijsko *lêdus* in

staroprusko *ledis*, ki prav tako pomenijo ‘led’, verjetno pa tudi z irsko *ladg*, ki pomeni ‘sneg’. Njen prvotni pomen ni znan.

lega

Beseda je domačega izvora. Tako kot staročeška *liha*, ki pomeni ‘podklada za sode’, in češka *liha*, ki pomeni ‘tram za spuščanje bremen’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lēga*, ki je dalje sorodna s starovisokonemško *lāga* v pomenu ‘ležanje, zaseda’, iz katere se je razvila današnja nemška *Lage* v pomenu ‘položaj’. Vse navedene besede so se razvile iz 5000 let stare izpeljanke **lēg^hah₂* iz korena **leg^h-*, ki je pomenil ‘ležati, uleči se’. Njen prvotni pomen je domnevno ‘ležanje’.

legenda

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz latinske *legenda*, ki pomeni ‘berilo o življenju svetnika’. Izpeljana je iz latinskega glagola *legere*, ki pomeni ‘brati’. Njen prvotni pomen je ‘kar je treba brati’.

lep

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *lijêp*, srbska *lêp*, starejša in narečna ruska *lépyj* ter češka *lepý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lěp^h*, ki je prav tako pomenila ‘čeden, lep’. Verjetno se je razvila iz starejše **loipo-*, ki je pomenila ‘namazan z mastjo’ in je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **leip-* v pomenu ‘držati se, biti prilepljen’. Današnji pomen se je iz tega utegnil razviti prek vmesnih **‘dober’* in **‘ustrezen, prilegajoč se’*, lahko pa se je razvil tudi prek vmesnega ‘namazan, naličen’.

lepiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *lijépiti*, srbska *lêpiti*, ruska *lepít^h* in češka *lepít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lěpiti*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **leip-* v pomenu ‘držati se, biti prilepljen’. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *lìpti* v pomenu ‘prilepiti se’, staroindijska *limpáti* v pomenu ‘on(a) namaže (z mastjo), prilepi’, gotška *liban* in nemška *leben*, ki pomenita ‘živeti’, starovisokonemška *bilīban* in iz te nemška

bleiben, ki pomeni ‘ostati’, toharska B *lipetār* v pomenu ‘ostane, preostane’ in morda grška *lípos*, ki pomeni ‘mast, maščoba’, ter latinska *lippus*, ki pomeni ‘krmežljav’.

les

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *lijês*, ki pomeni ‘lesena krsta’, srbska *lês*, ki pomeni ‘les’ in ‘gozd’, ruska *lés* in češka *les*, ki pomenita ‘gozd’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lēsъ*, ki je pomenila ‘gozd’. Današnji pomen ‘les’ se je iz prvotnega ‘gozd’ (ki je še znan v starejši slovenščini) razvil zato, ker v gozdu rastejo drevesa, ki dajejo les. Beseda je dalje sorodna s staroangleško *læs*, ki pomeni ‘pašnik, log’. Verjetno je tvorjena iz 5000 let starega praindоеvropskega korena **leh₁-*, ki je pomenil ‘popustiti, zapustiti’. Njen prvotni pomen je domnevno *‘zapuščeno, ne več obdelano zemljišče, na katerem je pognalo grmičevje’.

lesen (o lesu)

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *lés*.

lesen (iz lesa)

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *lés*.

lestev

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *ljěstve*, ki pomeni isto kot naša, je v srednjem veku izpeljana iz glagola *lésti* v pomenu ‘plezati’ (kakor je npr. *brítev* izpeljana iz glagola *bríti*) in torej prvotno pomeni ‘orodje za plezanje’.

lestvica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *léstev* in torej prvotno pomeni ‘majhna lestev’. Vtis, ki ga daje poslušanje glasbene lestvice, je namreč tak, da spominja na vzpenjanje po lestvi. Beseda je pomen pridobila pod vplivom italijanske *scala*, ki poleg ‘stopnice’ in ‘lestev’ pomeni tudi ‘(glasbena) lestvica’.

lešnik

Beseda je domačega izvora. Tako kot srbska *lešnik* se je razvila iz starejše **lěščьnikъ*, ta pa je

prek pridevnika **lěščьнъ* v pomenu ‘leskov’ izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega samostalnika **lěska*, iz katerega se je razvil naš samostalniček *léska*. Beseda *lešnik* je torej prvotno pomenila ‘leskov plod’.

letalo

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *letéti*.

leteti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *lètjeti*, črnogorska *lèceti*, srbska *lèteti*, ruska *letétь* in češka *letět* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanskega glagola **letěti*, ki je izpeljan iz samostalnika **letъ* v pomenu ‘let’. Ta beseda je prvotneje domnevno pomenila ‘upogibanje kril’. Razvila se je iz starejše **lekto-*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindоеvropskega korena **lek-* v pomenu ‘upogibati (krilo, roko, nogo)’, iz katerega so mdr. tvorjene naslednje besede: litovska *lėkti* ‘leteti, hiteti’ in latvijski *lēkt* v pomenu ‘skočiti, leteti, vziti’, *lecene* v pomenu ‘žaba’.

leto

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *ljěto* in srbska *lěto*, ki pomenita ‘poletje’, ruska *léto* in češka *léto* v pomenih ‘poletje’ in ‘leto’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lěto*, ki je pomenila ‘poletje’, ta pa iz 5000 let stare praindоеvropske **leh₁to-*, ki je pomenila ‘toplo obdobje’ in se ohranja še v staroirski *laithe* v pomenu ‘dan (v nasprotju z nočjo)’, prvotno *‘topli del dneva’, in iz katere je izpeljana narečna švedska *lådning* v pomenu ‘pomlad’.

lev

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lāv*, ruska *lév* in češka *lev* se je razvila iz **lvъ*, ki je v srednjem veku prevzeta iz neke germanske besede, sorodne s starovisokonemško *lewo*, iz katere se je razvila današnje nemška *Löwe*. Germanska beseda je prek latinske *leō* prevzeta iz grške *léōn*, ta pa iz nekega semitskega ali hamitskega jezika. Podobne besede s pomenom ‘lev’ so namreč tudi hebrejska *lābī*, asirska *labbu* in staroegipčanska *labu*.

levi

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *lijêvī*, srbska *lêvī*, ruska *lêvyj* in češka *levý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lêv̥jь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **laj̥uo-*, iz katere sta se razvili še grška *laiós* in latinska *laevus*, ki prav tako pomenita 'levi'. Ker tvorjenka iz te besede v litovskem glagolu *išlaiivóti* pomeni 'kriviti, narediti krivino', sklepamo, da je pridevnik prvotno pomenil **'kriv'*.

levinja

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzete besede *lêv*.

levo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *lêvi*.

ličinka

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *ličínka*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz ruskega samostalnika *ličína*, ki pomeni 'maska, krinka', ta pa iz *lik*, ki pomeni 'zunanja podoba, obličje' in je soroden z našim *lik*.

lik

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lik*, ki pomeni 'lik, oblika', ruska *lik*, ki pomeni 'zunanja podoba, obličje', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lik̥*, ki je sorodna z *lice* in se skriva tudi v besedah *oblika* in *obličje*. Njen izvor ni dokončno pojasnjen.

likalnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *likati* in torej prvotno pomeni 'orodje za likanje'.

likanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *likati*.

likati

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju je izpeljana iz samostalnika *lik* v pomenu 'oblika'. Njen prvotni pomen je torej 'delati obliko, oblikovati'.

likoven

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *lik*.

lisica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lisica*, ruska *lisíca* in poljska *lisica* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lisica*, ki je izpeljana iz **lisa* v pomenu 'lisica'. Beseda etimološko ni pojasnjena. Morda je dalje sorodna z latvijsko *lapsa*, litovsko *lāpė*, latinsko *volpēs*, *vulpēs*, grško *alōpēks* in armensko *aluēs*, ki vse pomenijo 'lisica', vendar podrobnosti niso pojasnjene.

list

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *list*, ruska *list* in češka *list* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **list̥*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *laiškas*, ki prav tako pomeni 'list'. Beseda, ki je prvotneje pomenila 'rastlinski list', etimološko ni dokončno pojasnjena.

liti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *liti*, ruska *lít* in češka *lít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **liti*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *lieti* in latvijsko *liêt*, ki prav tako pomenita 'liti', litovsko *lietus* v pomenu 'dež', latinsko *litus* v pomenu 'obala', valižansko *lli* v pomenu 'plima, morje' in gotsko *leibu* v pomenu 'sadno vino', ki so vse tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **lejH-*, ki je pomenil 'liti, zlivati, točiti'.

ljub

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ljûb*, ruska *ljubój* in češka *libý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **l'ub̥*, ta pa iz 5000 let stare

praindoevropske **leub^ho-*, iz katere so se razvile še gotska *liufs*, staronordijska *liúfr*, staroangleška *lēof*, starovisokonemška *liob* in iz te nemška *lieb*, ki vse pomenijo 'ljub', pa tudi angleška *love*, ki pomeni 'ljubezen'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **leub^h-*, ki je pomenil 'ljubiti, rad imeti'. Koren je verjetno posnemovalnega nastanka, saj ga izgovarjamo z glasovi, ki posnemajo poljub.

Ljubezen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je tvorjena iz glagola *ljubiti*.

Ljubiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ljúbiti*, ruska *ljubítʹ*, ki pomenita podobno kot naša, in češka *libit se*, ki pomeni 'ugajati, prijati', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **l'ubiti*, ta pa je izpeljana iz pridevnika **l'ubъ*, iz katerega se je razvil naš *ljúb*.

Ljubljenček

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz deležnika *ljubljen* glagola *ljubiti*.

Ljudski

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *ljudjé*.

Ljudstvo

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *ljudjé*.

ločevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ločeváti*.

ločevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ločiti*.

ločiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lúčiti*, staroruska *lučiti* in češka *loučit*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lōčiti*, ta pa je kakor sorodna latvijska *lūcīt* prvotno pomenila 'upogibati, kriviti'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **lenk-*, ki je pomenil 'kriviti'. Današnji pomen je posplošen iz sestavljenih glagolov, ki se pri nas ohranjata v *odločiti*, prvotno 'odkriviti', in *razločiti*, prvotno 'kriviti narazen'.

ločje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz *lōč*, ki se je kakor staropoljska *lōcz* v pomenu 'šaš' razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lōčъ*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **lōkъ*, ki je pomenil 'kar je ukrivljeno', iz katerega se je razvil naš *lók*.

lok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lūk*, ruska *lúk* in češka *luk*, ki imajo enak ali podoben pomen kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lōkъ*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *lañkas*, ki prav tako pomeni 'lok', latvijsko *lūoks*, ki pomeni 'kriv kos lesa, platišče', in staroangleško *lōh*, ki pomeni 'jermen'. Vse te besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **lenk-*, ki je pomenil 'kriviti'. Prvotni pomen besede *lók* je torej 'kar je ukrivljeno'.

lokvanj

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *lōkvānj*, kar je izpeljano iz hrvaškega samostalnika *lōkva* v pomenu 'mlaka, luža'. Lokvanji namreč rastejo v mlakah.

lotevati se

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *lotíti se*.

lotiti se

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *lōtiti se*, knjižna hrvaška, srbska,

bosanska, črnogorska *lätiti se*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **lotiti* oziroma **latiti* v pomenu 'zgrabiti, zalotiti'. Beseda etimološko ni dokončno pojasnjena. Morda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **lah₂-* v pomenu 'biti skrit, skrivati se', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: latinska *latēre* v pomenu 'biti skrit', starovisokonemška *luoga* v pomenu 'brlog' in grška *lēt̄hō*, ki pomeni 'sem skrit, skrivam se'.

loviti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lòviti*, ruska *lovítb* in češka *lovít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **loviti*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **la(h₂)u-* v pomenu 'ujeti, zapleniti'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovski *lāvinti* v pomenu 'gojiti' in *lāvyti* v pomenu 'trenirati, izobraziti', staroindijski *lóta-* in *lótra-*, ki pomenita 'plen', grške *apolaúō* v pomenu 'uživam', *leiā*, *lēiē* in *lāiā*, ki pomenijo 'plen', latinska *lucrum* v pomenu 'dobiček, korist', staroirska *lóg* v pomenu 'plačilo, nagrada', gotška *laun*, starovisokonemška *lōn* in iz te nemška *Lohn*, ki pomenijo 'plačilo'.

luknja

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *lúkati*, ki pomeni 'gledati'. Njen prvotni pomen je torej 'odprtina za gledanje, opazovanje'.

luna

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *lúna*, ruska *luná* in češka *luna* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **luna*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **louksnah₂* s prvotnim pomenom 'svetla, osvetljujoča', ki se ohranja še v latinski *lūna* v pomenu 'luna' in srednjeirski *lúan*, ki pomeni 'luč, luna'. Beseda je v ženskem spolu posamostaljeni praindoevropski pridevnik **louksno-*, ki se ohranja v avestijemskem *raoxšna-* in pomeni 'osvetljujoč'. Tvorjen je iz korena **leuk-*, ki je pomenil 'svetiti'.

lunin

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *lúna*.

mačeha

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *măčeha*, ruska *máčexa* in češka *macecha* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mat'exa*, izpeljanke iz samostalnika **mati*.

maček

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *máčak* je izpeljana iz samostalnika *máčka*.

mačji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *măčji* se je razvila iz **mačbjyb*, kar je izpeljano iz samostalnika *máca* v pomenu 'mačka'.

mačka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *máčka* in slovaška *mačka* je izpeljana iz samostalnika *máca* v pomenu 'mačka', ta pa iz vabnega klica *mac*, s katerim kličejo mačke.

madež

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mădež*, ki pomeni 'materino znamenje', in narečna ruska *mádež*, ki pomeni 'pega na obrazu nosečnice', je izpeljana iz 1200 let stare splošnoslovanske **madb*, ta pa iz še starejše **mādo-*, iz katere sta se razvili tudi staronordijska *mót* v pomenu 'znamenje, znak' in nizozemska *moet*, ki pomeni 'pega, madež'. Vse te besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **mad-*, ki je pomenil 'moker, vlažen'. Madež je torej prvotno označeval tako liso na tkanini ali koži, ki je nastala zaradi nanosa česa mokrega, vlažnega.

magnet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Magnet* in latinske *magnēs* iz grške *mágnēs*, ki prav tako pomeni 'magnet'. Izpeljana je iz imena grške pokrajine *Magnēsía*, ki leži v vzhodni Tesaliji, blizu današnje grško-turške meje. V tej pokrajini so namreč najdišča železa z naravnim magnetizmom.

magneten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *magnét*.

mah

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mâh*, ruska *móx* in češka *mech* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mъxъ*, ta pa je sorodna z litovsko *mūsaĩ*, ki pomeni 'plesen', latinsko *muscus*, staroangleško *moes*, angleško *moss*, starovisokonemško *mios* in nemško *Moos*, ki vse pomenijo 'mah'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **meu-*, ki je pomenil 'vlažen, moker'.

maketa

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz francoske *maquette*, ki pomeni isto kot naša, ta pa je prevzeta iz italijanske *macchietta*, ki pomeni 'skica, sličica'. Njen prvotni pomen je 'majhen madež, majhna lisa', saj je manjšalnica italijanskega samostalnika *macchia*, ki pomeni 'madež, lisa'.

malha

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *malhe*, ki pomeni 'usnjena torba' in 'žep v plašču'.

mama

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *māma*, ruska *máma* in češka *máma* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mama*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **māmah*₂, kar se ohranja še v latvijski *māma* in novoperzijski *māmā*, oboje v pomenu 'mama', njena različica **mamah*₂ pa v litovski *mamà*, grški *mámma*, albanski *mēmē*, latinski *mamma*, bretonski *mam* in mnogih drugih, ki vse pomenijo 'mama'. To je izvorno otroška beseda. Tvorjena je iz ponovljenega najlažje izgovorljivega zloga *ma*. Majhni otroci navadno še pred prvim rojstnim dnem najprej rečejo *ma*, ko pa ta zlog ponovijo, nastane beseda *mama*. Odrasli so to besedo vzeli iz še neizoblikovanega otroškega govora in ji pripisali pomen osebe, ki je dojenčku in majhnemu otroku najbližje.

mamin

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *máma*.

manjšina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz primernika *mánjši* pridevnika *májhen*.

masa

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Masse* iz latinske *massa*, ki pomeni 'testo, mehka snov', ta pa je prevzeta iz grške *mádza*, ki pomeni 'testo'.

mast

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mâst*, ki pomeni isto kot naša, ruska *mástъ*, ki pomeni 'barva (dlake)', narečno tudi 'maža, mazilo', in češka *mast*, ki pomeni 'mazilo', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mastъ*. Izpeljana je iz predhodnika glagola **mazati*. Njen prvotni pomen je *'mazanje'.

maščoba

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *mást*.

matematičen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *matemátika*.

matematika

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju je prevzeta (morda prek nemške *Mathematik*) iz latinske *mathēmatica*, ta pa iz grške *mathēmatiké*, kar je izvorno ženska oblika pridevnika *mathēmatikós*, ki prvotno pomeni 'ukaželjen, vedoželjen'. Ta grški pridevnik je izpeljan iz samostalnika *máthēma*, ki pomeni 'znanje, znanost, veda, nauk'. Beseda *matemátika* je torej prvotno označevala večino, namenjeno tistim, ki se radi učijo, tj. vedoželjnim.

material

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Material*, ta pa iz latinske *māteriālis*, ki je izvorno pridevnik iz samostalnika *māteria* v pomenu 'snov, gradbena snov', ta pa je izpeljan iz samostalnika *māter* v pomenu 'mati'.

materialen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta (po zgledu nemške *materiel* in francoske *matériel*) iz latinske *māteriālis*, ki pomeni 'snoven' in je izpeljan iz latinskega samostalnika *māteria* v pomenu 'snov', ta pa je izpeljan iz samostalnika *māter* v pomenu 'mati'.

mati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *māti*, ruska *mātʲ* in češka *māti* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mati*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **mah₂tōr*, ki se ohranja v mnogih jezikih, npr. staroindijsko *mātār-*, avestijsko *mātar-*, armensko *mayr*, grško *mētēr*, latinsko *māter*, staroirsko *máthir*, nemško *Mutter*, angleško *mother*, latvijsko *māte*, vse v pomenu 'mati'. Tako kot beseda *máma* je tudi ta izpeljana iz zloga *ma*, ki je najpogosteje prvo, kar izgovori majhen otrok, še dojenček.

matrica

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Matrize* in francoske *matrice* iz latinske *mātrīx*, ki prvotno pomeni 'živalska samica z mladiči', kasneje tudi 'uradni spisec oseb'. Izpeljana je iz latinskega samostalnika *māter*, ki pomeni 'mati'.

med

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *měd*, ruska *měd* in češka *med* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **medʰ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **medʰu-*, iz katere so se razvile še litovska *medūs* in latvijska *mēdus*, ki prav tako pomenita 'med', staroindijska *mádhu-*, ki pomeni 'med' in 'medica', grška *méthy*, ki pomeni 'vino', staroirska *mid* in bretonska *mez*, ki pomenita 'medica', staronordijska *mjǫðr*, staroangleška *meodo* in nemška *Met*, ki prav tako pomenijo

'medica'. Beseda je prvotno označevala sladko jed ali pijačo, saj je izpeljana iz praindoevropskega pridevnika **medʰu-*, ki je pomenil 'sladek' in ki se v tem pomenu ohranja v staroindijskem *mádhu-*.

mednaroden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz besedne zveze *med národi*.

medved

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *mědvjed*, srbska *mědved*, ruska *medvédʲ* in češka *medvěd* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **medvédʰ*, ki je zložena iz splošnoslovanskega samostalnika **medʰ* v pomenu 'med' in izpeljanke iz glagola **ěsti* v pomenu 'jesti'. Njen prvotni pomen je torej **'tisti, ki jí med'*.

medvedek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *mědved*.

medvedji

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *mědved*.

megla

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *māgla*, ruska *mglá* in češka *mlha* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **m_ʷgla*, ki je sorodna z litovsko *miglà*, latvijsko *migla*, oboje v pomenu 'megla', in grško *omíkhlē*, ki pomeni 'oblak' in 'megla'. Vse te besede so se razvile iz 5000 let stare praindoevropske **(h₃)migʰlā*, tvorjenke iz korena **(h₃)mejǵʰ-*, ki je pomenil 'migljati, treniti z očmi, mižati'. Njen prvotni pomen je torej 'stemnitev'. Sorodno je tudi nizozemsko *miggelen*, ki pomeni 'drobno deževati', in albansko *mjegull*, ki pomeni 'megla'.

meglen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *meglà*.

mehek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *měk*, ruska *mjágkij* in češka *měkký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mękьkь*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **menHk-* v pomenu 'tlačiti, stiskati, gnesti, tolči'. Iz tega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *minkštas* v pomenu 'mehek', staroindijska *mácate* v pomenu 'on(a) zmelje, stlači, ogoljufa', grška *mássō* v pomenu 'stiskam, gnetem, mesim, brišem', staroangleška *mengan* in nemška *mengen* v pomenu 'gnesti, skupaj zgnesti'. Iz istega korena je izpeljan tudi naš samostalnik *móka*.

melodija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek sodobnih evropskih jezikov, nemško *Melodie*, francosko *mélodie*, italijansko *melodia*, iz latinske *melōdia*, ta pa iz grške *melōidía*, ki poleg 'melodija, napev' pomeni zlasti 'glasbeno delo z besedilom'. Zložena je iz grškega samostalnika *mēlos* v pomenu 'lirska pesem, žalostinka' in 'melodija' ter izpeljanke iz *aoidé*, ki pomeni 'petje, pesem, pesnitev'.

meniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *mijéniti*, srbska *méniti*, staroruska *měniti* in češka *mínit*, ki vse pomenijo enako ali zelo podobno kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **měniti*, ta pa je dalje sorodna s starovisokonemško *meinan*, iz katere se je razvila današnje nemška *meinen*, ki prav tako pomeni 'meniti, misliti'. Izpeljana je iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **mojnah₂*, ki je pomenil 'zamenjava' in se ohranja v litovski *maĩnas* ter slovanski **měna*, ki pomenita 'sprememba'. Glagol *meníti* je torej prvotno pomenil *'izmenjevat se', tj. 'izmenično govoriti, pomenkovati se'.

mera

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *mjěra*, srbska *měra*, ruska *měra* in češka *míra*, ki imajo enake ali podobne pomene kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **měra*. Ta je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **meh₁₋* v

pomenu 'meriti', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijski *māti* v pomenu 'on(a) meri' in *mātrā* v pomenu 'mera, merilo', grška *métron* v pomenu 'mera, merilo, merilna palica' in latinska *mētīrī*, ki pomeni 'meriti'.

meriti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *mjěriti*, srbska *měriti*, ruska *méritb* in češka *mířit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **měriti*, ki kakor vse našete pomeni 'meriti'. Izpeljana je iz samostalnika **měra*, ki se ohranja v našem *měra*.

merjenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *mériti*.

merski

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *méra*.

mesec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *mjěšec*, srbska *měšec*, ruska *měsjac* in češka *měsíc* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **měšecь*, ta pa je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske **meh_{1s-}*, iz katere so se razvile še staroindijska *mās*, avestijska *mā* in novoperzijska *māh*, ki vse pomenijo 'mesec, luna'. Vse te besede so izpeljane iz praindoevropskega korena **meh₁₋*, ki je pomenil 'meriti'. Nekdaj so namreč časovna obdobja, daljša od enega dneva, merili z luninimi menami, zato beseda *měsec* še danes pomeni 'luna' in 'čas 30 (ali 28 ali 31) dni', tj. prvotno 'čas, v katerem se pojavijo vse lunine mene'.

meso

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *měso*, ruska *mjáso* in češka *maso* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **měso*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **měmsō-*, iz katere so se razvile še staroindijska *māmsā-*, armenska *mis*, gotška *mimz*, latvijska *mīesa*, staropruska *mensā*, toharska B *misa* in albanska *mish*, ki vse pomenijo 'meso'. Ta prastara beseda etimološko ni pojasnjena.

mesten

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *mésto*.

mesto

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *mjesto*, srbska *město*, ruska *město* in češka *místo*, ki pomenijo 'kraj, prostor', in češka *město*, ki pomeni 'večja naselbina, mesto', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **město*, ta pa je verjetno izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske besede **moith₂₀-*, ki je pomenila 'kol'. Njen prvotni pomen je domnevno 'področje znotraj s koli zamejenega ozemlja'.

meter

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Meter* iz francoske *mètre*, ki pomenita isto kot naša, ta pa iz latinske *metrum*, ki je prevzeta iz grške *métron* v pomenu 'mera, merilo, merilna palica'. Grška beseda je sorodna z našo *méra*.

metrum

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz latinske *metrum* v posebnem pomenu 'verzna mera', ta pa iz grške *métron*, ki pomeni 'mera, merilo, merilna palica' in iz katere smo prek francoščine in nemščine prevzeli naš samostalnik *méter*.

metulj

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *mètulj*, narečna slovaška *metul'* in podobno kot češka *motýl*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **metul'ь* oziroma **motyl'ь*, ki so verjetno izpeljane iz glagola **mesti* v posebnem pomenu **'ne naravnost leteti, leteti sem ter tja'*, tj. 'leteti, kot letijo snežinke, ki jih mete veter'. Če je domneva pravilna, je izhodiščni pomen **'kdor ne leti naravnost, kdor leti sem ter tja'*.

mijavkanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *mijávkati*.

mijavkati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz medmeta *mijáv*, ki posnema mačje oglašanje, kakor je npr. iz medmeta *mú*, ki posnema kravje oglašanje, izpeljan glagol *múkati*.

mikroorganizem

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Mikroorganismus*, francosko *microorganisme*, angleško *microorganism*. Zložena je iz grškega pridevnika *mīkrós* v pomenu 'majhen' in samostalnika, iz katerega je prevzet naš samostalnik *organizem*.

milijon

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju je prevzeta prek nemške *Million* iz italijanske *milione*, ki prav tako pomeni 'milijon', prvotno pa je pomenila 'velika tisočica'. Izvorno je namreč večalnica števnik *mille*, ki pomeni 'tisoč'.

mineral

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Mineral* iz okrnjene srednjeveškولاتinske besedne zveze *aes minerale*, ki pomeni 'rudnina'. Ta zveza vsebuje latinski samostalnik *aes* v pomenu 'baker, bron, ruda' in srednjepolsko obliko pridevnika *mineralis* v pomenu 'rudniški', izpeljanega iz *minarium*, ki pomeni 'rudnik'. Prvotni pomen besede *minerál* je torej 'ruda iz rudnika'.

mineralen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *minerál*.

minuta

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju je prevzeta iz nemške *Minute*, ta pa iz poznolatinske *minūta*, ki je skrajšana iz latinske besedne zveze *pars minūta prīma*, ki dobesedno pomeni 'prvi mali del'. Prvi mali (manjši) del ure je minuta, drugi pa sekunda. Latinsko *minūta* dobesedno pomeni 'mala, majhna, zmanjšana'. To je izpeljanka iz glagola *minuere*, ki pomeni 'zmanjšati'.

mir

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mîr*, ki pomeni isto kot naša, ruska *mír*, ki poleg tega pomeni tudi 'svet, človeštvo, vesolje', in češka *mír*, ki pomeni 'mir, spokojnost', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mirь*, ki je dalje sorodna s starolitovskim samostalnikom *mieras* in latvijskim *miērs*, ki prav tako pomenita 'mir'. Beseda se je razvila iz 5000 let starega praindoevropskega pridevnika **meiHro-*, ki se ohranja v albanskem *mirë* v pomenu 'dober'. Izpeljana je iz praindoevropskega korena **meiH-*, ki je pomenil 'drag, ljub, prijeten'. Beseda *mír* je torej prvotno pomenila 'kar je dobro, prijetno'.

miriti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *miriti* in ruska *mirítb* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **miriti*, ki je izpeljana iz samostalnika **mirь*, iz katerega se je razvil naš *mír*. Njen prvotni pomen je torej 'delati mir'.

misel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mîsao*, ruska *mýslb* in češka *mysl* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **myslb*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **meud^h-*, ki je pomenil 'paziti na, misliti na'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *maūsti* v pomenu 'hrepeneti', gotska *maudjan* v pomenu 'spomniti', grška *mýthos* v pomenu 'zgodba, pripoved, povest' (iz katere smo prevzeli našo *mít*), irska *smúainidh* v pomenu 'on(a) misli' in perzijska *mōja*, ki pomeni 'tožba'.

miseln

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *mísel*.

miš

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mîš*, ruska *mýšb* in češka *myš* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **myšb*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **mūs-*, iz katere so se razvile še staroindijska *múš-*, grška *mýš*, latinska *mūs*,

albanska *mi*, starovisokonemška *mūs* in iz te nemška *Maus*, staroangleška *mūs* in iz te angleška *mouse*, ki vse pomenijo 'miš'. Praindoevropska beseda je verjetno tvorjena iz korena **meus-*, ki je pomenil 'hitro se premikati' in 'izmikati, krasti'. Če je domneva pravilna, je beseda prvotno pomenila 'hitro premikajoča se žival (ki krade hrano)'.

miška

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *miš*.

miza

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz neke romanske besede, verjetno starofurlanske *męsa*, ki se je razvila iz latinske *mensa* 'miza'. Iz iste latinske besede smo kasneje prek nemščine prevzeli našo *ménza*.

mlad

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mlâd*, ruska *molodój* in češka *mladý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **moldь*, ki je dalje sorodna s staroprusko *mal dai* v pomenu 'mladeniči', staroindijsko *mṛdú-* v pomenu 'mehek, nežen', grško *bladýs* v pomenu 'medel', latinsko *mollis* v pomenu 'mehek, šibek' in staronordijsko *maltr*, ki pomeni 'gnil, pokvarjen'. Navedene besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **meld-*, ki je pomenil 'postati ali biti mehek'. Naša beseda je torej prvotno pomenila **'mehek, nežen'*.

mladič

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *mlád*.

mladost

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mlädōst*, ruska *mólodostь* in češka *mladost* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **moldostь*, ki je izpeljana iz pridevnika **moldь*, iz katerega se je razvil naš *mlád*.

mleko

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *mlijéko*, srbska *mléko*, ruska *molokó* in češka *mléko* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **melko*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂melk-*, ki je pomenil ‘gladiti, dotikati se’, v posebnem pomenu ‘molsti’. Iz tega korena sta tvorjena tudi latinski glagol *mulcēre*, ki pomeni ‘gladiti, božati’, in staroindijski *mṛśáti*, ki pomeni ‘on(a) se dotika’. Iz sorodnega korena **h₂melg'-* je tvorjen splošnoslovanski glagol **melsti*, iz katerega se je razvil naš *mólsti*, pa tudi staroangleški samostalnik *meoluk*, ki pomeni ‘mleko’, in iz tega angleški *milk*, ter starovisokonemški *miluh* in iz tega nemški *Milch*, ki vse prav tako pomenijo ‘mleko’.

mnenje

Beseda je domačega izvora. Tvorjena je iz danes pozabljenega glagola *mnéti*, ki je pomenil ‘misliti’ in se je kakor starocerkvenoslovanski *тънѣти* razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega **тънѣти*, ta pa je dalje soroden z litovskim *minėti*, ki prav tako pomeni ‘misliti’. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **men-* v pomenu ‘misliti’, iz katerega so mdr. tvorjene naslednje besede: staroindijska *matí-* v pomenu ‘misel, mnenje’, avestijska *anu-maiti-* v pomenu ‘ponavljanje v mislih’, litovska *mintis* v pomenu ‘misel, ideja’ in latinska *mens*, ki pomeni ‘um, razum, zavest, pamet’, iz katere je tvorjen pridevnik, ki smo ga prevzeli v naš *mentálen*.

množenec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana prek deležnika *množèn* iz glagola *množíti*.

množenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *množíti*.

množica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *mnóg*.

množina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *mnóg*, ki izraža veliko število oseb ali stvari. Prvotno torej označuje slovnične oblike, ki se nanašajo na osebe ali stvari, ki jih je mnogo, več kot dve.

množitelj

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *množíti*.

množiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mnòžiti*, ruska *mnóžitъ* in češka *množit*, ki pomenijo ‘množiti’ in ‘razmnoževati’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **тъноžити*, ta pa je izpeljana iz pridevnika **тъногъ*, iz katerega se je razvil naš *mnóg*.

moč

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mòć*, ruska *móčъ* in češka *moc* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **moktъ*, ki je dalje sorodna z gotško *machts*, staroangleško *maeht* in iz te razvito angleško *might*, starovisokonemško *maht* in iz te razvito nemško *Macht*, ki vse pomenijo ‘moč, sila’. Navedene besede so se razvile iz 5000 let stare praindoevropske **mag^hti-*, ki je tvorjena iz korena **mag^h-* v pomenu ‘biti močen, biti sposoben’.

moči

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mòći*, ruska *móčъ* in češka *moc* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mokti*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **mag^h-*, ki je pomenil ‘biti močen, biti sposoben’. Iz tega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: gotška *magan*, ki kakor starovisokonemška *magēn* pomeni ‘biti močen, biti sposoben’, nemška *mögen*, ki pomeni ‘marati, rad imeti’, litovska *magėti*, ki pomeni ‘ugajati’, staroindijsko *ā mahe*, ki pomeni ‘on(a) priskrbi’, *maghá-* v pomenu ‘moč, sila, bogastvo’, grška *mákhomai* v pomenu ‘borim se’, pa tudi splošnoslovanska **moktъ*, iz katere se je razvila naša *móč*.

model

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta prek nemške *Modell* in francoske *modèle* iz italijanske *modello*, ki pomeni 'kalup, vzorec, model'. Ta se je razvila iz vulgarnolatinske *modellus*, ki je izvorno različica latinske manjšalnice *modulus* samostalnika *modus*, ki pomeni 'način, mera, prava mera'. Njen prvotni pomen je torej 'majhna (prava) mera'.

moderen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek sodobnih evropskih jezikov, nemško *modern*, francosko *moderne* in angleško *modern* iz latinske *modernus*, ki pomeni 'nov, sedanji'. Izpeljana je iz latinskega prislova *modō*, ki pomeni 'pravkar, nedavno, zdaj'.

mojster

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta prek dalmatinskoromanske *ma(g)istre* ali bavarsko srednjevisokonemške *mōister* iz latinske *magister*, ki pomeni 'učitelj, svetovalec, vodja, poveljnik'. Latinska beseda je tvorjena iz prislova *māgis*, ki pomeni 'več'.

moka

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša in narečna hrvaška *múka*, ruska *muká* in češka *mouka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mōka*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **monHkäh₂*, ki je tvorjena iz korena **menHk-* v pomenu 'tlačiti, stiskati, gnesti, tolči'. Njen prvotni pomen je torej 'tlačenje, stiskanje, tolčenje', namreč 'tlačenje, tolčenje zrnja pri mletju'. Iz istega korena je izpeljan tudi naš pridevnik *méhek*.

molčati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *múčati*, ruska *molčátb* in češka *mlčet* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mьlčati*, ki je izpeljana iz pridevnika **mьlkъ*, ki je pomenil 'molčeč', prvotno pa 'slaboten, mehek, neumen'. Soroden je z grškim *malakós*, ki pomeni 'zaspan, matast, mehak, neumen' in je prav tako tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **melh₂k-* v pomenu 'mehek, slaboten, matast, neumen'. Naš

glagol *molčáti* je torej prvotno pomenil *'biti slaboten, neumen, ne (imeti moči ali pravice) govoriti'.

molk

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *molčáti* ali iz njegovega besedotvornega predhodnika **mьlkъ* v pomenu 'molčeč', ki je prvotno pomenil 'slaboten, mehek, neumen'.

morati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mōrati* je izpeljana iz sedanjika *mórem* glagola *mōči*. Medtem ko glagol *mōči* prvotno pomeni 'biti sposoben nekaj narediti', je prvotni pomen glagola *móрати* 'biti dolžan nekaj narediti'.

morebiten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *morebíti*, ki je sklopljen iz besedne zveze *móre bíti* v pomenu 'mogoče je, morda je tako'.

morje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mōre*, ruska *móre* in češka *moře* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mor'e*, ki je pomenila 'stoječa voda, jezero, močvirje'. Ta se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **morjo-*, ki je izpeljana iz iste osnove, iz katere so se mdr. razvile naslednje besede: latinska *mare*, staroirska *muir*, gotška *marei*, nemška *Meer*, litovska *mārė*, ki vse pomenijo 'morje', staroangleško *mere*, ki poleg 'morje' pomeni tudi 'jezero, močvirje', in nemška *Moor*, ki pomeni 'močvirje'.

morski

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mōrskī*, ruska *morskój* in češka *mořský* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **morьskъjъ*, izpeljanke iz samostalnika **mor'e*, ki se ohranja v naši *mórije*.

most

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mōst*, ruska *móst* in češka *most* se je razvila iz 1200 let stare

splošnoslovanske **mostь*, ta pa verjetno iz nekaj tisočletij starejše **mzd-to-* v pomenu ‘veliko kolov drogov, hlodov’, ki je tvorjena iz **mazdo-*, iz katere se je razvila starovisokonemška *mast* in iz te nemška *Mast* v pomenu ‘drog, steber’. Naša beseda *móst* je namreč prvotno pomenila ‘iz kolov in drogov narejena pot prek močvirja’.

moški (samostalnik m. sp.)

Beseda je domačega izvora. Posamostaljena je iz pridevnika *môški*.

moški (pridevnik)

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *müškī*, ruska *mužskój* in češka *mužský* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mǫžьskъjь*, ki je izpeljana iz samostalnika **mǫžь*, iz katerega se je razvil naš *móž*.

moštvo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *móz* in torej prvotno pomeni ‘skupina mož, skupina moških’.

motiv

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Motiv* iz srednjeveškolatinske *motivus*, ki pomeni ‘spodbuda, razlog za premik, dejanje’. Izpeljana je iz latinskega pridevnika *mōtīvus* v pomenu ‘gibalen, gibajoč’, ki je izpeljan iz latinskega samostalnika *mōtus* v pomenu ‘gibanje’.

motor

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Motor* in francoske *moteur*, ta pa iz latinske *mōtor*, ki pomeni ‘gibalo’. Izpeljana je iz latinskega glagola *movēre*, ki pomeni ‘gibati’. Njen prvotni pomen je torej ‘priprava, ki giba, premika’.

motoren

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *motór*.

mož

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mûž*, ruska *múž* in češka *muž* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mǫžь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **mangǵo-*, ki je dalje sorodna s praindoevropsko besedo **manu-*, iz katere so se razvile staroindijska *mānu-* v pomenu ‘moški’, gotška *manna*, staronordijska *mannr*, staroangleška *mann* in iz te angleška *man*, starovisokonemška *mann* in iz te nemška *Mann*, ki vse pomenijo ‘moški, mož’. Navedene besede so izpeljane iz praindoevropskega korena **man-*, ki je pomenila ‘modo’. Njihov prvotni pomen je torej ‘kdor ima moda’.

možgani

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mōždāni* in polabska *müzdene*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **možžene*, ta pa iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **moz(g)en-*, ki se ohranja še v staroindijskem *majjāna-*, staropruskem *mulgeno* in litovskem *smāgenės* ter latvijskem *smadzenes*, vse v pomenu ‘možgani’. Izpeljana je iz praindoevropskega samostalnika **mozgo-*, iz katerega se je razvil naš *mózeg*.

možganski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *možgáni*.

mraz

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mrāz*, ruska *moróz* in češka *mráz* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **morzь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **morh₂g'o-*, ki je pomenila ‘trohnenje, gnitje’. Tvorjena je iz korena **merh₂g'-* v pomenu ‘trohneti, gniti (zaradi vlage)’, iz katerega se je v isto pomensko smer razvil tudi albanski samostalnik *mardhë*, ki pomeni ‘mraz’.

mreža

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mrěža*, narečna ruska *merěža*, ki pomeni ‘ribiška mreža’, in češka

mříže, ki pomeni ‘mreža, rešetka’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **merža*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **merHg^h*- v pomenu ‘plesti, vezati’, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: latvijska *meīga* v pomenu ‘ograja’, grška *brókhos* v pomenu ‘vrv, zanka, pentlja’ in srednjeirska *braige*, ki pomeni ‘ujetnik’, tj. ‘tisti, ki je zvezan’.

mrk

Beseda je domačega izvora. Tako kot češka *mrk*, ki pomeni ‘mežik’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mьrkъ*, ki je izpeljana iz glagola **mьrknoti* v pomenu ‘potemneti, stemniti se’, iz katerega se je razvil naš *mřkniti* in s katerim je soroden naš samostalnik *mrák*.

mrmranje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *mrmráti*.

mrmrati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mřmrati* in češka *mrmrat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mьrmьrati*, ta pa je izpeljana iz 5000 let starega praindoevropskega medmeta **murmur*, ki posnema mrmranje. Iz tega medmeta so izpeljani še naslednji glagoli, ki vsi pomenijo ‘mrmrati’: latinski *murmurāre*, starovisokonemška *murmurōn* in *murmuloñ*, nemški *murmeln* ter litovski *murmėti* in *murmlėti*.

mrož

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *mrož*, ta pa iz ruske *móřž*. Ruska beseda je prevzeta iz laponske *morša*, ki prav tako pomeni ‘mrož’.

mrtev

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mřtav*, ruska *měrtvyj* in češka *mrtvý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mьrtvъ*, ta pa iz še starejše **mřtuō-*, iz katere se je razvila tudi latinska *mortuus*, ki prav tako pomeni ‘mrtev’. Beseda je sorodna z **mřto-*, iz katere sta se razvili staroindijska *mřta-* v pomenu ‘mrtev’ in grška

brotós v pomenu ‘umrljiv’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **mer-*, ki je pomenil ‘umreti’ in iz katerega je tvorjen glagol, ki se ohranja v našem *umřeti*.

mrzel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *mřzao*, ruska *měrzlyj* v pomenu ‘zmrznjen’ se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **mьrzlъ*, ki je tvorjena iz glagola **mьrsti* v pomenu ‘zmrzniti’, ta pa je soroden s samostalnikom *mřáz*.

muditi

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanska *muditi*, staroruska *muditi* v pomenu ‘obotavljati se’ in narečna poljska *mudzić* v pomenu ‘obotavljati se, tratiti čas’ se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **muditi*, ki je prvotno domnevno pomenila *‘biti slaboten, počasi se premikati’. Sorodna je s pridevnikom **mьdblъ*, iz katerega se je razvil naš *médel*, in dalje z litovskim glagolom *maūsti*, ki pomeni ‘topo boleti, hrepeneti’, ter samostalnikom *āpmauda*, ki pomeni ‘nejevolja, jeza’. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena korena **mau-*, ki je pomenil ‘omahniti, pasti’. Iz tega korena sta mdr. tvorjena še hetitski glagol *mauši* v pomenu ‘pade, omahne’ in grški *ēmyō*, ki pomeni ‘padem, omahnem’.

muzej

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Museum*, italijansko *museo*, francosko *musée*, angleško *museum*, ki vse pomenijo isto kot naša. V te jezike je prevzeta iz latinske *mūsēum*, ki pomeni ‘muzam posvečen kraj, višja šola za poučevanje pesništva, glasbe, umetnosti’, ta pa iz grške *mouseion* v enakih pomenih, izpeljane iz samostalnika *moūsa*, ki pomeni ‘muza’. Muze so bile pri starih Grkih boginje, zaščitnice znanosti in umetnosti.

muzejski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *muzěj*.

muzikal

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *musical*, ki je skrajšana iz besedne zveze *musical play* v pomenu 'glasbena igra', v kateri je pridevnik *musical* v pomenu 'glasbeni' prevzet iz latinskega *mūsicālis*, ta pa je tvorjen iz samostalnika *mūsica* v pomenu 'glasba'. Latinski samostalnik *mūsica* je prevzet iz grškega *mousikḗ*, ki prav tako pomeni 'glasba', prvotno pa je pomenil 'kar pripada muzam', saj je izpeljana iz samostalnika *moŷsa*, ki pomeni 'muza'. Muze so bile pri starih Grkih boginje, zaščitnice znanosti in umetnosti.

način

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *náčin*, ki pomeni isto kot naša, izpeljane iz glagola *načiniti*, ki pomeni 'narediti, napraviti'. Današnji pomen se je razvil iz pomena 'postopek, kako kaj narediti', ta pa iz prvotnega 'priprava, naprava, orodje'.

načrt

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nácrť* je izpeljana iz glagola, ki se ohranja v našem *načrtati*, ki pomeni 'narisati'.

načrtati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *črtati*, ki je izpeljan iz samostalnika *črťa*.

načrten

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *načrť*.

načrtovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *načrtovati*.

načrtovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *načrť*.

nadpomenka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je poenobesedena iz samostalniške zveze *nadpoménska beséda* in torej prvotno označuje besedo, ki ima v razmerju do izhodiščne širši, tj. "višji" pomen.

nafta

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek starejše nemščine iz latinske *naphtha*, ta pa iz grške *náphtha*, ki pomeni isto kot naša. Grška beseda je prevzeta iz nekega vzhodnega jezika, najverjetneje iz stare perzijsčine. Njen prvotni pomen je bil verjetno 'vlaga, vlažnost'.

naften

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *náfta*.

nag

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nâg*, ruska *nagój* in poljska *nagi* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **nagъ*, ta pa iz še starejše **nōg^uo-*, iz katere sta se razvili tudi litovska *núogas* in latvijska *nuōgs*, ki prav tako pomenita 'nag'. Iz istega 5000 let starega praindoevropskega korena **nog^u-* so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *nagná-*, armenska *merk*, grška *gýmnos*, latinska *nūdus*, gotška *nagaps*, staroangleška *nacod* in iz te angleška *naked*, starovisokonemška *nackut* in iz te nemška *nackt*, ki vse pomenijo 'nag'.

nagrada

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *nagráda*, ta iz cerkvenoslovanske *nagrada* v enakem pomenu, ki je izpeljana iz glagola *nagraditi*, ta pa je sestavljen iz predpone *na-* in glagola, iz katerega se je razvil naš *graditi*. Istega izvora kot starocerkvenoslovanska beseda je tudi češka *náhrada*, ki poleg 'nagrada' pomeni tudi 'nadomestilo'. Iz tega sklepamo, da je prvotno pomenila 'nakopičenje', tj. 'tisto, kar se pri grajenju postavi na kaj'.

nahod

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *nahoditi se* v pomenu 'nalesti se', ki se je razvil iz pomena 'najti, stakniti'. Ta glagol je sestavljen iz predpone *na-* in glagola *hoditi*. Njen prvotni pomen je torej 'česar smo se našli, kar smo našli, staknili'.

nahrbtnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *nahr̂bten*, ta pa iz predložne zveze *na hr̂btu*.

nahruliti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *hr̂liti*.

naliv

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *nalíti*. Njen prvotni pomen je torej 'dež, ki je tako močan, da spominja na nalivanje vode (npr. iz studenca v vedro)'.

nalivanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *nalivati*.

nalivati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *nalíti*.

namembnost

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *namémben*, ta pa prek danes zastarelega samostalnika *namémba* iz glagola *nameníti*.

namen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *nameníti*, ki je sestavljen iz predpone *na-* in glagola *meníti* v pomenu 'misliti'. Njen prvotni pomen je torej 'misel na nekaj'.

nameniti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *na-* in glagola *meníti* v pomenu 'misliti'. Njen prvotni pomen je torej 'misliti na kaj'.

namig

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *namígniti*.

namigniti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *mígniti*, ki je izpeljan iz glagola *mígati*.

namigovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz danes zastarelega glagola *namígati*, ki prav tako pomeni 'namigovati', ta pa je sestavljen iz predpone *na-* in glagola *mígati*.

napad

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *napásti*.

napadati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *napásti*.

napaka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *nápak* v pomenu 'narobe', ki je sklopljen iz predložne zveze *na opák*, v kateri pridevnik *opák* pomeni 'odzadnji, nasproten, napačen'.

napasti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nàpasti* in ruska *napástb*, ki prav tako pomenita 'napasti', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **napasti*, ki je sestavljena iz predpone **na-* in glagola **pasti*. Njen prvotni pomen je torej 'pasti na (nekoga)'.

napotek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *napotiti* v pomenu ‘pojasniti, svetovati’.

napotiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *potiti*, ki je nekdanj pomenil ‘potovati’. Njen prvotni pomen je torej ‘povzročiti, da se kdo odpravi na pot’.

napoved

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *napovedati*.

napovedati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *na-* in glagola *povedati* v pomenu ‘reči, izraziti’, pri čemer predpona nakazuje usmerjenost v prihodnost. Njen prvotni pomen je torej ‘povedati nekaj, kar se bo zgodilo v prihodnosti’.

napovedovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *napovedati*.

narava

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nárav* in makedonska *narav* v pomenu ‘temperament, značaj’ je verjetno izpeljana iz glagola **naraviti* v domnevem pomenu ‘nastajati, obstajati’, ki je sestavljen iz predpone *na-* in pozabljenega glagola **raviti*, iz katerega je s predpono *bo-* tvorjen hrvaški, srbski, bosanski in črnogorski *bòraviti* v pomenu ‘bivati, stanovati’. Prvotni pomen besede *narava* je torej ‘kar nastaja, kar obstaja’.

naraven

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *naráva*.

narečen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *naréčje*.

narečje

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *naréčie*, ki prav tako pomeni ‘narečje’ (pomeni pa tudi ‘prislov’), izpeljane iz samostalnika *réčb* v pomenu ‘beseda, govor, govornica’.

narisati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *risati*. Njen prvotni pomen je torej ‘dokončati risanje na (neko površino)’.

naročati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *naročiti*.

naročilo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *naročiti*.

naročiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nariúčiti* se je razvila iz starejše **naróčiti*, ki je izpeljana iz predložne zveze **na rókq* v pomenu ‘na roko, v roko’. Njen prvotni pomen je torej ‘položiti komu (nalogo) v roko’.

naročje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *náručje* in češka *náručí* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **naróčbje*, ki je izpeljana iz predložne zveze **na rōcě* ‘na roki’. Njen prvotni pomen je torej ‘mesto na rokah’.

narod

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *národ*, ruska *narod* in češka *národ* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **narodъ*, ki je izpeljana iz glagola **naroditi* v pomenu ‘roditi, poroditi’. Njen prvotni pomen je torej **‘kar se rodi, porodi’*.

naselje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *násēlje* je tvorjena iz glagola *naselíti se*. Njen prvotni pomen je torej 'kjer se kdo naseli'.

nasilen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *nasilje*.

nasilje

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *násilje*, ki pomeni isto kot naša in je izpeljana iz predložne zveze, ki ustreza naši *na sílo*.

naslov

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta (morda prek hrvaške *náslov*) iz danes zastarele češke *náslov*, ki prav tako pomeni 'naslov' in je izpeljana iz glagola *nasloviti* v prvotnem pomenu 'nagovoriti'. Glagol je sestavljen iz predpone *na-* in glagola *sloviti*, ki pomeni 'govoriti' in je soroden z našo besedo *slovó*.

nasloviti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *naslòv*.

naslovník

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *naslòv*.

našteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *štéti*.

naštevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *naštéti*.

navada

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *návada* je v srednjem veku izpeljana iz glagola *naváditi*.

navaden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *naváda*.

navaditi

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *na-* in glagola *váditi* v pomenu 's sistematičnim ponavljanjem gibov prizadevati si postati sposoben čim hitreje, bolje opravljati kako delo'. Navaditi nekoga na kako delo je torej prvotno usposobiti ga za to delo s sistematičnim ponavljanjem določenih gibov.

navajati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *naváditi*.

navdušiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpon *na-* in *v-* ter glagola, ki je izpeljan iz samostalnika *dúh*. Njen prvotni pomen je torej 'navdati z duhom'.

navodilo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz danes pozabljenega glagola *navodíti*, ki je pomenil 'napeljati, pripeljati do'. Njen prvotni pomen je torej 'sredstvo, s pomočjo katerega se pripeljemo do česa'.

navpičen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *navpík* v pomenu 'navpično', ta pa je verjetno sklopljen iz zveze *na ob pík*. Če je domneva pravilna, je prislov prvotno pomenil 'tako, da se zapiči', tj. 'naravnost navzdol'. Druga možnost je, da je prislov *navpík* nastal iz zveze *na opík*, pri čemer bi bil njen drugi del prevzet iz italijanske predložne zveze *a picco*, ki tudi pomeni 'navpično'.

nebo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *něbo*, ki pomeni isto kot naša, ruska *něbo*, ki pomeni 'nebo v ustih' (ruska beseda *něbo* v pomenu 'nebo' je prevzeta iz cerkvene slovanščine), in češka *nebe*, ki tudi

pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **nebo*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **neb^hos* ‘oblak, megla’, iz katere so se razvile še hetitska *nepiš* in luvijska *tappaš(a)-*, ki prav tako pomenita ‘nebo’, litovska *debešis*, ki pomeni ‘oblak’, latvijska *debess*, ki pomeni ‘nebo’, pa tudi staroindijska *nábhas-* v pomenu ‘vlaga, voda, megla’ in grška *néphos* v pomenu ‘oblak, megla’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **neb^h-*, ki je pomenil ‘moker, vlažen’. Pomen ‘nebo’ se je iz prvotnega ‘oblak, megla’ razvil predvsem v jezikih tistih ljudstev, ki so živela na področjih, kjer je bilo nebo večinoma zastrto z oblaki.

nečak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *něcāk* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **net'akъ*, ki je izpeljana iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **nepot-*, ki je označeval mlajšega sorodnika, najverjetneje vnuka. Iz te besede so se mdr. razvile naslednje besede: staroindijski *nápāt* v pomenu ‘vnuk, potomec’ in *naptī-* v pomenu ‘vnukinja’, latinska *nepōs* v pomenih ‘vnuk’ in ‘nečak’, starovisokonemška *nevo* in iz te nemška *Neffe*, ki prav tako pomeni ‘nečak’.

nečakinja

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *nečák*.

neenačba

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je sestavljena iz nikalnice *ne* in samostalnika *enáčba*.

nega

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *njěga*, kar se je kakor srbsko *něga* v enakem pomenu in rusko *néga* v pomenu ‘zadovoljstvo, užitek’ razvilo iz 1200 let stare splošnoslovanske **něga*. Izvor te besede ni pojasnjen.

negovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *néga*.

nenavaden

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je sestavljena iz nikalnice *ne* in pridevnika *naváden*.

nepoudarjen

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz nikalnice *ne* in pridevnika *poudárjen*.

neprijazen

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je sestavljena iz nikalnice *ne* in pridevnika *prijázen*.

neprijeten

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je sestavljena iz nikalnice *ne* in pridevnika *prijéten*.

neskončen

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz nikalnice *ne* in pridevnika *skônčen*, ki je izpeljan iz besedne zveze *s kôncem*. Njen prvotni pomen je torej ‘tak, ki ni s koncem’, tj. ‘tak, ki je brez konca’.

neskončnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *neskônčen*.

nesreča

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je sestavljena iz nikalnice *ne* in samostalnika *sréča*.

nestrpen

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz nikalnice *ne* in pridevnika *střpen*.

nestrpnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *nestřpen*.

neuraden

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz nikalnice *ne* in pridevnika *uráden*.

nevaren

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz nikalnice *ne* in pridevnika *váren*.

nevarnost

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *neváren*.

nevretenčar

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz nikalnice *ne* in samostalnika *vretêncar*.

nihanje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega glagola *nihati*.

nihati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *njihatí*, ki se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **nyxati*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **neu-* v pomenu 'suniti, kimati, majati', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *návate* v pomenu 'on(a) se premika, obrača', grška *neúō* v pomenu 'kimam, pokimam' in latinska *nuere*, ki pomeni 'kimati, pomigniti'.

nit

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nît*, ruska *nítb* in češka *nit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **nitb*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **nih₁ti-* s prvotnim pomenom 'sukanje, predenje'. To je tvorjenka iz praindoevropskega korena **(s)neh₁i-*, ki je pomenil 'sukati, presti, šivati' in iz katerega so mdr. izpeljane še naslednje besede: litovska *nýtis* v pomenu 'tkalski greben', grška *néthō* v pomenu 'predem', latinska *nēre* v pomenu 'presti', gotška *nēpla* v pomenu 'igla', nemška *Nadel*, staroangleška *nædl* in iz te angleška *needle*, ki prav tako pomenijo 'igla', ter nemška *nähen*, ki pomeni 'šivati'.

nizek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nîzak*, ruska *nízkiy* in češka *nízky* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **nizьkь*, ki je izpeljana iz 5000 let starega praindoevropskega prislova **nei* v pomenu 'dol, navzdol'. Ta je soroden s prislovom **ni*, iz katerega so se razvili staroindijski *ní*, avestijski *nī* in armenski *ni-*, ki pomenijo 'navzdol, dol'. Njegov primernik je **nitero-*, iz katerega se je razvil staroindijski *nitarām*, ki pomeni 'navzdol', starovisokonemški *nidar* in iz tega nemški *nieder*, ki pomeni 'dol, navzdol' in 'nizek'.

nižina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz istega korena kot glagol *nižati* in pridevnik *nizek*.

njiva

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *njîva*, ruska *níva* in češka *niva* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **niva*, ki je prvotno pomenila **'nižina, nizek svet'*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega prislova **nei* v pomenu 'dol, navzdol', iz katerega je izpeljan še grški samostalnik *neió̄s* v pomenu 'polje', staroangleški pridevnik *neowol* v pomenu 'nagnjen' in latvijski glagol *niēvāt*, ki pomeni 'poniževati, tlačiti'.

nos

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nôs*, ruska *nós* in češka *nos* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **nosъ*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **nas-*, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *nāsā*, latinska *nāsus*, starovisokonemška *nasa* in iz te nemška *Nase*, staroangleška *nosu* in iz te angleška *nose* ter litovska *nósis*, ki vse pomenijo isto kot naša.

nota

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju je prevzeta prek nemške *Note* iz latinske *nota*, ki pomeni 'znak, pismenka, znamenje, zaznamek'. Današnji

pomen 'glasbena nota' se je razvil v srednjem veku.

noten

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *nóta*.

nov

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nòv*, ruska *nóvyj* in češka *nový* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **novъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **neuo-*, ki je prav tako pomenila 'nov' in iz katere so se razvile še naslednje besede, ki vse pomenijo isto kot naša: staroindijska *náva*, avestijska *nava-*, starolitovska *navas*, grška *néos*, latinska *novus*. Iz sorodne **neujo-* pa so se razvile litovska *naũjas*, gotska *niujs*, staroangleška *nēowe* in iz te angleška *new*, starovisokonemška *niuwi* in iz te nemška *neu*, ki tudi pomenijo 'nov'.

novica

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *nòv*. Njen prvotni pomen je 'nova stvar'.

novost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *nòv*.

nož

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *nôž*, ruska *nóž* in češka *nůž* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **noz'b*, ki je sorodna s starocerkvenoslovanskim glagolom *vъnъsti* v pomenu 'pritrditi, zabiti, vtakniti, zabosti' in dalje s srednjeirskim samostalnikom *ness* v pomenu 'rana'. Beseda je prvotno pomenila *'kar bode, prebode' in je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **neg^h-*, ki je pomenil 'bosti, prebosti'.

obala

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *òbala*, ki pomeni 'obala, breg', v starejšem jeziku pa le 'nasip'. Tvorjena je iz

glagola *obáliti* v pomenu 'podreti, porušiti', ki je sestavljen iz predpone *ob-* in osnovnega *váliti* v pomenu 'valiti'. Nasipe ob morskih obalah in rečnih bregovih, so namreč gradili tako, da so tja navalili, nagrmadili kupe kamenja in skal.

občutek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *občútiti*.

občutiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *ob* in glagola *čútiti*.

občutje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *občútiti*.

obdobje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *dóba*.

običaj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbičāj*, ruska *obyčaj* in češka *obyčej* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obvyčajь*, ki je izpeljana iz glagola **obvyknŏti* v pomenu 'navaditi'. Beseda *običāj* torej prvotno pomeni 'navada', tj. 'tisto, na kar smo navajeni'.

običajen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *običāj*.

obisk

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *obiskáti*.

obiskati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *ob-* in osnovnega glagola *iskáti*, in sicer po zgledu nemškega glagola *besúchen*, ki je sestavljen iz predpone *be-* in osnovnega *suchen* v pomenu 'iskati'.

obiskovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *obiskáti*.

objem

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *objémati*.

objemati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *objéti*.

objeti

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *objeti* v pomenu 'vsebovati' je sestavljena iz predpone *ob-* in osnovnega glagola *jéti* v starejšem pomenu 'prijeti, zgrabiti'. Njen prvotni pomen je torej 'zgrabiti okoli'.

obkrožiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *ob-* in glagola *krožíti*.

oblaček

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *oblák*.

oblačilo

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *obláčiti*. Njen prvotni pomen je torej 'tisto, s čimer se oblačimo'.

oblačiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *obláčiti* in staročeška *oblačiti* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obvolčiti*, ki je izpeljana iz glagola **obvľkti* v pomenu 'obleči', iz katerega se je razvil naš današnji *obléči*.

oblak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *oblāk* in češka *oblak*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obvolkъ*, ki je

izpeljana iz glagola **obvľkti* v pomenu 'obleči, prevleči se', sestavljenega iz predpone **ob-* in glagola **vľkti* v pomenu 'vleči'. Njen prvotni pomen je torej **s čimer se (nebo) prevleče, obleče*'.

obleči

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *obúci* in češka *obléci* v enakem pomenu se je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **obvľkti* (prva oseba sedanjika se je glasila **obvelkǫ*), ki je sestavljen iz predpone **ob-* in glagola **vľkti* v pomenu 'vleči'. Njen prvotni pomen je torej **vleči ob (sebe), navleči*'.

obleka

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *oblěka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obvelka*, ki je izpeljana iz glagola **obvľkti*, iz katerega se je razvil naš *obléči*.

oblika

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *oblíčiti*, ki je sestavljen iz predpone *ob-* in osnovnega *ličiti* v prvotnejšem pomenu 'upodabljati, delati lik'. Ta glagol je izpeljan iz samostalnika *lik*.

obljuba

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *obljubíti*.

obljubiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *obljubiti* in češka *oblíbit si*, ki pomenita 'vzljubiti', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obl'ubiti*, ki je sestavljena iz predpone **ob-* in osnovnega glagola **l'ubiti*, iz katerega se je razvil naš *ljubíti*. Glagol *obljubíti* je prvotno pomenil 'vzljubiti', drugotno pa 'povzročiti, da vzljubi'. Če je oče obljubil komu hčer za ženo, je s tem povzročil, da je ta njegovo hčer vzljubil.

obljubljati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *obljubíti*.

obmorski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz zveze *ob mórju*.

obnavljanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *obnávľjati*.

obnavljati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *obnovíti*.

obnova

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbnova* je izpeljana iz glagola *obnovíti*.

obnoviti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *obnòviti*, ruska *obnovítъ* in češka *obnovit se* je razvila iz **obъnoviti*, ki je sestavljena iz predpone, iz katere se je razvila naša *ob-*, in glagola, iz katerega se je razvil danes zastareli *novíti* v pomenu 'delati novo', ta pa je izpeljan iz pridevnika **novъ*, iz katerega se je razvil naš *nòv*.

obnovljiv

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *obnovíti*.

oboa

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Oboe* ali italijanske *oboe* iz francoske *hautbois*, ki prav tako pomeni 'oboa'. Francoska beseda je sklopljena iz pridevnika *haut*, ki pomeni 'visok', in *bois*, ki pomeni 'les'. Njen prvotni pomen je torej 'les, tj. lesena piščal, s katero je mogoče igrati visoke tone'.

oboist

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je po zgledu italijanske *oboista* izpeljana iz prevzetega samostalnika *óboa*.

oboistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *oboíst*.

obramba

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *obraníti*, ki pomeni 'ubraniti', ta pa je sestavljen iz predpone *ob-* in osnovnega *braníti*.

obraz

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbraz*, ki pomeni 'lice, podoba, lik, zgled', ruska *òbraz*, ki pomeni 'način, oblika, podoba, ikona', in češka *obraz*, ki pomeni 'slika, podoba, predstava, pojem, prispodoba', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obrazъ*, ki je pomenila 'izrezana podoba'. Beseda je namreč izpeljana iz glagola **obrěsti*, ki je sestavljen iz predpone **obъ-* in glagola **rěsti* v pomenu 'rezati'.

obrazec

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *obrazec* ali ruske *obrazéc*, ki prvotno pomenita 'majhna podoba' in sta manjšalnici besede, nastale iz **obrazъ* v pomenu 'izrezana podoba', iz katere se je razvil naš samostalnik *obràz*.

obrazek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *obràz*.

obrazen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *obràz*.

obrv

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbrva* in narečna

češka *obrvě* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obry*, ki je sestavljena iz predpone **ob-* v pomenu 'pri' in **bry* v pomenu 'obr'. Iz te se je razvila ruska *bróvь*, ki prav tako pomeni 'obr'. Splošnoslovanska beseda **bry* v pomenu 'obr' se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske *(*h*₃)**bhruH-*, iz katere so se razvile še litovska *bruvìs*, staroindijska *bhrúh*, novoperzijska *ebrū*, grška *ophrys*, srednjeirska *brái*, staroangleška *brū* in iz te angleška (*eye*)*brow*, starovisokonemška *brāwa* in iz te nemška (*Augen*)*braue*, ki vse pomenijo 'obr'.

obseg

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *obséči* v pomenu 'z iztegnjenimi rokami ali prsti priti okrog česa', ki je sestavljen iz predpone *ob-* in glagola *séči*. Njen prvotni pomen je torej 'toliko, kolikor obsežemo z iztegnjenimi rokami ali prsti'.

obsegati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *obséči* v pomenu 'z iztegnjenimi rokami ali prsti priti okrog česa', ki je sestavljen iz predpone *ob-* in glagola *séči*.

obstajati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *obstáti*.

obstati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òpstati* in češka *obstát*, ki pomenita podobno kot naša, je sestavljena iz predpone *ob-* in osnovnega glagola *státi*.

obutev

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *obúti*.

obuti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òbuti*, ruska *obúť* in češka *about* je izpeljana iz 1200 let stare splošnoslovanske **obuti*, ta pa je sestavljena iz predpone **ob* (kakor v *obléči*) in glagola **-uti*, ki

je izpeljan iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂auH-* v pomenu 'obleči, obuti'. Iz tega korena so mdr. izpeljane še naslednje besede: litovske *aūti* in *apaūti*, ki pomenita 'obuti', *išaūti*, ki pomeni 'sezuti', latvijska *àut* v pomenu 'obleči', latinska *induire* v pomenu 'obuti' in avestijska *aoθra-*, ki pomeni 'obutev'.

obuvati

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *obúti*.

obzorje

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena iz češke *obzor*, ki prav tako pomeni 'obzorje'. Izpeljana je iz češkega glagola *obezřít* v pomenu 'ogledati si, razgledati se', ki je sestavljen iz predpone *ob-* in glagola *zřít*, ki pomeni 'zreti, gledati'. Njen prvotni pomen je torej 'kar gledamo ob (nebu)'.

ocean

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prek nemške *Ozean* prevzeta iz latinske *Ōceanus*, ta pa iz grške *Ōkeanós*, ki pomeni 'velika široka reka, za katero so verjeli, da teče okoli kopne zemlje'.

očala

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz beneško italijanske *ociali*, ki ustreza knjižno italijanski *occhiali* v enakem pomenu. Izpeljana je iz italijanskega samostalnika *occhio*, ki pomeni 'oko'.

oče

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz zvalnika *otče* samostalnika, ki se ohranja v starinski besedi *ótec*, ki prav tako pomeni 'oče'. Ta je sorodna s hrvaško, srbsko, bosansko, črnogorsko *òtac*, rusko *otéc* in češko *otec*, ki pomeni isto kot naša in so se vse razvile iz 1200 let stare splošnoslovanske **otьcь*. To je izvorno manjšalnica samostalnika **otь*, ki se je razvil iz še starejšega, prvotno otroškega poimenovanja očeta **ata*, znanega še npr. v gotskem *atta* in latinskem *atta*, ki prav tako pomeni 'oče' in ki se ohranja tudi v našem *áta*, katerega ljubkovalnica je *áti*.

očim

Beseda je domačega izvora. Tako kot ruska *óčim* in češka *otčím* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **otčimъ*, ki je pomenila isto kot naša. To je izvorno deležnik glagola **otčiti* v pomenu 'narediti za očeta', ki je izpeljan iz samostalnika **otъcъ* v pomenu 'oče'. Beseda *očim* je torej prvotno pomenila '*kdor je narejen za očeta'.

odcep

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *odcepiti*.

odcepiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *otcijepiti*, srbska *otčepiti* in ruska *otcepítъ* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **otъčepiti*, ki je sestavljena iz predpone **otъ-*, iz katere se je razvila naša *od-*, in glagola **čepiti*, iz katerega se je razvil naš *cepiti*.

oddaja

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *oddájati*.

oddajati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *oddáti*.

oddati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *dáti* in je torej prvotno pomenila 'dati stran, proč'.

odeja

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanska *odězda* v pomenu 'obleka' in narečna ruska *odéža* v enakem pomenu se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **obdéd'a*, ki je izpeljana iz glagola **obděti* v pomenu 'odeti, postaviti ob', sestavljenega iz predpone **ob-* in osnovnega **děti*, ki je pomenil 'postaviti'. Njen prvotni pomen je torej 'postavljanje ob'.

oder

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òdar* in ruska *ódr*, ki pomenita 'mrtvaški oder', tj. 'leseno ogrodje, na katero položijo krsto z mrtvecem', in staročeška *odr*, ki pomeni 'voziček', v množinski obliki *odry* pa 'lesena stropna konstrukcija, tramovi', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **odrbъ*, ta pa je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske **h₁od^hro-*, iz katere sta se razvili še staroangleška beseda *eodor* v pomenu 'plot, bivališče' in starovisokonemška *etar* v pomenu 'plot, ograjeno zemljišče' ter iz te nemška *Etter*, ki pomeni 'pozidano ozemlje'.

odgnati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *gnáti*.

odgovoren

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *odgovoríti*. Njen prvotni pomen je torej 'tak, ki odgovori', tj. 'tak, ki zna odgovoriti na vprašanja o svojem delu in obnašanju'.

odgovornost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *odgovóren*.

odhodek

Beseda je domačega izvora. Do 19. stoletja je pomenila samo splošno 'odhod', od tedaj pa pomeni tudi 'odhod denarja'. Izpeljana je iz danes pozabljenega glagola *odhodíti* v pomenu 'iti proč, oditi', ki je sestavljen iz predpone *od-* in glagola *hodíti*.

odkimati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *kímati*.

odkriti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òtkriti*, ruska *otkrýtъ* in češka *odkrýt* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **otъkryti*, ki je sestavljena iz

predpone **otъ-* in glagola **kryti*, iz katerega se je razvil naš *kríti*. Njen prvotni pomen je torej ‘narediti, da ni več pokrito, skrito’, tj. ‘razkriti’.

odlagališče

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *odlágati*, ki je izpeljan iz *odložíti*, ta pa je sestavljen iz predpone *od-* in glagola *ložíti*, katerega prvotni pomen je ‘povzročati, da leži’.

odlaganje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *odlágati*.

odlagati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *odložíti*, ki je sestavljen iz predpone *od-* in danes zastarelega glagola *ložíti* v pomenu ‘polagati’, katerega prvotni pomen je ‘povzročati, da leži’.

odleteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *letéti*.

odlomek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *odlomíti*, ki je sestavljen iz predpone *od-* in glagola *lomíti*.

odložiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *ložíti*, ki pomeni ‘polagati’.

odnos

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *òdnos*, ki pomeni isto kot naša in je tvorjena iz glagola *odnòsiti se* v pomenu ‘biti v odnosu’, ta pa je prevzet iz ruskega *otnosítъsja*, ki pomeni ‘obnašati se, kazati svoj odnos do koga ali česa’. Ruski glagol je sestavljen iz predpone *ot-*, ki ustreza naši *od-*, in glagola *nosítъ*, ki je soroden z našim *nosíti*. Prvotni pomen besede *odnòs* je torej ‘obnašanje’, ta pomen pa se je razvil iz pomena ‘kar je odneseno’, namreč odneseno od enega človeka k drugemu.

odpadek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *odpásti*, ki je sestavljen iz predpone *od-* in osnovnega *pásti*. Njen prvotni pomen je torej ‘kar odpade, kar pade stran’.

odpluti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *plúti*.

odrasti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òdrāsti* se je razvila iz starejšega glagola **otъrasti*, ki je sestavljen iz predpone **otъ-*, iz katere se je razvila naša *od-*, in osnovnega **rasti*. Njen prvotni pomen je torej ‘prenehati rasti’.

odsev

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *odsévati*.

odsevati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljen iz predpone *od-* in glagola *sévati*.

odsoten

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je kakor hrvaška *òdsūtan*, ki pomeni isto kot naša, izpeljana iz osnove ruskega glagola *otsútstvovatъ* v pomenu ‘biti odsoten’ in samostalnika *otsútstvie* v pomenu ‘odsotnost’, ki je tvorjena iz 1200 let starega splošnoslovanskega sedanjega deležnika glagola **otъbyti* v pomenu ‘biti stran, proč’. Sedanji deležnik tega glagola se je namreč glasil **otъsotъ*. Ta glagol je sestavljen iz predpone **otъ-*, ki pomeni ‘proč, stran’, iz katere se je razvila naša *od-*, in osnovnega glagola **byti*, iz katerega se je razvil naš *bíti* v pomenu ‘bivati, obstajati’.

odstavek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *odstáviti* v pomenu ‘umakniti, zamakniti’, dobesedno ‘postaviti proč’, saj je glagol sestavljen iz predpone *od-* v pomenu ‘stran, proč’ in osnovnega *stáviti*. Na pomenski razvoj je vplival nemški samostalnik *Absatz*, ki pomeni

‘odstavek’ in je izpeljan iz nemškega glagola *absetzen* v pomenu ‘umakniti, zamakniti’. Nov odstavek v knjigi se namreč praviloma začne z umikom, zamikom besedila v desno.

odšteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* in glagola *štéti*. Njen prvotni pomen je torej ‘šteti od (nekega števila) proč’.

odštevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *odštévati*.

odštevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *odštéti*.

odtenek

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *otténok*, ki prav tako pomeni ‘odtenek’. Izpeljana je iz ruskega glagola *ottenítb* v pomenu ‘zasenčiti, niansirati’, ki je sestavljen iz predpone *ot-* v pomenu ‘od’ in izpeljanke iz samostalnika *ténb* v pomenu ‘senca’.

odtis

Beseda je domačega izvora. Prvotno se je glasila *odtísk*. Izpeljana iz glagola *odtískati*.

odtisniti

Beseda je domačega izvora. Prvotno se je glasila *odtískniti*. Izpeljana je iz glagola *odtískati*, ki je sestavljen iz predpone *od-* in glagola *tískati*.

odveč

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-* v pomenu ‘proč, stran’ in prislova *věč*. Njen prvotni pomen si lahko predstavljamo kot ‘proč, kar je več’.

odvisen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *odviséti* v pomenu ‘biti odvisen’, ki je sestavljen iz predpone *od-* in glagola *viséti* po zgledu

nemškega *abhängen* v pomenu ‘biti odvisen’, ki je sestavljen iz predpone *ab-* v pomenu ‘od-’ in osnovnega glagola *hängen*, ki pomeni ‘viseti’.

odžejati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *od-*, ki kaže na odpravljanje pomena osnovnega glagola, in *žéjati* v pomenu ‘biti žejen’.

ogenj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òganj*, ruska *ogónb* in češka *oheň* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ogn'b*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **ogni-* (nekateri mislijo, da se je glasila **ǵni-*), iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *agní-*, latinska *īgnis*, litovska *ugnis* in latvijska *uguns*, ki vse pomenijo isto kot naša.

oglas

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *oglasíti*, ki je sestavljen iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in danes zastarelega glagola *glasíti*, ki je tvorjen iz samostalnika *glás*.

oglje

Beseda je domačega izvora. Tako kot srbska *ùgalj*, ki pomeni ‘premog’ in ‘ogljje’, ruska *úgolb* in češka *uhel*, ki pomenita ‘ogljje’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **oglb*, ta pa iz še starejše **angli-*, iz katere se je razvil tudi litovski samostalnik *anglis*, ki prav tako pomeni ‘ogljje’. Navedene besede so sorodne s staroindijsko *ángāra-* in novoperzijsko *angišt*, ki prav tako pomenita ‘ogljje’, ter z irsko *aingeal*, ki pomeni ‘luč, ogenj’.

ograja

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ogradíti*.

ogroziti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *grozíti*.

ohlajanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ohlájati*.

ohlajati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ohladíti*, ki je sestavljen iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *hladíti*.

oklepaj

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *oklépati* v pomenu 'biti okrog česa'. Njen prvotni pomen je torej 'tisto, s čimer naredimo, da je nekaj okrog česa'. Oklepaj je namreč dvodelno ločilo, ki ga postavimo na začetek in konec dela besedila.

oklepati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sestavljen iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *klépati*, ki je prvotno označeval zvoke ob trkanju dveh trdih predmetov.

okno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òkno*, ruska *oknó* in češka *okno* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **okъno*, ki je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske **h₃okʰ-* v pomenu 'oko'. Njen prvotni pomen si lahko predstavljamo kot '*oko (hiše)'.

oko

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òko*, ruska *óko* in češka *oko* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **oko*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₃okʰ-*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz korena **h₃okʰ-*, ki je pomenil 'zagledati, gledati'. Njen prvotni pomen je torej 'kar gleda'. Iz iste praindoevropske besede so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *ákṣi*, armenska *akn*, grška *óps*, albanska *sy*, latinska *oculus*, gotska *augō*, staroangleška *ēage* in iz te angleška *eye*, starovisokonemška *ouga* in iz te nemška *Auge*, litovska *akis* in latvijska *acs*, ki vse pomenijo 'oko'.

okolica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òkolica*, ruska *okólica* in poljska *okolica* je tvorjena iz prislova *okóli*, ki se je razvil iz **obkolo*, ta pa je sestavljen iz predpone *ob-* in samostalnika, ki se ohranja v našem *koló*.

okolje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je tvorjena iz prislova *okóli*, ki se je razvil iz **obkolo*, ta pa je sestavljen iz predpone *ob-* in samostalnika, ki se ohranja v našem *koló*.

okončina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *okončáti*, ki pomeni 'končati'. Njen prvotni pomen je torej 'telesni del, s katerim se telo konča'.

okupator

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz latinske *occupator* v pomenu 'osvajalec tujega ozemlja', ki je izpeljana iz glagola *occupāre* v pomenu 'osvojiti, zasesti tuje ozemlje', iz katerega smo prevzeli našo *okupírati*.

okupirati

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *okkupieren* in francoske *occuper* iz latinske *occupāre*, ki prav tako pomeni 'osvojiti, zasesti tuje ozemlje'.

okus

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *òkus* in češka *okus* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **okusъ*, ki je tvorjena iz glagola **okusiti*, sestavljenega iz predpone **o-*, ki se je razvila iz **ob-*, in glagola *kúsiti*, ta pa je prevzet iz gotskega *kausjan*, ki pomeni 'pokušati, preizkusiti (hrano)'.

olje

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ùlje*, narečna ruska *olěj* in češka *olej* je v srednjem veku prevzeta iz neke romanske besede, ki se je razvila iz latinske *oleum*

(mlajše *olium*) v pomenu ‘olivno olje’, iz katere so prevzete tudi starovisokonemška *oli* in iz te nastala nemška *Öl*, pa tudi angleška *oil*. Latinska beseda je prevzeta iz grške *élaion*, ki pomeni ‘olje’ in ki je sorodna z besedo *elaía*, ki pomeni ‘oliva’. Njen izvor in prvotni pomen nista znana. Verjetno je prevzeta iz nekega starega, davno izumrlega sredozemskega jezika.

omagati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz danes pozabljenega glagola **omoči* v pomenu ‘onemoči’, ki je sestavljen iz predpone *o-*, nastale iz *ob-* v pomenu ‘proč, stran’, in glagola *môči*, ki pomeni ‘biti poseben, močan’.

omrežje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *mréža*.

onesnaževanje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *onesnaževáti*.

onesnaževati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *onesnážiti*.

onesnažiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, nikalnice *ne* in glagola *snážiti* v pomenu ‘čistiti’. Njen prvotni pomen je torej enak današnjemu: ‘narediti, da kaj ni več čisto’.

operacija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Operation*, ki pomeni isto kot naša, iz latinske *operātio*, ki pomeni ‘delovanje, delavnost’. Latinska beseda je izpeljana iz glagola *operārī*, ki pomeni ‘delati, biti zaposlen’.

operirati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *operieren*, ki pomeni isto kot naša, iz latinske *operārī*, ki pomeni ‘delati, biti zaposlen’

in je izpeljana iz samostalnika *opus* v pomenu ‘delo’.

opis

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *opisáti*.

opisati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *pisáti*.

opisovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *opisováti*.

opisovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *opisáti*.

opleti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *pléti*. Njen prvotni pomen je torej ‘okrog in okrog do konca populiti plevel’.

opraševalec

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *opraševáti*.

opraševanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *opraševáti*.

opraševati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *oprašiti*, ki je sestavljen iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *prašiti*, izpeljanega iz samostalnika *práh*.

oprašiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *prašiti*, ki je izpeljan iz samostalnika *práh*.

opravičilo

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *opravičiti*.

opravičiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in danes pozabljenega glagola *pravičiti*, ki je pomenil 'opravičevati' in je izpeljan iz samostalnika *pravica*. Njegov prvotni pomen je torej 'delati pravico', tj. 'delati tako, da je pravično'.

oprekelj

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz bavarsko nemške *Hackbrettlein* v narečni izreki *håkbrötl*, kar je manjšalnica nemške besede *Hackbrett*, ki prav tako pomeni 'oprekelj'. Beseda je zložena iz nemškega glagola *hacken*, ki pomeni 'sekati, tolči, razbijati', in samostalnika *Brett*, ki pomeni 'deska'. Njen prvotni pomen je torej 'deska (z napetimi strunami), po katerih tolčemo'.

oprostiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *opròstiti* je sestavljena iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *prostiti*, ki je izpeljan iz pridevnika *pròst*. Njen prvotni pomen je torej 'narediti, da je kdo spet prost', tj. 'da ga ne veže več obljuba, zaveza ali krivda'.

oranžen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *oránža* v pomenu 'pomaranča', kakor je nemški pridevnik *orange* v pomenu 'oranžen' izpeljan iz samostalnika *Orange* v pomenu 'pomaranča' in kakor sta francoski in angleški pridevnik *orange* v pomenu 'oranžen' izpeljana iz francoskega oz. angleškega samostalnika *orange* v pomenu 'pomaranča'.

oreh

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òrah*, ruska *oréx* in češka *ořech* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orěxъ*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *riėšutas* in latvijsko *riėksts*, ki prav tako

pomenita 'oreh'. Navedene besede so se razvile iz 5000 let stare praindoevropske besede **(a)rōjso-*, tvorjene iz korena **ar-*, ki je pomenil 'oreh', iz katerega sta tvorjeni še albanska beseda *arrë* v pomenu 'oreh' in grška *árya*, ki pomeni 'orehi'.

orel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òrao*, ruska *orél* in češka *orel* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orьль*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *arėlis* in latvijsko *ėrglis*, ki prav tako pomenita 'orel'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂or-*, ki je označeval velikega ptiča. Iz istega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: gotška *ara*, staronordijska *ari*, nemška *Aar*, staroirska *irar*, bretonska *er*, hetitska *ħaraš*, ki vse pomenijo 'orel', armenska *oror*, ki pomeni 'galeb', in grška *órnis*, ki pomeni 'ptič'.

organ

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Organ*, ki pomeni isto kot naša, iz francoske *organe*, ki poleg tega pomeni tudi 'orodje' in 'glasbilo', ta pa prek latinske *organum*, ki pomeni zlasti 'stroj, orodje' in 'glasbilo', iz grške *órganon*, ki pomeni 'orodje, priprava, stroj, glasbilo' in 'čutilo', kar so pojmovali kot 'naprava za dojetanje (gledanje, poslušanje ipd.)'. Grška beseda je sorodna z *érgon*, ki pomeni 'delo'.

organizem

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Organismus* iz francoske *organisme*, ki je izpeljana iz prevzetega samostalnika *organe* v pomenu 'organ'. Njen prvotni pomen je torej 'iz več organov tvorjena celota'.

organski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *orgán*.

orientacija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Orientation* iz francoske *orientation*, ki pomenita isto kot naša. Izpeljana iz francoskega glagola *orienter*, ki pomeni 'usmeriti, orientirati, ugotoviti smeri neba', prvotno pa je pomenil

‘ugotoviti, kje je vzhod’, saj je izpeljana iz samostalnika *orient*, ki pomeni ‘vzhod’.

orientirati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *orientieren* iz francoske *orienter*, ki pomeni ‘usmeriti, orientirati, ugotoviti smeri neba’. Izpeljana je iz francoskega samostalnika *orient*, ki pomeni ‘vzhod’.

orkester

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Orchester*, ta pa iz francoske *orchestre*, ki pomeni isto kot naša. Francoska beseda je prevzeta iz latinske *orchēstra*, ki je pomenila ‘prostor za glasbenike in plesalce pred odrom v gledališču’, ta pa je prevzeta iz grške *orkhēstra* v pomenu ‘plesišče, polkrožen prostor pred odrom’. Izpeljana je iz grškega glagola *orkhéomai*, ki pomeni ‘plešem’.

orkestrski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *orkéster*.

orodje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òrūde* in starejša češka *orudí*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orǫdbje*, ki je tvorjena iz **orǫdbъ*, ta pa iz **rǫdbъ*, kar je v prvi vrsti pomenilo ‘red, vrsta’, pomenilo pa je tudi ‘delo’. Beseda **orǫdbje* je prvotno verjetno pomenila ‘priprava’, tj. ‘to, kar je narejeno’.

os

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òs* in ruska *ósъ* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **osъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₂ag's-*, ki je prav tako pomenila ‘os’ in iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *ašis*, starovisokonemška *ahsa* in iz te nemška *Achse*, staroangleška *eax*, angleška *axle*, srednjeirska *ais*, latinska *axis*, staroindijska *ákṣa-*, ki vse pomenijo isto kot naša. Beseda je izpeljana iz korena **h₂ag'-* v pomenu ‘poganjati, premikati’. Njen prvotni pomen je torej **‘vrtenje, premikanje’*.

oseba

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz predložne zveze *ob sebi*. Njen prvotni pomen je torej **‘posameznik’*, tj. ‘kdor je sam zase, sam ob sebi’. Na nastanek besede so vplivale podobne enakopomenske besede v drugih slovanskih jezikih, hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òsoba*, ruska *osóba* in češka *osoba*, ki so izpeljane iz prislova **osobъ* v pomenu ‘posebej, za sebe’.

oseben

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *oséba*.

osmina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz števnikar *ósem*.

osminka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *osmína*.

osnova

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òsnova* in ruska *osnóva*, ki danes prav tako pomenita isto kot naša, prvotno pa sta kakor nekdanja naša pomenili predvsem ‘snutek’, tj. ‘sistem vzporednih niti, ki so na statvah napete vzdolžno’, ter češka *osnova*, ki še danes pomeni predvsem ‘snutek’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **osnova*, ki je pomenila samo ‘snutek’. Izpeljana je iz glagola **osnovati*, sestavljenega iz predpone **ob-* in glagola **snovati* v pomenu ‘na statve napeti vzdolžne niti’, ki je izpeljan iz **snuti* v podobnem pomenu. Današnji pomen se je razvil iz pomena ‘snutek’ zato, ker pri tkanju snutek dejansko predstavlja osnovo, iz katere se z votkom naredi tkanino.

osnoven

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *osnóva*.

osojen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *òsōjan*, ki prav tako pomeni ‘osojen’, je izpeljana

iz samostalnika *osója*, ki pri nas pomeni 'proč od sonca obrnjen, senčen kraj'. Izpeljana je iz glagola **obsijati*, ki je pomenil 'sijati proč' in ki je sestavljen iz predpone *ob-* v pomenu 'proč' in *sijáti*.

ostanek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz deležnika glagola *ostáti* in torej prvotno pomeni 'kar je ostalo'.

oster

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *oštar*, ruska *óstryj* in češka *ostrý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ostrъ*, ki je dalje sorodna z litovsko *aštrūs*, ki pomeni isto kot naša, grško *ákros*, ki pomeni 'koničast', latinsko *ācer*, ki pomeni 'oster', in staroindijsko *ásri-*, ki pomeni 'rob, kot, ostrina'. Navedene besede so se razvile oziroma so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega pridevnika **h₂ak'ro-*, ki je pomenil 'oster' in je tvorjen iz korena **h₂ak'-* v pomenu 'oster, oster predmet'.

otok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *òtok* se je razvila iz starejše **obtokъ*, ki je izpeljana iz glagola **obtekti* v pomenu 'teči okoli', sestavljenega iz predpone **ob-* in osnovnega **tekti* v pomenu 'teči'. Njen prvotni pomen je torej **'kopno, okoli katerega teče voda, okoli katerega je tok'*.

otrok

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òtrok*, ki pomeni 'otrok, fant, služabnik, tlačan', starejša ruska *ótrok* v pomenu 'deček, mlad služabnik, paž' in češka *otrok*, ki pomeni 'suženj, hlapec', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **otrokъ*, ki je izpeljana iz glagola **otrekti* v pomenu 'molčati, ne govoriti'. Glagol je sestavljen iz predpone **ot-* v pomenu 'od, proč' in osnovnega **rekti*, ki je pomenil 'reči'. Beseda *otròk* torej prvotno pomeni **'tisti, ki ne govori, ki nima govora', ker še ne zna ali ker nima pravice govoriti*.

otrokov

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *otròk*.

otročki

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *otròk*.

ovca

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òvca*, ruska *ovcá* in češka *ovce* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ovъca*, ki je prav tako pomenila 'ovca'. Ta se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **h₂auikah₂*, manjšalnice samostalnika **h₂aui-* in **h₂ou̯i-*, iz katerega so se mdr. razvile naslednje besede: staroindijska *ávi-*, grška *óis*, latinska *ovis*, staroirska *ói*, staronordijska *éer* in staroangleška *ēove*, ki vse pomenijo 'ovca'.

ovčereja

Beseda je domačega izvora. Zložena je iz samostalnikov *òvca* in *rêja*.

ovčji

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *òvca*.

oven

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *òvan* in narečna ruska *ovēn* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ovъnъ*, ki je dalje sorodna z litovsko *āvinas*, ki prav tako pomeni 'oven'. Navedene besede so se razvile iz še starejšega pridevnika **h₂auino-*, ki je pomenil 'pripadajoč ovci' in je izpeljan iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **h₂aui-*, ki je pomenil 'ovca'.

ozek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ùzak*, ruska *úzkij* in češka *úzký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ozъkъ*, ta pa se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **h₂amg^hu-*, iz

katere so se razvile še latinska *angustus*, gotška *angwus*, staronordijska *oqr*, staroangleška *enge*, starovisokonemška *engi* in iz te nemška *eng*, ki vse pomenijo ‘ozek, tesen’. Navedene besede so tvorjene iz korena **h₂amg^h-*, ki je pomenil ‘vezati, stiskati, ožiti’.

ozirati se

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *obàzirati se* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ob₂zirati se*, ki je izpeljana iz glagola **ob₂zbrēti se*, iz katerega se je razvil naš *ozrēti se*.

označba

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *oznáčiti*.

označiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *znáčiti* v pomenu ‘narisati znak’, ki je izpeljan iz samostalnika *znák*.

oznaka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *oznáčiti*.

ozračje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *zràk*.

ozreti se

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *obàzreti se*, ruska *obozrētʹ* in poljska *obejrzeć* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ob₂zbrēti (se)*, ki je sestavljena iz predpone **ob₂-*, iz katere sta se razvili naši *o-* in *ob-*, in glagola, iz katerega se je razvil naš *zrēti* v pomenu ‘gledati’.

ožariti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *žariti*, ki pomeni ‘povzročati, da kaj začne žareti’.

ožemanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ožémati*.

ožemati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ožēti*.

ožeti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *o-*, nastale iz *ob-*, in glagola *žēti* (s sedanjikom *žmem* in *žamem*), ki pomeni ‘ožemati’, tj. ‘stiskati z rokami (da priteče tekočina)’. Ta glagol je soroden s hrvaškim, srbskim, bosanskim, črnogorskim *žēti* in ruskim *žátʹ*, ki sta se prav tako razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega **žēti* v pomenu ‘stiskati z rokami’, ta pa je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **gem-*, ki je pomenil ‘zgrabiti z obema rokama, stisniti’. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: grška *gémō* v pomenu ‘sem poln, natovorjen’, armenska *čmlem* v pomenu ‘stiskam’, latvijska *gūmt* v pomenu ‘zgrabiti, napasti’ in staronordijska *kumla*, ki pomeni ‘stiskati, zmečkati, stlačiti’.

pajak

Beseda je domačega izvora. Tako kot bolgarska *pájak* in poljska *pajak* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **paękʷ*, ki je sorodna s **paękʷ*, iz katere so se razvile hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàūk*, ruska *paúk* in češka *pavouk*, ki vse pomenijo isto kot naša. Navedene besede so manjšalnice še starejšega samostalnika **pō-h₁om-*, ki je pomenil ‘plenilec’, ta pa je izpeljan iz glagola **po-h₁em-*, ki je pomenil ‘vzeti, zgrabiti’ in se ohranja v starocerkvenoslovanskem *pojēti* in litovskem *paiñti* v enakem pomenu. Naša beseda je torej prvotno pomenila ‘kdor je majhen in zgrabi’, tj. ‘mali plenilec’.

pajkovec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pájek*.

palica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàlica* in češka

palice se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **palica*, ta pa je sorodna s **palbka*, ki se ohranja v ruski *pálka* in prav tako pomeni 'palica'. Navedene besede so tvorjene iz pridevnika **palbъ*, ki je pomenil 'debel' in iz katerega je tvorjen tudi samostalnik **palbьcь*, iz katerega se je razvil naš *pálec* s prvotnim pomenom 'debeli prst'.

pamet

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pāmēt*, ki pomeni isto kot naša, ruska *pámjatъ* in češka *pamět'*, ki pomenita 'spomin', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pamętъ*, ki je prav tako pomenila 'spomin'. Sestavljena je iz predpone **pa-* v pomenu 'kasnejši' in samostalnika **mętъ* v pomenu 'misel', ki se je razvil iz 5000 let stare praindoevropske **menti-*, tvorjenke iz korena **men-*, ki je pomenil 'misliti'. Iz te tvorjenke so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *matí-* v pomenu 'misel, mnenje', avestijska *anu-maiti-* v pomenu 'ponavljanje v mislih', latinska *mens* v pomenu 'um, razum, zavest, pamet' in litovska *mintis*, ki pomeni 'misel, ideja'. Naša beseda *pámet* je torej prvotno pomenila 'kasnejša misel'. Iz tega pomena se je razvil pomen 'spomin', iz slednjega pa 'pamet' skladno s predstavo, da je pameten tisti, ki ima dober spomin.

panj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pānj*, ruska *pěнь* in češka *peň*, ki pomenijo 'štor, parobek', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pъnъbъ*, ki je prav tako pomenila le 'štor, parobek'. Slovenski pomen 'čebelji panj' se je razvil iz starejšega 'štor, parobek', ker čebele rade domujejo v votlih štorih. Beseda je verjetno tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **spej-*, ki je pomenil 'konica, koničast kos lesa' in iz katerega sta izpeljani še staroindijska beseda *pínāka-*, ki pomeni 'palica, bat, kij', in grška *pínaks*, ki pomeni 'tabla, miza, deska'.

papir

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *papier*, ta pa prek latinske *papȳrus* iz grške *pápȳros*, ki je prav tako pomenila 'papir', njen prvotnejši pomen pa je

'rastlina papirus (iz katere so izdelovali papir)'. Grška beseda je prevzeta iz nekega starega jezika, vendar ne vemo, iz katerega.

par

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *pār*, ta pa iz latinske *pār*, ki prav tako pomeni 'par, dvojica'. Izvorno je posamostaljeni pridevnik s pomenom 'enak, enakovreden'. Samostalnik *pár* je torej prvotno označeval dve osebi (ali živali), ki sta si med seboj enaki, enakovredni.

para

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàra*, ukrajinska *pára* in češka *pára* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **para*, ki je prav tako pomenila 'para'. Izpeljana je iz tedanjega glagola **pariti*, ki je pomenil 'segrevati, žgati'.

park

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Park* iz francoske *parc*, ki je prvotneje pomenila 'ograjen prostor' in se je razvila iz latinske *parricus* v enakem pomenu.

parlament

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Parlament* iz angleške *parliament*, ki ima podoben pomen kot naša. Angleška beseda je prevzeta iz francoske *parlement*, ki pomeni 'vrhovno sodišče'. Izpeljana je iz francoskega glagola *parler* v pomenu 'govoriti'. Njen prvotni pomen je 'govorjenje'.

partitura

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *partitura* ali srednjeveškolatinske *partitura*. Izpeljana je iz latinskega samostalnika *pars* v srednjeveškem pomenu 'eden od glasov v večglasni skladbi', ki se je razvil iz antičnega 'del, delež, stran'.

pas

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pās* in *pòjās*, ruska *pójās* in češka *pás* se je razvila iz 1200 let stare

splošnoslovanske **pojasъ*, ki je prvotno pomenila ‘trak, s katerim se kaj priveže’. Beseda je izpeljana iz glagola **pojasati* v pomenu ‘privezati opasati’, ki je sestavljen iz predpone **po-* in tvorjenke iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(h₂)ioh₃s-* v pomenu ‘opasati, pripeti, privezati’.

pasji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàsji* in češka *psí* se je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega pridevnika **pъsbjъ(jb)*, ki je izpeljan iz samostalnika **pъsъ*, iz katerega se je razvil naš *pès*.

pastir

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàstīr*, starejša ruska *pàstyrъ* in češka *pastýř* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pastyr'ъ*, ki je izpeljana iz glagola **pasti* v pomenu ‘čuvati živino na paši’.

pavka

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz nemške *Pauke*, ki prav tako pomeni ‘vrsta bobna’. Razvila se je iz srednjevisokonemške *pūke*, ta pa izvira iz medmeta, ki posnema udarec na boben.

pavza

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Pause* in latinske *pausa* iz grške *paūsis* v pomenu ‘ustavitev, počitek, mirovanje’, ki je izpeljana iz glagola *paúō* v pomenu ‘zadržim, ustavim, končam’.

peč

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *péc*, ruska *péčъ* in češka *pec* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pektъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **pek^hti-*, ki je tvorjena iz korena **pek^h-* v pomenu ‘kuhati, peči’. Iz iste besede so se mdr. razvile še naslednje: staroindijska *pakti-*, ki pomeni ‘kuhanje, kuhana hrana’, grška *pépsis* in latinska *coctiō*, ki pomenita ‘kuhanje’. Naša beseda *péc* je torej prvotno pomenila *‘pečenje,

kuhanje’, nato pa ‘mesto ali priprava, kjer se kuha ali peče’.

pepel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pěpeo*, ruska *pépel* in češka *popel* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pepelъ* (oziroma **popelъ*), kar je izpeljano iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pelH-*, ki je pomenil ‘prah, moka’. Iz tega korena so izpeljane še naslednje besede: litovska *pelenai* in latvijska *pēlni*, ki pomenita ‘pepel’, latinske *pollen* ‘prah, moka’ v pomenu, *pollenta* v pomenu ‘ječmenov zdrob’ in *pulvis* v pomenu ‘prah’, staroindijska *pālala-* v pomenu ‘kaša, prah’ in grški *pālē* ‘prah, moka’ v pomenu ter *paipālē*, ki pomeni ‘drobno zmleta moka’.

perilo

Beseda je domačega izvora. Današnji pomen ‘kar se pere’ se je razvil iz pomena ‘pranje’, ki je znan v starejšem jeziku, ta pa iz prvotnega ‘sredstvo za pranje’. Izpeljana je namreč iz sedanjika *pērem* glagola *prāti*, podobno kot je beseda *črnilo* s prvotnim pomenom ‘sredstvo za barvanje s črno barvo’ izpeljano iz glagola *črniti*.

pero

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pèro*, ruska *peró* in češka *pero* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pero*, ta pa zelo verjetno iz 5000 let stare praindoevropske **perHo-*, iz katere so tvorjene še naslednje besede: litovska *sparñas*, latvijska *spārns*, ki pomenita ‘krilo, perut’, avestijska *parəna-* v pomenu ‘pero’, staroindijska *parná-* v pomenu ‘pero, list’, latinska *penna* in grška *pterón*, ki pomenita ‘pero’. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega **(s)per-*, ki je pomenil ‘leteti’. Iz istega korena sta tvorjena tudi starocerkvenoslovanska glagola *prēti* in *pariti*, ki prav tako pomenita ‘leteti’.

pes

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pàs*, ruska *pēs* in češka *pes* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pъsъ*, ki se je kakor staroindijska *piśá-* v pomenu ‘neka lisasta žival’

razvila iz 5000 let stare praindoevropske **pik'o-*, ta pa je tvorjena iz korena **peik'-*, ki je pomenil 'rezljati, risati, označevati' in 'pisan', iz katerega sta mdr. tvorjena tudi naš glagol *pisáti* in pridevnik *písan*. Beseda *pès* je torej prvotno označevala pisano, lisasto, pikasto žival.

pesem

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *pjësma*, v starejšem jeziku tudi *pjësam*, srbska *pësma*, ruska *pésnja* in češka *píseň* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pěsnь*. Izpeljana je iz splošnoslovanskega glagola **pěti*, ki se ohranja v našem *péti*. Njen prvotni pomen je torej *'petje'.

pesmica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pésem*.

pesnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pésnik*.

pesnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pésen*, iz katerega se je razvil današnji *pésem*.

pesniški

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pésnik*.

pest

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pěst*, ruska *pjástь* in češka *pěst* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pěstь*, ta pa se je tako kot starovisokonemška *füst* in iz te nemška *Faust*, staroangleška *fyst* in iz te angleška *fist* razvila iz 5000 let stare praindoevropske **pn̥kʷsth₂i-*, ki je zložena iz števnik **penkʷe* v pomenu 'pet' in tvorjenke iz korena **stah₂-*, ki je pomenil 'stati'. Njen prvotni pomen je torej *'stanje petih (prstov skupaj)'.

pester

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz drugih slovanskih jezikov, starocerkvenoslovansko *pьstrь*, ki pomeni 'raznolik, pisan', rusko *pěstryj* ali češko *pestrý*, ki pomenita 'raznolik'. Navedene besede so se razvile iz 1200 let starega splošnoslovanskega pridevnika **pьstrь*, ta pa iz še starejšega **pik'ro-*, ki je pomenila 'vrezan, pisan' in se ohranja tudi v grškem pridevniku *pikrós* v pomenu 'oster, režoč, sovražen'. Beseda je ožje sorodna z našim glagolom *pisáti*.

pestrost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *péster*.

petelin

Beseda je domačega izvora. Tako kot cerkvenoslovanska *pětelinь* in narečna hrvaška *petelin* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pětelinь*, ki je izpeljana iz glagola **pěti*, iz katerega se je razvil naš *péti*. Njen prvotni pomen je torej *'pevec'.

petelinček

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *petêlin*.

pevec

Beseda je domačega izvora. Tako kot češka *pěvec* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pěvьcbь*, ki je tvorjena iz glagola **pěti*, iz katerega se je razvil naš *péti*.

pevka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pévec*.

pianist

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Pianist* iz italijanske *pianista*, ki je izpeljana iz samostalnika *piano* v pomenu 'klavir'.

pianistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pianíst*.

pihalo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *píhati*.

pika

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *píkati*, ki pomeni 'bosti'. Njen prvotni pomen je torej 'vbod'.

pipa

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *pìpa* in češka *pípa* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pipa*, ki je prvotno pomenila 'cevka, piščalka' in je tvorjena iz glagola *pípati* v pomenu 'piskati'. Pomen 'priprava za kajenje' se je v razvil pod vplivom podobne italijanske besede *pipa*, ki v prvi vrsti pomeni prav to.

piramida

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Pyramide* in latinske *pýramis* iz grške *pýramís*, kar je poleg 'egipčanska piramida' pomenilo tudi 'vrsta sladice iz popečenih pšeničnih zrn in medu'. Ta pomen je po vsej verjetnosti prvoten, saj je beseda izpeljana iz grškega samostalnika *pýrós*, ki pomeni 'pšenica' in ki je soroden z našim *píra*.

pirh

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz starejše *piruh*, ta pa je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **pyrěti*, ki je pomenil 'goreti, tleti, rdeti'. Ta glagol je izpeljan iz splošnoslovanskega samostalnika **pyrь*, ki je pomenil 'ogenj, žerjavica'. Beseda *pirh* torej prvotno označuje jajce, ki je pobarvano rdeče, z barvo ognja.

pisatelj

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *pisátelь*, ki je izpeljana iz glagola *pisátь* v pomenu 'pisati'.

pisateljica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *pisátelj*.

pisava

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *pisáti*.

pismo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *písmo* in ruska *pis'mó*, ki pomenita 'pismo' in 'pisava', ter poljska *pismo*, ki pomeni 'pisanje', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pisъmo*, ki je označevala pisana, narisana, vrezana znamenja. Izpeljana je iz glagola **pъsati*, ki je – preden so Slovani začeli pisati – pomenil 'delati pisana, narisana, vrezana znamenja'.

plačati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pláčati* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plat'ati*, ki je izpeljana iz **platiti*, ta pa zelo verjetno iz samostalnika **platъ* v pomenu 'kos blaga, tkanine', iz katere se je razvilo rusko *plát* v enakem pomenu, *platók* v pomenu 'robec, ruta' in kar se ohranja v naših besedah *podplàt* in *zaplàta* ter izpeljanki *plátno*. Če je razlaga pravilna, kaže na to, da so Praslovani, ki niso poznali denarja, namesto tega uporabljali tkanino.

plačevati

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *plačáti*.

plačilo

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *plačáti*.

plakat

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Plakat*, ta pa prek nizozemske *plakkaat* iz francoske *placard* v enakem pomenu. Francoska beseda je izpeljana iz glagola *plaquer* v pomenu 'obložiti, prevleči, furnirati, prilepiti se', ta pa iz samostalnika *plaque*, ki pomeni 'plošča,

tabla, obloga'. Njen prvotni pomen je torej 's čimer nekaj prevlečemo, obložimo'.

planet

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta prek nemške *Planet* in francoske *planète* iz latinske *planēta*, ta pa iz okrajšane grške besedne zveze (*astēr*) *planētēs* v pomenu '(zvezda) premičnica', v kateri beseda *planētēs* pomeni 'ki nima stalnega mesta, blodeč, potikajoč se okrog'.

planiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *plànuti* 'planiti' in 'vzplamteti' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **polnōti*, ki je prvotno pomenila 'vneti se, vzplamteti'. Beseda je sorodna z našima *plámen* in *plapoláti*. Manj verjetno je beseda *planíti* sorodna z nemško *fallen*, angleško *fall*, staronordijsko *falla*, litovsko *pùlti*, ki pomenijo 'pasti', in armensko *p^lanim*, ki pomeni 'napadem', in so tvorjene iz korena **peh₃lH-* v pomenu 'pasti'.

plastičen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *plástika*.

plastika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Plastik* in angleške *plastic*, ki prvotneje pomenita 'kiparstvo', iz grške *plastiké*, ki prav tako pomeni 'kiparstvo' in ki je izpeljana iz pridevnika *plastikós* v pomenu 'primeren za oblikovanje', izpeljanega iz *plastós*, ki pomeni 'upodobljen, narejen'. Poimenovanje plastičnih mas z izrazom, ki prvotno pomeni 'kiparstvo', poudarja, da so te mase primerne za oblikovanje izdelkov.

plašč

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *plášt*, ruska *plášč* in češka *plášt'* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plast^ʔ* ali **plašč^ʔ*, ki etimološko ni pojasnjena. Morda je izpeljana iz samostalnika **plat^ʔ*, ki je pomenil 'kos blaga', morda iz pridevnika **plask^ʔ*, ki je pomenil 'plosk, ploščat'.

plavalec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *plávati*.

plavalka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *plaválec*.

plavati

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *plāvati*, ruska *plávati* in češka *plavat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plavati*, ta pa je izpeljana iz glagola **pluti*, iz katerega se je razvil naš *plúti*.

plazilec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *plazíti se*.

ples

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *plēs*, ruska *pljás* in češka *ples*, ki vse pomenijo 'ples', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plēs^ʔ*, ki je sorodna z glagolom *plesáti*.

plesalec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *plesáti*.

plesalka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *plesálec*.

plesati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *plésati*, ruska *pljasáti* in češka *plesat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plēsati*, ki je dalje sorodna z litovsko *plėšti* v pomenu 'plesati'. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista znana.

plesen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *plijéšan*, srbska *pléšan*,

ruska *plésenʹ* in češka *plíseň* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plěsъnъ*, ki je dalje sorodna z litovsko *pelėsiai*, ki prav tako pomeni ‘plesen’ in ki je prav tako tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pel(H)-* v pomenu ‘siv, postati siv’. Plesen je torej poimenovana po sivi barvi.

plesniv

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *plėsen*.

plesti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *plèsti*, ruska *plestí* in češka *plést* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plesti*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **plek'-* v pomenu ‘plesti’, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: latinska *plectere*, grška *plékō*, starovisokonemška *flehtan*, nemška *flechten* in staroangleška *fleohtan*, ki vse pomenijo ‘plesti’.

pletenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *plèsti*.

pleti

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *pljèti*, ruska *polótъ* in češka *plít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pelti*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)pelH-* v pomenu ‘cepiti, ločevati, trgati’ prek vmesnega pomena ‘ruvati, puliti’.

plevel

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanska *plěvelъ*, staroruska *polovelъ* in češka *plevel* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pelveľ*, ki je izpeljana iz sedanjika **pelvō* glagola **pelti*, iz katerega se je razvil naš *pléti*.

plin

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *plyn*, ki pomeni isto kot naša, ta pa iz

poljske *plyn*, ki pomeni ‘tekočina’ in je izpeljana iz glagola *plynać* v pomenu ‘plavati, pluti, teči’. Pri spremembi pomena iz ‘tekočina’ v ‘plin’ je treba imeti v mislih utekočinjeni plin.

plinast

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *plín*.

pljuča

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *plúća* in češka *plíce* je izpeljana iz 1200 let stare splošnoslovanske **pl'ut'a*, ki je dalje sorodna z litovsko *plaučiai* in latvijsko *plāuši* v enakem pomenu. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pleu-*, ki je pomenil ‘pluti, plavati’ in iz katerega so tvorjeni naši glagoli *plúti*, *plávati* in *pláviti*. Pljuča so tako poimenovana zato, ker so lahka in plavajo na vodi.

pljučen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pljúća*.

plod

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *plôd*, ruska *plód* in češka *plod* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **plodъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **plodu-*, iz katere so se razvile še valižanska *llwdn*, ki pomeni ‘mladič’, in staroirska *loth* ter bretonska *loen*, ki pomenita ‘žrebe’, torej ‘živalski plod’.

ploskev

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *plòsk*.

plovba

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz sedanjika *plóvem* glagola *plúti*.

ploven

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz sedanjika *plóvem* glagola *plúti*.

plovnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *plôven*.

pluti

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanska *pluti*, staroruska *pluti* in češka *plouti* se je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **pluti*, ki je dalje soroden z litovskim *pláuti* v pomenu 'prati, umivati', staroindijskim *plávate* v pomenu 'on(a) plava', grškim *pléō* v pomenu 'plovem, plavam', latinskim *pluit* v pomenu 'dežuje', prvotno **teče, lije*, kar so tvorjenke iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pleu-*, ki je pomenil 'premikati se, teči, pluti, plavati' in iz katerega so mdr. tvorjeni naslednji glagoli: starovisokonemški *fluowen, flewen* v pomenu 'prati', staroangleški *flowan* v pomenu 'teči, pretakati se' in iz tega angleški *flow* v enakem pomenu.

pobegniti

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz danes redko rabljenega glagola *bégniti*, ta pa iz *bežáti*.

počitnice

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *počítiti*.

podatek

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *podáta*, ki je izpeljana iz glagola *pòdati*, ki pomeni 'dati'. Njen prvotni pomen je torej 'kar je dano'.

podhladiti

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je sestavljena iz predpone *pod-* in glagola *hladíti*.

podhod

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je sestavljena iz predpone *pod-* in samostalnika *hòd* v pomenu 'hoja'. Njen prvotni pomen je torej 'hoja pod nečim, hoja spodaj'.

podnebjje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz zveze *pod nébom*.

podoba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòdoba* in češka *podoba* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **podoba*, ta pa je verjetno izpeljana iz predložne zveze **po době* v pomenu 'po lastnosti', ki vsebuje predlog **po* in samostalnik **doba* v prvotnejšem pomenu 'lastnost', iz katere se je razvil naš *dôba*. Samostalnik *podóba* je torej prvotno pomenil nekaj, kar je narejeno po lastnostih tistega, kar je upodobljeno.

podoben

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *pòdoba*, ruska *podóbnij* in češka *podobný*, ki vse pomenijo 'podoben', je izpeljana iz samostalnika, ki se ohranja v našem *podóba*. Njen prvotni pomen je 'tak kot podoba', tj. 'tak kot slika ali kip', torej ne čisto enak, kot je sam, temveč tak, kot je njegova podoba.

podpomenka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je poenobesedena iz samostalniške zveze *pòdpoménska beséda* in torej prvotno pomeni besedo, ki ima v razmerju do izhodiščne ožji, tj. "nižji" pomen.

podrast

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *pod-* in samostalnika *rást*. Njen prvotni pomen je torej 'kar raste spodaj'.

podtalnica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *podtálen*, ki je sestavljen iz predpone *pod-* in pridevnika *tálen*, izpeljanega iz samostalnika *tlâ*. Njen prvotni pomen je torej '(voda) pod tlemi'.

poglavje

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju je kakor hrvaška *pòglāvlje* izpeljana iz samostalnika *glāva*, ki je takrat pomenil tudi 'poglavje'.

pognati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *gnāti*.

pogon

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pògon* in češka *pohon*, ki imata podobne pomene kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pogonь*. Izpeljana je iz glagola **pogъnati*, ki se ohranja v našem *pognāti*.

pogost

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in pridevnika *góst*. Njen prvotni pomen je torej 'tak, ki se gosto pojavlja'.

pogosto

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *pogóst*.

pogovor

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *pogovoríti se*.

pogovoriti se

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predloga *po-* in glagola *govoríti*, besedica *se* pa pove, da se pogovarjamo drug z drugim.

pohajkovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pohájati*, ki prav tako pomeni 'hoditi okrog brez dela', ta pa iz *pohodíti* v starejšem pomenu 'malo se sprehoditi', ki je sestavljen iz predpone *po-* in glagola *hodíti*.

pohiteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *hitéti*.

pojasniti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pojàsnniti* in ruska *pojásnnítje* je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *jasníti*, ki je izpeljan iz pridevnika *jásen*. Njen prvotni pomen je torej 'narediti, da je jasno'.

pojav

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *pójav*, ki je izpeljana iz glagola *pojáviti se*.

pojavit se

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *pojáviti se*, ki je sestavljena iz predpone *po-* in osnovnega glagola *jáviti* v prvotnem pomenu 'narediti vidno, javno' (danes 'obvestiti'), besedica *se* pa pove, da postane viden tisti, ki je izražen v slovnični osebi.

poklic

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *poklícati*. Njen prvotni pomen je 'vpoklic v visoko uradniško, državniško, vojaško ali duhovniško službo'.

pokrajina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòkrajina*, ki pomeni isto kot naša, je v srednjem veku izpeljana iz samostalnika **krajь*, ki je pomenil 'konec, meja'. Njen prvotni pomen je torej 'mejno ozemlje, mejna pokrajina'.

pol

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Pol* in latinske *polus* iz grške *pólos*, ki po takratnih predstavah pomeni 'os, okrog katere se vrti nebo', prvotno pa 'tečaj, v katerem se vrti os'. Izpeljana je iz grškega glagola *pélō* v pomenu 'vrtim se, gibljem se'.

polaren

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz latinske *polāris*, ki je izpeljana iz samostalnika *polus* v pomenu 'pol, tečaj', iz katerega smo prevzeli našega *pól*.

poleči

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *léči*.

poleten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *poléti*, ki je sklopljen iz predložne zveze *po léti*, v kateri je druga beseda stari mestnik samostalnika *léto* v starejšem pomenu 'poletje'.

poletje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz predložne zveze *po léti*, v kateri je druga beseda stari mestnik samostalnika *léto* v starejšem pomenu 'poletje'.

polh

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pùh* in češka *plch*, ki pomenita isto kot naša, in narečna beloruska *poùx*, ki pomeni 'podlasica', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pъlxъ*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pel-*, ki je označeval svetle in sive barve. Iz tega korena sta med drugim izpeljani še litovska beseda *pelė*, ki pomeni 'miš', in latvijska *pelēks*, ki pomeni 'mišje siv'. Žival *pólh* je torej poimenovana po sivi barvi kožuha.

polica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòlica*, narečna ruska *polica* (knjižno je *pólka*) in češka *police* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **polica*, ki je izpeljana iz samostalnika **polъ* v pomenu 'deska'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)pelH-*, ki je pomenil 'cepiti, ločevati, trgati'.

polje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòlje*, ruska *póle* in češka *pole* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pol'e*, ki je označevala raven svet. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega pridevnika **polh₂i-*, iz katerega se je razvil hetitski *palhīš* v pomenu 'širok in plosk'.

polobla

Beseda je domačega izvora. Zložena je iz prislova *pól* in samostalnika *óbla* v pomenu 'krogla'. Ta je izvorno v ženskem spolu posamostaljeni pridevnik *óbel*, ki pomeni 'ukrivljen, zaobljen'.

polovica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *polòvica* in češka *polovice* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **polovica*, ki je izpeljana iz samostalnika **polъ*, ta pa je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)pelH-* v pomenu 'cepiti, ločevati, trgati'. Njen prvotni pomen je bil 'del, ki nastane iz celote pri cepljenju'.

polovinka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz danes pozabljenega samostalnika *polovina*, ki je pomenil 'polovica'.

položaj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòložāj* je izpeljana iz glagola *položiti*. Njen prvotni pomen je 'mesto, na katero je kaj položeno'.

poltrak

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je zložena iz prislova *pól* in samostalnika *trák*.

polž

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pùž* in češka *plž* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pъlz'b*, ki je prav tako pomenila 'polž'. Izpeljana je iz

glagola **pǣlsti* v pomenu ‘polzeti, plaziti se’. Njen prvotni pomen torej *‘tisti, ki polzi’.

pomanjkanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pománjkati* v pomenu ‘primanjkovati’, ki je sestavljen iz predpone *po-* in glagola *mánjkati*.

pomen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pomeníti*, ki se je razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **pomęnęti* v pomenu ‘spomniti se’, ki je sestavljen iz predpone *po-* in glagola, ki ga imamo v našem *meníti*. Njen prvotni pomen je ‘spomin’. Ta se še ohranja v sorodnih besedah, kot sta starocerkvenoslovanska *помѣнь*, ki pomeni ‘spomin’, hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *pòmēn*, ki danes pomeni ‘svečana spominska prireditev’.

pometi

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *mėti*, ki pomeni ‘premikati prste, dlan sem in tja po površini in pri tem močnejše pritiskati’.

pomiriti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *miríti*, ki je izpeljan iz samostalnika *mír*.

pomlad

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *pomládi*, ki je sklopljen iz predložne zveze *po mládi* in je pomenil ‘v mladem (letu)’.

pomladen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pomlád*.

pomoč

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòmōć*, ruska *pómošč* in češka *pomoc* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pomoktь*, ki je izpeljana iz glagola **pomokti* v pomenu ‘pomagati’, sestavljenega iz predpone **po-* in osnovnega

**mokti*, ki je pomenil ‘moči, biti sposoben’. Iz tega sestavljenega glagola se je mdr. razvil naš *pomōči* in iz njega je izpeljan glagol **pomagati*, ki se brez večjih sprememb ohranja v našem *pomágati*.

ponavljati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ponovíti*.

ponikalnica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *poníkati* v pomenu ‘odtekati v zemljo’, ta pa iz njegovega dovršnika *poníkniti* v pomenu ‘odteči v zemljo’. Prvotno torej pomeni ‘reka, ki odteka v zemljo’.

ponižati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *nížati*, ki je izpeljan iz iste osnove kot pridevnik *nízek*.

ponižen

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *ponížati*.

ponoviti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *novíti*, ki je izpeljan iz pridevnika *nòv*.

popoldne

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sklopljena iz predloga *po* in prislova ali že samostalnika *pòldne*.

popraviti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *právit* v pomenu ‘delati prav’. Njen prvotni pomen je torej ‘narediti, da je (spet) prav’.

popravlјati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *popráviti*.

porabnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *porabíti*, ki je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *rabíti*.

portret

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Porträt* iz francoske *portrait*, ki pomeni 'upodobljen, naslikan'. Izpeljana je namreč iz glagola *peindre*, ki pomeni 'upodobiti, naslikati, narisati'.

posamezen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prislova *posámez*, ki izraža, da je dejanje ločeno izvedeno in porazdeljeno na večje število enot, ta pa iz predpone *po-* in starejšega prislova *sámez*, ki je nekdanj izražal enako in ki je izpeljan iz zaimka *sám*. Beseda *posámezen* torej prvotno pomeni nekako 'tak, ki ga obravnavamo ločeno od drugih podobnih primerov'.

posameznica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *posámeznic*.

posameznik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *posámezen*.

poselitev

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *poselíti*.

poskus

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz starejše *poizkús*, ki je izpeljana iz takratnega glagola *poizkúsiti*, iz katerega se je razvil današnji *poskúsiti*.

poskusiti

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz starejše *poizkúsiti*, ki je sestavljena iz predpon *po-* in *iz-* ter glagola **kusiti*, ki je v srednjem veku prevzet iz gotskega *kausjan* v pomenu 'pokušati, preizkušati hrano'.

posledica

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *pòsledica*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz glagola *poslijéditi* v pomenu 'nadaljevati z gibanjem, dogajanjem', ta iz *slijéditi* v pomenu 'slediti' in ta iz samostalnika *slijéd*, ki pomeni 'sled'. Njen prvotni pomen je torej 'kar se zgodi v nadaljevanju dogajanja', tj. 'po sledi'.

posnetek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je pomenila 'kopija' in 'izvleček'. Izpeljana je iz glagola *posnéti* in je prvotno pomenila 'kar je posneto', kot npr. smetana z mleka. Danes, ko snemamo tudi zvočno in slikovno, nam *posnétek* pomeni skoraj samo še 'zvok ali slika, ki ga posnamemo z elektronsko napravo'.

posneti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *snéti*. Njen prvotni pomen je torej 'sneti, odvzeti z vrha', npr. smetano z mleka, drugotno tudi 'posneti zvok, sliko'.

posoda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòsuda* se je razvila iz starejše **posoda*, kar je izpeljano iz samostalnika **sodъ* v pomenu '(iz več deščic sestavljena) posoda', iz katerega se je razvil naš *sód*.

posojilo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *posójati*, ta pa iz *posodíti*.

pospraviti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *správit*, ki je sestavljen iz predpone *z-* in osnovnega *právit* v pomenu 'delati prav', ki je izpeljan iz pridevnika *práv*.

pospravljeni

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *posprávit*.

postaja

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *postáti* v pomenu ‘krajši čas stati’.

postelja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *pòstelja* in podobno kot ruska *postélb* ter češka *postel* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **postel'a* oziroma **postel'b*, kar je izpeljano iz sedanjika **postel'q* glagola **postьlati*, iz katerega se je razvil naš *postláti*. Glagol je sestavljen iz predpone **po-* in osnovnega **stьlati* v pomenu ‘polagati steljo na ležišče’. Beseda *pòstelja* je torej prvotno pomenila ‘prostor, kjer je razprostrta stelja’, tj. slama, suho listje ali kaj drugega podobnega, primerne za ležišče.

postovka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòstòlka* in češka *poštolka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **postolbka*, ki etimološko ni zanesljivo pojasnjena. Morda je izpeljana iz glagola **postojati* v pomenu ‘zaustaviti se, postati’, ker zna ta ptica v zraku lebdeti.

pošast

Beseda je domačega izvora. V starejšem jeziku pomenu tudi ‘nahod’. Tako kot ukrajinska *póšestb*, ki pomeni ‘epidemija’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pošьstb*, ki je prvotneje pomenila ‘kar hodi naokoli’. Izpeljana je iz osnove **pošьd-* preteklega tvornega deležnika **pošьdľ* glagola **poxoditi* v pomenu ‘hoditi naokrog’, ki je sestavljen iz predpone **po-* in osnovnega glagola **xoditi*, iz katerega se je razvil naš *hoditi*. Njen prvotni pomen je torej ‘kar hodi naokrog’.

poševen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *pošév*, ki je tvorjen iz predložne zveze *po šévi*, ta pa vsebuje danes pozabljeni samostalnik *šéva* v pomenu ‘nagib’.

pošten

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòšten* se je razvila iz starejše **počьtenь*, ki je prvotno pomenila ‘častljiv, spoštovan, upoštevanja vreden’. Izpeljana je iz glagola **počisti* v pomenu ‘spoštovati’, ki je sestavljen iz predpone **po-* in glagola **čisti* v pomenu ‘misliti, šteti, računati, spoštovati’.

poštevanka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *poštévati*, ta pa iz *poštéti*, ki pomeni ‘obračunati’ in je sestavljen iz predpone *po-* in glagola *štéti*.

pot

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pût*, ruska *pútъ* in češka *pout'* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pъtь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **pentoh₂-*, iz katere so se razvile še staroindijska *pánthāh*, armenska *hun*, grška *pátos* in staropruska *pintis*, ki vse pomenijo ‘pot, steza’, grška *póntos*, ki pomeni ‘morje’, prvotno ‘morska pot’, in latinska *pons*, ki pomeni ‘most’, prvotneje ‘s hlodi utrjena pot prek močvirja’. Tvorjena je iz korena **pent-*, ki je pomenil ‘stopati, iti’ in ‘najti pot’. Ta koren najdemo še npr. v starovisokonemškem in staroangleškem glagolu *findan*, iz katerega sta se razvila nemški *finden* oziroma angleški *find*, ki pomenita ‘najti’, pa tudi v splošnoslovanskem samostalniku **pęta*, iz katerega se je razvil naš *pęta*.

potok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòtok*, ruska *potók* in češka *potok*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **potokь*, ki je izpeljana iz glagola **potekti* v pomenu ‘teči naprej’, sestavljenega iz predpone **po-* in osnovnega **tekti* v pomenu ‘teči’.

potomec

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena iz hrvaške *pòtomak* ali ruske *potómok*, kar je izpeljano iz prislova, ki se v hrvaščini glasi *pòtom*, v ruščini pa *potóm* in

pomeni 'potem'. Njen prvotni pomen je torej *'tisti, ki pride potem, po tem (rodu)'.

potomka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *potómeč*.

potopis

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz samostalnikov *pót* in *opís*. Njen prvotni pomen je torej 'opis poti'.

potovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *potováti*.

potovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pót*.

potreba

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz danes pozabljenega glagola **potrebati*, ki je pomenil 'priti v stanje nujnosti, potrebe' in je sestavljen iz predpone *po-* in osnovnega glagola *trébati*, iz katerega je izpeljan povedkovnik *tréba*.

potrošnica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *potróšnik*.

potrošnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *potrošiti*.

potrošništvo

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *potróšnik*.

poudarek

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *poudáriti*.

poudariti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *udáriti*. Njen prvotni pomen je torej 'udariti po (nečem)'.

pouk

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *poučíti*, ki je sestavljen iz predpone *po-* in osnovnega *učíti*.

poustvarjati

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *ustvárajati*.

povabiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *po-* in glagola *vabíti*.

povabljenec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *povabíti*.

povabljenka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *povábljenec*.

poved

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *povédati*.

površina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *pòvršina* je v 19. stoletju izpeljana (morda prek prislova *povrh*) iz samostalnika *vřh*. Njen prvotni pomen je torej 'tisto, kar se nahaja na vrhu'.

površinski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *površína*.

površje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz predložne zveze *po vrhu*.

povsem

Beseda je domačega izvora. Sklopljena je iz predložne zveze *po vsèm*.

pozavna

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Posaune*, ki se je razvila iz srednjevisokonemške *busīne*. Ta je prevzeta iz starofrancoske *busine*, ki se je razvila iz latinske *būcina* v pomenu 'lovski, pastirski rog'.

pozavnist

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *pozávna*.

pozavnistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *pozavníst*.

pozdrav

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *pozdráviti*. Beseda kaže na to, da tistemu, ki ga pozdravimo, želimo zdravja.

pozdraviti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *zdráviti*. Pozdravljamo se namreč pogosto tako, da si zaželimo zdravja.

pozen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pòzan*, ruska *pózdni* in češka *pozdní* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pozdbnъ*, ki je izpeljana iz prislova **pozdě* v pomenu 'pozno', ta pa je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega predloga **pos* v pomenu 'po'.

pozno

Beseda je domačega izvora. IZpeljana je iz pridevnika *pôzen*.

požreti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *po-* in glagola *žréti*.

pragozd

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pra-*, ki označuje nekaj zelo starega, in samostalnika *gòzd*.

prah

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prâh*, ruska *pórox* in češka *prach* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **porxъ*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pers-* 'prašiti, pršeti, brizgati'. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staronordijska *fors* v pomenu 'slap', litovski *puřslas* v pomenu 'penasta slina' in *puřkšti* v pomenu 'brizgati, prašiti', staroindijska *přřant-* v pomenu 'pisan, grahast', hetitska *papparařzi*, ki pomeni 'on(a) poškopri', pa tudi splošnoslovanska **pъrxъ* in iz te naše *přh* (z nadaljnjo izpeljanko *přřič* 'kot prah droben sneg'), *přřéti* in *přřt* v pomenu 'zemlja'.

pravica

Beseda je domačega izvora. IZpeljana je iz prislova *práv* in torej prvotno pomeni 'kar je prav'.

pravilo

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *pràvilo*, ruske *práviló* ali češke *pravidlo*, ki je tvorjena iz splošnoslovanske **praviti* v pomenu 'delati prav', ta pa iz prislova **pravъ*, iz katerega se je razvil naš *práv*.

pravljica

Beseda je domačega izvora. IZpeljana je iz glagola *práviti* v pomenu 'pripovedovati'.

pravokoten

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz zveze *právi kót*. Njen prvotni pomen je torej 'ki ima enega ali več pravih kotov'.

pravokotnik

Beseda je domačega izvora. IZpeljana je iz pridevnika *pravokóten*.

pravopis

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz pridevnika *právi* in izpeljanke iz glagola *pisáti*. Njen prvotni pomen je ‘pravilno pisanje’.

pravopisen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pravopís*.

prazen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prázan*, narečna ruska *poróznyj* in češka *prázdný* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **porzdbъ*, ki je pomenila ‘dela prost’. Izpeljana je iz pridevnika **porzdbъ*, ki je prvotno domnevno pomenil ‘tak, ki ima mladiča’ in je izpeljan iz samostalnika **porzъ* v pomenu ‘mladič’. Živali, ki je imela mladiča, namreč ni bilo treba orati, vleči voza in jih niso jahali.

prazgodovina

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pra-*, ki označuje nekaj zelo starega, in samostalnika *zgodovina*.

praznik

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prázniĳk* je v srednjem veku izpeljana iz pridevnika *prázen* v prvotnejšem pomenu **‘dela prost’*. Prvotno je torej označevala ‘dan, ko ni treba delati’.

praznovati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *prázen* v prvotnejšem pomenu ‘dela prost’.

prebivalec

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *prebívati*.

prebivalka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *prebiválec*.

prebivalstvo

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz osnove samostalnika *prebiválec*.

prebivanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prebívati*.

prebivati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* in glagola *bívati*.

pred

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pred*, ruska *péred* in češka *před* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **perdbъ*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega predloga **per*, ki je pomenil ‘prek, čez, pri’ in se ohranja v naši predponi *pre-*.

predlagati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *predložiti*, ki je sestavljen iz predpone *pred-* in osnovnega *ložiti* v pomenu ‘polagati’. Njegov prvotni pomen je torej ‘položiti pred’.

predlog

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *predložiti*, ki je sestavljen iz predpone *pred-* in osnovnega *ložiti* v pomenu ‘polagati’.

prednost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *prédnji* ali njegovega predhodnika *préden*, ki se ohranja kot veznik. Njen prvotni pomen je ‘stanje, položaj spredaj, pred čim’.

predpis

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *predpisati*.

predpisati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pred-* in glagola *písati* po zgledu nemškega glagola *vorschreiben*, ki je sestavljen iz predpone *vor-* v pomenu 'pred' in glagola *schreiben*, ki pomeni 'pisati'. Prvotno torej pomeni 'pisati spredaj, na prvem mestu'.

predsednica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *predsédnik*.

predsednik

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pred-* in izpeljanke iz glagola *sedéti*. Njen prvotni pomen je 'kdor sedi pred drugim'.

predsodek

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pred-* in izpeljanke iz glagola *sodíti* v pomenu 'imeti mnenje'. Njen prvotni pomen je torej 'vnaprejšnje mnenje', tj. mnenje, ki ga imamo o kom ali čem, preden smo presodili vsa dejstva.

predstava

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *predstáviti*.

predstaviti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *pred-* in glagola *stáviti* v pomenu 'postaviti'. Njen prvotni pomen je torej 'postaviti pred'. Tvorjena je po zgledu nemškega glagola *vorstellen*, ki je sestavljen iz predpone *vor-* v pomenu 'pred' in osnovnega glagola *stellen* v pomenu 'postaviti'.

predtakt

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pred-* in samostalnika *tákt*.

preglednica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *pregléden*, ta iz samostalnika *pregléd*, izpeljanega iz glagola

preglédati, ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *glédati*.

pregovor

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pregovoríti* v pomenu 'spregovoriti'. Njen prvotni pomen je torej 'kar kdo spregovori, izrek'.

pregreti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *gréti*.

prehod

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *prehodíti*, ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *hodíti*.

prehrana

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *prehrániti*, ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *hrániti* v pomenu 'dajati hrano', izpeljanega iz samostalnika *hrána*.

prehranjevalen

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *prehranjevátí*.

prehranjevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prehranjevátí*.

prehranjevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prehrániti*, ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *hrániti*, izpeljanega iz samostalnika *hrána*. Prvotni pomen glagola *prehrániti* je 'oskrbeti s hrano prek določenega obdobja', zlasti prek zime.

prehranski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *prehrána*.

preja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prěđa*, ruska *prjáža* in češka *příze* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pręd'a*, izpeljanke iz glagola **pręsti*, iz katerega se je razvil naš *prěsti*.

prejšnji

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prislova *prěj*.

premagati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *premôči* v pomenu 'biti bolj sposoben, biti močnejši', ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in osnovnega *môči* v pomenu 'biti sposoben, biti močen'.

premagovati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *premagati*.

premica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *prém*, ki pomeni 'usmerjen naravnost naprej'. Njen prvotni pomen je torej 'naravnost naprej usmerjena črta'.

premog

Beseda je domačega izvora. Prvotno je pomenila 'zmaj' in je izpeljana iz glagola *premôči* v pomenu 'biti močnejši, premagati', ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *môči*. Današnji pomen se je razvil skladno z nekdanjim prepričanjem, da je premog strjena zmajeva kri. V 17. stoletju se je namreč premogu reklo tudi *premogova krí*, torej 'zmajeva kri'.

preperevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *preperévati*.

preperevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *preperéti*, sestavljenega iz predpone *pre-* v pomenu 'skozi' in glagola *peréti*, ki se je prek

**pireti* razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega **pyreti* v pomenu 'goreti, tleti, rdeti'. Ta splošnoslovanski glagol je izpeljan iz **pyrbь*, ki je pomenil 'ogenj, žerjavica'.

prepričati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pre-* in glagola *prícati* v pomenu 'biti priča (pred sodnikom)'. Njen prvotni pomen je torej 'biti boljša priča'.

preprost

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* in pridevnika *pròst* v pomenu 'enostaven'.

prepusten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prepusťiti*.

prepustiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* v pomenu 'skozi' in glagola *pusťiti*.

prepustnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *prepústen*.

prepuščati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prepusťiti*.

preseliti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *selíti*.

presti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prěsti*, ruska *prjásto* in češka *příst* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pręsti*, ki je prav tako pomenila 'presti' in je dalje sorodna z litovsko *spręsti*, ki pomeni 'razpenjati, napenjati', in latvijsko *spriēst*, ki pomeni 'razprostirati, raztegovati, napenjati'.

Njen prvotni pomen je ‘vleči, napenjati’. Pri predenju je namreč treba prejo sukati in vleči, da se iz nje naredi nit.

prestop

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *prestopíti*.

prestopiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pre-* v pomenu ‘prek, čez’ in glagola *stopíti*.

prešeren

Beseda je domačega izvora. Morda je sorodna s češko *příšerný*, ki pomeni ‘grozen, strašen’. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista znana.

prešerno

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *prešéren*.

prešiniti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* v pomenu ‘skozi’ in glagola *šíniti*, ki se je razvil iz *šíbniti* in je tvorjen iz *šíbati* v pomenu ‘hitro se premikati’.

prešteti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pre-* v pomenu ‘skozi, do konca’ in glagola *štéti*.

preteklost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *pretékel*, ki je izvorno deležnik glagola *pretéči* v pomenu ‘miniti’. Ta glagol je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu ‘skozi, do konca’ in glagola *téči*. Njen prvotni pomen je torej ‘kar je teklo mimo’.

pretvarjanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pretvárjati*.

pretvarjati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pretvóriti*.

pretvorba

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pretvóriti*.

pretvoriti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* v pomenu ‘prek, čez’ in prevzetega glagola *tvóriti*.

prevajati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prevésti*, kakor je npr. glagol *navésti* izpeljan iz *navájati*.

preveriti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *pre-* v pomenu ‘skozi, do konca’ in glagola *vériti* v pomenu ‘verovati’, ki je izpeljan iz samostalnika *véra*.

preverjati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prevériti*.

prevesti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *pre-* v pomenu ‘prek, čez’ in glagola *vésti* v pomenu ‘voditi’. Njen prvotni pomen je torej ‘voditi preko’, namreč besedilo iz enega jezika v drugega.

previden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prevídeti* v pomenih ‘spoznati, dojeti’ in ‘predvideti’, ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu ‘prek, čez’ in osnovnega *vídeti*. Previden je torej tisti, ki pozna, razume dogajanje in ga zato lahko tudi predvidi vnaprej.

previdno

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *prevíden*.

prevodnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *prevòd* v prvotnem pomenu 'vodenje prek', ta pa iz glagola *prevésti* v prvotnem pomenu 'voditi prek', ki je sestavljen iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *vésti*. Njen prvotni pomen je torej 'vodnik prek'.

preživeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pre-* v pomenu 'prek, čez' in glagola *živéti*.

preživetje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *preživéti*.

prežvekoalec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *prežvekováti*.

prežvekovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *prežvéčiti*, ki je sestavljen iz predpone *pre-* in osnovnega *žvéčiti*.

približen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *približati*, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in osnovnega glagola *bližati*, ta pa je izpeljan iz danes pozabljenega *blíziti*, ki je iz prislova *blízu*.

približno

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *približen*.

pridobivanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pridobívati*.

pridobivati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pridobíti*, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *dobíti*, ta pa iz predpone *do-* in glagola *bíti* v pomenu 'bivati, obstajati'.

prihodek

Beseda je domačega izvora. Njen prvotni pomen je splošno 'prihod', že od 16. stoletja dalje pa pomeni zlasti 'prihod denarja'. Izpeljana je iz danes pozabljenega glagola *prihodíti* v pomenu 'priti', ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *hodíti*.

prihodnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *prihóden*, ta iz samostalnika *prihòd*, ta pa iz danes pozabljenega glagola *prihodíti* v pomenu 'priti', ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *hodíti*. Njen prvotni pomen je torej 'kar prihaja, kar bo prišlo'.

prijatelj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prijatelj*, staroruska *prijatelj* in češka *přítel*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **prijatelj*, ta pa je izpeljana iz glagola **prijati* v pomenu 'dobro želeli, ugajati, ljubiti, rad imeti', iz katerega se je razvil naš *prijati*. Beseda *prijatelj* je torej prvotno pomenila **'kdor želi dobro, ugaja, ima rad'*. Besedna družina je tvorjena iz 5000 let starega praíndoevropskega korena **prejH-*, ki je pomenil 'razveseljovati, izkazovati ljubezen, imeti rad', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: gotska *frijōnds*, staronordijska *frēndi*, staroangleška *frīond* in iz te angleška *friend* ter starovisokonemška *friunt* in iz te nemška *Freund*, ki vse pomenijo 'prijatelj'.

prijateljica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *prijatelj*.

prijateljstvo

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *prijatelj*.

prijazen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prījāzan*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **prijaznъ*, ta pa je podobno kot češka *přízeň*, ki pomeni 'prijaznost', izpeljana iz glagola **prijati* v pomenu 'dobro želeti, ljubiti, rad imeti', iz katerega se je razvil naš *prijati*.

prijeten

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *prījetān* in ruska *prijátnyj* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **prijetъnъ*, ki je izpeljana iz glagola **prijeti* v pomenu 'sprejeti'. Njen prvotni pomen je torej 'sprejemljiv'. Glagol **prijeti* je sestavljen iz predpone **pri-* in osnovnega **jeti*, ki je pomenil 'zgrabiti, vzeti, ujeti, začeti'.

prikaz

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prikazāti*.

prikazati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pri-* in glagola *kazāti*.

prikazovati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *prikazāti*.

prikimati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pri-* in glagola *kimati*.

prilepiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pri-* in glagola *lepíti*.

prileteti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pri-* in glagola *letéti*.

priložnost

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *prilóžen* v pomenu 'ugoden, primeren, ustrezen', prvotno 'ki se prilega', ta pa iz glagola *priložiti* v pomenu 'položiti poleg, prilegati', ki je sestavljen iz predpone *pri-* in osnovnega *ložiti* v pomenu 'polagati'. Ta glagol je izpeljan iz *léči* in prvotno pomeni 'povzročati, da leži'.

primer

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *prímjer* in ruska *primér*, ki pomenita približno isto kot naša, ter češka *příměr*, ki pomeni 'primerjava', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **priměrbъ*, ki je pomenila '*merjenje, pomerjanje'. Izpeljana je iz glagola **priměriti* v pomenu 'pomerjati, odmerjati' (iz katerega se je razvil naš *priměriti*, iz tega pa je tvorjen *priměrjati*), ta pa je sestavljen iz predpone **pri-* in glagola **měriti*, iz katerega se je razvil naš *měriti*. Ta glagol je izpeljan iz samostalnika **měra*, iz katerega se je razvil naš *méra*.

primeren

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *primér* in torej prvotno pomeni 'tak kot primer, tak kot zgled'.

primerjati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *priměriti* v pomenu 'narediti primerjavo', ki se je razvil iz **priměriti* v pomenu 'pomerjati, odmerjati', ta pa je sestavljen iz predpone **pri-* in glagola **měriti*, iz katerega se je razvil naš *měriti*. Njegov prvotni pomen je 'ugotavljati skladnost dveh stvari z isto mero', izvorno zlasti skladnost izdelanega oblačila s telesnimi merami.

pripadati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pripásti*, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *pásti* v pomenu 'omahniti'.

pripadnica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *pripádnik*.

pripadnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pripásti* v pomenu ‘postati last koga’, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *pásti* v pomenu ‘omahniti’.

pripadnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *pripáden*, ta pa iz glagola *pripásti* v pomenu ‘postati last koga’, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *pásti* v pomenu ‘omahniti’.

pripluti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *pri-* in glagola *plúti*.

pripomoček

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *pripomôči* v pomenu ‘pomagati’, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *pomôči* v pomenu ‘pomagati’, ta pa je sestavljen iz predpone *po-* in osnovnega *môči* v pomenu ‘biti sposoben, biti močen’. Njen prvotni pomen je torej ‘to, s čimer si pomagamo’.

pripoved

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *pripovédati* v pomenu ‘pripovedovati’, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *povédati*.

pripraviti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *pri-* in glagola *prásviti*, ki je izpeljan iz prislova *práv*.

pripravljeni

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *priprásviti*.

pripravljenost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *priprásvljen*, ta pa iz glagola *priprásviti*.

prirediti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pri-* in glagola *redíti* v danes zastarelem pomenu ‘delati, izdelovati’, ki je izpeljan iz samostalnika *rédi*.

prirejanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prirêjati*.

prirejati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *priredíti*.

priseljenc

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *priselíti se*, ki je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola *selíti*, besedica *se* pa pove, da se seli tisti, ki je izražen v slovnični osebi.

priseljanka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *priséljenec*.

prisojen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *prìsōjan*, ki prav tako pomeni ‘prisojen’, je izpeljana iz samostalnika *prisója*, ki pri nas pomeni ‘proti soncu obrnjen, sončen kraj’. Izpeljana je iz glagola **prisijati*, ki je pomenil ‘sijati na’ in ki je sestavljen iz predpone *pri-* in osnovnega *sijáti*.

prisoten

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je kakor hrvaška *prísūtan*, ki pomeni isto kot naša, izpeljana iz osnove ruskega glagola *prisústvovatъ* v pomenu ‘prisostvovati’ in samostalnika *prisústvие* v pomenu ‘prisotnost’, ki je tvorjena iz 1200 let starega splošnoslovanskega sedanjega deležnika glagola **pribyti* v pomenu ‘biti zraven’. Sedanji deležnik tega glagola se je namreč glasil **prisotъ*. Ta glagol je sestavljen iz predpone **pri-*, ki pomeni ‘zraven’, in osnovnega glagola **byti*, iz katerega se je razvil naš *bíti* v pomenu ‘bivati, obstajati’.

pritrđiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *pri-* in glagola *trđiti*, ki je izpeljan iz pridevnika *trđ*.

prizor

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *prizor*, izpeljanke iz glagola, ki se je razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega **prizbreti* v pomenu 'pogledati, pregledati, opaziti'. Ta je sestavljen iz predpone *pri-* in glagola, iz katerega se je razvil naš *zrėti*.

problem

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Problem* iz latinske *problēma*, ta pa iz grške *problēma*, ki pomeni 'problem, znanstvena naloga'. Njen prvotni pomen je 'kar je postavljeno, vrženo pred koga'. Izpeljana je namreč iz grškega glagola *probállō*, ki pomeni 'postavljam, vržem kaj pred koga', sestavljenega iz predpone *pro-* v pomenu 'pred' in glagola *bállō* v pomenu 'mečem, vržem, postavim'.

prodaja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pròdaja* in podobno kot ruska *prodáža* ter češka *prodej* je tvorjena iz 1200 let stare splošnoslovanske **prodati*, iz katere se je razvil naš glagol *prodáti*.

prodajalec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *prodájati*.

prodajalka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *prodajálec*.

prodajati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *prodáti*.

prodati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *pròdati*, ruska

prodátb in češka *prodat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **prodati*, ki je sestavljena iz predpone **pro-* v pomenu 'za' in osnovnega glagola **dati*. Prvotno je torej pomenila 'dati za (protivrednost)'.

promet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *prómet*, ki je izpeljana iz glagola *promètati* v pomenu 'spreminjati, menjati, trgovati'. Njen prvotni pomen je torej 'menjava', tj. 'menjava trgovskega blaga', ki ga omogoča trgovski promet.

prometen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *promèt*.

proračun

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *pròračūn*, ki je izpeljana iz glagola *proračūnati* v pomenu 'izračunati vnaprej'. Hrvaški glagol je namreč sestavljen iz predpone *pro-* v pomenu 'vnaprej, predčasno' in glagola *račūnati*.

prostor

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *próstor*, ruska *prostór* in češka *prostor*, ki vse pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **prostorъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **pro-storh₃-*, ki je pomenila 'kar se razprostira'. Iz iste praindoevropske besede se je razvila tudi staroindijska *prastará-* v pomenih 'slama' in 'ravnic'. Izpeljana je iz praindoevropskega korena **sterh₃-*, ki je pomenil 'razprostreti, razširiti' in ga imamo tudi v našem *razprostrėti*.

prostornina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *prostóren*, ta pa iz samostalnika *próstor*.

prostorski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *próstor*.

prošnja

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *prošiti*.

protipomenka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je poenobesedena iz samostalniške zveze *protipoménska beséda* in torej prvotno označuje besedo, ki ima nasprotni pomen od izhodiščne.

prožen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *prožiti* v pomenu 'povzročati, da se kaj napeto upognjenega sprosti', npr. tetiva na loku, ko jo sprostimo in sprožimo puščico. Njen prvotni pomen je torej 'tak, ki se lahko upogiba in sprošča'.

prožnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *prožen*.

prst

Beseda je domačega izvora. Kakor bolgarska *prǎst*, ruska *pérstb* in češka *prst'* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pǣrstb*, ki je pomenila 'prah, zemlja', ta pa iz še starejše **pǣrsti-*, iz katere se je razvila tudi litovska *pìrkstis* v pomenu 'žareče iskre v pepelu'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **pres-*, ki je pomenil 'prašiti, pršeti, brizgati'.

prvina

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz števnik *prvi*. Tedaj je pomenila 'začetek' in 'prvi sad', današnji pomen pa je pridobila v 19. stoletju. Z njim so poimenovali snovi, za katere so menili, da so 'prve', ker se jih naj ne bi dalo razgraditi na še osnovnejše.

ptica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ptica* in ruska *ptíca* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **pǣtica*, ki je pomenila isto kot naša in ki je sorodna s **pǣtit'ь*, iz katerega se je razvil naš *ptič*, ter **pǣtakъ*, iz katerega se je razvil češki *pták*, ki

prav tako pomeni 'ptica'. Navedene besede so izpeljane iz samostalnikov **pǣtь* v pomenu 'ptič' in **pǣta* v pomenu 'ptica', ki sta sorodna z latvijskim *putns* in litovskim *paĩkštis* v enakem pomenu ter dalje z litovskim *putýtis* v pomenu 'majhna žival, teliček', staroindijskim *putrá-*, ki pomeni 'sin, otrok', oskijskim *puklo-*, ki pomeni 'otrok' in latinskimi *putus*, *puer* v pomenu 'deček', *puella* v pomenu 'deklica' ter *pullus* v pomenu 'mladič'. Prvotni pomen navedenih besed je verjetno 'majhna žival'.

puščava

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *púščá*, ki pomeni 'neobljuden, neposeljen kraj', ta pa iz glagola *pustíti*. Njen prvotni pomen je torej 'zapuščen kraj'.

puščavski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *puščáva*.

puščica

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *pustíti*. Puščica je namreč prvotno tanka palica, ki jo pri streljanju z lokom spustimo.

puščičen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *púščica*.

račun

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška *račūn* je v srednjem veku prevzeta iz neke romanske besede, ki se je razvila iz latinske *ratiō* v pomenu 'računanje, račun'.

računalnik

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *račúnati*.

računanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *račúnati*.

računati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega samostalnika *račún*.

radio

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Radio* iz angleške *radio*, ki je skrajšana iz *radiotelegraphy*, ta pa dobesedno pomeni 'prenašanje novic z žarčenjem, sevanjem (elektromagnetnih valov)'. Zložena je iz latinskega samostalnika *radius* v pomenu 'žarek' in angleške *telegraphy*, ki pomeni 'prenašanje novic na daljavo', prvotno pa je pomenila 'pisanje na daljavo'.

radoveden

Beseda je domačega izvora. Zložena je iz povedkovnika *ràd* in izpeljanke iz glagola *védeti*. Njen prvotni pomen je torej 'ki rad ve', tj. 'ki je vesel, da kaj novega izve'.

rama

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ràme*, ruska *rámo* in češka *rameno* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ormo*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₂arHmo-*, iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: staropruska *irmo* v pomenu 'rama', starovisokonemška *aram* in iz te nemška *Arm* v pomenu 'roka', staroangleška *earm* in iz te angleška *arm* v enakem pomenu, staroindijska *īrmá-* in avestijska *arəma-* v pomenu 'roka', latinska *armus* v pomenu 'pleče' in armenska *armukn*, ki pomeni 'komolec'.

rasti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rásti*, narečna ruska *rostí* (knjižna *rastí* je prevzeta iz cerkvene slovanščine) in češka *růst* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orsti*, ki je verjetno tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ard^h*- v pomenu 'rasti'. Iz tega korena sta mdr. tvorjena še staroindijski glagol *rdhátí* v pomenu 'on(a) uspeva', in latinski samostalni *arbor*, ki pomeni 'drevo'.

rastlina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz deležnika *rástel* glagola *rásti*.

rastlinski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *rastlína*.

raven

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rávan*, ruska *róvnnyj* in češka *rovníj*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orvьnъ*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **orvo*, ki je pomenil 'ravnina, odprt svet'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **reuh₁-* v pomenu 'razprostreti, odpreti', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: hetitska *arunaš* v pomenu 'morje', latinska *rūs* v pomenu 'dežela, polje', avestijska *rauuaah-* v pomenu 'prazen, odprt prostor, svet', starovisokonemška *rūm* in iz te nemška *Raum*, ki pomenita 'prostor', staroangleška *rum* in iz te angleška *room*, ki pomenita 'prostor' in 'soba'.

ravnina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *ráven*.

ravnovesje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ravnovésiti*, ki je pomenil 'obešati količine na vsako stran tehtnice tako, da je njena palica v vodoravnem položaju', da je torej tehtnica uravnovešena. Glagol je zložen iz pridevnika *ráven* in glagola *vésiti* v pomenu 'obešati'.

razčleniti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *raz-* in glagola *čléniti*, ki je izpeljan iz samostalnika *člén*.

razčlenjevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *razčlenjeváti*.

razčlenjevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *razčléniti*.

razdalja

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *raz-* in samostalnika *dálja*, ki je nekdam tudi sam pomenil 'razdalja', kasneje pa le še 'daljava'. Izpeljan je iz glagola **daljiti*, ki ga poznamo v sestavljenem *oddaljiti se* in ki vsebuje isti koren kot prislov *dáleč*.

razdelek

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *razdelíti*, ki je sestavljen iz predpone *raz-* in glagola *delíti*.

razjeziti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *raz-* in glagola *jezíti*.

različen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *razlíka*.

razlika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *rázlika*, ki je izpeljana iz glagola *ràzličiti* v pomenu 'razlikovati se'. Ta glagol je sestavljen iz predpone *raz-* in glagola *ličiti*, ki pomeni 'biti podoben'.

razlikovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *razlíka*.

razmerje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *razmériiti*, ki pomeni 'premeriti', zlasti 'z merjenjem razdeliti' npr. zemljo. Njen prvotni pomen je 'odnosi, ki se vzpostavijo med izmerjenimi količinami'.

razmnoževanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *razmnožévati se*.

razmnoževati se

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *razmnožíti se*, ki je sestavljen iz predpone *raz-* in glagola *množíti se*, izpeljanega iz pridevnika *mnóg*.

razred

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *rázred*, ta pa iz ruske *razrjád*, ki pomeni 'vrsta, kategorija', prvotno pa je pomenila 'razvrstitev'. Beseda je tvorjena iz ruskega glagola *razrjadítb* v starejšem pomenu 'razvrstiti', ki je sestavljen iz predpone *raz-* in osnovnega *rjadítb*, izpeljanega iz samostalnika *rjád* v pomenu 'vrsta', ki je soroden z našim *rédi*.

raztapljanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *raztápljati*.

raztapljati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *raztopíti*, ki je sestavljen iz predpone *raz-* in glagola *topíti*, ta pa ima isti koren kot pridevnik *tópel*.

raztovoriti

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *raz-* in glagola *tovóriti*, ki je izpeljan iz prevzetega samostalnika *tóvor*.

razveseliti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *razvesèliti* in češka *rozveselit se* je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orzveseliti*, ki je sestavljena iz predpone **orz-* v pomenu 'narazen' in glagola, iz katerega se je razvil naš *veséliti*.

razvijati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *razvijati* je izpeljana iz glagola *razvíti*.

razviti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ràzviti*, ruska *razvíť* in češka *rozvíť* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orzviti*, ki je sestavljena iz predpone **orz-* v pomenih 'od' in 'narazen' ter glagola, iz katerega se je razvil naš *víti* v pomenu 'zvijati'. Njen prvotni pomen je torej 'narediti, da kaj ni več zvito', s čimer je v prvi vrsti mišljen cvet, ki se dobesedno razvije iz zvitega popka.

razvoj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rázvoj* in češka *rozvoj* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **orzvojь* v pomenu 'razvitje (cveta iz popka)', izpeljanke iz glagola **orzviti*, iz katerega se je razvil naš današnji *razvíti*.

razvrstiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *raz-* in glagola *vrstíti*, ki je izpeljan iz samostalnika *vřsta*.

razvrščanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *razvrřčati*.

razvrščati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *razvrstíti*.

rdeč

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *rděti* v pomenu 'postajati rdeč', ki se je razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega **rьděti*, ta pa iz 5000 let starega praindoevropskega *(*h*₁)**rud^heh*₁-, ki je izpeljan iz korena *(*h*₁)**reud^h-* v pomenu 'rdeč, rjav, rumen'. Iz tega korena je izpeljano mnogo besed, med drugimi pridevnik *(*h*₁)**rud^hro-*, ki je pomenil 'rdeč' in iz katerega so se razvili

naslednji: staroindijski *rudhirá-*, grški *erythrós* in latinski *ruber*, ki vsi pomenijo 'rdeč'. Iz istega korena je izpeljan tudi pridevnik *(*h*₁)**roud^ho-*, iz katerega so se razvili naslednji: češki *rudý*, litovski *raũdas*, nemški *rot*, staroangleški *rēod* in iz tega angleški *red*, ki vsi pomenijo 'rdeč', pa tudi latinski *rūfus*, ki pomeni 'rdečelas'.

recikliranje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega glagola *reciklirati*.

reciklirati

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *recyklieren*, ta pa iz francoske *recycler*, ki je sestavljena iz latinske predpone *re-* v pomenu 'ponovno, spet' in izpeljanke iz latinskega samostalnika *cyclus*, ki pomeni 'krog'. Njen prvotni pomen si lahko predstavljamo kot 'ponovno spraviti v kroženje', tj. v ponovno uporabo.

red

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rěd*, ruska *rjad* in češka *řad*, ki pomenijo zlasti 'vrsta', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rědbь*, ki etimološko ni pojasnjena. Morda je sorodna z latinsko *ōrdō*, ki pomeni 'red, vrsta', in *ōrdior*, ki pomeni 'snujem, začenjam'.

redko

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *rédek*.

refren

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Refrain* iz francoske *refrain*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa je pomenila 'sprememba glasu'. Izpeljana je iz starofrancoskega glagola *refraindre*, ki je pomenil 'spreminjati višino in barvo glasu'.

reka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *rijeka*, srbska *reka*, ruska *reká* in češka *řeka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rěka*, ta pa iz 5000 let stare

praindoevropske **h₃roǵ(H)-kah₂*, ki je pomenila 'tok' in je izpeljana iz korena **h₃reǵH-* v pomenu 'valoviti, vrtinčiti se, teči'. Iz tega korena so izpeljane mnoge druge besede, iz katerih so se mdr. razvile staroindijska *riṅāti* v pomenu 'on(a) pusti, da teče', grška *orínō* v pomenu 'spravim v gibanje, razdražim', latinska *rīvus* v pomenu 'potok', irska *rían* v pomenu 'morje', starovisokonemška *rinnan* v pomenu 'teči' in iz te nemška *rinnen* ter staroangleška *rinnan* in iz te angleška *run* v enakem pomenu.

relief

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Relief* iz francoske *relief*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa je pomenila 'kar je dvignjeno'. Izpeljana je iz francoskega glagola *relever*, ki pomeni 'dvigniti, dvigovati'.

rep

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rêp*, ki pomeni isto kot naša, poljska *rzap*, ki pomeni 'zadnjica, trtica', in češka *řáp*, ki pomeni 'ročaj', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **repъ*. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista znana.

resnica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *résen*, ta pa iz prislova *rés*.

reševati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *rešiti*.

rešitev

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *rešiti*.

rešiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *rijěšiti*, srbska *rešiti*, ruska *rešítb* in češka *řešit*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rešiti*, za katero domnevamo, da je sorodna z litovsko *raišyti*, ki pomeni 'privezati'. Če je domneva pravilna, se je pomen slovanskega glagola posplošil iz sestavljenega **orzrešiti*, ki se

ohranja v našem *razrešiti*, prvotni pomen pa je bil 'razvezati'.

rezultat

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Resultat* in francoske *résultat* iz srednjeveškولاتinske *resultatum*, ki pomeni isto. Izpeljana je iz glagola *resultare* v pomenu 'izhajati, izvirati, začenjati se' in torej prvotno pomeni 'kar je nastalo iz začenjanja'.

režiser

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju, ko je pomenila le 'gledališki režiser', je prevzeta iz francoske *régisseur*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa je pomenila 'upravitelj, upravnik'. Izpeljana je iz francoskega glagola *régir* v pomenu 'upravljati, vladati' (mlajše tudi 'režirati'), ki se je razvil iz latinskega *regere* v pomenu 'voditi, upravljati, poveljevati, vladati'.

režiserka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *režisér*.

riba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ri̇ba*, ruska *rẏba* in češka *rẏba* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ryba*, ki etimološko ni pojasnjena. Morda je tvorjena iz istega korena kot litovska *jura*, ki pomeni 'morje', in armenska *jur*, ki pomeni 'voda'.

ribez

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je po zgledu avstrijsko nemške *Ribisel* prevzeta iz srednjeveškولاتinske *ribes(ium)*, ki prav tako pomeni 'ribez'. Ta je prek arabske *ribās* prevzeta iz perzijske *ribās*, ki pomeni 'vrsta rabarbare'. Sprememba pomena je nastopila v Evropi, ker sta se tako rabarbara kot ribez zaradi visoke vsebnosti kislin uporabljala pri preprečevanju nekaterih želodčnih težav.

ribnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *riba*.

rima

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz italijanske *rima*, ta pa iz francoske *rime*, ki pomeni isto kot naša. Francoska beseda je verjetno prevzeta iz starofrankovske **rīm* ali starovisokonemške *rīm*, ki pomenita 'vrsta, zaporedje, število'.

rimati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *ríma*.

risati

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *rīzen*, ki pomeni 'včrtovati, označevati, pisati, vrezovati'. Iz te srednjevisokonemške besede, ki je sorodna z angleško *write* v pomenu 'pisati', se je razvila današnja nemška *reißen*, ki pomeni 'trgati'.

risba

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega glagola *rísati*.

ritem

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Rhythmus* iz latinske *rhythmus*, ta pa iz grške *rhythmós*, ki poleg 'ritem' pomeni tudi 'takt' in 'pesniška mera, razmerje'. Grška beseda je izpeljana iz glagola *rheîn*, ki pomeni 'teči'. Njen prvotni pomen je 'vodni tok'. Vodni tok namreč predstavlja enakomerno gibanje, ki ga pričakujemo tudi v pesniškem in glasbenem ritmu.

ritmičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena iz nemške *rhythmisch*, ki je prevzeta iz latinske *rhythmicus*, ta pa iz grške *rhythmikós*, ki je izpeljana iz samostalnika *rhythmós*, iz katerega smo prevzeli *ritem*.

rja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rĉda*, narečna ruska *rĉá* in češka *rez*, ki pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rĉd'a*, izpeljanke iz pridevnika

**rĉdĉ* v pomenu 'rjavkasto rdeĉ', ki je soroden z litovskim *rĉdas* in latvijskim *ruds* v pomenu 'rdeĉkast'. Navedene besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(h₁)reud^h-*, ki je pomenil 'rdeĉ, rjav, rumen' in je prisoten tudi v našem pridevniku *rdĉĉ* in samostalniku *rĉda*.

rjav

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rĉĉav*, ki pomeni 'zarjavel' in 'slab', narečna ruska *rĉávyj*, ki pomeni 'rumenkastorjav', in češka *rezavý* v pomenu 'rjaste barve' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rĉd'avĉ*, ki je izpeljana iz samostalnika **rĉd'a* v pomenu 'rja' in iz katerega se je razvil naš samostalnik *rĉá*. Njen prvotni pomen je torej 'take barve kot rja'.

rjavenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *rjavĉti*.

rjaveti

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *rĉá*.

rob

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rĉb*, ki pomeni isto kot naša, narečna ruska *rĉb*, ki pomeni 'groba obleka, cunje, rob', in češka *rub* v pomenu 'hrbтна stran, rob' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rĉbĉ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **rombo-*, iz katere so se razvile še litovska *rumĉbas*, ki pomeni 'kraj, rob, obšiv', srednjevisokonemška *rumph* in nizozemska *romp*, ki pomenita 'štor'. Izpeljana je iz korena **remb-*, ki je pomenil 'sekati, rezati'. Njen prvotni pomen je torej 'kar je odsekano, odrezano'.

robĉek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *rĉbec*.

robec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *rĉbac*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rĉbĉcb*, ki je

izvorno manjšalnica samostalnika **rǫbъ* v pomenu 'kos tkanine'. Ta se ohranja v cerkvenoslovanskem *rǫbъ* 'krpa' in hrvaški izpeljanki *rûblje* v pomenu 'perilo'. Prvotno je torej pomenila 'majhen kos tkanine'. Splošnoslovanski samostalnik **rǫbъ*, iz katere se je razvil naš *rób*, je prvotno pomenila *'kar je odsekano, odrezano'.

rod

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rôd*, ki pomeni 'spol, rod, sorodstvo', ruska *ród*, ki pomeni 'vrsta, način, spol', in češka *rod*, ki pomeni 'rod, pleme, spol', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rodъ*, ki je pomenila 'rod, pleme' in ki je dalje sorodna z latvijsko *rads* v pomenu 'sorodnik, spol, izvor, poreklo, sorodstvo'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ured^h*-, ki je pomenil 'naraščati'. Njen prvotni pomen je torej 'naraščanje, rast'.

roditi

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ròditi*, ruska *rodítъ* in češka *rodit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **roditi*, ki je pomenila isto kot naša, prvotno pa je domnevno pomenila 'množiti, naraščati'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ured^h*-, ki je pomenil 'naraščati' in iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *várdhati* v pomenu 'on(a) narašča, raste', albanske *ri* v pomenu 'mlad', *rrit* v pomenu 'vzgojim, vzredim' in *rritem* v pomenu 'rastem' ter grška *orthós*, ki pomeni 'pokončen, raven, pravi'.

rog

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rôg*, ruska *róg* in češka *roh* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rogъ*, ta pa iz še starejše **rogo-*, iz katere so se razvile še litovska *rãgas*, ki pomeni 'rog, rtič, bula', latvijska *rags*, ki pomeni 'rog, ročica pri plugu', in staropruska *ragis*, ki pomeni 'rog'. Njen prvotni pomen je *'štrleči'. Izpeljana je iz korena **reg-*, ki je pomenil 'štrleti' in iz katerega sta izpeljana litovski glagol *regėti* in latvijski *redzēt*, ki pomenita 'gledati', pa tudi litovski *rogsóti*, ki pomeni 'štrleti'.

rogljíč

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *rôgelj*, ta pa v srednjem veku iz *róg*. Njen prvotni pomen je 'majhen rogelj, majhen rog'.

rojevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *rodíti*.

rokav

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rùkāv*, ruska *rukáv* in češka *rukáv*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rǫkavъ*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **rǫka*, iz katerega se je razvil naš *rôka*.

rondo

Beseda je tujega izvora. Prevzeta je iz francoske *rondeau*, ki je izpeljana iz pridevnika *rond*, ki pomeni 'okrogel'.

rubrika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Rubrik*, ta pa iz latinske *rubrica*, ki pomeni 'z rdečo barvo napisan naslov zakona'. Latinska beseda je prvotneje pomenila 'rdeča kreda', prvotno pa 'rdeča zemlja'. Izpeljana je iz pridevnika *ruber*, ki pomeni 'rdeč'.

rumen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rùmen*, ruska *rumjányj* in češka *ruměný*, ki pomenijo 'rdečkast', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rumenъ* v pomenu 'rdeče rumen, rdečkast', ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena *(*h*₁)*reud^h*-, ki je pomenil 'rdeč, rjav, rumen'.

rž

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *rãž*, ruska *róžb* in češka *rež* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **rъžb*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **urug^hi-*, iz katere so se razvile

še litovska *rugiaĩ*, latvijska *rudzis*, staropruska *rug(g)is*, traška *bridza*, staronordijska *rugr*, starovisokonemška *rocko* in iz te nemška *Roggen* ter staroangleška *ryge* in iz te angleška *rye*, ki vse pomenijo isto kot naša. Njen prvotni pomen ni znan.

sad

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sâd*, ki pomeni 'vrt' in 'sad', ruska *sád*, ki pomeni 'vrt', in češka *sad*, ki pomeni 'sadovnjak, nasad', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sadъ*, ki je izpeljana iz glagola **saditi*. Njen prvotni pomen je torej 'kar je posajeno', to pa je 'sadika', iz katere zraste drevo, ki ima plodove, sadove.

sadež

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *sád*.

sadika

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *saditi* in torej prvotno pomeni 'kar je posajeno'.

sadje

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sád*.

saksofon

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Saxophon*, ta pa iz francoske *saxophone*. Zložena je iz priimka *Sax*, kot se je pisal izumitelj tega glasbila, ki je živel v Belgiji in Franciji med letoma 1814 in 1894, in grške besede *phōnē*, ki pomeni 'glas, zvok'.

saksofonist

Beseda je domačega izvora. Po zgledu italijanske *saxofonista* in nemške *Saxofonist* je izpeljana iz prevzetega samostalnika *saksofón*.

saksofonistka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *saksofoníst*.

samec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz zaimka *sám*, ki v nekaterih naših narečjih pomeni tudi 'zakonski mož'.

samica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je zaimka *sám*, katerega ženska oblika *sáma* v nekaterih naših narečjih pomeni tudi 'zakonska žena'.

samoglasnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *samoglásen*, ki je pomenil 'samoglasniški' in je zložen iz zaimka *sám* in samostalnika *glás*. Označeval je take glasove, ki jih lahko izgovorimo same, brez drugih.

samopodoba

Beseda je domačega izvora. Zložena je iz zaimka *sám* in samostalnika *podóba*. Njen prvotni pomen je torej 'podoba, predstava, ki jo ima kdo o samem sebi'.

samostojen

Beseda je domačega izvora. Zložena je iz zaimka *sám* in izpeljanke iz glagola *státi*. Njen prvotni pomen je torej 'ki (lahko) sam stoji'.

samostojnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *samostójen*.

sanja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sânja* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sънѣja*, kar je izpeljano iz samostalnika **sънъ*, iz katerega se je razvil naš *sên* v pomenu 'spanje'. Njen prvotni pomen je 'kar pripada spanju'.

sanjati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sânja*.

sapa

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *sàpa*, ki pomeni ‘dih, para’, in podobno kot ukrajinska *sáp* v pomenu ‘hropenje’ ter poljska *sapać* v pomenu ‘sopsti, sopihati’ je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **sapiti*, ki je pomenil ‘sopihati’ in je izpeljan iz **sopti*, iz katerega se je razvil naš *sôpsti*.

scena

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Szene*, ki pomeni isto kot naša, iz latinske *scēna* v pomenu ‘gledališki oder, prizorišče, prizor’, ta pa je prevzeta iz grške *skēnē*, ki pomeni ‘gledališki oder, gledališče’.

segnati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *z-*, ki se pred sičniki in šumniki uresničuje kot *se-*, in glagola *gnáti*.

segreti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *z-*, ki se pred sičniki in šumniki uresničuje kot *se-*, in glagola *gréti*.

segrevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *segrévati*.

segrevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *segréti*.

sekanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sékati*.

sekati

Beseda je domačega izvora. Tako kot češka *sekat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sékati*, izpeljane iz **sékti*, ki je prav tako pomenila ‘sekati’ in se ohranja v našem danes zastarelem glagolu *séči*, hrvaškem, bosanskem *sjěci*, črnogorskem *sěci*, srbskem *sěci*, ruskem *séčb* in češkem *síci*. Ta glagol je tvorjen iz 5000

let starega praindoevropskega korena **sek-*, ki je pomenil ‘sekati, rezati, obdelovati z ostrim orodjem’, iz katerega so nastale še mnoge druge besede, med drugimi latinska *secāre*, ki pomeni ‘rezati, sekati’, starovisokonemška *saga* in iz te nemška *Säge* v pomenu ‘žaga’, staroangleška *sagu* in iz te angleška *saw* v enakem pomenu, srednjeirska *tescaid* v pomenu ‘rezati’ in morda albanska *shátë*, ki pomeni ‘motika’.

sekunda

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Sekunde* iz okrajšane latinske besedne zveze *pars minūta secunda*, ki dobesedno pomeni ‘drugi mali del’, namreč manjši od ure. Prvi manjši del ure je minuta, drugi pa sekunda. Ohranjeni del te besedne zveze je izvorno ženska oblika latinskega vrstilnega števnikar *secundus*, ki pomeni ‘drugi’.

selitev

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *selíti*.

seliti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sèliti*, ki pomeni isto kot naša, in ruska *selítʹsja*, ki pomeni ‘naseliti se’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sedliti*, izpeljane iz samostalnika **sedlo* v pomenu ‘naselbina, vas’, iz katerega se je razvil naš samostalnik *sélo* v enakem pomenu. Glagol *selíti* je prvotno pomenil ‘narediti naselbino, vas’.

seme

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *sjěme*, črnogorska *sěme*, srbska *sěme*, ruska *sémja* in češka *semeno*, ki vse pomenijo isto, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sěmę*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **seh₁-men-*, iz katere so se razvile še latinska *sēmen*, starovisokonemška *sāmo*, nemška *Samen*, ki prav tako pomenijo ‘seme’, litovska *sėmenys*, ki pomeni zlasti ‘laneno seme’, in več drugih. Izpeljana je iz korena **seh₁-*, ki je pomenil ‘sejati’ in ki ga imamo tudi v našem glagolu *sejāti*.

senca

Beseda je domačega izvora. Izvorno je manjšalnica 1200 let stare splošnoslovanske **sěňь*, iz katere so se razvile še hrvaška *sjěna* in *sjěn* ter manjšalnica *sjěnka*, črnogorska *sěň*, srbska *sěna* in manjšalnica *sěnka* ter dolnjelužiška *seń*, ki vse pomenijo isto kot naša. Splošnoslovanska beseda **sěňь* je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **sk'ej-* v pomenu 'svetiti se, lesketati se', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *chāyā*, perzijska *sāya*, grška *skiá*, albanska *hije* in toharska B *skiyo*, ki prav tako pomenijo 'senca'. Pomen 'senca' se je iz korena s pomenom 'svetiti se' razvil prek vmesnega 'odsev'.

sesalec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sesáti*.

sestaviti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sàstaviti*, ruska *sostávitʹ* in češka *sestavít se* je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **sʷstaviti*, ki je sestavljen iz predpone **sʷ-* v pomenu 'skupaj', iz katere se je razvila naša *z-*, in osnovnega glagola **staviti*.

sestavljati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *sestavíti*.

sestra

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sèstra*, ruska *sestrá* in češka *sestra* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sestra*, ki je dalje sorodna s staroprusko *swestro*, litovsko *sesuð*, staroindijsko *svásar-*, grško *éor*, latinsko *soror*, gotško *swistar*, nemško *Schwester*, staroangleško *suster*, staronordijsko *systir*, iz katere je prevzeta današnja angleška *sister*. Vse te besede, ki pomenijo isto kot naša, so se razvile iz 5000 let stare praindoevropske **syesōr*, ki je zložena iz zaimka **sye-* v pomenu 'svoj' in **sor-*, ki pomeni 'žena'. Njen prvotni pomen je torej *'ženska (približno iste starosti) iz svojega, istega rodu'.

sestrična

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju je pomenila še 'sestrina hči', tj. 'nečakinja'. Tako kot cerkvenoslovanska *sestričbna*, ki pomeni 'sestrina hči', je izpeljana iz samostalnika *sestríca*, kar je manjšalnica od *sêstra*. Današnji pomen 'stričeva ali tetina hči' je iz prvotnega 'sestrina hči' nastal tako, da so to sorodstveno oznako otroci prevzeli od svojih staršev. Tista, ki ji starši rečejo *sestrična* in pri tem mislijo 'nečakinja', je namreč za njihove otroke 'sestrična'. Podobno je tudi pri besedi *bratránec*.

sešteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-*, ki se pred sičniki in šumniki uresničuje kot *se-*, in glagola *štéti*. Njen prvotni pomen je torej 'skupaj šteti'.

seštevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *seštévati*.

seštevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *seštéti*.

sezidati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-*, ki se pred sičniki in šumniki uresničuje kot *se-*, in glagola *zídati*.

seznam

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *seznam*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz češkega glagola *seznámit*, ki pomeni 'seznaniti, predstaviti, obvestiti', ta pa je sestavljen iz predpone *se-* in izpeljanke iz deležnika *znám* 'poznán' glagola *znát* v pomenu 'znati'.

sila

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *síla*, ruska *síla* in češka *síla* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **síla*, ki je dalje sorodna z litovsko *siela* v pomenu 'duša'. Tvorjena je iz

5000 let starega praindoevropskega korena **se(i)-*, ki je pomenil ‘naprezati (se)’ in iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: srednjeirska *sethar* v pomenu ‘močan’, valizanska *hydr*, starobretonska *hitr*, *hedr* v pomenu ‘drzen’, staronordijska *seilask* v pomenu ‘naprezati se’, staroindijski *sādhati* v pomenu ‘on(a) pride na cilj, uredi’, *sidhrá-* v pomenu ‘uspešen’ in grška *ithýs*, ki pomeni ‘naravnost usmerjen’.

silen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sila*.

simbol

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju je prevzeta prek nemške *Symbol* in latinske *symbolum* iz grške *symbolon*, ki pomeni ‘dogovorjeno znamenje’, zlasti ‘znamenje, po katerem sta se spoznala dva dolgo ločena prijatelja ali neznana človeka’. Tako znamenje je bilo v antiki navadno na dva dela prelomljen prstan ali kak lončen ali kovinski predmet. Istovetnost sta ta dva človeka drug drugemu potrdila tako, da sta oba dela ponovno sestavila. Grška beseda *symbolon* je izpeljana iz glagola *sybállō*, ki pomeni ‘sestavim, skupaj spravim, sklopim’.

simetričen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *symmetrisch* in latinske *symmetricus* iz grške *symmetrikós*, izpeljanke iz pridevnika *symmetros* v pomenu ‘sorazmeren, skladen’, ki je sestavljen iz predpone *syn-* v pomenu ‘skupaj, z’ in *métron* v pomenu ‘mera, merilo’.

simetrija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Symmetrie* in latinske *symmetria* iz grške *symmetría*, ki poleg ‘simetrija’ pomeni tudi ‘pravo razmerje, sorazmerje’. Izpeljana je iz pridevnika *symmetros* v pomenu ‘sorazmeren, skladen’, ki je sestavljen iz predpone *syn-* v pomenu ‘skupaj, z’ in samostalnika *métron* v pomenu ‘mera, merilo’.

simfoničen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena prek nemške *sinfonisch* iz

italijanske *sinfonico*, ki je izpeljana iz samostalnika *sinfonia*, iz katerega smo po isti poti prevzeli samostalnik *simfonija*.

simfonija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Sinfonia* iz italijanske *sinfonia*, ki pomeni isto kot naša. V italijanščino je prevzeta iz latinske *symphōnia*, ta pa iz grške *symphōnia*, ki pomeni ‘soglasje’. Sestavljena je iz grške predpone *syn-*, ki pomeni ‘skupaj, z’, in izpeljanke iz samostalnika *phōnē*, ki pomeni ‘glas, zvok’.

sin

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sîn*, ruska *syn* in češka *syn* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **synъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **suHnu-*, iz katere so se razvile še litovska *sūnūs*, staroindijska *sūnú-*, gotska *sunus*, nemška *Sohn*, angleška *son* in mnoge druge, ki vse pomenijo ‘sin’. Izpeljana je iz praindoevropskega korena **seuH-*, ki je pomenil ‘roditi’. Njen prvotni pomen je torej ‘rojeni’.

sintetičen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *synthetisch* iz latinske *syntheticus*, ta pa iz grške *synthetikós*, ki pomeni ‘sestavljen, ustrezen’. Tvorjena je iz glagola *syntithēmi* v pomenu ‘sestavim’, ki je sestavljen iz grške predpone *syn-* v pomenu ‘skupaj’ in osnovnega glagola *tithēmi*, ki pomeni ‘postavim’.

situacija

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Situation* iz francoske *situation*. V francoščini je izpeljana iz glagola *situer* v pomenu ‘postaviti v pravi položaj, namestiti’. Njen prvotni pomen je torej ‘(pravi) položaj, (prava) lega’.

siv

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sîv*, ruska *sívyj* in češka *sivý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sivъ*, ki je sorodna z litovsko *šývas* in staroprusko *sywan* v pomenu ‘bel, siv kot plesen’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **k'ej(h₁)-* v pomenu

‘temen, rjav, siv’, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *śyāvā-* v pomenu ‘rjav, črnorjav’, staronordijska *hárr* v pomenu ‘siv, star’ in srednjeirski *cíar*, ki pomeni ‘temen’.

sivina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je tvorjena iz pridevnika *sív*.

skala

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *skàla*, ruska *skalá* in češka *skála*, ki pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **skala*, ta pa je izpeljana iz glagola **skaliti*, ki je pomenil ‘cepiti’. Njen prvotnejši pomen je torej ‘kar se lomi, cepi’, prvotni pa **‘lomljenje, cepljenje’*.

skica

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz italijanske *schizzo*, ki prav tako pomeni ‘skica’, prvotno pa je pomenila ‘brizg’. Izpeljana je iz glagola *schizzare* v pomenu ‘skicirati’, prvotno ‘brizgati’, iz katerega smo prevzeli našega *skicirati*.

skicirati

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz italijanske *schizzare*, ki prav tako pomeni ‘skicirati’. Ta pomen se je prek vmesnega ‘nekaj na hitro narediti’ razvil iz prvotnejših ‘švigati’ in ‘brizgati’.

skladatelj

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *skládati* v pomenu ‘ustvarjati glasbeno delo’.

skladateljica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *skladátelj*.

skladba

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *skládati* v pomenu ‘ustvarjati glasbeno delo’.

skleniti

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz **sklepniti*, to pa je izpeljanka iz glagola *sklépati*.

sklep

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sklépati* v pomenu ‘sestaviti, združiti’. Iz njenega prvotnega pomena ‘sestava, združitev’ se je prek pomena ‘združitev dveh kosti’ razvil pomen ‘gibljiv stik dveh ali več kosti’, prek pomena ‘združitev prejšnjih misli’ pa pomen ‘končna misel razmišljanja’.

sklepati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *klépati* v pomenu ‘sestaviti, združiti’, ki je prvotno označeval zvok ob trku dveh trdih predmetov. Prvotno torej pomeni ‘sestavljati dva trda predmeta’.

skrb

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *skrb* in ruska *skórbь* ‘bridkost, žalost’ se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **skrbь*, ki je dalje sorodna z litovsko *skuřbė*, ki prav tako pomeni ‘skrb’. Beseda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)kerb^h-*, ki je pomenil ‘biti oster, rezati’ in se je uporabljal tudi za označevanje ostrih, neprijetnih čustev. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroirski *cerb* v pomenu ‘oster, rezek’ in *cer(b)aim* v pomenu ‘sekljam, režem’, staroangleška *sceorfan* v pomenu ‘glodati, gristi’, starovisokonemška *scarf* in iz te nemška *scharf*, ki pomeni ‘oster’, staroangleška *scearp* in iz te angleška *sharp*, ki prav tako pomenita ‘oster’.

skrbeti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *skrb*.

skriti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *z-* in glagola *kriti*.

skrivati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *skrítiti*.

skrivnost

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *skriven*, ta pa iz glagola *skrítiti*.

skupen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz nekdanjega samostalnika *skùp* v pomenu 'množica preprostih ljudi', ta pa je tvorjena iz samostalnika *kùp*.

skupina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *skùpina* je izpeljana iz samostalnika **sъkupъ*, ta pa je tvorjen iz **kupъ*, iz katerega se je razvil naš *kùp*. Prvotno je torej pomenila nekako '*kup (ljudi)'

skupnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *skùpen*.

slabost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *slàb*.

sladek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *slàdak*, narečna ruska *solódkij* in češka *sladký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **soldъkъ*, ta pa je izpeljana iz starejše **saldu-*, ki se ohranja v litovski *saldùs* in latvijski *salðs*, ki prav tako pomenita 'sladek'. Tvorjena je iz 5000 let stare praindoevropske osnove **sald-*, ki je pomenila 'soliti' in se ohranja v *sallere* v pomenu 'soliti', starovisokonemški *salzan*, nemški *salzen*, staroangleški *sealtan* in angleški *salt* v enakem pomenu. Prvotni pomen pridevnika *sládek* je torej 'posoljen'. Današnji, že kakih 2000 let star pomen se je iz prvotnega razvil prek vmesnega 'začinjen, okusen'.

sladkor

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *sládek*.

sladoled

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *slàdolēd*, kar je zloženka iz hrvaškega pridevnika *slàd(ak)* v pomenu 'sladek' in *léd*, ki pomeni 'led'.

sled

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska *slijēd*, srbska *slēd*, ruska *sléd* in češka *sled*, katerih pomen je enak ali podoben našemu, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **slēdb*, ta pa je dalje sorodna z latvijsko *sliēde* v pomenu 'sled, tir, kolesnica'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)lejd^h-*, ki je pomenil 'drseti, polzeti'. Iz istega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *slýsti* v pomenu 'drseti, polzeti', staroangleška *slīdan* in iz te angleška *slide* v pomenu 'drseti, zdrsniti', srednjevisokonemška *slīten* v pomenu 'drseti, polzeti', nemška *Schlitten* v pomenu 'sani', irska *slaod* v pomenu 'drseča masa' in staroindijska *srédhati*, ki pomeni 'zdrsnemu/ji, on(a) se zmoti'.

slediti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *slijéditi*, srbska *sléditi*, ruska *sledítb* in češka *sledít*, katerih pomen je podoben našemu, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sléditi*, ki je izpeljana iz samostalnika **slēdb*, iz katerega se je razvil naš samostalniček *sléd*.

sličica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *slika*.

slika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *slīka*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz hrvaškega glagola *slīčiti* v pomenu 'biti podoben', ta iz *līčiti*, slednji pa iz samostalnika *līk* v pomenu 'podoba', ki je soroden z našim *līk*.

slikar

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *slika*.

slikarka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *slikár*.

slikarstvo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *slikár*.

slovar

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *slovárъ*, ki je izpeljana iz samostalnika *slóvo* v pomenu 'beseda'.

slovenščina

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je tvorjena iz pridevnika *slovénski*, ta pa iz imena *Slovén*, ki je pri nas označeval Slovenca. Sorodno ime v nekaterih drugih slovanskih jezikih označuje pripadnike drugih narodov: slovaško *Slovenec* tako npr. pomeni 'Slovak', srbsko *Slòvĕn* pa 'Slovan'.

slovnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz besede *slóvo*, ki pomeni 'črka, beseda'. Izpeljana je po zgledu grške besede *grammatiké*, ki prav tak pomeni 'slovnica' in je izpeljana iz grškega samostalnika *grámma* v pomenu 'črka, pisana beseda'.

slutiti

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *slútiti*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz glagola **sluti* v prvotnem pomenu 'slišati'. Njen prvotni pomen je torej 'biti tisti, ki je slišal, začutil (preden se je zgodilo)'.

slutnja

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *slútinja*, ki je izpeljana iz glagola *slútiti*, iz katerega smo prevzeli našega *slutíti*.

služba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *slúžba*, ruska *slúžba* in češka *služba* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **služba*, ki je prvotno pomenila 'služenje'. Izpeljana je iz glagola **služiti*, iz katerega se je razvil naš *služiti*.

služiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *slúžiti*, ruska *služitъ* in češka *sloužit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **služiti*, ki je dalje sorodna z litovsko *slaugýti* v pomenu 'streči, pomagati, podpirati'. Izpeljana je iz 2000 let starega samostalnika **slaugā*, ki je pomenil 'služenje' in iz katerega se je razvil naš *slúga*. Ta beseda se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **slouĝ^hah₂*, ki je pomenila 'pomoč, strežba'. Iz iste praindoevropske besede so se razvile še staroirske *slóg*, *slúag*, ki pomenita 'vojska, truma', *teg-lach*, ki pomeni 'družinski člani, družina', starovalizanska *telu*, ki pomeni 'spremstvo', in iz te valizanska *llu*, ki pomeni 'vojska'.

smeh

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *smijéh*, srbska *sméh*, ruska *sméx* in češka *smích* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **směxъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **smojso-*, ki je tvorjena iz korena **smej-* v pomenu 'smejati se'. Iz tega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: latvijska *smiētiēs*, staroindijska *smáyate*, toharska *smi-*, grška *meidáō*, srednjeangleška *smīlin* in iz te angleška *smile*, ki vse pomenijo 'smejati se', pa tudi naša *smejáti se*.

smer

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *směr*, ki pomeni isto kot naša. Razvila se je iz prvotne **sъměrъ*, ki je izpeljana iz glagola **sъměriti* v pomenu 'nameriti, naravnati naravnost naprej', ta pa je sestavljen iz predpone **sъ-* in glagola **měriti*, ki je izpeljan iz samostalnika **méra*, iz katerega se je razvil naš *méra*. Beseda *smér* je torej prvotno pomenila **'namera, naravnost'*.

smešen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sméh*.

smet

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *smět* (pogostejša je izpeljanka *směće* v pomenu 'smeti'), narečna ruska *smétje* 'pleve' in češka *smet'*, ki kakor naša pomeni 'smet', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sьmetь*, ta pa je izpeljana iz glagola **sьmesti*, ki je pomenil 'skupaj pomesti, skupaj zmetati'. Glagol je sestavljen iz predpone **sь-* v pomenu 'skupaj' in osnovnega **mesti* v pomenu 'metati, pometati'.

smrt

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *smřt*, ruska *smértь* in češka *smrt* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sьmьrtь*, ki je prav tako pomenila 'smrt'. Ta beseda je zložena iz 5000 let starega praindoevropskega prislova **h₁su-*, ki je pomenil 'dobro', in besede **mrti-*, ki je pomenila 'smrt' in iz katere so se razvile latinska *mors*, litovska *mirtis*, latvijska *mirte* in avestijska *marətatay-*, ki vse pomenijo 'smrt'. Ker se slovanska beseda začne s prislovom, ki je pomenil 'dobro', je naša beseda prvotno pomenila 'dobra smrt', s čimer so najverjetneje mislili 'naravna, nenasilna smrt'. Praindoevropska beseda **merti-*, ki je pomenila 'smrt', je izpeljana iz korena **mer-* v pomenu 'umreti'. Iz istega korena je mdr. tvorjen glagol, iz katerega se je razvil naš *umréti*.

sneg

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *snijég*, srbska *snég*, ruska *snég* in češka *snih* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sněgь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **snoj^{uh}o-*, iz katere so se razvile še litovska *sniėgas*, latvijska *sniegs*, srednjeindijska *siñeha-*, gotska *snaiws*, starovisokonemška *snēo* in iz te nemška *Schnee*, staroangleška *snāw* in iz te angleška *snow*, ki vse pomenijo 'sneg'. Ta praindoevropska beseda je izpeljana iz korena **sneig^{uh}-*, ki je pomenil 'obležati, sprijeti se'. Beseda *snég* torej prvotno označuje padavino, ki se pilepi na drevje in obleži na tleh.

snežen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *snég*.

socialen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena prek nemške *sozial* in francoske *social* iz latinske *sociālis*, ki pomeni 'družben' in 'tovariški'. Izpeljana je iz latinskega pridevnika *socius*, ki kot pridevnik pomeni 'skupen', kot samostalnik pa 'tovariš, družabnik', tj. **kdor ima s kom kaj skupnega*.

sod

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *súd*, ki pomeni 'posoda, sod', ruska *súd*, *sosúd* v pomenu 'sod, posoda, žila' in češka *sud* 'sod' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sodь*, ki je označevala iz več delov sestavljeno posodo. V prvotni obliki **sod^hh₁o-* je namreč pomenila 'kar je sestavljeno, skupaj položeno'. Izpeljana je ob glagolu **sod^heh₁-*, ki se ohranja v **sьděti* v pomenu 'sestaviti, združiti' in litovskem *sudėti* v enakem pomenu. Ta glagol je sestavljen iz predpone **sm-*, ki je pomenila 'skupaj', in korena **d^heh₁-*, ki je pomenil 'položiti'.

sodelovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sodelovati*.

sodelovati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *so-*, ki pomeni 'skupaj', in glagola *delovati*, ki je izpeljan iz *dělati*.

soditi

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *súditi*, ruska *sudítь* in češka *soudit* se je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **soditi*, ki je izpeljan iz samostalnika **sodь* v pomenu 'sodba, mnenje'. Ta se je razvil iz 5000 let starega praindoevropskega **som-d^hh₁o-*, ki je pomenil 'kar je sestavljeno, skupaj položeno' in vsebuje predpono **som-* v pomenu 'skupaj' ter tvorjenko iz korena **d^heh₁-* v pomenu 'deti, položiti'. Naša

beseda *soditi* torej prvotno pomeni ‘delati sodbo, mnenje’, pri čemer je sodba prvotno več skupaj postavljenih misli.

sodoben

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *so-*, ki pomeni ‘skupaj’, in izpeljanke iz samostalnika *dôba*. Njen prvotni pomen je torej ‘ki je v skupni dobi’.

sodobnost

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *sodôben*.

soglasnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *soglásen*, ki je sestavljen iz predpone *so-*, ki pomeni ‘skupaj’, in izpeljanke iz samostalnika *glás*. Označuje take glasove, ki jih lahko izgovorimo le skupaj s samoglasniki.

sogovorec

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je sestavljena iz predpone *so-*, ki pomeni ‘skupaj’, in samostalnika *govórec*.

sok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *sók*, srbska *sòk*, ruska *sók* in starejša češka *sok* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sokъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **sʷokʰo-*, iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *sakaĩ* in latvijska *sakas*, ki pomenita ‘smola’, grška *hopós*, ki pomeni ‘rastlinski sok’, zlasti ‘sok figovega drevesa’, in albanska *gjak*, ki pomeni ‘kri’. Navedene besede so tvorjene iz korena **sʷekʰ-* z domnevnim pomenom ‘moker, vlažen, tekoč biti’.

solist

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz italijanske *solísta*, ki je izpeljana iz zaimka *solo* v pomenu ‘sam’.

solistka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *solíst*.

solza

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sùza*, ruska *slezá* in češka *slza*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **slbza* s prvotnim pomenom ‘drseča kaplja’. Izpeljana je iz splošnoslovanskega glagola **slbzati*, ki je pomenil ‘drseti, polzeti’.

sonce

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *súnce*, ruska *sólnce* in češka *slunce* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sʷlnbce*, manjšalnice besede **sʷlnb*, ki je nekdanj pomenila ‘sonce’. Razvila se je iz starejše **sūln-*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **sah₂ul̥*, iz katere so se razvile še staroindijske *svàr*, *súvar* in *súrya-*, avestijska *xʷāh*, grška *hélíos*, latinska *sól*, litovska *sáulė*, latvijska *saũle*, valižanska *haul*, bretonska *heol*, gotska *sauil*, staroangleška *sunna* in iz te angleška *sun*, starovisokonemška *sunna* in iz te nemška *Sonne*, ki vse pomenijo ‘sonce’.

sončen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sonce*.

sopomenka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je poenobesedena iz samostalniške zveze *sòpoménska beséda* in torej prvotno označuje besedo, ki ima enak pomen kot izhodiščna. Pridevnik *sopoménski* je sestavljen iz predpone *so-*, ki pomeni ‘skupaj’, in izpeljanke iz samostalnika *pomèn*.

soroden

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *so-*, ki pomeni ‘skupaj’, in izpeljanke iz samostalnika *ród*. Njen prvotni pomen je torej ‘tak, ki ima skupni rod’.

sorodnica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *soródnik*.

sorodnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *soróden*.

sosed

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *súsjed*, črnogorska *súšed*, srbska *súsed*, češka *soused* in podobno kot ruska *soséd* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sôsědb*. Ta je sestavljena iz predpone **sǫ-*, ki je pomenila 'skupaj z', in izpeljanke iz glagola **sěděti*, iz katerega se je razvil naš *sedéti*. Ta glagol ni pomenil samo 'sedeti', temveč tudi 'biti naseljen'. Beseda *sósed* je torej prvotno pomenila **'tisti, ki skupaj sedi, ki se je naselil skupaj s kom (in biva ob njem)'*.

soseda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *súsjed*, črnogorska *súšeda* je tvorjena iz samostalnika *sósed*.

sosednji

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sósed*.

sošolec

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *so-*, ki pomeni 'skupaj', in izpeljanke iz prevzete besede *šóla*. Prvotno torej pomeni isto kot danes: 'kdor s kom skupaj hodi v šolo'.

sošolka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *sošólec*.

sovraštvo

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sovrág*, ki pomeni 'sovražnik' in je sestavljen iz predpone *so-* v pomenu 'skupaj z' in samostalnika *vrág*, ki je nekdanj prav tako pomenil 'sovražnik'.

sovražiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sovrág*, ki pomeni 'sovražnik' in je sestavljen iz predpone *so-* v pomenu 'skupaj z' in samostalnika *vrág*, ki je nekdanj prav tako pomenil 'sovražnik'.

sovrstnik

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *so-*, ki pomeni 'skupaj', in samostalnika *vrstnik*.

sožitje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je sestavljena iz predpone *so-*, ki pomeni 'skupaj', in prevzetega samostalnika *žitje* v pomenu 'življenje'. Njen prvotni pomen je torej 'skupno življenje'.

splesti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *plésti*.

splet

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju, ko je pomenila le 'preplet', je izpeljana iz glagola *splétati*.

spleten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *splèt*.

spolzek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *spolzéti*, ki je sestavljen iz predpone *z-* in osnovnega *polzéti*.

spolzko

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *spólzek*.

spomin

Beseda je domačega izvora. Podobno kot starejša hrvaška *uspominak* v pomenu 'spomin' se je razvila iz starejše **vъzprominъ*, ki je izpeljana iz

glagola **vъzpominati*. Ta je sestavljen iz predpone **vъz-* in glagola, ki je soroden s **потънѣти* v pomenu 'spominjati se'. Njegov prvotni pomen je 'misliti potem', saj je sestavljen iz predpone **po-* in osnovnega glagola **тънѣти* v pomenu 'misliti', iz katerega je izpeljan naš samostalnik *mnênje*. Beseda *spomín* je torej prvotno pomenila 'trajajoča misel potem'.

sporazumevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sporazumévati se*.

sporazumevati se

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sporazuméti se*, ki je sestavljen iz predpon *z-* in *po-* ter glagola *razuméti*. Besedica *se* pove, da pri sporazumevanju razumemo drug drugega.

spored

Beseda je domačega izvora. Prvotno je bila prislov s pomenom 'zapored'. Sestavljena je iz predpone *z-* in tvorjenke iz besedne zveze **po ředě* v pomenu 'po vrsti', ki vsebuje prednika besede *řed* v prvotnem pomenu 'vrsta'. Samostalnik *sporèd* je torej prvotno pomenil 'v zaporedju, po vrsti prikazane navedbe'.

sporočanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sporóčati*.

sporočati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sporočíti*, ki je sestavljen iz predpone *z-* in osnovnega *poročíti* v pomenu 'sporočiti'. Ta se je razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **poročiti*, ki je izpeljan iz predložne zveze **po ročě* v pomenu 'po roki, prek roke' in vsebuje samostalnik **rōka*, iz katerega se je razvil naš *rōka*. Beseda *sporočati* je torej prvotno pomenila 'izročati'.

sporočevalec

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *sporóčati*.

sporočilo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sporočíti*.

sposoben

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *sposóbnyj*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz ruskega samostalnika *spósob* v pomenu 'način, sredstvo, metoda', ta pa iz predložne zveze **po sobě*, ki je pomenila 'po sebi'. Prvotni pomen pridevnika *sposóben* je torej 'tak, ki je sam po sebi', tj. 'samostojen'.

sposobnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega pridevnika *sposóben*.

spoštovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *spoštováti*.

spoštovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz starejše *poštováti*, ki se je kakor hrvaška *poštovati* razvila iz 1200 let stare **počъtovati*, izpeljane iz samostalnika **počъtvъ* v pomenu 'spoštovanje'. Ta beseda se v pomenu 'spoštovanje' ohranja v ruskem samostalniku *počēt*. Izpeljana je iz glagola **počisti*, ki je pomenil 'upoštevati, čislati', prvotno pa 'šteti'. Glagol je sestavljen iz predpone **po-* in osnovnega **čisti*, ki je pomenil 'misliti, šteti, računati, brati, spoštovati'. Beseda *spoštováti* torej podobno kot *upoštévati* in *čislati* prvotno pomeni 'imeti v mislih', tako kot imamo pri računanju v mislih številke.

sprejeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *prejéti*, ki pomeni skoraj isto kot *sprejéti*, ta pa iz *pre-* in danes redkeje uporabljenega osnovnega *jéti* v starejšem pomenu 'prijeti, zgrabiti'.

sprememba

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *spremeníti*.

spremeniti

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz *izpremeníti*, kar je sestavljeno iz predpon *iz-* in *pre-* ter glagola **mēniti*, ki je nekdanj pomenil 'menjati, spreminjati' in ki je izpeljan iz samostalnika **mēna* v pomenu 'sprememba'.

spremiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* v pomenu 'skupaj' in glagola **premiti*, ki je pomenil 'biti usmerjen naravnost naprej' in se ohranja v starejšem slovenskem *prémīti se* v pomenu 'odpravljati se na pot'. Glagol *spremiti* torej prvotno pomeni 'biti skupaj s tistim, ki se je usmeril naravnost naprej'.

spremljati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *sprémīti*.

spremljava

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *sprémīljati*.

srce

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sŕce*, ruska *serdce* in češka *srdce* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sŕdbce*. To je izvorno manjšalnica samostalnika **sŕdb*, ki se je razvil iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **k'érd*, iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *širdis*, latvijska *siŕds*, grški *kēŕ* in *kardía*, latinska *cor*, staroirska *crīde*, armenska *sirt*, hetitska *kir*, gotska *hairto*, staroangleška *heorte* in iz te angleška *heart*, starovisokonemška *herza* in iz te nemška *Herz*, ki vse pomenijo isto kot naša. Tvorjena je iz korena **k'erd-*, ki je pomenil 'središče, notranjost, srce' in iz katerega je tvorjena tudi beseda, ki se ohranja v naši *sréda*.

srebrn

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *srebró*.

srebro

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *srèbro*, ruska *serebró* in češka *stříbro* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sŕrebro*, ki je dalje sorodna z litovsko *sidābras*, latvijsko *sudrabs*, staroprusko *siraplis*, gotsko *silubr*, staronordijsko *silfr*, staroangleško *siolfor*, iz katere se je razvila današnja angleška *silver*, ter starovisokonemška *silabar*, iz katere se je razvila današnja nemška *Silber*, ki vse pomenijo isto kot naša. Njen izvor in prvotni pomen nista znana. Morda je prevzeta iz nekega neznanega starega jezika, v katerega je beseda prišla iz asirske *šarpu-*, ki prav tako pomeni 'srebro'.

sreča

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *srèča* se je razvila iz starejše **sŕreŕ'ta*, ki je pomenila 'srečanje' in je izpeljana iz glagola **sŕrēsti* 'najti, srečati'. 'Sreča' je za naše pojmovanje torej '(dobro, ugodno) srečanje'.

srečen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *sréča*.

sreda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *srijéda*, srbska *sréda* in češka *střída*, ki pomeni 'sredica', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **serda*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **k'erd-* v pomenu 'središče, notranjost, srce'. Iz tega korena je mdr. tvorjena tudi litovska beseda *šerdis*, ki pomeni 'sredina', pa tudi splošnoslovanska **sŕdbce*, iz katere se je razvila naša *srce*.

sredina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sredīna* in ruska *seredīna* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **serdina*, ki je izpeljana iz samostalnika **serda*, iz katerega se je razvila naša *sréda*.

središče

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *sréda* v pomenu 'sredina'. Njen prvotni pomen je torej 'mesto, ki je na sredini'.

srednji

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *srědnjī* se je razvila iz starejše **serdъnъjъjъ*, ki je izpeljana iz samostalnika **serda*, iz katerega se je razvil naš *sréda*.

srna

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sřna*, ruska *sérna* in češka *srna* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **sřrna*, ta pa iz še starejše **s(t)irnā*, iz katere sta se razvili še litovska *stirna* in latvijska *stirņa*, ki prav tako pomenita 'srna'. Beseda etimološko ni dokončno pojasnjena. Morda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ser-*, ki je pomenil 'rdeč'. Če je domneva pravilna, je srna poimenovana po rdečerjavi barvi dlake.

stanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *stāti*.

stanovalec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *stanovāti*.

stanovalka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *stanoválec*.

stanovanje

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *stanovāti*.

stanovati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stanòvati*, ki pomeni isto kot naša, in češka *stanovat*, ki pomeni 'šotoriti', se je razvila iz 1200 let stare

splošnoslovanske **stanovati*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **stanъ*, ki je pomenil 'bivališče'. Ta beseda je prvotno pomenila 'kar stoji, kar je postavljeno'. Tvorjena je namreč iz 5000 let starega praindoevropskega korena **stah₂-*, ki je pomenil 'stopiti, stati', in se ohranja tudi v našem glagolu *stāti*.

star

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stār*, ruska *stáryj* in češka *starý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **starъ*, ki je pomenila isto kot naša. Sorodna je z litovsko *stóras*, ki pomeni 'debel, močan', staronordijsko *stórr*, ki pomeni 'velik, močan, pomemben', in staroindijsko *sthirá-*, ki pomeni 'čvrst, trden'. Razvila se je iz 5000 let stare praindoevropske **stah₂-ro-*, ki je tvorjena iz korena **stah₂-* v pomenu 'stopiti, stati'. Njen prvotni pomen je torej **'trdno postavljen, izkušen, čvrst'*.

starost

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stārōst*, ruska *stárostь* in češka *starost* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **starostь*, ki je izpeljana iz pridevnika **starъ*, iz katerega se je razvil naš *stār*.

starši

Beseda je domačega izvora. Prvotno se je glasila *stárejši* in je izvorno moška množinska oblika primernika *stār*. Tako kot danes je tudi nekdanj označevala najbližje sorodnike, ki so za eno generacijo starejši, to pa sta mama in oče.

start

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *start*, ki ni samo samostalnik s pomenom 'start, začetek', temveč tudi glagol s pomenom 'startati, začeti'. V starejši angleščini je beseda samo glagol v pomenu 'skočiti, poskočiti, pognati se, planiti'.

stavek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *stáviti* in torej prvotno pomeni 'kar je postavljeno', s čimer je mišljeno 'kar je povedano, zapisano ali natisnjeno'.

stehtati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *téhtati*.

steklenica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *steklén*, ta pa iz prevzetega samostalnika *stéklo*.

steklo

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stáklo*, ruska *stekló* in češka *sklo*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **stǫklo*, ta pa je prevzeta iz gotske *stikls* ali predhodnika starovisokonemške *stehhal*, ki pomeni 'kozarec, skodelica'. Pomen 'steklo' se je razvil iz pomena 'steklen kozarec'. Podobna pomenska dvojnost je vidna tudi v izposojenki *gláž*, ki danes pomeni 'kozarec', nekdanj pa je pomenila tudi 'steklo', kot lahko sklepamo tudi iz izpeljanke *gláževina*, ki pomeni 'steklena črepinja'.

stena

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *stijéna*, srbska *sténa*, ki pomeni predvsem 'skala, skalnata stena', ruska *stená*, ki pomeni 'stena, pregrada', in češka *stěna*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **stěna*. Sorodna je z gotsko *stains* v pomenu 'kamen, skala', staronordijsko *steinn*, staroangleško *stan*, angleško *stone*, starovisokonemško *stein* in nemško *Stein*, ki prav tako pomeni 'kamen'. Nastala je iz 5000 let stare praindoevropske **stojnah₂* s prvotnim pomenom 'kar je trdo', ki je tvorjena iz korena **stej-* v pomenu 'trditi se, otrpniti'.

stereotip

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz nemške *Stereotype*, ta pa iz francoske *stéréotype*, ki je zložena iz grškega pridevnika *stereós* v pomenu 'trden, trd, močan, čvrst' in francoskega samostalnika *type* v pomenu 'vzorec, model, tip'. Njen prvotni pomen je 'trd(en) vzorec, model'. Sprva je označevala po matrici narejen tiskarski odlitek, tj. nekaj, česar pred tiskom skoraj ni bilo več mogoče spreminjati.

steza

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stàza*, ruska *stezjá* in podobno kot češka *stezka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **stǫdza*, ki je dalje sorodna z latvijsko *stiga*, ki prav tako pomeni 'pot, steza'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **stejg^h-* v pomenu 'stopati, hoditi', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: starovisokonemške *stega* v pomenu 'stopnice, lestev', *steg* v pomenu 'brv', *stīga* v pomenu 'pot, steza', *steiga* v pomenu 'strma steza', nemška *Stiege* v pomenu 'stopnice' (od tod smo prevzeli našo besedo *šténga*), grška *stoīkhos* v pomenu 'vrsta, črta' in albanska *shteg* v pomenu 'steza', pa tudi hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *stīči* in *stīgnuti*, ki pomenita 'priti'.

stik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *stikati*, ki je sestavljen iz predpone *z-* in glagola *tikati* v pomenu 'dotikati se'.

stkati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *z-* in glagola *tkáti*.

stol

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stô*, ruska *stól* in češka *stůl*, ki pomenijo 'miza', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **stolb*, ta pa iz še starejše **stolo-*, iz katere so se razvile še litovska *stālas* in staropruska *stalis*, ki tudi pomenita 'miza', ter latvijska *stāli*, ki pomeni 'statve'. Iz sorodne besede **stōlo-* so se razvile gotska *stols*, ki pomeni 'stol, prestol', staroangleška *stōl* in iz te angleška *stool* ter starovisokonemška *stuol* in iz te nemška *Stuhl*, ki vse pomenijo 'stol'. Navedene besede so verjetno izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **stah₂-*, ki je pomenil 'stati'. Njihov prvotni pomen je torej 'kar stoji'.

stoletje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je zložena iz števnik *stó* in samostalnika *léto*.

stolpec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *stòlp* in torej prvotno pomeni 'majhen stolp'.

stopinja

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *stopíti*. Njen prvotni pomen je 'sled stopala'.

stopnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika **stopen*, ta iz samostalnika *stôpa* v pomenu 'korak, stopinja', ta pa iz glagola *stopíti*.

stopnišče

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *stôpa* v pomenu 'korak, stopinja', ta pa iz glagola *stopíti*.

stopnja

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *stopíti*. Prvotno je pomenila 'stopinja, sled stopala'.

storitev

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *storíti*.

storž

Beseda etimološko ni pojasnjena. Morda je domačega izvora, nastala v narečnem razvoju iz **strž*, izpeljanke iz narečno ohranjenega glagola *stržáti* v pomenu 'štrleti'. Druga možnost je domneva, da je prevzeta iz furlanske *tòrs*, *stòrz*, ki pomeni 'stržen pri zelju' in 'peščišče pri jabolku'. Ta beseda se je kakor italijanska *torso* v enakih pomenih in *tirso*, ki pomeni 'storž', razvila iz latinskih različic *tursus* in *thyrsus*, ki pomenita 'steblo, trs'.

strah

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *strâh*, ruska *strâx* in češka *strach* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **straxъ*. Prvotno je pomenila

'otrdenje (zaradi strahu)'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ster-*, ki je pomenil 'trd, otrdeti' in iz katerega je tvorjena tudi beseda, ki se je razvila v nemško *starr*, ki pomeni 'trd, odrevenel, okorel'.

stranica

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *strán*.

streha

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *strèha*, ruska *strexá* in češka *střecha* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **strěxa*, ki je sorodna z litovskim glagolom *striēgti* v pomenu 'streho pokrivati s slamo' in samostalnikom *striēgė*, ki pomeni 'slamnata kritina'. Nadaljnje povezave niso poznane.

stric

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *stríc* in češka *strýc* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **strъjъcbъ*, ki je manjšalnica tedanje **strъjъ*. Ta se ohranja v ruski *strój*, ki prav tako v pomenu 'stric'. Beseda etimološko ni dokončno pojasnjena. Morda se je razvila iz 5000 let starega praindoevropskega pridevnika **ph₂trujo-*, ki je pomenil 'očetov' in ki se ohranja še npr. v latinskem *patruus* v pomenu 'stric'. Če je domneva pravilna, je prvotno pomenila 'očetov (brat)'.

strip

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz angleške *strip*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa pomeni le 'proga, trak'. Pomen 'strip' se je iz pomena 'trak' razvil zato, ker so se stripi najprej pojavili kot časopisna rubrika, v kateri so bile sličice nanizane druga za drugo, kakor v traku.

strmeti

Beseda je domačega izvora. Tako kot ukrajinska *stremítý* v pomenu 'prizadevati se, stremeti' in češki *strměti* v pomenu 'štrleti', *třměti* v pomenu 'dvigati se, lebdeti' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **strъměti*, ki je izpeljana iz pridevnika **strъmъ* v prvotnem pomenu 'pokonci

postavljen, strm, trd'. Prvotno je torej pomenila *'biti pokonci postavljen, biti trd'.

stroj

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *stroj*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa je pomenila 'naprava, oprava'. Izpeljana je iz 1200 let starega splošnoslovanskega glagola **strojiti*, ki je pomenil 'pripravljati, urejati' in ki se pri nas ohranja kot *strojiti* v pomenu 'pripravljati kožo odrte živali za uporabo'.

strpen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *strpěti* v pomenu 'potrpeti'. Njen prvotni pomen je torej 'tak, ki potrpi (tudi če mu kaj ni všeč)'.

strpnost

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *strpen*.

strup

Beseda je domačega izvora. Kakor črnogorska *strûp*, ki pomeni 'grinte na glavi', makedonska *strup*, ruska *strup* in češka *strup*, ki pomenijo 'krasta', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **strupь*, ki je pomenila 'krasta, nesnaga na rani'. Slovenski pomen se je iz tega razvil prek vmesnega 'zastrupljena, zagnojena rana'. Beseda je izpeljana iz istega praindoevropskega korena **sr(o)up-* kot grška *rhýpos*, ki pomeni 'nesnaga, umazanija'.

strupen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *strup*.

sukanec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *súkati*, ki pomeni 'vrteti, zvijati'. Njen prvotni pomen je torej 'iz preje spredena, zvita, sesukana (tanka) nit'. Prede se namreč tako, da se prejo vleče in hkrati zviija, vrti.

surovina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *suròv* v pomenu 'neobdelan' in torej prvotno pomeni 'še neobdelana snov'.

svet

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *svijêt*, srbska *svêt* v pomenih 'svet' in 'ljudje', ruska *svét*, ki pomeni 'svetloba' in 'svet', ter češka *svět*, ki pomeni isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **světlь*, ki je prvotno pomenila *'svetloba'. Sorodna je s staroindijsko *śvetá-* in avestijsko *spaēta-*, ki pomenita 'bel, svetel'. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **k'uejt-*, ki je pomenil 'svetiti se; svetel, bel', iz katerega so tvorjene tudi besede, iz katerih so se razvile naše *svetiti*, *svêtel* in *cvét*. Današnji pomeni besede *svét* so se iz prvotnega razvili prek vmesnega *'kar je svetlo, kar se vidi'.

svetel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *svijétao*, srbska *svétao*, ruska *svétlyj* in češka *světlý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **světlь*, ki je izpeljana iz glagola **svěsti* v pomenu 'svetiti'. Ta glagol je dalje soroden z litovskim *šviěsti* 'svetiti' in iz njega je izpeljan splošnoslovanski glagol **světtiti*, iz katerega se je razvil naš *svetiti*.

svetloba

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *svêtel*.

svež

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *svěžyj*, poljske *świeży* ali češke *svěží*, ki pomenijo približno isto kot naša. Razvila se je iz 1200 let stare splošnoslovanske **svěžь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **suojǵʰ-jo-*, ki je pomenila 'upogljiv, ne posušen' in iz katere sta se razvili tudi latvijska *svaīgs*, ki tudi pomeni 'svež', ter staronordijska *svēigr*, ki pomeni 'upogljiv' in 'upogljiva veja'. Soroden je tudi glagol, ki se v stari nordijsčini ohranja kot *svēigja* in pomeni 'upogibati, vrteti', ter latvijski pridevnik *svaīgslīgs*, ki pomeni 'nestanoviten'.

svoboda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *slobòda*, ruska *svobòda* in češka *svoboda* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **svoboda*, ki je domnevno pomenila 'svobodni ljudje, svobodnjaki'. Beseda je verjetno zložena iz 5000 let starega praindoevropskega zaimka **suō-* v pomenu 'svoj' in samostalnika **pot-* v pomenu 'gospod'. Če je domneva pravilna, je njen prvotni pomen *'svoj gospod'.

svoboden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *svobòda*.

šablona

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz nemške *Schablone*, ta pa iz francoske *échantillon*, ki pomeni isto kot naša in nemška, prvotno pa je označevala lesen kalup, v katerega so vlili kovino ali tekoči mavec in ki so ga razbili, ko se je ulitek strdil. Izpeljana je iz starofrancoskega glagola *eschanteler*, ki pomeni 'razbiti'.

širina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *širina* in ruska *širíná* je izpeljana iz istega korena kot pridevnik *širòk*.

širok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *širok*, ruska *širókij* in češka *široký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **širokъ*, ki je izpeljana iz **širъ* s prav takim pomenom. Ta beseda se je razvila iz 5000 let stare praindoevropske **skejro-*, iz katere so se razvile še naslednje besede: gotska *skeirs* v pomenu 'čist, jasen', staronordijska *skírr* v pomenu 'prozoren, svetel, čist', srednjevisokonemška *schīr* in iz te nemška *schier*, ki pomeni 'čist, gol', pa tudi splošnoslovanska **ščirъ* in iz te narečna ruska *ščírjy*, ki pomeni 'resničen, odkrit'. Njen prvotni pomen 'čist, neporaščen' se je razvil v 'širok', ker neporaščene pokrajine dojemamo kot široke.

škarje

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz starovisokonemške *scāri*, ki je izvorno množinska oblika samostalnika *scār* v pomenu 'nož'. Njen prvotni pomen je torej 'dva noža'. Nemci namreč ne poznajo dvojine, zato namesto nje uporabljajo množino.

škatla

Beseda je tujega izvora. V 17. stoletju ali prej je prevzeta iz italijanske *scatola*, ki prav tako pomeni 'škatla'. Italijanska beseda se je razvila iz srednjeveškولاتinske *scatula*, ki pomeni 'zlata skrinjica, šatulja', ta pa je verjetno nastala po premetu iz *castulus*, ki pomeni 'zaboj, košara'. To je manjšalnica besede, ki je prevzeta iz starofrankovske *kasto*, ki pomeni 'zaboj' in iz kateri sorodne besede smo v srednjem veku prevzeli našo *káščá*.

škoda

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška *škòda*, ruska *škòda* in češka *škoda* je prevzeta iz starovisokonemške *scado*, iz katere se je razvila današnja nemška beseda *Schaden*. Vse navedene besede pomenijo isto kot naša. Germanska beseda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **skeh₁t^h-*, ki je pomenil 'škodovati, poškodovati'.

škodljiv

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *škóditi*, ta pa iz prevzetega samostalnika *škóda*.

škodljivec

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *škodljív*.

školjka

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *škòljka*, ki pomeni isto kot naša. Ta se je kakor ruska *škòl'ka* razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **skolъka*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena *(*s*)*kel-*, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroangleška *sciell* in iz te angleška *shell*, ki pomeni 'lupina, (želvin) oklep, školjka', in

nemška *Schale*, ki pomeni ‘skorja, lupina’. Prvotni pomen besede *škóljka* je torej ‘lupina’.

škorenj

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša in narečna hrvaška *škôrnja* in češka *škorně*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **skorъn'i*, izpeljanke iz pridevnika **skorъnъ* v pomenu ‘usnjen’, ta pa iz samostalnika **skora*, ki je pomenil ‘skorja’ in ‘koža, usnje’. Prvotno je torej pomenila *‘iz usnja narejeno obuvalo’.

škrat

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz starovisokonemške *scrato*, ki pomeni ‘gozdni demon’. Sorodna je s staronordijsko *skrat(t)i*, ki pomeni ‘gozdni demon’ in ‘velikan’. Njen izvor in prvotni pomen nista znana.

škrbast

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *škřba* v pomenih ‘okrušen zob’ in ‘vrzel v zobovju, ki nastane na mestu izpuljenega zoba’.

škropiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *škròpiti*, ki prav tako pomeni ‘škropiti’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **skropiti*, različice od *kropiti*.

šola

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *schoule*, ta pa iz latinske *schola*, ki poleg ‘šola’ in ‘nauk’ pomeni tudi ‘učena razprava’. Latinska beseda je prevzeta iz grške *skholē*, ki v prvi vrsti pomeni ‘prosti čas, počitek’, drugotno tudi ‘kar kdo dela v prostem času’, zlasti ‘predavanje, učen pogovor’ in ‘šola’.

šolar

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *schuolære*, ki je izpeljana iz *schoule* v pomenu ‘šola’.

šolarka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *šolar*.

šolski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *šola*.

šteti

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša ruska *čístь*, ki pomeni ‘šteti, računati, brati’, in češka *číst*, ki pomeni ‘čitati, brati’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **čisti*, ki je dalje sorodna z latvijsko *šk'ist* v pomenu ‘misliti’, litovsko *skaityti* v pomenu ‘šteti, brati’ in staroindijsko *cétati* v pomenu ‘on(a) pazi, opaža’, ki so prav tako tvorjene iz 5000 let starega praindоеvropskega korena **k^hejt-*, ki je pomenil ‘opazati, spoznavati, misliti, pazljiv biti, paziti, biti obziren, spoštovati’.

številen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *število*.

številka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *število*.

število

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz osnove **štev-* (ki jo imamo v samostalniku *števec* in pridevniku *štéven*), ki je izpeljana iz glagola *štéti*. Njen prvotni pomen je ‘to, s čimer štejemo’.

številski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *število*.

števka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz osnove **štev-* (ki jo imamo v samostalniku *števec* in pridevniku *štéven*), ki je izpeljana iz glagola *štéti*.

štorklja

Beseda je verjetno domačega izvora. Njena prvotna oblika **štrklja* se je pod vplivom bavarsko nemške *Storkel*, ki pomeni isto kot naša, spremenila v *štórklja*. Sorodna je s starejšo hrvaško *štrkolj* in bolgarsko *štrǎkel*, ki obe pomenita 'štorklja', in dalje s slovensko prekmursko *štr̕k*, ki pomeni 'štorklja', narečno srbsko *štr̕k* in starorusko *stǎrkъ*, ki tudi pomenita 'štorklja'. Te besede so se razvile iz 1200 let stare splošnoslovanske **stǎrkъ*, ki je dalje sorodna z latvijsko *stirka* v pomenu 'dolgonožna bitja, dolgonožna dekle' in starovisokonemško *storah*, iz katere se je razvilo nemško *Storch* v pomenu 'štorklja'. Domnevajo, da so navedene besede izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)ter-*, ki je pomenil 'biti trd, tog, otrditi'. Ta ptica naj bi bila tako poimenovana po svoji togi hoji.

takt

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Takt*, ki pomeni isto kot naša, iz latinske *tactus*, ki pomeni 'tip, dotik, čut'. To je izpeljanka iz latinskega glagola *tangere* v pomenu 'dotakniti se, potipati'. Sodobni pomen se je iz prvotnega 'dotik' razvil prek 'lahen udarec ob začetku takta'.

taktnica

Beseda je domačega izvora. Prek pridevnika *takten* je izpeljana iz prevzetega samostalnika *tákt*.

taktovski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *tákt*.

taliti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *taliti* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **taliti*. Izpeljana je iz pridevnika **talъ* v pomenu 'tekoč, kopen', ta pa iz glagola **tati*, iz katerega je izpeljan prednik našega *tájati*. Njen prvotni pomen je torej 'delati, da je tekoče, otajano'.

taljenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *talíti*.

teden

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *tjědan* je sklopljena iz besedne zveze **tǎd'e dъnъ*, v kateri **tǎd'e* pomeni 'isti', **dъnъ* pa pomeni 'dan'. Pomen 'sedem dni' se je razvil iz zveze s pomenom 'danes teden', tj. '(danes) isti dan'.

tehničen

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in iz nemške *technisch* in francoske *technique*, ki pomenita isto kot naša, ta pa je prevzeta iz grške *tekhnikós*, ki pomeni 'umetniški, umeten, umetelen, vešč, izveden, strokoven'. Izpeljana je iz grškega samostalnika *tékhne* v pomenu 'veščina, umetnost, stroka'.

tehnika

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Technik* iz francoske *technique*, ki pomenita isto kot naša. Izpeljana je iz francoskega pridevnika *technique* v pomenu 'tehnični', iz katerega smo prevzeli našega *téhničen*.

tehtati

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz 1200 let stare splošnoslovanske **tęǵъtati*, ki je izpeljana iz pridevnika **tęǵъ* v pomenu 'težek'. Iz tega pridevnika so tvorjene besede, ki se ohranjajo v naših *těžek*, *težíti* in več drugih.

tehtnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *téhten*, ta pa iz glagola *téhtati*.

tek (premikanje)

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *těči*.

tek (âpetit)

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *těk*, ki pomeni isto

kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tękbъ*, ki je domnevno pomenila 'izdatnost, zadostnost, korist'. Sorodna je z litovsko *tękti* (v sedanjiku *tenkù*) v pomenu 'zadoščati', gotsko *þeihān* 'uspevati, napredovati', staroangleško *þeōn*, *þungen* in starovisokonemško *gidīhan*, iz katere se je razvila današnja nemška *gedeihen*, ki prav tako pomeni 'uspevati'.

tekma

Beseda je domačega izvora. Tvorjena je iz starejšega glagola *tekmāti se*, ki pomeni 'tekmovati' in 'enačiti se, kosati se, ustrezati', ta pa iz prislova *tekmā* v pomenu 'enako, ravno prav'. Njen prvotni pomen je torej 'enačenje, primerjanje'. Iz sorodnega prislova je izpeljana tudi hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska beseda *ùtakmica*, ki prav tako pomeni 'tekma'.

tekmovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *tekmovati*.

tekmovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *tekmā*.

tekočina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz deležnika *tekóč* glagola *těči*.

tekstil

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Textil* in francoske *textile* iz latinske *textile* v pomenu 'tkanina'. Latinska beseda je izpeljana iz samostalnika *textum*, ki prav tako pomeni 'tkanina', ta pa iz glagola *texere* v pomenu 'tkati, plesti, spletati'.

tekstilen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *tekstil*.

telefon

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Telephon* iz angleške *telephone*, ki je zložena iz grškega prislova *těle* v pomenu 'daleč,

v daljavi' in samostalnika *phōnē* v pomenu 'glas, zvok'. Njen prvotni pomen je torej '(priprava za) glas na daljavo'.

telefonski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *telefón*.

telesen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *teló*.

teleskop

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Teleskop*, francosko *télescope*, angleško *telescope*. Izpeljana je iz grškega prislova *těle*, ki pomeni 'daleč, v daljavi', in samostalnika *skopós*, ki je izpeljan iz glagola *skopéō* v pomenu 'gledam, opazujem'. Njen prvotni pomen je torej 'priprava za gledanje na daljavo'.

telo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *tijělo*, srbska *tělo*, ruska *tělo* in češka *tělo* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tělo*, ki je prav tako pomenila 'telo'. Izvor in prvotni pomen te besede še nista dokončno pojasnjena.

tema

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tāma*, ruska *tmá* in češka *tma* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tmā*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **temH-* v pomenu '(biti) temen', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: latvijska *tima*, litovska *tamsà*, staroindijska *tāmas-* in avestijska *tāmah-*, latinska *tenebrae*, staroirska *temel* in starovisokonemška *demar*, ki vse pomenijo 'tema' ali 'mrak'.

temelj

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške in srbske *těmelj*, ta pa iz grške *theméliōn*, ki pomeni 'podstavek, osnova, temelj'. Grška beseda je izpeljana iz samostalnika *théma*,

ki pomeni ‘položaj, vložek, lega, stavek’, prvotno ‘kar je postavljeno’, ta pa iz glagola *títhēmi*, ki pomeni ‘postavim’.

temeljen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *tēmelj*.

temen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *támān*, ruska *tēmnyj* in češka *temný* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **t̥m̥n̥n̥*, ki je izpeljana iz samostalnika **t̥ma*, iz katerega se je razvil naš *temà*.

temperatura

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Temperatur* iz latinske *temperātūra*, ki pomeni ‘toplota’ in ‘skladnost’. Izpeljana je iz latinskega glagola *temperāre*, ki pomeni ‘pravilno mešati, pravilno odmeriti’, prvotno ‘odmeriti pravi čas’, in je izpeljan iz samostalnika *tempus* v pomenu ‘(pravi) čas’.

tercet

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *terzetto*, ki pomeni isto kot naša in je izpeljana iz števnikar *terzo* v pomenu ‘tretji’.

termometer

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz sodobnih evropskih jezikov, nemško *Thermometer*, francosko *thermomètre*, angleško *thermometer*. Zložena je iz grškega pridevnika *thermós*, ki pomeni ‘topel’, in samostalnika *métron*, ki pomeni ‘mera, merilo, merilna palica’. Njen prvotni pomen je torej ‘priprava za merjenje toplote’.

teta

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *téta*, ruska *tětja* in češka *teta* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **teta*, ki je prav tako pomenila ‘teta’. To je (tako kot *máma*, *áta*, *táta* idr.) prvotno otroška beseda, ki se pojavlja še v litovski *tetà* in švedski *titta*, ki prav tako pomenita ‘teta’.

teža

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *téža* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **teža*, ki je izpeljana iz pridevnika **težb* v pomenu ‘težek’, iz katerega je izpeljan naš *téžek*.

težava

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *téža*. Njen prvotni pomen je torej ‘kar je težko’.

težek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *téžak*, ruska *tjážkij* in češka *těžký*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **težbъ*. Ta je izpeljana iz glagola **težiti*, ki je prvotno pomenil ‘narediti težko’ in je izpeljan iz pridevnika **tegb* s prvotnim pomenom ‘tak, ki vleče navzdol’. Soroden je z litovskim *tingùs*, ki pomeni ‘len, počasen’, in staronordijskim *bungr*, ki pomeni ‘težek’. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **^heng^h-*, ki je pomenil ‘vleči, dol vleči, biti težek’, iz katerega je tvorjen tudi splošnoslovanski glagol **tegnōti*, iz katerega so mdr. tvorjeni predhodniki naših besed *potegníti*, *raztegníti* in *iztegníti*.

tih

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tih*, ruska *tixij* in češka *tichý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tixъ*, ki je pomenila isto kot naša. Verjetno je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **(s)teig^{uh}-*, ki je pomenil ‘vzdržati, mirno se zadrževati na določenem mestu’. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijski *títikṣate* v pomenu ‘on(a) vzdrži, trpi’ in *títikṣā* v pomenu ‘potrpljenje’, gotska *stiwiti* v enakem pomenu, latvijska *stigt*, ki pomeni ‘pogrezniti se’, in litovska *stìgti*, ki pomeni ‘umiriti se, postati nepremičen’.

tihožitje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je zložena iz pridevnika *tih* in prevzetega samostalnika *žitje* v pomenu ‘življenje’. Njen

prvotni pomen je torej 'tiho življenje'. Zložena je po zgledu nemške *Stilleben*, ki prav tako pomeni 'tihožitje' in je zložena iz nemškega pridevnika *still* v pomenu 'tih' in samostalnika *Leben*, ki pomeni 'življenje'.

tikati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tikati*, ruska *týkatъ* in češka *tykat* je izpeljana iz zaimka *tí*. Njen prvotni pomen je torej enak današnjemu: 'reči komu ti'.

tiskanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *tiskati*.

tiskati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tiskati*, ki pomeni 'stiskati, tiskati', ruska *tiskatъ*, ki pomeni 'pritiskati, stiskati', in češka *tiskat*, ki pomeni 'tiskati, stiskati', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tiskati*, ki je prvotno pomenila 'povzročati, da se utekočini'. Ko v stiskalnici stiskamo sadje, ga na neki način utekočinjamo. Sorodna je z litovskimi glagoli *tikšti*, ki pomeni 'brizgati na vse strani (o gosti tekočini)', *tikšėti* v pomenu 'kapljati' in *tėkšti* v pomenu 'vrteti ali metati kašasto snov, da brizga'. Izpeljana je iz istega praindoevropskega korena kot naša *tájati*.

tisočletje

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je zložena iz števnik *tisoč* in samostalnika *léto*.

tišina

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *tih*.

tkalec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tkálec* je v srednjem veku izpeljana iz glagola *tkáti*.

tkalka

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *tkálec*.

tkalski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *tkáti*.

tkanina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz deležnika *tkán* glagola *tkáti*.

tkanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *tkáti*.

tkati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tkàti*, ruska *tkátъ* in češka *tkát* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tъkati*, ki je prav tako pomenila 'tkati'. Njen prvotni pomen je verjetno *'udarjati, tolči', tj. *'s tolčenjem utrjevati votek v snutek', saj je sorodna s splošnoslovanskim glagolom **tъknōti* v pomenu 'dotakniti se, bosti, trčiti', iz katerega se je razvil naš *takníti*, iz tega pa je tvorjen *dotakníti se*.

tla

Beseda je domačega izvora. Izvorno je množina samostalnika *tlo*, ki se je kakor hrvaški, srbski, bosanski, črnogorski *tlò*, narečni ruski *tló*, ki vsi pomenijo isto kot naša, in narečni češki *tlo*, ki pomeni 'strop iz desk', razvil iz 1200 let starega splošnoslovanskega **tblo*. Ta je izpeljan iz 5000 let starega praindoevropskega korena **telH-*, ki je pomenil 'plosk, ploska tla, deska' in iz katerega so v indoevropskih jezikih mdr. tvorjene naslednje besede: litovska *tilės* v pomenu 'podne deske v čolnu', staropruska *talus* v pomenu 'pod v izbi', staroindijska *tála-* v pomenu 'ravnina', grška *tēliā* v pomenu 'deska', latinska *tellūs* v pomenu 'zemlja, tla', staronordijska *þel* v pomenu 'pod, tla' in nemška *Diele* v pomenu 'deska', iz katere je prevzeta naša *dila*.

tlak

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *tlak*, ki pomeni isto kot naša, nekdanj pa je pomenila tudi 'steptano zemljišče'. Nastala je iz 1200 let stare splošnoslovanske **tolkъ* v pomenu

‘teptanje, tolčenje’, izpeljanke iz glagola **telkti*, ki se ohranja v našem *tólči*.

tlesk

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *tléskati*.

tleskati

Beseda je domačega izvora. Tako kot češka *tleskat* in slovaška *tlieskat'*, ki pomenita ‘ploskati’, se je razvila iz starejše **tléskati*, ta pa se je verjetno razvila iz splošnoslovanske **telkskati*, ki je izpeljana iz glagola **telkti*, iz katerega se je razvil naš *tólči*.

tleskniti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *tléskati*.

tloris

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je zložena iz samostalnikov *tlà* in *rís*, ki je izpeljan iz glagola *rísati*. Njen prvotni pomen je torej ‘risba tal’.

točka

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *tóčka*, ki pomeni ‘točka’ in ‘pika’. Razvila se je iz 1200 let stare splošnoslovanske **ťčbka*, iz katere se je razvila tudi srbska *táčka* v enakem pomenu. Izpeljana je iz glagola **ťčknŕti* v pomenu ‘dotakniti se, zboti’, iz katerega sestavljenke se je razvil tudi naš *dotakniti se*. Njen prvotni pomen je torej *‘mesto dotika, vboda’.

tok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tók*, ruska *tók* in češka *tok* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tokъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **tokʰo-*, ki je pomenila ‘tek’ in je izpeljana iz korena **tekʰ-* v pomenu ‘teči’. Iz iste praindoevropske besede so se razvili še naslednji samostalniki: litovski *tãkas* in latvijski *taks*, ki pomenita ‘pot’, ter avestijski *taka-*, ki pomeni ‘tek’.

tolkalo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *tólči*. Njen prvotni pomen je torej ‘orodje za tolčenje’.

ton

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju je prevzeta prek nemške *Ton* in latinske *tonus* iz grške *tónos*, ki pomeni ‘glas, zvok, ton’, prvotneje ‘glas napete strune’ in prvotno ‘napetost’. Izpeljana je iz glagola *teínō*, ki pomeni ‘napnem, napenjam’.

tona

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta prek nemške *Tonne*, ki poleg ‘tona’ pomeni tudi ‘velik sod’, iz starofrancoske *tonne*, ki pomeni samo ‘velik sod’. Francoska beseda se je razvila iz srednjeveškolatinske *tunna*, ki prav tako pomeni ‘velik sod’. Prevzeta je iz neke keltske besede, sorodne s srednjeirsko *tonn*, ki pomeni ‘koža’ in ‘površina’. Pomen ‘sod’ se je prek ‘meh (za shranjevanje tekočin)’ razvil iz ‘koža’, pomen ‘1000 kg’ pa prek enote ladijske prostornine, zadostne za prevoz enega sode, ki je znašala 42 kubičnih čevljev, tj. 1,189 m³.

tonski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *tóna*.

topilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *topíti*. Njen prvotni pomen je torej ‘sredstvo za topljenje’.

topiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tòpiti*, ruska *topítb* in češka *topit*, ki pomenijo isto ali zelo podobno kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **topiti* v pomenu ‘s segrevanjem raztapljati’. Prvotno je pomenila ‘povzročati, da je topel, segrevati’. Izpeljana je iz glagola **tepti*, ki je pomenil ‘biti topel’. Ta glagol je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **tep-* v pomenu ‘topel biti’, iz katerega so se mdr. razvile naslednje besede: staroindijska *tápati* v pomenih ‘on(a) gori, je vroč(a)’ in ‘on(a)

greje', hetitska *tapašša-* v pomenu 'vročina', latinski *tepēre* v pomenu 'mlačen, topel biti' in *tepidus* v pomenu 'topel', albanska *ftoh*, ki pomeni 'ohladi', staroirska *té*, ki pomeni 'vroč', bretonska *tez*, ki pomeni 'vročina' in norveška *teva*, ki pomeni 'sopihati zaradi pregetosti'.

toplice

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *tòplice* je v srednjem veku izpeljana iz pridevnika *tópel*.

topljenec

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana prek deležnika *topljen* iz glagola *topíti*.

toplota

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *tópel*.

toploten

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *toplóta*.

tovariš

Beseda je tujega izvora. Tako kot cerkvenoslovanska *tovarištъ*, ruska *továrišč* in češka *tovaryš* je v srednjem veku prevzeta iz nekega turškega jezika, v katerem je zložena iz besed, ki sta sorodni s starouzbeško *tavar* 'izdelek, stvar, imetje, živina' in *eš*, ki že sama po sebi pomeni 'tovariš'.

tovarna

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *továrna*, ki je izpeljana iz samostalnika *tovar* v pomenu 'izdelek, blago, proizvod'. Njen prvotni pomen je torej 'mesto, kjer delajo izdelke'. Češka beseda *tovar* je v srednjem veku prevzeta iz neke besede nekega turškega jezika, iz katere je prevzeta tudi naša *tôvor*.

tovor

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tôvar* 'trgovsko blago, tovor', ruska *továr* 'izdelek, trgovsko blago' in češka *tovar* 'izdelek, blago, proizvod' je v

srednjem veku prevzeta iz neke turške besede, sorodne z ujugursko *tovar* 'imetje, dobrine, živina', starouzbeško *tavar* v pomenu 'izdelek, stvar, imetje, živina', krimsko tatarsko *tu'ar* in mongolsko *tawar*, ki pomenita 'stvari, lastnina'.

tovoren

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega samostalnika *tôvor*.

tovoriti

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz prevzetega samostalnika *tôvor*.

tradicija

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Tradition* iz latinske *trāditiō*, ki pomeni 'predaja, izročilo'. Izpeljana je iz latinskega glagola *trādere* v pomenu 'predati, izročiti', ki je sestavljen iz predpone *trans-* v pomenu 'prek' in glagola *dare*, ki pomeni 'dati'.

tradicionalen

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta in prilagojena prek starejše nemške *traditional* iz latinske *trāditiōnālis*, ki je izpeljana iz samostalnika *trāditiō* v pomenu 'predaja, izročilo', iz katerega smo prevzeli našega *tradicija*.

trak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *trâk* in *trâka* ter češka *trak*, ki pomenijo isto kot naša, in ruska *toroká*, ki pomeni 'sedelni jermen', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **torkъ*. Dalje je sorodna s staroprusko *tarkue*, ki pomeni 'jermen za vprego živine'. Verjetno je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **terk-*, ki je pomenil 'vrteti, viti' in iz katerega so mdr. izpeljane naslednje besede: staroindijska *tarkú-* in grška *átraktos*, ki pomenita 'vreteno', in latinska *torquēre*, ki pomeni 'vrteti, viti, sukati, obračati, navijati'.

trava

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tráva*, ruska *travá* in

češka *tráva* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **trava*, ki je verjetno izpeljana iz glagola **traviti* v pomenu ‘jesti, uživati, trošiti’. Njen prvotni pomen je torej **‘krma’*.

travnik

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *tráva*.

trd

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tvrd*, ruska *tvěrdyj* in češka *tvrdý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tvьrdь*. Ta je dalje sorodna z litovsko *tvirtas* in latvijsko *tvirts*, ki pomenita ‘močan, trd, trden’, in litovskim glagolom *tvėrti*, ki pomeni ‘zgrabiti, prijeti, oblikovati’. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **twerH-*, ki je pomenil ‘(trdno) zgrabiti, prijeti’.

trden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *trditi* v pomenu ‘delati, da postane kaj trdo’. Njen prvotni pomen je torej ‘tak, ki je postal trd’.

trditev

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *trditi*.

trditi

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tvrditi* in češka *tvrdit*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tvьrditi*, izpeljane iz pridevnika **tvьrdь*, iz katerega se je razvil naš *trd*. Njen prvotni pomen je torej **‘utrjevati (izrečeno misel)’*.

trdnjava

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *trden*. Njen prvotni pomen je torej ‘trdna zgradba’.

trebuh

Beseda je domačega izvora. Podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tr̂buh*, ki pomeni isto

kot naša, ruska *trebuxá*, ki pomeni ‘drob, vamp’, in dolnjelužiška *tarbuch*, ki pomeni ‘trebuh’, se je razvila iz neke splošnoslovanske besede, ki se je glasila **trebuxь* ali **trьbuxь*. Njen izvor in prvotni pomen nista dokončno pojasnjena.

trenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *tréti* v starejšem pomenu ‘drgniti’ po zgledu nemškega samostalnika *Reibung* v pomenu ‘trenje’, ki je izpeljan iz nemškega glagola *reiben* v pomenu ‘drgniti’. Njen prvotni pomen je torej ‘drgnjenje’.

trenutek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *trenútak*, je izpeljana iz glagola *treníti* v pomenu ‘hitro zapreti in odpreti oči’. Trenutek je torej prvotno toliko časa, kolikor ga potrebujemo, da pomežiknemo.

trg

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *třg*, ruska *tórg* in češka *trh* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tьrgь*, ta pa je dalje sorodna z albansko *treg*, ki prav tako pomeni ‘trg’, in starima, antičnima mestnima imenoma v severni Italiji, latinskim (izvorno venetskim) *Tergeste*, iz katerega se je razvilo italijansko *Trieste* in iz česar je prevzeto naše *Trst*, in latinskim (prvotno prav tako venetskim) *Opitergium*, iz katerega se je razvilo italijansko *Oderzo*.

trgatev

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *trgati*. Nekdaj namreč grozdja niso rezali, temveč trgali.

trgovina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *trgòvina* je izpeljana iz samostalnika *trg*.

trio

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz italijanske *trio*, ki pomeni isto kot naša in je po zgledu italijanske *duo* v pomenu ‘duo’ izpeljana iz italijanskega števnikarja *tre*, ki pomeni ‘trije’.

trn

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tŕn*, ruska *těrn* in češka *trn* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **tŕnъ*, ki je prav tako pomenila 'trn', ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **tŕno-*, iz katere so se razvile še staroindijske *tŕna-*, ki pomeni 'travna bilka', gotška *þairnus*, staroangleška *þorn* in iz te angleška *thorn*, starovisokonemška *dorn* in iz te nemška *Dorn*, ki vse pomenijo 'trn'. Tvorjena je iz 5000 let stare praindoevropske osnove **(s)tern-*, ki je pomenila 'bodičast rastlinski del'.

trobenta

Beseda je tujega izvora. V 16. stoletju ali prej je prevzeta iz italijanske *trombetta*, ki pomeni isto kot naša, ob tem pa se je beseda naslonila na domačo besedo *trobiti* tako, da se je glas *m* prestavil v naslednji zlog in neposredno pred glasom *t* postal *n*. Brez naslonitve bi se namreč glasila *trombéta*.

trobentač

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *trobéntati*, ta pa iz prevzetega samostalnika *trobénta*.

trobito

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *trobiti* in torej prvotno pomeni 'orodje za trobljenje'.

trstenke

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *trstén*, ki pomeni 'narejen iz trsta'. Trstenke so bile namreč prvotno narejene le iz votlih stebel močvirske rastline, ki ji rečemo *tŕst*.

tuba

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Tube* iz angleške *tube*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa pomeni samo 'cev'. Angleška beseda je prevzeta iz francoske *tube*, ki pomeni 'cev', ta pa se je razvila iz latinske *tubus*, ki prav tako pomeni 'cev'.

tuj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *tûđ* in češka *cizí* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **t'ud'ь*, ki je pomenila isto kot naša. Sorodna je z gotško *þiuda*, staronordijsko *þjóđ* in starovisokonemško *diot(a)*, ki pomenijo 'ljudstvo'. Iz te starovisokonemške besede je izpeljan pridevnik *diutisc* v pomenu 'ljudski', ki se je razvil v nemškega *deutsch* v pomenu 'nemški'. Naša beseda *túj* je torej prvotno pomenila **'pripadajoč (drugemu) ljudstvu'*, zlasti germanskemu.

tvegati

Beseda je domačega izvora. Razvila se je iz **ot-vegati*, ki je pomenila **'prenehati omahovati'* in je sestavljena iz predpone **ot-*, iz katere se je razvila naša *od-*, in *végati* v pomenu 'omahovati'.

tvoriti

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *tvòriti*, ruske *tvorítъ* ali češke *tvorít*, ki pomenijo isto kot naša in so se razvile iz 1200 let stare splošnoslovanske **tvoriti*, ki je pomenila 'delati, oblikovati', njen prvotni pomen pa je bil domnevno 'stiskati, oblikovati'. Sorodna je namreč z litovskim glagolom *tvérsti*, ki pomeni 'zgrabiti, prijeti, oblikovati', in latvijskim *tveŕt*, ki pomeni 'zgrabiti, vsebovati'. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **tuerH-*, ki je pomenil '(trdno) zgrabiti, prijeti'.

ubijati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ubíti*.

ubiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ùbiti*, ruska *ubítъ* in češka *ubít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ubiti*, ki je sestavljena iz predpone **u-* v pomenu 'proč, dol' in osnovnega glagola **biti* v pomenu 'tolči'.

ubog

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ubog*, ruska *ubógij* in češka *ubohý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ubogъ*, ki je sestavljena iz predpone **u-* v pomenu 'proč, dol' in samostalnika **bogъ* v pomenu 'delež'. Beseda je torej prvotno označevala takega človeka, ki nima deleža, in sicer v nasprotju s pridevnikom **bogatъ*, ki je označevala takega, ki ima veliko deleža.

ubraniti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *u-* v pomenu 'proč, dol' in glagola *braniti*.

učenec

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz deležnika *učèn* glagola *učiti* in torej prvotno pomeni 'tisti, ki ga učijo'.

učenka

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *učēnec*.

učilnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *učilna*, ta pa iz glagola *učiti*.

učinek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *ùčinak* je izpeljana iz glagola *učiniti* v pomenu 'narediti', ki je pri nas znan v nekaterih narečjih. Njen prvotni pomen je **'kar je narejeno'*.

učinkovit

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *učínek*.

učinkovitost

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *učíkovít*.

učitelj

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *učiti*. Njen prvotni pomen je torej 'kdor uči'.

učiteljica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *učítelj*.

učiteljski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *učítelj*.

udar

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *udáriti*.

udariti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *udariti* in ruska *udáritь* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **udariti*, ki je sestavljena iz predpone **u-* v pomenu 'proč, dol' in izpeljanke iz istega 5000 let starega praindoevropskega korena **derH-*, ki je pomenil 'trgati, odstranjevati kožo z mrtve živali' in se pri nas ohranja še v besedah *odrėti*, *udríhati*.

uganiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot ruska *uganútь* in češka *uhádnout*, ki prav tako pomenita 'uganiti', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ugadnōti*, ki je sestavljena iz predpone **u-* v pomenu 'proč, dol' in glagola, izpeljanega iz **gadati* v pomenu 'vedeževati, ugibati'. Ta glagol je soroden s splošnoslovanskim **goditi*, ki je pomenil 'sklepati, združevati, skladati se' in je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^hed^h-* v pomenu 'združiti, skupaj držati, biti tesno povezan'.

uganka

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je tvorjena iz glagola *uganíti*.

ugibati

Beseda je domačega izvora. Nastala je ob glagolu *uganíti*, v katerega sta sovpadla nekdanja **ugadnǫti*, ki je pomenil ‘uganiti’, in **ugъbnǫti*, ki je pomenil ‘upogniti’. Glagol *ugíbat* je tvorjen tako, kot da bi *uganíti* nastal samo iz **ugъbnǫti*, zato ima glasova *i* in *b*, ki ju sicer ne bi pričakovali.

uglasbiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-* (ki se v redkih primerih zapisuje z *u-*) in izpeljanke iz samostalnika *glásba*.

ugled

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *uglédati*, ki pomeni ‘zagledati’. Njen prvotni pomen je torej ‘videz’, tj. ‘kar ljudje zagledajo, vidijo na kom ali čem’.

uhat

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *uhó* in torej prvotno pomeni ‘tak, ki ima (velika) ušesa’, tako kot je npr. *bradàt* ‘tak, ki ima brado’.

uho

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *úho*, srbska, črnogorska *ùvo*, ruska *úxo* in češka *ucho* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **uxo*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₂ausos*, iz katere so se razvile še staroirski *áu* in *ó*, litovska *ausis*, latvijska *àuss*, latinska *auris*, grška *oûs*, albanska *vesh*, gotška *auso*, starovisokonemška *ōra* in iz te nemška *Ohr*, staroangleška *eare* in iz te angleška *ear*, ki vse pomenijo ‘uho’.

uiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *u-* v pomenu ‘proč, dol’ in glagola *íti*. Njen prvotni pomen je torej ‘oditi proč’.

ujeda

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ujésti*, ki pomeni ‘ujeti in požreti’, sestavljenke iz predpone *u-* v pomenu ‘proč, dol’ in glagola *jésti*.

ujeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *u-* v pomenu ‘proč, dol’ in glagola *jéti* v starejšem pomenu ‘prijeti, zgrabiti’.

ukaz

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ukazáti*.

ukazati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ukázati*, ruska *ukazátъ* in češka *ukazat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ukazati*, ki je sestavljena iz predpone **u-* v pomenu ‘proč, dol’ in glagola, iz katerega se je razvil naš *kazáti*. Njen prvotni pomen je torej ‘pokazati (kaj je treba narediti)’.

ukazovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ukazáti*.

ukvarjati se

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ukváriti se*, ki pomeni ‘utruditi se’, in je sestavljen iz predpone *u-* v pomenu ‘proč, dol’ in osnovnega *kváriti*, besedica *se* pa pove, da se utruje tisti, ki je izražen v slovnični osebi. Glagol *ukvárjati se* je torej prvotno pomenil ‘utrujati se s čim’.

uleči se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *u-*, ki pomeni ‘dol’, in glagola *léči*, besedica *se* pa pove, da se uleže tisti, ki je izražen v slovnični osebi.

ulica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ùlica*, ruska *úlica* in češka *ulice* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ulica*, ki je pomenila ‘ozka,

usekana pot', ta pa je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske *aulo-, ki je pomenila 'cev, podolgovata vdolbina'. Iz te praindoevropske besede so se mdr. razvile še naslednje: armenska *ul* v pomenu 'pot', grški *aulón* v pomenu 'dolina, soteska, jarek, ožina' in *aulós* v pomenu 'cev, vrsta piščali', litovska *aūlas* in latvijska *aūle*, ki pomenita 'gornji del škornja', in staronordijska *jóli*, ki pomeni 'votlo steblo'.

uličen

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana je iz samostalnika *úlica*.

uliti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-* (ki se v redkih primerih zapisuje z *u-*) in glagola *liti*.

uloviti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *u-* v pomenu 'proč, dol' in glagola *loviti*.

umeten

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *umjetan* se je razvila iz **umětnъ*, izpeljanke iz splošnoslovanskega glagola **uměti* v pomenu 'znati (kaj narediti)', ki je izpeljan iz predhodnika naše besede *úm*. Njen prvotni pomen je torej *'narejen z znanjem, z umom'.

umetnica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *umětnik*.

umetniija

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *uméten*.

umetnik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *uméten* v prvotnejšem pomenu 'umetelen', tj. 'narejen z veliko oblikovalno spretnostjo, sposobnostjo in občutkom za lepoto'. Prvotno torej označuje človeka, ki je s svojim umom in spretnostjo sposoben oblikovati kaj lepega.

umetnina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *uméten*.

umetnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *uméten* v prvotnejšem pomenu 'umetelen', tj. 'narejen z veliko oblikovalno spretnostjo, sposobnostjo in občutkom za lepoto'. Prvotno torej označuje umsko sposobnost in spretnost oblikovati kaj lepega.

umirati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *umirati*, ruska *umirátъ* in češka *umírat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **umirati*, ki je izpeljana iz **umьrěti*, iz katere se je razvila naša *umrěti*.

umiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *umiti*, ruska *umýtъ* in češka *umýt* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **umyti*. Ta je sestavljena iz predpone **u-* v pomenu 'proč, dol' in glagola **myti*, ki je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **meuH-* 'umivati'. Iz tega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: latvijska *maūt* v pomenu 'potopiti se, plavati', litovska *máudyti* v pomenu 'kopati, prati', narečna grška *mylásasthai* v pomenu 'umivati se', starovisokonemška *muzzan* v pomenu 'čistiti' in narečna švedska *muta*, ki pomeni 'pršeti, drobno deževati'.

umivati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *umivati*, ruska *umyvátъ* in češka *umývat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **umyvati*, ki je izpeljana iz **umyti*, iz katere se je razvila naša *umíti*.

umreti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *umrijěti*, srbska *umreti*, ruska *umerěti* in češka *umřít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **umerti*, ki je sestavljena iz predpone **u-* v pomenu 'proč, dol'.

in osnovnega glagola **merti*, ki je pomenil ‘umirati’. Osnovni glagol je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **mer-*, ki je pomenil ‘umreti’. Iz istega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *miřti*, latvijska *miřt*, staroindijska *márate*, in latinska *morīri*, ki vse pomenijo ‘umreti’, pa tudi hetitska *mirzi*, ki pomeni ‘on(a) umre’, in armenska *meřanim*, ki pomeni ‘umrem’.

upořtevat

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz danes redko rabljenega glagola *upořtėti*, ki je pomenil isto kot *upořtevat*. Sestavljen je iz predpone *v-* (ki se v redkih primerih zapisuje z *u-*) in glagola *pořtėti* v pomenu ‘obračunati’. Iz tega glagola, ki je sestavljen iz *po-* in osnovnega *řtėti*, je tvorjen tudi samostalnik *pořtėvanka*.

ura

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *ūre* (iz katere se je razvila danařnja nemřka *Uhr*), ta pa prek srednjenizozemske *ure* iz starofrancoske (*h*)*ore*, ki se je razvila iz latinske *hōra* in prav tako pomeni ‘ura’. Latinska beseda je prevzeta iz grřke *hōra*, ki poleg ‘ura’ pomeni tudi ‘doba, čas’.

urad

Beseda je tujega izvora. V 18. stoletju je prevzeta iz čeřke *úřad*, ki pomeni ‘urad, pisarna’ in ‘sluřba’. Sestavljena je iz čeřke predpone *u-* v pomenu ‘pri, v’ in samostalnika *řad*, ki pomeni ‘ureditev, vrsta’. Njen prvotni pomen je najverjetneje **‘razvrstitev v sluřbo’*.

uraden

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *urād*.

ureditev

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *urediti*.

urediti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-* (ki se v redkih primerih zapisuje z *u-*)

in glagola *redíti*, ki je izpeljan iz samostalnika *řed*. Njen prvotni pomen je torej ‘postaviti v red’.

urejanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *urėjati*.

urejati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *urediti*.

usesti se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *u-* v pomenu ‘dol’ in glagola *sėsti*. Besedica *se pove*, da se usede tisti, ki je izrařen v slovnični osebi.

usmeriti

Beseda je tujega izvora. Prevzeta je iz hrvařke *úsmjeriti*, ki pomeni isto kot naša. Sestavljena je iz hrvařke predpone *u-* v pomenu ‘noter, v’ in izpeljanke iz samostalnika *směr*, iz katerega smo prevzeli našega *směr*.

usmerjati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *usmėriti*.

usnje

Beseda je domačega izvora. Kakor narečna hrvařka *úsanje* in *vusenje* ter staročeřska *usně*, danes *useň*, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **usnėje*. Ta je sorodna z **usma*, ki se je razvila v narečno rusko *usmá* in iz katere je izpeljana hrvařka, srbska, bosanska, črnogorska *úsmina*, ki pomeni ‘usnjica’, tj. ‘srednji sloj koře’. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista znana.

usta

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvařka, srbska, bosanska, črnogorska *ústa*, ruska *ustá* in čeřka *ústa* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **usta*, ki je prvotno pomenila ‘obe ustnici’, saj je kakor staropruska *āusto* v pomenu ‘usta, gobec’ izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske besede **(h₃)oh₁-us-to-*, ki je pomenila ‘ustnica’. Na to, da je beseda prvotno

pomenila ‘ustnice’, kaže dejstvo, da je beseda samomnožinska. Iz sorodnih praindoevropskih besed so se mdr. razvile še naslednje: staroindijska *ósthā-* v pomenu ‘(zgornja) ustnica’, avestijska *aoštača* v pomenu ‘obe ustnici’, litovska *uostà* in latvijska *uõsta*, ki pomenita ‘rečno ustje, zaliv, pristanišče’, in latinska *ostium*, ki pomeni ‘vhod, ustje reke’. Vse te besede izvirajo iz 5000 let stare praindoevropske **(h₃)oh₁-(o)s*, iz katere so se razvile hetitska *aiš*, latinska *ōs*, staroindijska *ās-*, avestijska *āh-*, srednjeirska *á* in staronordijska *óss*, ki vse pomenijo ‘usta’.

ustanova

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ustanoviti*, ki je v starejšem jeziku pomenil ‘utrditi’, prvotno pa ‘ustaviti’. Izpeljan je iz glagola *ustáti*, ki je pomenil ‘ustaviti se’ in je sestavljen iz predpone *u-* v pomenu ‘dol’ ter glagola *státi*. Beseda *ustanôva* je torej prvotno pomenila ‘kar je utrjeno, postavljeno’.

ustaviti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *u-* v pomenu ‘dol’ in glagola *stáviti*.

ustavljati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ustáviti*.

ustrezati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ustréči*, ki je sestavljen iz predpone *v-* (ki se v redkih primerih zapisuje z *u-*) in glagola *stréči*.

ustrezen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ustrézati*.

ustvariti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-* (ki se v redkih primerih zapisuje z *u-*) in glagola *stváriti*, ki je izpeljan iz samostalnika *stvár*. Njen prvotni pomen je torej ‘narediti stvar’.

ustvarjati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *ustváriti*.

utemeljiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-* (ki se v redkih primerih zapisuje z *u-*) in izpeljanke iz samostalnika *têmelj*.

utež

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *utežíti*, ki vsebuje glagol *težíti* v pomenu ‘tehtati, biti težek’. Njen prvotni pomen je torej ‘kar potrebujemo pri tehtanju’. Stare tehtnice so bile namreč narejene tako, da je bilo na eni strani tisto, kar so tehtali, na drugi pa utež, ki je tehtnico postavila v ravnovesje.

uvod

Beseda je domačega izvora. Prvotno se je glasila *vvòd*. Izpeljana je iz glagola *uvêsti*, prvotno *vvêsti*, ki je sestavljen iz predpone *v-*, ki pomeni ‘noter’, in glagola *vêsti* v pomenu ‘peljati’. *Uvòd* je prvotno torej ‘to, kar nas pelje noter’.

užaliti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *u-* v pomenu ‘proč, dol’ in glagola *žáliti*.

užiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *ùžiti* v pomenu ‘naužiti se’ in češka *užít* v pomenu ‘izkoristiti, naužiti se’ se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **užiti*, ki je domnevno pomenila **‘pojesti, potrošiti’*. Sestavljena je iz predpone **u-* v pomenu ‘proč, dol’ in osnovnega glagola **žiti*, ki je pomenil ‘živeti’.

uživati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *uživati* in češka *uživat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **uživati*, ki je izpeljana iz **užiti*, iz katere se je razvil naš *užiti*. Njen prvotni pomen je torej ‘porabljati, jesti’.

vabilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *vabíti*. Njen prvotni pomen je torej ‘to s čimer vabimo’.

vabiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vábiti*, narečna ruska *vábitь* in češka *vábit*, ki vse pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vabiti*, ki je prvotno pomenila ‘klicati’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uaHb-*, iz katerega so se razvile še naslednje besede: gotsko *wōpjan*, ki pomeni ‘klicati’, staroangleška *wēpan* in iz te angleška *weep*, ki pomeni ‘jokati’, in starovisokonemška *wuofan*, ki pomeni ‘tožiti, jadicovati’.

vaditi

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vāditi*, ki pomeni ‘ven potegniti, izpuliti’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vaditi*, ki je pomenila **‘vleči, napenjati, vpregati’*. Naš današnji pomen se je iz prvotnega razvil najverjetneje prek vmesnega **‘navajati žival, da bo vlekla voz’*.

vaja

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *vāditi*.

valj

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *váljati*, ta pa iz *valíti*.

valjar

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *váljati*. Njen prvotni pomen je ‘tisto, kar valja’.

varčevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *varčeváti*.

varčevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika **varec*, ki je pomenil ‘kdor varuje, čuva, hrani, pazi’, ta pa iz glagola *várati* v nekdanjem pomenu ‘opazovati, paziti, čuvati’.

varen

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška *varan*, ki pomeni ‘previden’, je izpeljana iz glagola *várati* v danes pozabljenem pomenu ‘opazovati, opazati, paziti’. Njen prvotni pomen je torej **‘tak, ki opazuje, pazi’*, to pa je ‘previden, pazljiv’.

varnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *váren*.

varovati

Beseda je domačega izvora. Tako kot starejša hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vàrovati*, narečna ruska *varovatь* in češka *varovat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **varovati*, ki je izpeljana iz samostalnika **vara* v pomenu ‘pazljivost, pozornost, skrb, nega’, ta pa je prevzet iz starovisokonemškega *wāra* v pomenu ‘zaščita’ ali *giwāra* v pomenu ‘varnost’. Iz te besede se je razvila nemška *Gewähr* v pomenu ‘varnost’ in z njo so mdr. sorodne naslednje besede: staronordijska *vara*, nemška *wahren*, *bewahren*, ki pomenijo ‘ohraniti, očuvati’, in angleška *beware*, ki pomeni ‘paziti se’.

včasih

Beseda je domačega izvora. Sklopljena je iz zveze *v časih*, s čimer je mišljeno ‘v starih, minulih časih’.

vdova

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ūdova* (navadno se uporablja prvotna manjšalnica *udòvica*), ruska *vdová* in češka *vdova* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **v̥dova*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₂uid^heua₂*, iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *vidhāvā*, avestijska *vidauuā*, latinska *vidua*, staropruska *widdewu* in albanska *ve*, ki vse

pomenijo ‘vdova’. Iz sorodne praindoevropske tvorjenke **h₂uid^huh₂ōn* so se razvile gotška *widuwō*, staroangleška *widuwe* in iz te angleška *widow* ter starovisokonemška *wituwa* in iz te nemška *Witwe*, ki vse prav tako pomenijo ‘vdova’. Praindoevropska beseda je izpeljana iz korena **h₂uid^h-*, ki je pomenil ‘zadeti, raniti, ubiti’. Pomen ‘žena umrlega’ se je razvil iz prvotnejšega ‘žena ubitega’, ta pa iz prvotnega ‘družina ubitega’.

vdovec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *vdôva*.

večdneven

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz zveze *věč dní*.

večer

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *věčēr*, srbska *věčē*, ruska *věčer* in češka *večer* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **večerь*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **uek^hspero-*, iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: grška *hēsperos*, latinska *vesper* in litovska *vākaras*, ki vse pomenijo ‘večer’. Praindoevropska beseda je sestavljena iz predpone **ue-*, ki je pomenila ‘gor, proti’, in izpeljanke iz samostalnika **k^hsep-*, ki je pomenil ‘noč’. Njen prvotni pomen je torej ‘čas proti noči’.

večerja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *věčera*, ruska *večérja* in češka *večeře* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **večer'a*, ki je izpeljana iz samostalnika **večerь*, iz katerega se je razvil naš *večér*. Njen prvotni pomen je približno ‘kar pripada večeru’.

večina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prislova *věč*.

večpomenka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je poenobesedena iz samostalniške zveze *věčpoménska beséda*, ki vsebuje zloženko iz prislova *věč* in izpeljanko iz samostalnika *pomèn*.

vejica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *vēja* in torej prvotno pomeni ‘majhna veja’.

velikost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *vělik*.

ven

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vàn*, ruska *vón* in češka *ven* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vьnъ*, ki je prvotno pomenila ‘na zrak’. Beseda je namreč izvorno tožilnik samostalnika, ki se ohranja v staropruskem *wins* in pomeni ‘zrak’.

ventil

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Ventil* iz srednjeveškولاتinske **ventile*, izpeljane iz latinskega glagola *ventilāre*, ki pomeni ‘mahati, vihteti (po zraku), pihljati’ in je izpeljan iz samostalnika *ventus* v pomenu ‘veter’.

vera

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *vjěra*, srbska *věra*, ruska *véra* in češka *víra* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **věra*, ki je pomenila ‘resnica’. Sorodna je s starovisokonemško *wāra* v pomenu ‘zvestoba, pogodba, zaščita’. Razvila se je iz 5000 let stare praindoevropske **uērah₂*, izpeljanke iz pridevnika **uēro-* v pomenu ‘resničen, pravi’, ki se ohranja v latinskem *vērus*, staroirskem *fír* in nemškem *wahr*, ki vse pomenijo ‘resničen, pravi’.

verz

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta prek nemške *Vers* iz latinske *versus*, ki

pomeni ‘verz’ in ‘vrsta, vrstica’, prvotno pa ‘obrat’. Izpeljana je iz latinskega glagola *vertere* v pomenu ‘vrteti, obračati’. Pomen ‘obrat’ se je razvil v ‘vrsta’ zato, ker orač, ko zorje eno vrsto, naredi obrat in začne orati drugo.

vesel

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *věseo*, ruska *vesělyj* in češka *veselý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **veselъ*, ki je dalje sorodna z latvijsko *vęšęls* v pomenu ‘zdrav, nepoškodovan’ in morda z ilirskim osebnim imenom *Veselia*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ues-*, ki je pomenil ‘dober’.

veseliti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vesěliti*, ruska *veselítb* in češka *veselit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **veseliti*, ki je izpeljana iz pridevnika **veselъ*, iz katerega se je razvil naš *vesél*.

veselje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vesělje*, ruska *vesélbe* in češka *veselí* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **veselъje*, ki je izpeljana iz pridevnika **veselъ*, iz katerega se je razvil naš *vesél*.

veselo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *vesél*.

veslo

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *věslo*, ruska *vesló* in češka *veslo* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **veslo*, ki je izpeljana iz glagola **vesti* v pomenu ‘voziti, peljati’. Njen prvotni pomen je torej **‘orodje za vožnjo, premikanje (po vodi)’*.

vesolje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *vesóljen*, ki ni dokončno pojasnjen.

Lahko je sklopljen iz **ves voljni*, kar je nekaj pomenilo ‘celoten, vse obsegajoč’, prvotno pa **‘od vse (božje) volje’*; ali pa se je pod vplivom te zveze razvil iz **vъsel'enъjb* s prvotnim pomenom ‘vseljen, naseljen, poseljen’ (beseda je izvorno deležnik glagola **vъseliti*, iz katerega se je razvil naš *vselíti*), česar ženska oblika se ohranja v starocerkvenoslovanskem samostalniku *vъsel'enaja* v pomenu ‘naseljena zemlja’ in ruskem *vselénnaja*, ki pomeni ‘vesolje’.

veter

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *vjětar*, srbska *větar*, ruska *véter* in češka *vítr* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **větrъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **h₂ueh₁tro-*, ki je prav tako pomenila ‘veter’. Iz iste praindoevropske besede so se razvile še staropruska *wetro* v pomenu ‘veter’, litovska *vėtra* in latvijska *vētra* v pomenu ‘nevihta’. Beseda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂ueh₁-*, ki je pomenil ‘pihati’ in ga imamo npr. v naših glagolih *vėti*, *zavėti* in samostalniku *zavětje*. Iz tega praindoevropskega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *vāta-*, litovska *vėjas*, latinska *ventus*, nemška *Wind*, angleška *wind*, ki vse pomenijo ‘veter’.

vetrn

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *véter*.

vetrnica

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *větrn*, ta pa iz samostalnika *véter*.

vetrokaz

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz samostalnika *véter* in izpeljanke iz glagola *kazáti*. Njen prvotni pomen je torej ‘to, kar kaže veter’, tj. smer, iz katere piha veter.

vetromer

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz samostalnika *véter* in izpeljanke iz glagola *mériti*. Njen prvotni pomen je torej ‘to, kar meri veter’, namreč hitrost, s katero piha veter.

veverica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *vjèverica*, srbska *vèverica*, starejša ruska *vèverica* in češka *vevěrice* (in *veverka*) se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vèverica*. Izpeljana je iz samostalnika **vèverbь*, ki je dalje soroden z litovskim *voverė*, latvijskim *vāvere* in perzijskim *varvarah*, ki prav tako pomenijo 'veverica', ter latinskim *vīverra*, ki pomeni 'podlasica, vretica'. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uer-*, ki je pomenil 'viti, vrteti, upogibati, zavijati'. Veverica je tako poimenovana predvsem zaradi svoje gibčnosti, ker se zna vrteti, upogibati in zvijati.

vhod

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je sestavljena iz predpone *v-* v pomenu 'noter' in samostalnika *hòd* v pomenu 'hoja'. Njen prvotni pomen je torej 'hoja noter'.

vikati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vikati*, ruska *vykatь* in češka *vykat* je izpeljana iz zaimka *vi*. Njen prvotni pomen je torej enak današnjemu: 'reči komu vi'.

vila

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vila*, staroruska *vila* in češka *vila*, ki pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vila*, ta pa je verjetno izpeljana iz deležnika **vilь* glagola **viti* v pomenu 'gnati, biti močan'. Njen prvotni pomen je torej 'tista, ki žene' ali 'tista, ki je močna'.

vile

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vile*, ruska *vily* in češka *vidle*, ki vse pomenijo isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vidly*, ta pa je izpeljana iz samostalnika **vidlo*, ki je pomenil 'naprava za navijanje, motovilo' in je izpeljana iz glagola **viti* v pomenu 'navijati'. Pomenski prehod iz 'priprava za navijanje niti' do 'vile' je omogočila podobnost med lesenimi

senenimi vilami z dvema rogljema in prav tako rogovilastim motovилоm za navijanje niti.

vilice

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *vile*. Njen prvotni pomen je torej 'majhne vile'.

vino

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vino*, ruska *vinó* in češka *víno* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vino*, ki je prevzeta iz latinske *vīnum*, iz katere sta prevzeti tudi starovisokonemška in staroangleška *wīn*, ki sta se razvili v današnjo nemško *Wein* oziroma angleško *wine*. Latinska beseda je sorodna z grško *oīnos*, ki prav tako pomeni 'vino', albansko *verë* (narečno *venë*), armensko *gini* in hetitsko *uījanaš* v enakem pomenu. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uejh₁-*, ki je pomenil 'viti, oviti, upogibati'. Vino je poimenovano po vinski trti, ta pa po svoji lastnosti, da se rada ovija.

vinograd

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vinogrād* in češka *vinohrad*, ki pomenita isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vinogordь*. To je domnevno zloženska iz prevzetega samostalnika **vino* in izpeljanke iz glagola **gorditi* v pomenu 'ograjevati'. Njen prvotni pomen je torej '(ograjen) vrt z vinsko trto'.

viola

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz italijanske *viola*, ta pa iz provansalske *viola*, ki je verjetno izpeljana iz glagola *violat* v pomenu 'gosti', v katerem koren *vio* posnema glas prvotnega godala.

violina

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz italijanske *violino*, ki pomeni isto kot naša. To je manjšalnica italijanskega samostalnika *viola*, iz katere smo prevzeli našega *vióla*. Beseda *violína* torej prvotno pomeni 'majhna viola'.

violinist

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je po zgledu italijanske *violinista* izpeljana iz prevzetega samostalnika *violina*.

violinistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *violinist*.

violist

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je po zgledu italijanske *violista* izpeljana iz prevzetega samostalnika *viola*.

violistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *violist*.

violončelist

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je po zgledu italijanske *violoncellista* izpeljana iz prevzetega samostalnika *violončelo*.

violončelistka

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *violončelist*.

violončelo

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz italijanske *violoncello*, ki je izvorno manjšalnica samostalnika *violone* v pomenu 'glasbilo bas', to pa je izvorno večalnica samostalnika *viola*, iz katerega je prevzet naš *viola*.

vir

Beseda je domačega izvora. Njen starejši pomen je 'izvir'. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vîr*, ki pomeni 'izvir' in 'mesto, kjer je voda nemirna', narečna ruska *vir*, ki pomeni 'vrtinec, tolmun', in češka *vir*, ki pomeni 'vrtinec', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **virь*, ki je pomenila 'mesto, kjer je voda nemirna, kjer vre'. Izpeljana je iz glagola **vьrěti*, ki se ohranja v našem *vréti*.

visok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *visok*, ruska *vysokij* in češka *vysoký* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vysokъ*, ki je prav tako pomenila 'visok', ta pa je izpeljana iz 5000 let stare praindoevropske **ūpso-*, iz katere so se ndr. razvile še staroirska *úasal*, valižanska *uchel* in grška *hypsēlós*, ki vse pomenijo 'visok'. Navedene besede so izpeljane iz praindoevropskega prislova **upo*, ki je pomenil 'od spodaj navzgor'. Iz tega prislova so se v indoevropskih jezikih ndr. razvile še naslednje besede: staroindijska *úpa*, ki pomeni 'na, k, pri', *upamá-*, ki pomeni 'najvišji', grška *hýpo*, ki pomeni 'dol', nemška *auf*, ki pomeni 'na', in angleška *up*, ki pomeni 'gor'.

visokogorje

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je zložena iz pridevnika *visòk* in samostalnika *gòra*.

visokogorski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz osnove samostalnika *visokogórje*.

višina

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *visina* in ruska *vyšiná* je izpeljana iz istega korena kot pridevnik *visòk*.

vitamin

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta prek nemške *Vitamin* iz angleške *vitamin*, ki je zložena iz latinskega samostalnika *vīta* v pomenu 'življenje' in angleškega *amine*, ki označuje kemijsko spojino 'amin'. Njen prvotni pomen je torej 'za življenje pomemben amin' – čeprav vitamini po svoji kemijski zgradbi niso amini.

vitez

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vítěz*, ruska *vítjazь*, ki pomenita isto kot naša, in češka *vítěz*, ki pomeni 'zmagovalec, osvajalec', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vitędzь*, ta pa je prevzeta iz neke germanske predloge, sorodne s staronordijsko besedo *vikingr*, ki pomeni 'Viking'.

Iz te staronordijske besede smo prek sodobnih evropskih jezikov v 19. stoletju prevzeli našo *Viking*.

vklučno

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *vklučen*, ta pa iz glagola *vklučiti*, ki je sestavljen iz predpone *v-* in glagola *ključiti* v pomenu ‘kriviti’.

vlada

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vláda* in češka *vláda* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **volda*, ki je izpeljana iz glagola **voldati*, iz katerega se je razvil naš *vládati*.

vlakno

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vlákno*, ruska *volokno* in češka *vlákno* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **volkno*, ki je verjetno izpeljana iz samostalnika **volkь* v pomenu ‘vlečenje’. To je izpeljanka iz glagola **volkti*, iz katerega se je razvil naš *vléči*. Beseda *vlákno* torej prvotno pomeni ‘kar se vleče’.

vliti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ùliti*, ruska *vlítь* in češka *vlít* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vьliti*, ki je sestavljena iz predpone **vь-*, iz katere se je razvila naša *v-* v pomenu ‘noter’, in glagola **liti*. Njen prvotni pomen je torej ‘naliti, natočiti noter’.

vloga

Beseda je tujega izvora. V 20. stoletju je prevzeta iz hrvaške *ùloga*, ki je izpeljana iz glagola *ulòžiti* v pomenu ‘vložit’. Njen prvotni pomen je ‘del celotnega besedila, ki ga en igralec vloži v igro’.

vneti

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanski *vьnęti*, ki pomeni ‘sprejeti, prisluhni’, in *vьnęti se*, ki pomeni ‘vneti se’, ter ruska *vnjátь*, ki pomeni ‘prisluhni, poslušati, uslišati’, se je razvila iz 1200 let stare

splošnoslovanske **vьnęti*, ki je pomenila ‘sprejeti vase’. Sestavljena je iz splošnoslovanske predpone **vьn-*, ki je pomenila ‘noter’, in osnovnega glagola **jęti*, ki je pomenil ‘zgrabiti, vzeti, ujeti, začeti’ in iz katerega se je razvil naš *jéti*, ki pomeni ‘začeti’. Beseda *vnéti* je torej prvotno pomenila ‘vzeti noter’. Ko se les vname, namreč vzame noter ogenj.

vnetljiv

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz deležnika *vnét* glagola *vnéti*.

voda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vòda*, ruska *vodá* in češka *voda* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **voda*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **uedōr*, iz katere so se razvile še naslednje besede: hetitska *uītār* v pomenu ‘vode, vodovje’, starovisokonemška *wazzar* in iz te nemška *Wasser*, staroangleška *wæter* in iz te angleška *water*, ki vse pomenijo ‘voda’. Iz sorodnih besed so se mdr. razvile še naslednje: hetitska *uātār*, grška *hýdōr*, albanska *ujë*, litovska *vanduō*, staropruska *wundan*, gotska *watō*, ki vse pomenijo ‘voda’, latinska *unda*, ki pomeni ‘val’, in staroindijska *udán*, ki pomeni ‘v vodi’.

voden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *vòda*.

voditi

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vòditi*, ruska *vodítь* in češka *vodit* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **voditi*, ta pa iz še starejše **uadītej*, iz katere sta se razvili še litovska *vadyti* in latvijska *vadīt*, ki prav tako pomenita ‘voditi’. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ued^h-*, ki je pomenil ‘vesti, peljati, domov pripeljati (ženo), oženiti se’, iz katerega je izpeljano mnogo besed, mdr. naše *odvēsti*, *privēsti*, *nevēsta*, litovska *vēsti*, ki pomeni ‘vesti, voditi, ženiti se’, latvijska *vest* v enakih pomenih, staroirska *fedid*, ki pomeni ‘on(a) pelje, nese, prinaša’ in avestijska *vādaiieiti* v pomenu ‘on(a) vozi, vleče’.

vodljiv

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *voditi*. Njen prvotni pomen je torej 'tak, ki ga je mogoče voditi'.

vodoodporen

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je zložena iz samostalnika *vôda* in pridevnika *odpôren*.

vodoraven

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz češke *vodoravný*, ki je zložena iz češkega samostalnika *voda* in pridevnika *ravný*, ki pomeni 'raven'. Njen prvotni pomen je torej 'raven kot vodna gladina'.

vojna

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz ruske *vojná*, ki se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vojьna*, izpeljane iz pridevnika **vojьnъ* v pomenu 'vojaški', ta pa iz samostalnika **vojь*, ki je pomenil 'boj, vojska' in 'vojščak'.

volk

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vûk*, ruska *vólk* in češka *vlk* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vьlkъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **u̯lkʰo-*, iz katere so se razvile še litovska *vilkas*, latvijska *vilks*, staroindijska *vṛka-*, avestijska *vəhrka-*, gotska *wulfs*, starovisokonemška *wolf* in iz te nemška *Wolf*, staroangleška *wulf* in iz te angleška *wolf*, grška *lýkos*, latinska *lupus* in albanska *ujk*, ki vse pomenijo isto kot naša. Prvotni pomen besede ni znan.

vonj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vônj* v pomenu 'zadah, težek vonj', ruska *vónъ* v pomenu 'smrad', in podobno kot češka *vůně* v pomenu 'vonj, vonjava, parfum' se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vonʰb*. Ta beseda je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **h₂anh₁-*, ki je pomenil 'dihati' in iz katerega so se ndr. razvile še naslednje besede: staroindijska

ániti v pomenu 'on(a) diha', grška *ánemos* v pomenu 'veter, sapa', latinski *animus* v pomenu 'duh, duša' in *anima* v pomenu 'sapa, duša', staroirska *anál* in valižanska *anadl*, ki pomenita 'sapa' ter gotska *uz-anan*, ki pomeni 'izdihniti'.

vosek

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vòsak*, ruska *vósk* in češka *vosk* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **voskъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **uogʰso-*, ki je prav tako pomenila 'vosek' in iz katere so se razvile še litovska *vāskas*, latvijska *vasks*, nemška *Wachs*, angleška *wax*, ki vse pomenijo 'vosek'. Verjetno je izpeljana iz praindoevropskega korena **u_{eg}'-*, ki je pomenil 'tkati'. Če je domneva pravilna, je 'vosek' poimenovan kot 'tkanina', saj enakomerno ponavljajoča se tekstura satovja, ki ga čebele naredijo iz voska, res spominja na tkanino.

voščilo

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega glagola *voščiti*.

voščiti

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je kakor hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *uštiti* (širše uporabljena je sestavljenka *priúštiti* v pomenu 'privoščiti') prevzeta iz starovisokonemške **wunškjan*, iz katere se je razvila mlajša *wunscen* in današnja nemška *wünschen*, ki pomeni 'želeti'.

votlina

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz pridevnika *vótel*.

vpiti (posrkati)

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-* v pomenu 'noter' in glagola *píti*.

vpiti (kričati)

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vápiti* in *úpiti*, ruska *vopítъ* in podobno kot češka *úpět*, ki pomeni 'stokati, tarnati', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vьpiti*, ta pa je dalje sorodna z

latvijskima *ūpēt* in *upuôt*, ki pomenita ‘kričati’, in avestijsko *ufyeimi*, ki pomeni ‘pokličem’.

Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **up-*, ki je posnemal vpitje.

vpliv

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz poljske *wplyw*, ki pomeni isto kot naša. Izpeljana je iz glagola *wplywać* v pomenu ‘vplivati’, iz katerega je prevzet naš *vplivati*.

vplivati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz poljskega *wplywać*, ki prav tako pomeni ‘vplivati’, prvotneje pa pomeni ‘pluti v, plavati v’.

Sestavljen je iz predpone *w-* v pomenu ‘v, noter’ in glagola *plywać* v pomenu ‘plavati, pluti’.

Pomen ‘vplivati’ je v poljščini nastal pod vplivom francoskega glagola *influer* v pomenu ‘vplivati’, ki se je razvil iz latinskega *influere* v pomenu ‘teči v, dotekati’, sestavljenega iz latinske predpone *in-* v pomenu ‘v’ in osnovnega glagola *fluere*, ki pomeni ‘teči’.

vpojen

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *vpòj*, ki pomeni ‘vpijanje’, ta pa iz glagola *vpíti* v pomenu ‘sprejeti vase tekočino’.

vpojnost

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *vpójen*.

vprašaj

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *vprašáti*. Vprašaj je namreč ločilo, ki ga postavimo na koncu vprašalnega stavka.

vprašanje

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *vprašáti*.

vprašati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *v-* in glagola *prašáti*, katerega predhodnik je izpeljan iz predhodnika glagola *prosíti*.

vrabec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vrábac*, ukrajinska *vorobéc* in češka *vrabec* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vorbьcbь*. Ta beseda je dalje verjetno sorodna z grško *rhóbillos*, ki pomeni ‘vrsta ptiča kraljiček’, litovsko *žvirblis* in latvijsko *zvirbulis*, ki obe pomenita ‘vrabec’.

vrag

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vrâg*, ki pomeni isto kot naša, ruska *vórog*, ki pomeni ‘sovražnik’ in ‘vrag’, ter češka *vrah*, ki pomeni ‘morilec, sovražnik’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vorgь*, ki je pomenila ‘sovražnik, morilec’.

Ta beseda je dalje sorodna s staroprusko *wargs* v pomenu ‘hud, hudoben’, litovsko *var̃gas* v pomenu ‘revščina, beda, nuja, pomanjkanje’, latvijsko *vārgs* v pomenih ‘bolehen, reven, beden’ in ‘beda, revščina’, staronordijsko *vargr* v pomenu ‘volk, izobčen zločinec’, staroangleško *wearg* in starovisokonemško *war(a)g*, ki pomenita ‘ropar, zločinec’.

Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **ureg-*, ki je pomenil ‘stiskati, gnati, sovražno zasledovati’.

vrat

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vrât* in staroruska *vorot*, ki pomenita isto kot naša, ter češka *vrat*, ki pomeni ‘obrat’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vortь*, ki je pomenila ‘obračanje’, namreč ‘obračanje glave’.

Tvorjena je iz istega 5000 let starega praindoevropskega korena **uert-*, ki je pomenil ‘vrteti, obračati’ in iz katerega je mdr. tvorjen naš glagol *vrtéti*.

vrba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vr̃ba*, ruska *vérba* in češka *vrba* se je razvila iz 1200 let stare

splošnoslovanske **vrba*, ki je pomenila isto kot naša, prvotno pa je pomenila ‘mного šib, šibje; mnogo upogljivih vej’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uerb-* v pomenu ‘vrteti, viti, upogibati’, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *virbas* v pomenu ‘šiba’, latvijski *virbs* v pomenu ‘tanka palica, količek’ in *virba* v pomenu ‘drog’, latinski *verber* v pomenu ‘šiba, bič’ in *verbēna* v pomenu ‘vejica z listjem’ ter grška *rhámnos*, ki pomeni ‘gram čistilna krhlika’

vreden

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz prevzetega, danes pozabljenega samostalnika *vréd*, ki je pomenil ‘vrednost’. Ta beseda je prevzeta iz starovisokonemške *wërd*, iz katere se je razvila današnja nemška *Wert*, ki prav tako pomeni ‘vrednost’.

vrednost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *vrēden*.

vrelišče

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz deležnika *vrēl* glagola *vrēti* in torej prvotno pomeni ‘mesto, kjer kaj vre’, preneseno ‘temperatura, pri kateri kaj zavre’.

vreme

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *vrijéme*, srbska *vréme*, ki pomenita ‘čas’ in ‘vreme’, in starejša beloruska *vérame*, ki pomeni ‘čas’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vermę*, ki je pomenila ‘čas’, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **uertmen-*, ki je pomenila ‘vrtenje’ in iz katere se je razvila tudi staroindijska *vártman-* v pomenu ‘vrtenje’. Izpeljana je iz praindoevropskega korena **uert-*, ki je pomenil ‘vrteti’. Pomen ‘vreme’ se je razvil iz pomena ‘čas’, ker je prav vreme najočitnejši znak (letnih) časov, pomen ‘čas’ pa se je razvil iz ‘vrtenje’, ker so čas nekdam pojmovali kot kroženje, stalno ponavljanje dneva, noči, (luninih) mesecev in letnih časov.

vremenski

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *vrēme*.

vretence

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *vreténo* v prvotnem pomenu ‘vrteča se priprava’. Njen prvotni pomen je torej ‘vrteča, obračajoča se kost’.

vretenčar

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *vreténce* in torej prvotno označuje tiste živali, ki imajo hrbtenico iz vretenc.

vreti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vrēti*, ukrajinska *vríty* in češka *vřít*, ki vse pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vrēti*. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uer-*, ki je pomenil ‘vroč biti’. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *virtti* in latvijska *virt*, ki pomenita ‘vreti, izvirati, kipeti, prekipevati’, hetitski *urāni* v pomenu ‘gori’ in *uarnuzzi* v pomenu ‘on(a) kuri, zažge’, gotska *warmjan* v pomenu ‘greti’, nemška in angleška *warm*, ki pomenita ‘topel’.

vrh

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vřh*, ruska *vérx* in češka *vrch* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vrhxъ*, ta pa iz še starejše **uiršu-*, iz katere sta se razvili še litovska *viršus* in latvijska *virsus*, ki prav tako pomenita ‘vrh’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uers-*, ki je pomenil ‘dvigati se, biti višji kot okolica’, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijske *várštyas-* v pomenu ‘višji’, *váršit̥ha-* v pomenu ‘najvišji’ in *váršman-* v pomenu ‘višina, vrh, konica’, grška *hérma* v pomenu ‘oporni steber, greben, grič’, latinska *verrūca* v pomenu ‘bradavica’ in staroirska *ferr*, ki pomeni ‘boljši’.

vroč

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vrûć* in češka *vroucí* se je razvila iz 1200 let starega splošnoslovanskega deležnika **vbrōt'b* glagola **vbrěti*, iz katerega se je razvil naš *vréti*. Njen prvotni pomen je torej 'vrel', tj. 'takšen, ki vre'.

vrsta

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *vrsta*, ki pomeni približno isto kot naša, in ruska *verstá*, ki je 'dolžinska mera 1066 m', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vbrsta*, ki je izpeljana iz glagola **vbrtěti*, iz katerega se je razvil naš *vrtěti*. Iz njenega prvotnega pomena 'vrtljaj, obrat' se je današnji razvil zato, ker orač, ko zorje eno vrsto, naredi obrat in začne orati drugo.

vrstica

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *vrsta*.

vrstnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *vrstnik*.

vrstnik

Beseda je domačega izvora. V 17. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *vrsta*. Njen prvotni pomen je 'kdor je iz iste (časovne) vrste'.

vrt

Beseda je tujega izvora. Tako kot hrvaška *vřt*, ki pomeni isto kot naša, je v prvem tisočletju prevzeta iz nekega romanskega samostalnika, ki se je razvil iz latinskega *hortus* in iz katerega se je razvil italijanski *orto*, ki prav tako pomeni 'vrt'.

vrtec

Beseda je domačega izvora. Skrajšana je iz zveze *otróški vrtec*, ki vsebuje manjšalnico samostalnika *vrt*. Na uporabo manjšalnice besede *vrt* v tem pomenu je vplivala italijanska beseda *giardinetto*, ki prav tako pomeni 'otroški vrtec' in je izvorno manjšalnica italijanskega samostalnika *giardino* v pomenu 'vrt'.

vrtenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *vrtěti*.

vrteti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska *vřtjeti*, črnogorska *vřćeti*, srbska *vřteti*, ruska *vertěť* in češka *vrtět* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vbrtěti*, ki je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uert-* v pomenu 'vrteti, obračati'. Iz tega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *veřsti* v pomenu 'obračati', staroindijska *vartati* v pomenu 'on(a) vrti, obrača', latinska *vertere* v pomenu 'obrniti', gotška *wairþan* v pomenu 'postati' (prvotno 'obrniti se'), starovisokonemška *werdan* in iz te nemška *werden*, ki prav tako pomenita 'postati'.

vrv

Beseda je domačega izvora. Kakor ruska *věrvb* in staročeška *vrv* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vbrvb*, ta pa iz še starejše **uiruī-*, iz katere so se razvile še litovska *virvė*, latvijska *virve* in staropruska *wirbe*, ki prav tako pomenijo 'vrv'. Navedene besede so verjetno izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **Huer-*, ki je pomenil 'vdevati, vtikati, vezati, nizati, zapirati'.

vsebina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz besedne zveze *v sebi*. Prvotno torej označuje to, kar ima nekaj v sebi.

vsebovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz besedne zveze *v sebi* in torej prvotno pomeni 'imeti v sebi'.

vsota

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz zaimka *věs*, kakor je hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *svōta*, ki prav tako pomeni 'vsota', izpeljana iz zaimka *sāv*, ki pomeni 'ves'. Njen prvotni pomen je torej 'lastnost vsega'.

vstaviti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *v-*, ki pomeni ‘noter’, in glagola *stáviti*. Njen prvotni pomen je torej ‘postaviti noter’.

vstavlјati

Beseda je domačega izvora. V 16. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *vstáviti*.

vzdihniti

Beseda je domačega izvora. Tvorjena je iz samostalnika *vzdih*, ta pa iz glagola *vzdihati*, ki je sestavljen iz predpone *vz-* v pomenu ‘gor, navzgor’ in glagola *dihati*.

vzdrževanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *vzdrževáti*.

vzdrževati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *vzdřžati* v pomenu ‘dati komu kaj, kar potrebuje za življenje’, ki je sestavljen iz predpone *vz-* v pomenu ‘gor’ in glagola *držáti*. Njen prvotni pomen je torej ‘dajati komu kaj, da se drži pokonci, da vzdrži, se ohrani, obstane, ne umre’.

vzleteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *vz-* v pomenu ‘gor’ in glagola *letéti*.

vzorec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *vzòr*, ki je v 19. stoletju prevzet iz češkega *vzor* v pomenu ‘vzor, zgled’.

vzporeden

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *ùsporedan*, ki pomeni isto kot naša, je izpeljana iz glagola **vъzporęditi*, ki je sestavljen iz predpone **vъz-* v pomenu ‘gor’ in glagola **poręditi*, ta pa iz predpone **po-* in izpeljanke iz samostalnika **rędъ* v prvotnem pomenu ‘vrsta’. Pridevnik *vzporęden* je torej prvotno pomenil nekako ‘ki je postavljen v zgornjo, drugo vrsto’.

vzporednost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *vzporęden*.

vzrok

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ùzrok* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **vъzrokъ*, izpeljanke iz glagola **vъzrekti* v pomenu ‘izkazati, pokazati, izreči, obtožiti’, ki je sestavljen iz predpone **vъz-* v pomenu ‘gor’, in glagola **rekti*, ki je pomenil ‘reči’. Njen prvotni pomen je torej **‘kar je izkazano, pokazano, izrečeno’*.

vztrajati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *ùstrajati* je sestavljena iz predpone *vz-* v pomenu ‘gor’ in glagola *trájati*.

vztrajen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *vztrájati*.

vztrajnost

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz pridevnika *vztrájjen*.

za

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *za*, ruska *za* in češka *za* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **za*, ki se je uporabljala za izražanje položaja za čim. Razvila se je iz 5000 let starega praindoevropskega prislova in predloga **g^hoH* v pomenu ‘zadaj, za’, iz katerega so se razvile še narečne litovske *ažúo*, *ažù* in *až* v pomenu ‘za, zadaj’, latvijska *az* v pomenu ‘za’ in armenska *z* v pomenu ‘glede, zaradi’. Beseda je prvotno verjetno neka sklonška oblika zaimka **g^he-*, ki se v nekaterih indoevropskih jezikih ohranja kot členek.

zabava

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zábava*, ruska *zabáva* in češka *zábava* se je razvila iz 1200 let

stare splošnoslovanske **zabava*, ki je pomenila ‘zabava, razvedrilo’. Njen prvotni pomen je verjetno ‘zadrževanje, preživljanje časa’, tj. tisto, s čimer se zamotimo, kar nas ovira, da ne opravljamo svoje osnovne dejavnosti. Izpeljana je iz glagola **zabaviti*, ki je pomenil ‘zadržati, ovirati, zamotiti’ in je sestavljen iz predpone **za-* ter glagola **baviti* v prvotnem pomenu ‘povzročati, da obstaja’.

zabavati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *zabáva*.

zabaven

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *zabáva*.

zabojnik

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je tvorjena iz samostalnika *zabòj*, ta pa davno prej iz glagola *zabíti*.

začasen

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz besedne zveze *za čása* v pomenu ‘za nekaj časa’.

začetnica

Beseda je domačega izvora. V pomenu ‘začetna črka’ je izpeljana iz pridevnika *začéten*, v pomenu ‘ženska, ki je pred kratkim začela delovati na kakem področju’, pa je izpeljanka iz samostalnika *začétnik*, ki je prav tako izpeljan iz pridevnika *začéten*.

začuditi se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *čúdit* *se*.

zahlipati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *hlíp* *ati*.

zahvala

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *zahvaliti se*.

zahvaliti se

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zahváliti (se)* je sestavljena iz predpone *za-* in glagola *hvaliti*. Besedica *se* je vstavljena pod vplivom nemškega glagola *sich bedanken*, ki prav tako pomeni ‘zahvaliti se’ in v katerem *sich* pomeni isto kot naša *se*.

zaigrati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *igráti*.

zajček

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *zájec*.

zajec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zéc*, ruska *zájac* in češka *zajíc* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zajęcъ*. To je manjšalnica nekega samostalnika, tvorjenega iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^hej-*, ki je pomenil ‘živahno se gibati, skakati’. Naša beseda je torej prvotno pomenila *‘mali skakač’. Iz istega praindoevropskega korena so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *žáisti*, ki pomeni ‘skakati’, armenska *ji* in staroindijska *háya-*, ki pomenita ‘konj’, langobardska *gaida*, ki pomeni ‘kopje’, in staronordijska *gedda*, ki pomeni ‘ščuka’.

zajedavec

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zajédati se*, ta pa iz *zajésti*, ki je sestavljen iz predpone *za-* in glagola *jésti*.

zajtrk

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *zájtra*, ki pomeni ‘zjutraj’ in se je razvil iz besedne zveze *za jútro*. Njen prvotni pomen je torej ‘jed za zjutraj’.

zajtrkovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *zájtrk*.

zaklad

Beseda je domačega izvora. Tako kot cerkvenoslovanska *zakladъ* in ruska *zaklád*, ki pomenita 'zalog, jamstvo', ter češka *základ*, ki pomeni 'osnova, temelj', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zakladъ*, ki je pomenila 'kar je založeno, zastavljeno', tj. 'kar je položeno, shranjeno za kasneje'. Naš današnji pomen se je iz tega razvil prek vmesnega **dragocenosti*, ki jih je nekdo iz (varnostnih razlogov, navadno zaradi vojne, turških vpadov) zakopal v zemljo z namenom, da jih po končani nevarnosti izkoplje'. Beseda je izpeljana iz glagola **zaklasti* v pomenu 'založiti, zastaviti', ki je sestavljen iz predpone **za-* in glagola **klasti*, iz katerega so izpeljani sestavljeni glagoli, ki so se razvili v naše *nakládati, pokládati, razkládati, skládati*.

zaključek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zaključiti*.

zaključiti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zaključiti* in ruska *zaključítъ* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zakl'učiti*, ki je sestavljena iz predpone **za-* in glagola **kl'učiti*. Ta glagol je izpeljan iz samostalnika **kl'uka* ali **kl'učъ*, iz katerega sta se razvila naša *kljúka* oziroma *kljúč*. Beseda *zaključiti* je torej prvotno pomenila 'zapreti s kljuko, ključem'.

zakon

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zákon*, ruska *zakón* in češka *zákon* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zakonъ*, ki je izpeljana iz glagola **začęti* v pomenu 'začeti'. Njen prvotni pomen je torej 'kar je na začetku', tj. 'načelo, počelo'.

zakrožiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *krožiti*.

zaledeneti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *ledenęti*.

zalet

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zaletęti se* v prvotnem pomenu 'vzeti zalet', ki je sestavljen iz predpone *za-* in glagola *letęti*.

zamenjati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *za-* in glagola *męnjati*.

zamenjava

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zamęnjati*.

zamenjevati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zamęnjati*.

zamrzniti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *mřzniti*, ki je soroden s pridevnikom *mřzel* in samostalnikom *mřz*.

zamrzovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zamrzováti*.

zamrzovati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana ob glagolu *zamřzniti*.

zanašati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zanęsti*.

zanesti

Beseda je domačega izvora. Tako kot ruska *zanestí* in češka *zanést*, ki pomenita zlasti ‘odnesti’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zanesti*, ki je prav tako pomenila ‘odnesti’, ta pa je sestavljena iz predpone **za-* in glagola **nesti*, iz katerega se je razvil naš *něsti*.

zanimati

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *zanimati se*, ki pomeni tudi ‘ukvarjati se, zavzemati se’. Hrvaška beseda je kakor ruska *zanimát'sja*, ki pomeni ‘ukvarjati se’, tvorjena iz 1200 let stare splošnoslovanske **zajęti*, ki je pomenila ‘zasesti, zgrabiti, zavzeti’. Ta je sestavljena iz predpone **za-* in glagola **jęti*, ki je pomenil ‘zgrabiti, vzeti, ujeti, začeti’. Prvotni pomen besede *zanimati se* je torej nekako *‘zajemati se’, tj. ‘grabiti, prijemati sebe, svoj um’.

zanimiv

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prevzetega glagola *zanimati se*.

zanimivost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *zanimiv*.

zanka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zámka* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zamъka*, ki je izpeljana iz glagola **zamъknęti* v pomenu ‘zadragniti, zapreti’. Ta glagol je sestavljen iz predpone *za-* in glagola **mъknęti* v pomenu ‘premakniti’. Prvotni pomen glagola **zamъknęti* je ‘zamakniti’, torej je prvotni samostalnika **zamъka* ‘kar zadrigne, zapre, se zamakne’.

zaokroževati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zaokrožiti*.

zaokrožiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *okrožiti*, ta pa iz predpone *ob-* in glagola *krožiti*, ki je izpeljan iz samostalnika *króg*.

zapis

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zapisáti*.

zapisati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *za-* in glagola *pisáti*.

zapisovati

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *zapisáti*.

zaplavati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *plávati*.

zaplesati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *plesáti*.

zaporeden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *zapóred*, ki je sestavljen iz predpone *za-* in izpeljanke iz glagola *porediti* v pomenu ‘postaviti v vrsto’, ta pa je sestavljen iz predpone *po-* in izpeljanke iz samostalnika *řed* v pomenu ‘vrsta’.

zaporedje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz prislova *zapóred*, ki je sestavljen iz predpone *za-* in izpeljanke iz glagola *porediti* v pomenu ‘postaviti v vrsto’, ta pa je sestavljen iz predpone *po-* in izpeljanke iz samostalnika *řed* v pomenu ‘vrsta’.

zapovrstje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalniške zveze *po vrsti* po zgledu

samostalnika *zaporédje*, ki je izpeljan iz samostalniške zveze *po rédu* v pomenu ‘po vrsti’.

zarjaveti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *rjavéti*, ki je izpeljan iz samostalnika *rjà*.

zasedati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zasésti*. Njen prvotni pomen je torej ‘sedeč zavzemati prostor (in sodelovati v razpravi)’.

zasedba

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zasésti*.

zasesti

Beseda je domačega izvora. V 18. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *za-* in glagola *sésti*.

zaskrbeti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *skrbéti*.

zaslužiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *služiti*.

zastrmeti se

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *strméti*.

zastrupitev

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zastrupíti*.

zastrupiti

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je sestavljena iz predpone *za-* in glagola *strupíti* v pomenu ‘zastrupljati’, ki je izpeljan iz samostalnika *strúp*.

zastrupljati

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *zastrupíti*.

zatisniti

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zatískati*, ki je sestavljen iz predpone *za-* in osnovnega *tískati* v prvotnem pomenu ‘stiskati’.

zaupanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zaúpati*.

zaupati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *úpati*.

zavijati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zavíti*.

zaviti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zàviti*, ruska *zavítb* in češka *zavít se* je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zaviti*, ki je sestavljena iz predpone **za-* in glagola **viti*, ki je pomenil ‘zavijati, plesti, obračati, upogibati’. Ta je tvorjen iz 5000 let starega praindoevropskega korena **uejh₁*- v pomenu ‘zavijati, ovijati’, iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: litovska *výti* v pomenu ‘zavijati, ovijati, vrteti’, latinska *viēre* v pomenu ‘vezati, plesti’ in staroindijska *váyati*, ki pomeni ‘on(a) tke, plete, prepleta’.

zavpiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *vpíti*.

zavrteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *za-* in glagola *vrtéti*.

zbiranje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zbírati*.

zbirati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zbírati*, ruska *sobirátʹ* in češka *sbírat* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **s̥birati*, ki je izpeljana iz **s̥bbrati*, iz katere se je razvil naš *zbráti*.

zbirka

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zbírka* je izpeljana iz glagola *zbírati*.

zbor

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zbòr*, ki pomeni 'javno zborovanje', in ruska *sbór*, ki pomeni 'žetev, pobiranje' in 'zbor', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **s̥borъ*, ki je pomenila **'zbiranje, zbrani ljudje'*. Izpeljana je iz glagola **s̥bbrati*, iz katerega se je razvil naš *zbráti*.

zborovodja

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je (po zgledu hrvaške *zbòrovođa*) zložena iz samostalnikov *zbòr* in *vódja*.

zborovodkinja

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *zborovódja*.

zbrati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *sàbrati*, ruska *sobráti* in češka *sebrat*, ki pomenijo isto ali podobno kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **s̥bbrati*, ki je sestavljena iz predpone **s̥-* in osnovnega glagola **bbrati* v pomenu 'nabirati'. Iz tega glagola se je razvil naš *bráti*.

zdrav

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zdrāv*, ruska *zdoróvyj* in češka *zdravý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **s̥dorvъ*, ki je prav tako pomenila 'zdrav', prvotno pa je pomenila '(narejen) iz dobrega lesa'. Zložena je namreč iz 5000 let starega praindoevropskega prislova **h₁su-*, ki je pomenil 'dobro', in samostalnika **deru-*, ki je pomenil 'les, drevo'.

zdravilo

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *zdráviti*, ta pa iz pridevnika *zdrāv*.

zdravje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zdrâvlje*, ruska *zdoróvje* in češka *zdraví* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **s̥dorvje*, ki je izpeljana iz pridevnika **s̥dorvъ*, iz katerega se je razvil naš *zdrāv*.

zdravnica

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz samostalnika *zdravník*.

zdravnik

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz glagola *zdráviti*.

združevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *združévati*.

združevati

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *združíti*.

združiti

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je sestavljena iz predpone *z-* v pomenu 'skupaj' in glagola *družíti*.

zdrzniti se

Beseda je domačega izvora. Sorodna je z narečnim glagolom *zdrízati se* v pomenu 'tresti se', iz katerega je izpeljan samostalnik *zdríz s* prvotnim pomenom 'kar se trese'. Verjetno se je razvila iz starejše **sr̥dr̥s(t)n̥oti s̥* v pomenu 'stresti se, narediti hiter gib', iz katere se je razvila tudi naša narečna *st̥rsniti se* v pomenu 'prestrašiti se'. Nadaljnje sorodstvo in prvotni pomen nista dokončno ugotovljena.

zelen

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zèlen*, ruska *zelënyj* in češka *zelený* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zelenъ*, ta pa je tvorjena iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^helh₃-*, ki je označevala svetle barvne odtenke, zlasti rumeno in zeleno, in iz katerega se je v indoevropskih jezikih ohranilo veliko besed, mdr. litovska *žélti* in latvijska *zēlt*, ki pomenita 'zeleneti', litovska *žālias* in grška *khlōrós*, pa tudi naše *zél*, *zlát*, *žólt*, *žélva* in *žólč*.

zelenica

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *zelèn*.

zelenjava

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *zelèn*.

zelje

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zēlje*, ki pomeni 'zelenjava', 'zelje' in 'vrsta kislice', ruska *zélbe*, ki pomeni 'zelišče', in češka *zeli*, ki pomeni 'zelje', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zelbje*. To je izpeljanka iz samostalnika **zelb*, ki pomeni 'zelena rastlina'. Iz te besede je izpeljan pridevnik, ki se je razvil v našega *zelèn*, in samostalnika, ki sta se razvila v naša *zelika* in *zelišče*. Vse navedene besede so se razvile iz izpeljank iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^helh₃-*, ki je označeval svetle barvne odtenke, zlasti rumeno in zeleno.

zemlja

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zèmlja*, ruska *zemljá* in češka *země* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zeml'a*, ta pa je dalje sorodna z litovsko *žēmė*, latvijsko *zeme* in staroprusko *same*, ki prav tako pomenijo 'zemlja'. Navedene besede so se razvile iz 5000 let stare praindoevropske **d^heg^hōm*, iz katere so se mdr. razvile še naslednje besede: hetitska *tekán*, luvijska *tiyamiš*, staroindijska *kṣāḥ*, avestijska *zā*, grška *khthōn*, albanska *dhe*, toharski *tkam* in *kem*, latinska *humus*, ki vse pomenijo isto ali podobno kot naša, ter staroirska *dú*, ki pomeni 'mesto, kraj'.

zemljevid

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je zložena iz samostalnika *zèmlja* in samostalnika *vid* v starejšem pomenu 'pogled'. Prvotno je torej pomenila 'pogled na zemljo'.

zgnesti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *gnēsti*.

zgniti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *gníti*.

zgodba

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz glagola *zgodíti se*. Današnji pomen 'pripoved o tem, kar se je zgodilo' se je razvil iz prvotnega 'kar se je zgodilo'.

zgodovina

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *zgóda* v pomenu 'dogodek', ta pa iz glagola *zgodíti se*. Prvotno je pomenila 'vsi dogodki', tj. 'vse, kar se je doslej zgodilo'.

zgoreti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *goréti*.

z gostiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *gostíti* v pomenu 'delati, da je kaj bolj gosto'.

zgoščevanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zgoščeváti*.

zgoščevati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zgoštíti*.

zid

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *zîd* in makedonska *dzid* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zidъ*, ki je izpeljana iz glagola **zidati*, iz katerega se je razvil naš *zidati*.

zidati

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *zidati* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zъdati*, ki je pomenila '*z glino, ilovico ali blatom zapolnjevati iz vej narejeno steno'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **d^heiǵ^h*- v pomenu 'gnesti glino ali ilovico in z njo zidati', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *déhmi* 'zamažem, zakitam', avestijska *pairi-daēzaiieiti* v pomenu 'on(a) zgradi zid okrog, obzida', armenska *dizanem* v pomenu 'naredim kup, kopičim', grška *teikhos* v pomenu 'zid', latinska *ingere* v pomenu 'graditi, oblikovati, upodobiti', staroirski *digen* v pomenu 'trden' in *cunutgim* v pomenu 'gradim', gotška *daigs* v pomenu 'testo', starovisokonemška *teig* in iz te nemška *Teig*, staroangleška *dogh* in iz te angleška *dough*, ki prav tako pomenijo 'testo'.

zima

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zîma*, ruska *zimá* in češka *zima* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zima*, ki je dalje sorodna z litovsko *žiemà*, latvijsko *ziema* in staroprusko *semo*, ki pomenijo isto kot naša. Vse te besede so se razvile iz starejše **g^hei-mah₂*, ki je sorodna s 5000 let staro praindoevropsko **g^hei-ōm*, iz

katere so se mdr. razvile še naslednje: hetitska *gimmanza*, staroindijski *hemantá-* in *himá-* (iz te je tvorjeno ime gorstva *Himalaja*), avestijska *zyā*, grška *kheĩma*, albanska *dimër* in latinska *hiems*, ki vse pomenijo 'zima'.

zimski

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz samostalnika *zima*.

zjutraj

Beseda je domačega izvora. Nastala je iz starejše *zjútra*, ta pa je sklopljena iz predložne zveze *z jútra* v pomenu 'v jutru'.

zlat

Beseda je domačega izvora. Tako kot starocerkvenoslovanska *zlatъ*, ruska *zolatój* in češka *zlatý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zoltъ*, ki je tvorjena iz 5000 let stare praindoevropske **g^holto-*. Ta je pomenila '*svetleč se, rumen'. Iz nje se je v germanskih jezikih razvil samostalnik s pomenom 'zlato': gotski *gulþ*, staronordijski *goll*, angleški *gold*, starovisokonemški *gold* in iz te nemški *Gold*. Navedene besede so tvorjene iz praindoevropskega korena **g^helh₃-*, ki je označeval svetle barvne odtenke, zlasti rumeno in zeleno, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: litovska *žel̃tas* v pomenu 'zlat', latvijska *zēlts*, staroindijska *hiranya-* in avestijska *zaranya-*, ki pomenijo 'zlat', pa tudi staroindijski *hári-* in *hárita-*, avestijska *zari-* in latinska *helvus*, ki so pridevniki za označevanje rumene ali rumenkaste barve, litovske *žalias*, *žel̃vas*, *žal̃vas*, ki pomenijo 'zelen' ter splošnoslovanska **zelenъ* in iz te naša *zelèn*.

zlato

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zlâto*, ruska *zóloto* in češka *zlato* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zolto*, ta pa je v srednjem spolu posamostaljen pridevnik **zoltъ*, iz katerega se je razvil naš *zlát*.

zleteti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-*, ki se je razvila iz *vz-*, in glagola *letéti*.

zlikati

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *líkati*.

zlog

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena iz ruske *slóg*, ki pomeni isto kot naša (pomeni pa tudi 'slog, stil') in ki se je razvila iz staroruske *слогъ*. Ta poleg 'zlog' pomeni tudi 'združitev, beseda, dogma'. Nastala je iz 1200 let stare splošnoslovanske besede **slogъ*, ki je prvotno pomenila 'skupaj ležeče, skupaj položeno', izpeljanke iz glagola **slekti* v pomenu 'skupaj leči', ki je sestavljen iz predpone **s-* v pomenu 'skupaj' in glagola **lekti*, ki je pomenil 'leči' in iz katerega se je razvil naš *léči*.

zmaj

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zmāj* in ruska *změj* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zmbjъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **d^hg^hmijō-*, ki je izpeljana iz samostalnika **d^heg^h-ōm* v pomenu 'zemlja' in ki je sorodna z našo besedo *zēmlja*. Njen prvotni pomen je torej 'nahajajoč se v zemlji'. Po starih predstavah je zmaj namreč kači podobno bitje, ki živi v zemlji, pogosto pod drevesnimi koreninami. Splošnoslovanska ženska oblika ob besedi s pomenom 'zmaj' se je glasila **zmbja*. Iz te so se razvile hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska beseda *zmija*, makedonska *zmija* in ruska *zmejá*, ki pomenijo 'kača'.

zmes

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zmésiti*, ki je sestavljen iz predpone *z-* v pomenu 'skupaj' in glagola *mésiti*.

zmnožiti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *množíti*.

zmoči

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *môči*, ki je soroden s samostalnikom *móč*.

zmrzniti

Beseda je domačega izvora. Sestavljena je iz predpone *z-* in glagola *m්රzniti*, ki je soroden s pridevnikom *m්රzel* in samostalnikom *m්රz*.

zmrzovanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zmrzovati*.

zmrzovati

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je ob glagolu *zm්රzniti*.

značilnost

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *značilen*, ta pa iz glagola *znáčiti* v pomenu 'navajati lastnosti, značilnosti', ki je izpeljan iz prevzetega samostalnika *znák*.

znak

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *znák*, ki se je kakor ruska *znák* in češka *znak* razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **znakъ*, izpeljanke iz glagola **znati*, iz katerega se je razvil naš *znáti*. Njen prvotni pomen je *'nekaj znanega', morda *'dogovorjeno znamenje'.

znanje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *znáti*.

znanost

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *znānōst* je izpeljana iz deležnika *znān* glagola *znáti*. Njen prvotni pomen je torej 'kar je znano'.

znanstvenica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *znānstvenik*.

znanstvenik

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *znánstven*, ta pa iz samostalnika *znánstvo*, ki je v 19. stoletju pomenil ‘znanost’ in je izpeljan iz deležnika *znàn* glagola *znáti*.

znesek

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz glagola *znésti* v pomenu ‘doseči velikost, kot jo izraža določilo’, ki je sestavljen iz predpone *z-* in osnovnega *nésti*.

zob

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zûb*, ruska *zûb* in češka *zub* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zobъ*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **g'omb^ho-*, ki je prav tako pomenila ‘zob’. Iz te besede so se razvile še naslednje: litovska *žam̃bas*, latvijska *zùobs*, staroindijska *jámbha-* in albanska *dhëmb*, ki vse pomenijo isto kot naša, pa tudi grška *gómphos*, ki pomeni ‘lesen žebelj’, staroangleška *camp* v pomenu ‘glavnik’ (ker ima tudi glavnik zobe) in iz te angleška *comb*, starovisokonemška *kamb* in iz te nemška *Kamm*, ki tudi pomeni ‘glavnik’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g'emb^h-*, ki je pomenil ‘gristi’.

zračen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *zrak*.

zrak

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *zrâk*, ki pomeni ‘zrak’ in ‘žarek’, narečna ruska *zórok*, ki pomeni ‘pogled, izgled, oblika, obličje’, in češka *zrak*, ki pomeni ‘vid, oči, pogled’, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **zorkъ*, ki je pomenila ‘vid, pogled, videz’. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^her-* v pomenu ‘žareti, sijati, blesteti’, iz katerega so se razvile mnoge besede, pri nas npr. *zréti*, *zrcálo*, *zrklo*, *zárja* in *zóra*. Današnji pomen se je razvil iz prvotnejšega ‘žarek’ zato, ker je žarek pramen svetlobe, ki jo vidimo v zraku.

zunaj

Beseda je domačega izvora. Prvotno se je glasila *izvuna*. Sestavljena je iz predpone *iz-* in prislova *vùn* v pomenu ‘ven’, ki se v tej obliki ohranja v več naših narečjih in ki se v knjižnem jeziku glasi *vèn*.

zvečer

Beseda je domačega izvora. Tako kot narečna hrvaška *svečer* je verjetno nastala iz zveze **s₆ večerъ*, v kateri je **s₆* kazalni zaimsek s pomenom ‘ta’. Prvotno je torej najverjetneje pomenila ‘ta večer’.

zveza

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *zvezáti*.

zvezda

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *zvijézda*, srbska *zvézda*, ruska *zvezdá* in češka *hvězda* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **gvězda*, ta pa je kakor litovska *žvaigždė* in latvijska *zvài(g)zne*, ki prav tako pomenita ‘zvezda’, zložena iz 5000 let starega praindoevropskega samostalnika **g^huoig^hes-* v pomenu ‘svetloba’ in tvorjenke iz korena **d^heh₁-*, ki je pomenil ‘delati, položiti’. Njen prvotni pomen je torej **‘tista, ki dela svetlobo’*.

zvezden

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *zvézda*.

zvezek

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *zvezáti*. Njen prvotni pomen je torej ‘zvezani listi papirja’.

zvočen

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju je izpeljana iz prevzetega samostalnika *zvók*.

zvok

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta in prilagojena iz drugih slovanskih jezikov, hrvaške, srbske, bosanske, črnogorske *zvúk*, ruske *zvúk* ali češke *zvuk*, ki pomenijo isto kot naša in ki so se razvile iz 1200 let stare splošnoslovanske **zvokъ*, tvorjenke iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^huen-*, ki je pomenil 'zveneti' in iz katerega so mdr. tvorjene besede, ki so se razvile v naše *zvenéti*, *zvón*, pa tudi *cvènk*, *zvènk* in *žvènk*.

žaba

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žäba*, ruska *žäba* in češka *žäba* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **žaba*, ki pomeni isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^heh₁b^(h)-*, ki je domnevno pomenil 'sluzast, zdrizast' in je označeval tudi sluzaste, zdrizaste živali. Iz tega korena so mdr. tvorjene še naslednje besede: staropruska *gabawo* v pomenu 'žaba', starosaška *quappa*, srednjevisokonemška *quappa* v pomenu 'neka riba', nemška *Quappe* v pomenih 'menek' in 'žabji mladič, paglavec' in islandska *kvap*, ki pomeni 'zdriz'.

žaliti

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz pridevnika *žäl* v pomenu 'žaleč, ki razžalosti', ki se ohranja v samostalniški zvezi *žäl beséda* in povedkovniku *žäl*.

žalost

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žälōst* je izpeljana iz pridevnika *žäl* v pomenu 'žaleč, ki razžalosti', ki se ohranja v samostalniški zvezi *žäl beséda* in povedkovniku *žäl*.

žalosten

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žälōstan* je izpeljana iz samostalnika *žälōst*.

žar

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žär*, ruska *žär* in

češka *žär*, ki vse pomenijo podobno kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **žarъ*, to pa je tvorjenka iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^her-* v pomenu 'segrevati se, postajati topel', iz katerega so se mdr. razvile še naslednje besede: staroindijska *hāras-* v pomenu 'žar, toplota', armenska *jer* v pomenu 'toplota, lepo vreme', grški *thermós* v pomenu 'topel' in *théros* v pomenu 'pripeka, žetev', latinska *formus* v pomenu 'vroč' in litovska *gāras*, ki pomeni 'para, vročina, močno hrepenenje'.

žarek

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *žaréti*, ta pa iz samostalnika *žär*.

žarnica

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *žären*, ta iz glagola *žaréti*, ta pa iz samostalnika *žär*. Njen prvotni pomen je torej 'ki žari, ima žar'.

žebelj

Beseda je domačega izvora. Prvotneje se je glasila *žrebèlj*. Sorodna je z narečno hrvaško *ždrīb*, ki pomeni 'zamašek, čep', starejšo rusko *žérebej*, ki pomeni '(kovinski) okrušek, odrezek' in češko *hřeb*, ki pomeni 'velik žebelj'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **gerb^h-*, ki je pomenil 'praskati, vrezovati'. Njen prvotni pomen je verjetno 'odrezan, spraskan kos, okrušek', manj verjetno *'tisti, ki grebe'.

želod

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žëlūd*, ruska *žëludъ* in češka *žalud* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **želōdъ*, ki je prav tako pomenila 'želod'. Dalje je sorodna z latinsko *glans*, grško *bálanos*, armensko *kalin*, litovsko *gilė*, latvijsko *dzīle*, *zīle* in staroprusko *gile*, ki vse pomenijo 'želod'. Navedene besede so izpeljane iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^hel-*, ki je domnevno pomenil 'hrast'.

žemlja

Beseda je tujega izvora. V srednjem veku je prevzeta iz srednjevisokonemške *sēmele*, iz katere se je razvila današnja nemška *Semmel*, ki prav tako pomeni 'žemlja'. Njen prvotni pomen je 'majhen hlebček kruha iz najfinejše bele pšenične moke'. Izpeljana je namreč iz nemške besede, ki prevzeta iz latinske *simila* v pomenu 'fina, drobno mleta bela pšenična moka', ta pa je prevzeta iz nekega starega vzhodnega jezika, morda iz asirščine, v kateri *samīdu* pomeni 'drobno mleta moka'.

žena

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žena*, ruska *žená* in poljska *żona* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **žena*, ki je prav tako pomenila 'žena', ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **g^henə₂*, iz katere so se mdr. razvile še staropruska *genna*, armenska *kin*, staroirska *ben*, staroindijski *jānī* in *jāni-*, grška *gynē*, gotska *qinō*, staroangleška *cwēn*, ki vse pomenijo 'žena', in iz te angleška *queen*, ki pomeni 'kraljica'.

ženska

Beseda je domačega izvora. Posamostaljena je iz ženske oblike pridevnika *ženski*.

ženski

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ženskī*, ruska *ženskij* in češka *ženský* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **ženьskъjъ*, ta pa je tvorjena iz samostalnika **žena*, iz katerega se je razvil naš *žena*.

žep

Beseda je tujega izvora. Prevzeta je iz hrvaške in srbske *džèp*, ta iz turške *ceb*, ta pa iz arabske *džajb*, ki pomeni 'torba, vreča'.

žepnina

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz pridevnika *žèpen*, ta pa iz prevzetega samostalnika *žèp*.

žerjav

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ždrāl* (narečno tudi *žèrāv*), ruska *žurávlb* in češka *jeřáb* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **žeravb*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **gerh₂-* v pomenu 'oglašati se s hripavim glasom'. Žerjavi se namreč oglašajo z glasnim in hripavim glasom. Iz tega korena so tvorjene še naslednje besede, ki vse pomenijo 'žerjav': litovski *gėrvė* in *gėršė*, latvijska *dzeřve*, staropruska *gerwe*, latinska *grūs*, grška *gėranos*, armenska *krunk*, starovisokonemška *kranuh* in iz te nemška *Kranich*, staroangleška *cran* in iz te angleška *crane*.

žerjavica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *žėravica*, ki prav tako pomeni 'žerjavica', je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovanskega pridevnika **žeravb* v pomenu 'žareč', ta pa iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^her-*, ki je pomenil 'segrevati se' in ki ga imamo v več naših besedah, npr. *žarėti*, *gorėti*, *gōrek* in *grėti*.

žig

Beseda je tujega izvora. V 19. stoletju je prevzeta iz hrvaške *žīg*, ki pomeni isto kot naša, prvotno pa je pomenila 'ožig'. Izpeljana je iz glagola *žīgati*, ki pomeni 'žgati'. Nekdaj so namreč odtiskovali žige z žarečim železom.

živ

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žīv*, ruska *živój* in češka *živý* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **živb*, ta pa iz 5000 let stare praindoevropske **g^hih₃uo-*, iz katere so se razvile še staroindijska *jīvā-*, latinska *vīvus*, litovska *gývas*, latvijska *dzīvs*, gotska *qius*, valižanska *byw*, ki vse pomenijo 'živ'.

žival

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz pridevnika *žīv*. Njen prvotni pomen je torej 'kar je živo'.

živalca

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *živál*.

živalski

Beseda je domačega izvora. V 19. stoletju ali prej je izpeljana iz samostalnika *živál*.

živčevje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz samostalnika *žívec*. Njen prvotni pomen je 'veliko živcev, več živcev'.

živec

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska in črnogorska *živac* je izpeljana iz pridevnika *živ*. Njen prvotni pomen je 'kar je živo'. Živec je namreč zlasti v odprti rani še posebej občutljiv.

živeti

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *živjeti* in srbska *živeti* je izpeljana iz starejšega glagola **žiti*, ki se ohranja v nekaterih drugih jezikih, npr. v ruščini kot *žitъ* v pomenu 'živeti'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^hiōh₃-*, ki je pomenil 'živeti' in iz katerega je tvorjen tudi naš pridevnik *živ*.

živilo

Beseda je domačega izvora. V srednjem veku je izpeljana iz glagola *živíti*, ki pomeni 'preživljati, prehranjevati' in katerega prvotni pomen je 'omogočiti, da živi'. Beseda je sorodna s pridevnikom *živ* in glagolom *živéti*.

življenje

Beseda je domačega izvora. Izpeljana je iz glagola *živíti*, ki pomeni 'preživljati, prehranjevati', tj. 'omogočiti življenje'. Njen prvotni pomen je torej 'živež, prehrana'. Beseda je sorodna s pridevnikom *živ* in glagolom *živéti*.

življenjski

Beseda je domačega izvora. V 20. stoletju je izpeljana iz samostalnika *življénje*.

žleb

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, bosanska, črnogorska *žlijéb*, srbska *žléb*, narečna ruska *žólob* in slovaška *žl'ab*, ki vse pomenijo približno isto kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **želbъ*, ki je prvotno pomenila '*kar je izdolbeno'. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **geleb^h-*, ki je pomenil 'rezati, dolbsti, izvotljevati, poglobljati', iz katerega so mdr. izpeljane še naslednje besede: grški *gláphō* v pomenu 'dolbem, izrezujem' in *gláphy* v pomenu 'jama, votlina', staroirska *gulban* v pomenu 'želo, kljun' in galoromanska *gulbia*, ki pomeni 'dleto'.

žlica

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška *žlica*, staroruska *ložica* in češka *lžíce* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **l̥žica*, ki je pomenila isto kot naša. Tvorjena je iz 5000 let stare praindoevropske besede **lug-* s prvotnim pomenom 'kar je izdolbeno, izrezano', iz katere sta se razvili tudi albanski *lug* v pomenu 'korito, rake, žleb' in *lugë* v pomenu 'žlica'. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena **leu-*, iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijska *lunáti* v pomenu 'on(a) reže, ločuje', grška *lýō* v pomenu 'razvežem, razrahljam, osvobodim', latinski *luere* v pomenu 'plačati' in *solvere* v pomenu 'razvezati' ter albanska *laj*, ki pomeni 'plačam dolg'.

žolna

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žúna*, ruska *želná* in češka *žluna* se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovanske **žblna*, ki je prav tako pomenila 'žolna', ta pa iz še starejše **g^hl̥nah₂*, iz katere sta se razvili tudi litovska *gilnà* in latvijska *dziļna* v enakem pomenu. Tvorjena je iz 5000 let starega praindoevropskega korena **g^helh₃-*, ki je označeval svetle barvne odtenke, zlasti rumeno in zeleno.

žreti

Beseda je domačega izvora. Tako kot cerkvenoslovska *žrěti* in podobno kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *ždèrati*, ruska *žrátъ* in češka *žrát*, ki vse pomenijo isto ali podobno kot naša, se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovske *žerti, ta pa je dalje sorodna z litovsko *gėrti* in latvijsko *dzērt*, ki pomenita 'piti'. Navedene besede so tvorjene iz 5000 let starega praindoevropskega korena *g^herh₃- v pomenu 'žreti, požirati', iz katerega so mdr. tvorjene še naslednje besede: staroindijski *girāti* in *grñāti* v pomenu 'on(a) golta', armenska *keri* v pomenu 'pojedel sem', grški *borá* v pomenu 'hrana' in *bibróskō* v pomenu 'jem, požiram' ter latinska *vorāre*, ki pomeni 'požirati, žreti'.

župan

Beseda je domačega izvora. Tako kot hrvaška, srbska, bosanska, črnogorska *žùpān*, ukrajinska *župán* in češka *župan*, ki pomenijo 'predstojnik okrožja', se je razvila iz 1200 let stare splošnoslovske *županъ, ki je izpeljana iz samostalnika *župa v pomenu 'okrožje, področje enega plemena'.

žuželka

Beseda je domačega izvora. Tako kot cerkvenoslovska *žuželb*, ki pomeni 'hrošč', ruska *žúželica*, ki pomeni 'ščurek', in češka *žížala* v pomenu 'deževnik' je izpeljana iz 1200 let starega splošnoslovskega glagola *žužati, ki je pomenil 'brenčati, oglašati se z glasom "žuž"'. Žuželka je torej prvotno 'tista, ki se oglašá z ž-ju podobnimi glasovi'.

žveгла

Beseda je tujega izvora. Prezveta je iz srednjevisokonemške *svēgele*, iz katere se je razvila današnja nemška *Schwegel*, ki pomeni 'piščal'.